TÜSİAD
TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ • BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU

2050'YE DOĞRU NÜFUSBİLİM VE YÖNETİM:

EĞİTİM, İŞGÜCÜ, SAĞLIK ve SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMLERİNE YANSIMALAR

Şeref HOŞGÖR

Aysıt TANSEL

Kasım 2010
Yayın No: TÜSİAD-T/2010/11/505

Meşrutiyet Caddesi, No. 46 34420 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

© 2010, TÜSİAD

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü,
4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca,
kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun
yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak,
çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak,
kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak,
telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik
yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

ISBN: 978-9944-405-63-8

Kapak Tasarımı: Hakan Ferit Hoşgör

SİS MATBAACILIK PROM. TANITIM HİZ. TİC. LTD. ŞTİ.
Eğitim Mah. Poyraz Sok. No:1 D.63 Kadıköy - İSTANBUL
Tel: (0216) 450 46 38 Faks: (0216) 450 46 39

ÖNSÖZ

TÜSİAD, *insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar.*

TÜSİAD, Atatürk'ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyini yakalama ve aşma anlayışı içinde, kadın-erkek eşitliğini siyaset, ekonomi ve eğitim açısından gözeten iş insanlarının toplumun öncü ve girişimci bir grubu olduğu inancıyla, yukarıda sunulan ana gayenin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirir.

TÜSİAD, kamu yararına çalışan Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak, girişimcilerin evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun faaliyet göstermesi yönünde çaba sarf eder; küreselleşme sürecinde Türk rekabet gücünün ve toplumsal refahın, istihdamın, verimliliğin, yenilikçilik kapasitesinin ve eğitimin kapsam ve kalitesinin sürekli artırılması yoluyla yükseltilmesini esas alır.

TÜSİAD, toplumsal barış ve uzlaşmanın sürdürüldüğü bir ortamda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında bölgesel ve sektörel potansiyelleri en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ekonomik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Türkiye'nin küresel rekabet düzeyinde tanıtımına katkıda bulunur, Avrupa Birliği (AB) üyeliği sürecini desteklemek üzere uluslararası siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar. Uluslararası entegrasyonu ve etkileşimi, bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak için araştırma yapar, görüş oluşturur, projeler geliştirir ve bu kapsamda etkinlikler düzenler.

TÜSİAD, Türk iş dünyası adına, bu çerçevede oluşan görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM), hükümete, diğer devletlere, uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna doğrudan ya da dolaylı olarak basın ve diğer araçlar aracılığı ile ileterek, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda düşünce ve hareket birliği oluşturmayı hedefler.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) *dünyada nüfus konusunda uluslararası finanse edilen en büyük yardım kaynağıdır. UNFPA sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen nüfus politikaları ve stratejileri oluşturulması konularında faaliyet göstermektedir.*

UNFPA her kadının, erkeğin ve gencin sağlıklı ve eşit bir hayat sürdürmesi için çalışmaktadır. UNFPA devletleri yoksulluğu azaltma politikaları geliştirme sürecinde nüfus verilerinin kullanılması için desteklemekte, her hamileliğin istenilen, her doğumun güvenli ve her gencin HIV/AIDS'den korunmuş olması için faaliyet göstermekte, kadınların ve genç kızların hakkettiği saygılı muameleyi görmesi için destek vermektedir.

UNFPA Türkiye'de faaliyetlerine 1971 yılında başlamıştır. 2003 yılından beri UNFPA Türkiye Ofisi; Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan ülke programlarını da koordine etmekte, bölgesel ölçekte projeleri yürütmektedir.

Türkiye'de UNFPA'in ilk faaliyetleri proje ölçeğinde gerçekleştirilmiş, kısa süre içerisinde kapsamlı beş yıllık ülke programları yürütülmeye başlanmıştır. Bugün UNFPA Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte 4. ülke programını yürütmektedir (2006-2010).

30 seneden uzun bir süredir UNFPA Türkiye'de:
1. Özellikle gençlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde üreme sağlığının iyileştirilmesi
2. Toplumsal Cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi ve
3. Kalkınma alanı ile ilgili veri toplanması, kullanımı ve dağılımının iyileştirilmesi konularında çalışmaktadır.

Ülke Programı, UNFPA'in ilkeleri çerçevesinde; yoksulluğun azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar ve HIV/AIDS'le mücadele edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, kadınlara eşit haklar sağlanması ve kadınların yetkilerinin arttırılması başta olmak üzere, Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşılmasında Türkiye Cumhuriyeti'ne katkı ve destek vermeyi amaçlamaktadır.

Türkiye, 20. yüzyıldaki gelişmiş ülkeler gibi demografik açıdan bir değişim sürecinin içinde bulunmaktadır. Nüfusun yaş yapısındaki değişiklikler, sosyal ve ekonomik sistemleri ve politikaları yakından ilgilendirmektedir. Türkiye'nin, her ülkenin tarihinde bir kez gerçekleşen demografik geçiş sürecini nasıl yaşadığı ve bu geçiş sürecinin 2050 yılına doğru neler getireceği, kamu ve özel sektörde alınacak karar ve uygulanacak politikalar açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu anlayış çerçevesinde, UNFPA ve TÜSİAD tarafından "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim" başlıklı bir araştırma projesi başlatılmıştır. Demografik değişimler ve bu değişimlerin özellikle sosyal politika alanlarına izdüşümlerini ele almak üzere planlanan araştırma projesinin "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim, İşgücü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemlerine Yansımalar" başlıklı bir ana rapor ile demografik değişimin eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarına etkilerini irdeleyen dört sektörel rapordan oluşması planlanmıştır.

"2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim, İşgücü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemlerine Yansımalar" başlıklı bu rapor Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Şeref Hoşgör ve ODTÜ öğretim üyesi Prof. Dr. Aysıt Tansel tarafından hazırlanmıştır. Raporda nüfusbilimin tanımı ve yönetim ile ilişkisi üzerinde durulmakta, uluslararası gelişmeler ve karşılaştırmalara yer verilmekte ve Türkiye'nin nüfus yapısındaki temel değişimler tarihsel bir akış içerisinde ele alınmaktadır. Raporda 21. yüzyılda beklenen nüfus dinamikleri ele alınarak, 2000-2050 dönemi için Türkiye'nin nüfus projeksiyonları sunulmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin 21. yüzyıl olası nüfus göstergeleri, getirebileceği riskler ve fırsatlar üzerinde durularak öneriler geliştirilmektedir.

Bu raporun, nüfus yapısındaki değişimlerin sektörel yansımalarını içeren 5. bölümü, sırasıyla işgücü piyasasıyla ilgili olarak ODTÜ öğretim üyesi Prof. Dr. Aysıt Tansel, eğitim sistemi ile ilgili olarak Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Yüksel Kavak, sağlık sistemi ile ilgili olarak Başkent Üniversitesi öğretim üyeleri Prof. Dr. Ayşe Akın ve Prof. Dr. Korkut Ersoy, sosyal güvenlik sistemi ile ilgili olarak TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Serdar Sayan ve Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Yusuf Alper tarafından kaleme alınmıştır. "Nüfusbilim ve Yönetim" adlı araştırma projesi çerçevesinde eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarına ilişkin raporlar anılan akademisyenler tarafından ayrıca hazırlanmaktadır.

"2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim, İşgücü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemlerine Yansımalar" başlıklı raporun yazarları Yrd. Doç. Dr. Şeref Hoşgör ve Prof. Dr. Aysıt Tansel; bu raporun hazırlanmasında her türlü desteği sağlayan Hakan Ferit Hoşgör, Ülkün Tansel, UNFPA ekibinden Elif Elçi Çarıkcı, Selen Örs Reyhanioğlu, Gökhan Yıldırımkaya ve Tavbiy Tunga Tüzer ile TÜSİAD ekibinden Ebru Dicle'ye teşekkürlerini sunar.

Kasım 2010

ÖZGEÇMİŞLER

Yrd. Doç. Dr. Şeref HOŞGÖR

Şeref Hoşgör, 1952 yılında İzmir'de doğdu. Sırasıyla Eskişehir Fatih Sultan Mehmet İlkokulu, Eskişehir Ticaret Lisesi Orta kısmı ve Ankara Atatürk Öğretmen okulunu bitiren yazar 1970-1974 yılları arasında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ilkokul öğretmenliği yaptı. Üniversite tahsilinde ise sırasıyla 1977 yılında Eskişehir Eğitim Enstitüsü Matematik bölümünü, 1988 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik Eğitimi bölümünü bitirdi. Lisansüstü çalışmalarında 1980 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü Eğitim Merkezi'nden Lisansüstü İstatistik sertifikası, 1983 yılında United Nations Cairo Demographic Center'dan demografi dalında genel diploma, 1992 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden Ekonomik ve Sosyal Demografi konusunda bilim uzmanlığı derecesi aldı.

Doktora çalışmasını 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde Teknik Demografi dalında tamamlayan Şeref Hoşgör, 1976-2003 yılları arasında Devlet İstatistik Enstitüsünde Bölge Müdür yardımcılığı, Bölge müdürlüğü, Şube müdürlüğü, Taşra Teşkilatı koordinatörlüğü, Devlet İstatistik uzmanlığı ve Sosyal İstatistikler Dairesi Başkanlığı görevlerinde bulundu. 2003 yılından bu yana Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi, Sigortacılık ve Risk Yönetimi Bölümü'nde kadrolu öğretim üyesi olarak çalışan Hoşgör, çalışma hayatı boyunca pekçok ulusal ve uluslararası projede, proje yönetmeni ve proje çalışanı olarak görev yapmıştır.

Prof. Dr. Aysıt TANSEL

Aysıt Tansel Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde İktisat profesörüdür. Lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden yüksek iftiharla almıştır. MA derecesini University of Minnesota'dan, doktorasını ise State University of New York'tan almış ve Yale University'de doktora sonrası çalışmalar yapmıştır. Bonn'daki Institute for the Study of Labor (IZA) ve Kahire'deki Economic Research Forum (ERF)'un araştırmacı üyesidir.

Çalışma alanları eğitim iktisadı yoğunluğu ile işgücü piyasası iktisadıdır. Ekonomik büyüme modelleri ve eğitim, eğitimde toplumsal cinsiyet ve eşitsizlik, toplumsal cinsiyet ve eğitimin getirisi, eğitime ulaşımın belirleyicileri, sağlık sorunları, dersane eğitimi, işgücüne katılım, işsizlik ve beyin göçü ilgi alanlarının alt başlıklarıdır. Makaleleri Career Development International, Economics of Education Review, Journal of Development Economics, Economic Development and Cultural Change, Applied Economics and Public Choice gibi dergilerde yayınlanmıştır. Economics of Education Review, Equality Diversity and Inclusion, Turnalar Uluslarası Türk Dili Edebiyat ve Çeviri Dergisi, İktisat, İşletme ve Finans ve International Journal of Education Economics and Development gibi dergilerin yayın kurulundadır.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ **14**
1.1. Nüfusbilim Tanımı ve Yönetim 16
1.2. Önemli Nüfusbilim Tanımları 18
1.3. Bazı Nüfusbilim Göstergeleri 20
1.3.1. Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi 20
1.3.2. Bebek Ölüm Hızı 21
1.3.3. Beş Yaş Altı Ölüm Hızı 21
1.3.4. Toplam Doğurganlık Hızı 22
1.3.5. Nüfus Artış Hızı 22
1.3.6. Kaba Doğum Hızı 23
1.3.7. Kaba Ölüm Hızı 24
2. TÜRKİYE'NİN NÜFUS YAPISINDAKİ TEMEL DEĞİŞİMLERE TARİHSEL BAKIŞ **27**
2.1. Cumhuriyet Öncesi Nüfus 27
2.2. Cumhuriyet Dönemi Nüfus Hareketleri 28
2.2.1. Yaş ve Cinsiyet İlişkisi 30
2.2.2. Doğurganlık 35
2.2.3. Beklenen Yaşam Süresi ve Ölümlülük 36
2.2.4. İç ve Dış Göçler 37
2.2.4.1. İç Göçler 37
2.2.4.2. Dış Göçler 39
2.2.5. Kentleşme 40
2.2.6. Bölgesel Farklılıklar 43
2.2.7. Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü 46
3. 21.YÜZYILDA TÜRKİYE'DE BEKLENEN NÜFUS DİNAMİKLERİ VE OLASI ETKİLERİ **51**
3.1. Demografik Geçiş Kuramları 51
3.2. Türkiye'de Demografik Geçiş Süreci 55
3.3. Türkiye'nin Nüfus Projeksiyonları (2000-2050) 57
3.3.1. Giriş 57
3.3.2. Gereklilik 58
3.3.3. Yöntem 58
3.3.4. Bulgular 59
3.3.4.1. Projeksiyon Nüfusların Yaş ve Cinsiyete Göre Yapısı 61
3.4. Projeksiyonlar Doğrultusunda Ulusal Nüfus Göstergeleri 65
3.5. Dünyadan Nüfus Gösterge Projeksiyonları 73

4. NÜFUSBİLİM VE YÖNETİM İLİŞKİSİ 83
4.1. Nüfus Politikaları ve Temel Uluslararası Anlaşmalar 83
4.2. Dünya Örnekleri 86
4.3. Dünden Bugüne Türkiye'nin Nüfus Politikaları 90
4.4. Nüfus Politikaları ve Avrupa Birliği 94
4.5 Yönetimde Nüfusbilimden Yararlanma 95
4.5.1. Kamusal Yaşam Planlaması ve Nüfusbilim 96
4.5.2. İş Yaşamı Planlaması ve Nüfusbilim 97
5. NÜFUS YAPISINDAKİ DEĞİŞİMLERİN BAZI SEKTÖRLERE YANSIMALARI VE SONUÇLARI 101
5.1. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin İşgücü Piyasasına Yansımaları 101
5.1.1. İşgücü Piyasası ve Yönetim 101
5.1.2. Türkiye'de İşgücü Piyasası 101
5.1.3. Demografik Fırsat Penceresi 102
5.1.4. Genel Değerlendirme 104
5.2. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Eğitim Sektörüne Yansımaları 104
5.2.1. Nüfus, Eğitim ve Kalkınma 104
5.2.2. Nüfusbilim Verilerinin Eğitim Sisteminde Kullanımı 105
5.2.3. Eğitim Alanındaki Gelişmeler 105
5.2.4. Türkiye'nin Uzun Vadeli Nüfus Projeksiyonu ve Eğitim Sistemine Yansımaları 107
5.3. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Sağlık Sektörüne Yansımaları 109
5.3.1. Nüfusbilim Verilerinin Sağlık Yönetiminde Kullanım Zorunluluğu 109
5.3.2. Türkiye'de Sağlık Alanındaki Gelişmeler 111
5.3.3. Türkiye'nin Uzun Vadeli Nüfus Projeksiyonları ve Sağlık Sistemine Yansımaları 112
5.4. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Sosyal Güvenlik Sektörüne Yansımaları 113
5.4.1. Nüfus, Nüfusbilim ve Sosyal Güvenlik 113
5.4.2. Türkiye'de Demografik Yapıdaki Değişmeler ve Sosyal Güvenlik Reformu 116
5.4.3. Demografik Yapıdaki Gelişmeler ve Sosyal Güvenlik Sisteminin Geleceği 117
6. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER 123

EKLER 127
EK I. Bazı Nüfusbilim Tanımları 129
EK II. Çalışmanın Yöntemi 137
EK III. 2000-2050 Türkiye Nüfus Projeksiyonları 147
KAYNAKLAR 191

TABLOLAR

Tablo 1. Yaş Grupları Ayrımında Erkek Nüfusu, Türkiye, 1930-2000, (Bin) 31
Tablo 2. Yaş Grupları Ayrımında Kadın Nüfusu, Türkiye, 1930-2000, (Bin) 33
Tablo 3. Doğurganlık Göstergeleri, Türkiye, 1945-2008 35
Tablo 4. Yerleşim Yerleri ve İller Arası Göç Eden Nüfus, Türkiye, 1975-2000 38
Tablo 5. Yurt Dışından Gelen Göç, Türkiye, 1975-2000 39
Tablo 6. Nüfus Projeksiyonları, Türkiye, 2000-2050 60
Tablo 7. Yaş Gruplarına Göre Türkiye Projeksiyon Nüfusları (Orta Düzey) Erkek, 2000-2050 61
Tablo 8. Yaş Gruplarına Göre Türkiye Projeksiyon Nüfusları (Orta Düzey) Kadın, 2000-2050 62
Tablo 9. Nüfus Göstergeleri, Orta Düzey Projeksiyon, Türkiye, 2000-2050 66
Tablo 10.A. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Projeksiyon Nüfus Göstergeleri (Orta Düzey) 74
Tablo 10.B. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Projeksiyon Nüfus Göstergeleri (Orta Düzey) 75
Tablo 10.C. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Projeksiyon Nüfus Göstergeleri (Orta Düzey) 76
Tablo 10.D. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Projeksiyon Nüfus Göstergeleri (Orta Düzey) 77

ŞEKİLLER

Şekil 1. Kadın ve Erkek Nüfusu, Türkiye, 1930-2000 30
Şekil 2. Nüfus Piramitleri, Türkiye, 1930-2000 34
Şekil 3. Doğuştaki Yaşam Ümidi, Türkiye, 1945-2000 37
Şekil 4. Şehir ve Köy Nüfus Oranları, Türkiye, 1927-2009 40
Şekil 5. Şehir ve Köy Nüfus Artış Hızları, Türkiye, 1927-2009 41
Şekil 6. Hane Halkı Büyüklüğü ve Orta Düzey Tahminler, Türkiye, 1955-2050 46
Şekil 7. Demografik Geçiş Evrelerine Ait Nüfus Piramitleri 54
Şekil 8. Kadın ve Erkek Nüfusu (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 63
Şekil 9. Nüfus Piramitleri (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 64
Şekil 10. Toplam Doğurganlık Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 67
Şekil 11. Brüt Yenilenme Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 67
Şekil 12. Net Yenilenme Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 67
Şekil 13. Doğuştaki Yaşam Ümidi (Orta Düzey Projeksiyon), Kadın-Erkek, Türkiye, 2000-2050 68
Şekil 14. Bebek Ölüm Hızı (1000 Canlı Doğumda) (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050 69
Şekil 15. Kaba Doğum Hızı, Kaba Ölüm Hızı ve Nüfus, Türkiye, 1950-2050 70
Şekil 16. Toplam Doğurganlık Hızı, Genç Bağımlılık Oranı ve Yaşlı Bağımlılık Oranı, Türkiye, 1950-2050 72
Şekil 17. Demografik Geçiş Dönemlerinde Seçilmiş Ülkelerin Nüfus Artış Hızları (1950-2050) 79
Şekil 18. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Nüfus Piramitleri (Orta Düzey) 89
Şekil 19. Türkiye'de Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranlarının Gelişimi (1999-2008) 106
Şekil 20. Türkiye ve OECD Ülkelerinde Öğrenci Başına Yıllık Harcamalar (2006, ABD Doları) 107

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi
AIDS	Kazanılmış Bağışıklık Yetmezliği Sendromu *(Acquired Immunodeficiency Syndrome)*
BM	Birleşmiş Milletler
BÖH	Bebek ölüm hızı
CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi *(Convention on the Elimination of Discrimination against Women)*
CRC	Çocuk Hakları Sözleşmesi *(Convention on the Rights of Child)*
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYİH	Gayri safi yurtiçi hasıla
HIV	İnsan Bağışılık Yetmezliği Virüsü *(Human Immunodeficiency Virus)*
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
ICPD	Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı *(International Conference on Population and Development)*
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD-DAC	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü- Kalkınma Yardımı Komitesi *(Organisation for Economic Cooperation and Development- Development Assistance Committee)*
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TDH	Toplam Doğurganlık Hızı
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UHYA	Ulusal Hastalık Yükü Araştırması
UNFPA	Birlemiş Milletler Nüfus Fonu *(United Nations Population Fund)*

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1. GİRİŞ

Türkiye büyük bir demografik değişim geçirmektedir. Bu değişim 21. yüzyılda da devam edecektir. Bütün göstergeler demografik geçiş döneminin hemen hemen sona erdiği ve yeni bir dönemin başlamak üzere olduğunu göstermektedir. Bu durumun toplumsal, ekonomik ve siyasi yaşama etkilerinin olması kaçınılmazdır.

Günümüzde, Türkiye'de, nüfus artış hızı düşerek gelişmiş ülke düzeylerine yaklaşmıştır. 2010'da net yenilenme hızının bire düştüğü tahmin edilmektedir. Bundan sonra nüfus ancak kendini yeniden üreten bir hızla artacak, sabitleşmeye doğru gidecektir. En önemli gelişme nüfusun yaş yapısında yaşanmaktadır. Gençlerin toplam nüfus içindeki payı düşmektedir. Çalışma çağındaki nüfus (15–64 yaş grubu) veya üretken nüfus olarak adlandırılan grup artmaktadır ve artmaya devam edecektir. Yaşlı (65 ve üzeri yaş grubu) nüfus ise sürekli artmaktadır. Değişmekte olan bu demografik yapı beraberinde bazı fırsatlar getirdiği gibi bazı sorunlar da yaratmaktadır. Bu fırsat ve sorunlar toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamlarda baş göstermektedir. Ortaya çıkacak fırsat ve sorunlar yöneticilerce özümsenmelidir. Yönetimde alınacak kararlar bu fırsat ve sorunları göz önünde bulundurmak zorundadır. 21. yüzyılda 50 yıl sonrası için doğru amaç ve hedefler belirlenir, bu hedeflere ulaşmak için uygun yöntemler, doğru politikalarla uygulamaya konulursa; Türkiye bu yüzyıl içinde gelişmiş bir ülke konumuna ulaşabilir.

Yirmibirinci yüzyılda nüfus artışı hızla düşerken; çalışma çağındaki nüfus ve dolayısıyla işgücü arzı hızla artmaktadır. Bu dönem, "demografik fırsat penceresi" olarak adlandırılmaktadır. Doğu Asya ülkeleri 1970'lerde yaşadıkları bu dönemden yararlanarak üretimlerini artırmışlardır. Bu dönemde üretimi ve dolayısıyla kişi başına geliri hızla artırabilmek mümkündür. Türkiye'nin bu süreçten yararlanabilmesi için doğru politikaların uygulanması gerekmektedir. Bu politikalar, eğitimde ve işgücü piyasasında reformları içermelidir. Gençlerin ve özellikle kadınların eğitiminde beceri kazandırıcı eğitim ve eğitimin kalitesi hedeflenmelidir. İşgücü piyasasında üretkenliği artırıcı politikalar uygulamaya konulmalıdır. Potansiyel işgücünün artması ile birlikte işgücünün niteliği artırılabilirse ve işgücü piyasasında istihdam yaratılabilirse ekonominin performansı yükselebilir.

Genç nüfusun sayısal ve oran olarak düşmesi eğitimin bütün aşamalarında sayısal baskıyı hafifletecektir. Kısa ve orta vadede, ilköğretim dışındaki eğitim kademelerinde genişleme gereğinin de farkında olarak, yeni eğitim reformu nicelikten çok niteliğe önem vermeli, eğitim her aşamada kaliteyi sağlamayı hedeflemelidir. Yaşlı nüfusun hem oran hem de sayıca olarak artacak olması, yaşlılara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinde, yeni durumun ortaya çıkardığı ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir dizi kapsamlı değişiklik yapılmasını gerektirecektir. Yaşlıların sağlık ve bakım hizmetlerine yönelik talep artışı ve nitelik değişikliği bu hizmetleri sağlayacak sağlık elemanlarının eğitiminde iyileştirmeler yapılmasını gerektirecektir.

Elinizde bulunan kitap Türkiye'nin nüfus yapısındaki temel değişimlere tarihsel bir bakış yanında, 21. yüzyılın ortasına kadar olan dönemde bu yapıda ortaya çıkabilecek değişiklikleri vermektedir. Bu amaçla, Türkiye nüfusunun ve nüfus yapısının 2050 yılına kadar projeksiyonu yapılmıştır. Kullanılan yönteme göre önce ileriye yönelik temel eğilimler belirlenmiş; sonra bunlar kullanılarak projeksiyonlar oluşturulmuştur. Bu projeksiyonlar sonucu 2050'ye yönelik nüfus ve demografik geçiş konularında öngörülerde bulunulmuştur.

Çalışmanın ana ekseni Türkiye'nin demografik geçiş sürecini nasıl yaşadığı ve 21. yüzyılda demografik geçiş sürecinin neler getireceği üzerine kurulmuştur. "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim, İşgücü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemlerine Yansımalar" çalışmasının amacı, değişmekte olan demografik yapının Türkiye için yarattığı yeni fırsatlarla birlikte riskler ve sorunlar hakkında kamu ve özel sektörde yöneticileri bilgilendirmek; Türkiye'de yaşanacak olan demografik gelişmelerin, yöneticilere, karar verme aşamasında nasıl yardımcı olabileceğine ışık tutmaktır.

Çalışma, önümüzdeki yıllarda ortaya çıkacak fırsatları ve riskleri de irdelemektedir. 2050'ye doğru yaşanacak sorunların birçoğu daha önce karşılaşılan türden olmayacaktır. Nüfusun yaş yapısındaki değişimler ve bunun getireceği problemler, Türkiye için yeni ve farklı sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkaracaktır. Bu sorunlar eğitim, işgücü sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında somutlaşacaktır. Yöneticiler bu sorunlarla başa çıkmak için önlemler almak, çözümler üretmek durumunda kalacaklardır. Bu dönemde nicelikten daha çok niteliğe önem verilmesi gerekliliği ortaya çıkacaktır. Bu durum eğitim sisteminde, teknolojide, işgücünde, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında kendisini gösterecektir. Alınacak önlemler ve ortaya çıkan fırsatların değerlendirilmesi ile Türkiye gelişmiş bir ülke konumuna ulaşabilir.

Çalışmaya eşlik eden dört ayrı kitap vardır. Bu kitaplar, nüfus yapısındaki değişimlerin işgücü piyasası, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarına yansıması ve sonuçları üzerinedir. Bu kitapların, bu alanlarda, yöneticilere planlamadan uygulamaya kadar tüm karar verme aşamalarında nüfusbilimden nasıl faydalanabileceklerine ilişkin somut öneriler ile katkıda bulunması beklenmektedir. Bu kitaplar, işgücü piyasası, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik sektörlerindeki ana gelişmeleri özetlemekte, 21. yüzyılda beklenen olası değişimleri tahmin ederek gereksinim duyulacak reformlar ve önlemler hakkında öneriler getirmekte ve gelecekle ilgili gerekli planların ve politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu anlamda, elinizdeki kitap ile birlikte, eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik kitaplarının yöneticiler için vazgeçilmez el kitapları niteliği taşıyacakları umulmaktadır.

Bu kitap altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölümde nüfusbilimin tanımı ve yönetim ile ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, önemli nüfusbilim kavramların tanımları ve bazı göstergelerin formülleri de bu bölümde verilmiştir.

İkinci Bölüm özellikle Türkiye'nin nüfus yapısındaki temel değişimleri, Cumhuriyet öncesinden günümüze kadar tarihsel bir akış içerisinde ele almaktadır. Bölümde özellikle Cumhuriyet dönemi ayrıntılı olarak irdelenmektedir.

Üçüncü Bölüm 21. yüzyılda beklenen nüfus dinamiklerine ayrılmıştır. Bu çerçevede 2000–2050 dönemi için Türkiye'nin nüfus projeksiyonları kullanılan yöntemler ile birlikte verilmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin 21. yüzyıl olası nüfus göstergeleri, ortaya çıkardıkları riskler ve fırsatlar üzerinde durulmaktadır. Uluslararası karşılaştırmalara da bu bölümde yer verilmiştir.

Dördüncü Bölümde nüfusbilim ve yönetim ilişkisi bağlamında nüfus politikaları ve temel uluslararası anlaşmalar özetlenmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin izlediği nüfus politikaları irdelenmiştir. Bu bölümde üzerinde durulan diğer bir nokta, yöneticilerin nüfusbilimden nasıl yararlanacağı konusudur. Gerek kamusal yaşamda gerekse iş yaşamında yatırım ve yönetim kararlarında sorumluluk üstlenen yöneticilerin nüfusbilimden nasıl yararlanabilecekleri üzerinde durulmuştur.

Beşinci Bölüm nüfus yapısındaki değişimlerin dört ana sektöre yansımaları ve sonuçlarına ayrılmıştır. Bu ana sektörler, iş gücü piyasası, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik sektörleridir. Bu bölüm elinizdeki kitaba eşlik eden dört kitabın bir özeti niteliğindedir.

Son olarak, genel değerlendirme ve sonuçlar Altıncı Bölümün konusunu oluşturmaktadır.

1.1. Nüfusbilim Tanımı ve Yönetim

Nüfusbilim kuram ve yöntemleri hem kamusal yaşamda hem de iş yaşamında planlar yapılması ve politikalar geliştirilmesinde uygulama alanı bulur. Toplumsal ve politik planlamaların uygulama alanları eğitim, sağlık, işgücü, sosyal güvenlik gibi alanlardır. Ayrıca, iş yaşamında yöneticilerin iş yeri seçimi, planlama, pazarlama ve yatırım kararlarında nüfusbilim kuram ve yöntemlerini kullandıkları bilinmektedir. Bu bölümde nüfusbilimin tanımı verilecek ve yönetim ile ilişkisi irdelenecektir.

Nüfusbilim (demografi), insan nüfusunu, büyüklüğü, yapısı ve dağılımı açısından inceleyen bilim dalıdır. Bir başka deyişle, istatistik bilim dalının nüfus olaylarına uygulanması ve nüfus içindeki hareketliliğin, istatistik teknikleri yardımıyla yorumlanarak açıklanması, nüfusbilimin ortaya çıkmasında en büyük etken olmuştur. Genel olarak nüfusbilim statik ve dinamik nüfusbilim olarak ikiye ayrılmaktadır. Statik nüfusbilimin konusunu, belli sınırlar içinde yaşayan insanların,

bir zaman kesitindeki sayısı, cinsiyet ve yaş dağılımı, medeni durumu, doğum ve ikametgâh yerleri, anadili, dini, sakatlık durumu, okuryazarlığı, eğitim durumu, iktisadi faaliyet durumu gibi çeşitli sosyal ve ekonomik nitelikleri oluşturur. Dinamik nüfusbilimin konusuna ise, belirlenen bir zaman kesitinde, belirli sınırlar içinde yaşayan nüfusun, sayı ve nitelik bakımından değişmesine yol açan doğum, ölüm, evlenme, boşanma ve göç olayları girer. Bu tanımlar ışığında nüfusbilim, büyüklüğü, yapısı, gelişmesi ve hareketliliği başta olmak üzere, nüfusu her yönüyle inceleyen disiplinler arası bir bilim dalıdır.

Yönetim bilimi ise çeşitli bilim dallarınca farklı olarak tanımlanmaktadır. Ekonomistlere göre toprak, sermaye ve emekle birlikte üretim fonksiyonlarından biri, siyasal bilimcilere göre bir otorite sistemi, toplum bilimcilere göre ise sınıf ve saygınlık sistemidir. Yönetim bilimin, nüfusbilim ile ilişkili en önemli ortak yanı, yönetim bilimin nüfusa yönelik bir takım faaliyetlerden oluşan bir süreç olarak ele alınmasının yanı sıra, idarenin gerçek işleyişini denetleyen ve takip eden bir disiplin olmasıdır.

Yirminci yüzyılın başına kadar nüfus çokluğu, ekonomik ve politik gücün vazgeçilmez bir öğesi olarak görülmüştür. Yirminci yüzyılın başlarından itibaren ise, nüfusun niceliğinin değil, niteliğinin önem kazandığı; fazla nüfusun güç kaynağı olmaktan çıkıp, yük olma durumuna geçtiği; teknolojinin ilerlemesi ve gelişmesi ile daha az işgücüne ihtiyaç olduğu; ekonomi, teknoloji ve sağlık üçgeninde gerçekleşen gelişmelere bağlı olarak, ortalama yaşam süresinin artması sonucunda, yaşlı nüfus adı altında toplumun koruması ve yüklenmesi gereken ikinci bir yük grubunun ortaya çıktığı düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Ancak bazı ülkeler, "nüfus artışını azaltalım; nüfusu nitelikli hale getirelim" derken –nüfuslarının azalma sürecine girmesi üzerine- bu kez de ekonominin iç dinamiklerini sağlayacak iş gücünü kaybetmeye başlamışlar ve ortaya çıkan bu tehlike, 20. yüzyılın sonlarında "optimum nüfus" kavramının doğmasına yol açmıştır. "Optimum nüfus"u, mevcut nüfusun çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacak sayı ve niteliklere sahip nüfus yapısı olarak tanımlamak mümkündür. Diğer yandan, nüfus artış hızından daha yüksek milli gelir artış hızlarının elde edildiği birçok ülkede, nüfusun büyüklüğü bir sorun olarak görülmemekte ve nüfusun niteliğini artırıcı planlama ve etkinliklere önem verilmektedir.

Öte yandan, uluslararası anlaşmalarla garanti altına alınmış insan hakları her bireyin eşit, onurlu ve insana yaraşır bir yaşama sahip olmasını vazgeçilmez kılmaktadır. Bu nedenle yalnızca ekonomik bakış açısı ile sınırlı olmayan, insan hakları temelli planlamayı önceleyen politiklara ve yönetim biçimlerine ihtiyaç vardır.

Nüfusun her yönü ile ele alınması büyük önem taşımaktadır. Nüfusun büyüklüğü, yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı, nüfus artışı, ülkelerin sosyo-ekonomik yapısı hakkında önemli fikirler vermektedir. Ülkenin beslenme, eğitim, işgücü, barınma, giyim, sağlık, kültür, eğlence, turizm v.b. konularda gereksinimlerinin belirlenip, bunlara yönelik uzun dönemli planlamalar yapılması gelecek açısından çok önemlidir. Yoksulluğun azaltılması, sosyal hizmetlere

erişimin artırılması gibi konularda önlemler alınırken nüfusun yapısının bilinmesi, gelecekteki durumun tahmin edilmesinin yanında işsizlik, ücret, çalışma koşulları, eğitim ve genel refah konularında uzun dönemli planlar yapılmasına olanak sağlar.

Kalkınma bağlamında sosyal ve ekonomik göstergelerle nüfus dinamikleri arasında güçlü bir ilişki vardır. Nüfus dinamikleri ile toplumsal ve ekonomik unsurlar arasındaki dengenin bozulması sonucunda nüfus kökenli sorunlarla karşılaşılabilmektedir. Örneğin nüfus artışı ile üretim faktörleri arasındaki dengenin korunamaması, sermaye birikimi, işgücü, istihdam, doğal kaynaklar ve teknoloji üzerinde etkili olurken, gelir dağılımı, eğitim, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik sistemlerine de yansımaları gözlenecektir.

Bu çalışmanın genel amacı, nüfusbilim tanımları ile nüfusbilim göstergelerini okuyucuya tanıtmak, bunun yanında nüfusbilim göstergeleri ile yönetim arasındaki ilişkileri, nüfusbilim çerçevesinden, 2050 yılına kadar tahmin edilen Türkiye nüfus yapısını tartışarak, olası fırsat ve riskleri ortaya koymaktır.

1.2. Önemli Nüfusbilim Tanımları

Nüfusun sosyal, ekonomik ve demografik niteliklerinin tartışılması esnasında, aynı dilin konuşulması ve tanım birliği sağlanması son derece önemlidir. Bu nedenle çoğunluğu bu çalışmanın içeriği ile ilgili olmak üzere, önemli nüfusbilim kavramlarının tanımları aşağıda İngilizce karşılıklarıyla beraber alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Bu kavram ve tanımlar arasında yöneticiler açısından planlama ve yönetim süreçlerinde daha sıklıkla gereksinim duyulan tanımlar aşağıda sunulmuştur. Ayrıca bunlar dışında kalan ve nüfusbilim kapsamında olanlar EK I de paylaşılmaktadır.

• Nüfusun Yaş Piramidi (Population Pyramid) : Çeşitli yaşlardaki erkek ve kadın nüfusunu gösteren bu grafikte, dikey eksen aşağıdan yukarıya doğru yaşlara, yatay eksen ise bu yaşlardaki nüfus miktarlarına ayrılmıştır. Grafiğin sol tarafı erkek, sağ tarafı ise kadın nüfusunu gösterir. Nüfus piramitleri, geçmiş dönemlerin siyasal, askeri ve nüfus olaylarının izlerini taşırlar.

• Ortanca Yaş (Median Age) : Herhangi bir nüfusu sayısal olarak eşit iki gruba bölen yaş.

• Ortanca Yaş (Median Age) : Herhangi bir nüfusu sayısal olarak eşit iki gruba bölen yaş.

• Genel Ölüm Hızı /Kaba Ölüm Hızı (General Death Rate /Crude Death Rate) : Bin nüfusa düşen ortalama ölüm sayısı.

• Bebek Ölüm Hızı (Infant Mortality Rate) : Birinci yaş gününe henüz ulaşmamış bebekler arasında, bir takvim yılında kaydedilen ölümlerin, o takvim yılındaki canlı doğumlara oranlanması.

• Yaşam Ümidi (Expectation of Life, Life Expectancy) : "e_x" ile gösterilen yaşam ümidi, X yaşındaki bireylerin ortalama olarak daha kaç yıl yaşayabileceğini gösterir.

• Kaba Doğum Hızı (Crude Birth Rate) : Bir yıl içinde kaydedilen canlı doğumların sayısının, o yılın genel nüfusuna oranlanması.

• Genel Doğurganlık Hızı (General Fertility Rate) : Bir yıl içindeki doğumların, o yılın ortalama kadın nüfusuna oranı. Bin kadına düşen ortalama doğum sayısı.

• Toplam Doğurganlık Hızı (Total Fertility Rate) : Genel doğum hızının ve yaşlara göre özel doğum hızlarının faydalarını birleştiren ve aynı zamanda doğum çağındaki kadın nüfusunun yaş yapısından etkilenmeden doğurganlık düzeyi hakkında genel sonuç veren bir ölçüdür. 15–49 yaşındaki kadınların yaşlara göre özel doğum hızlarının toplamı alınarak hesaplanır. Bu oran, 15–49 yaşları arasındaki kadınların, doğurgan oldukları süre boyunca ortalama olarak doğurabilecekleri çocuk sayısını gösterir.

• Net Yenilenme Hızı (Net Reproduction Rate) : Net yenilenme hızı, brüt yenilenme hızının, kız çocukların her yaşta, belli bir oranda karşılaşacakları ölüm tehlikesine göre düzeltilerek katkısız duruma getirilmesidir. Bunun için brüt yenilenme hızında X yaşındaki kadınlara özgü doğum hızını, doğan kız çocukların, annelerinin doğum anındaki yaşına kadar yaşayabilme olasılığı ile çarptıktan sonra toplamak gerekir. Net yenilenme hızı doğumların ölümleri karşılama oranına işaret ederek, nüfusun sabit kalma, artış ya da azalma eğilimini ortaya koyar.

• Nüfus Projeksiyonları (Population Projection) : Doğum, ölüm ve göç hareketlerinin ilerdeki eğilimleri ile ilgili belli varsayımlara dayanarak, nüfusun gelecekteki gelişmesi hakkında tahminler yapmak.

• Göç (Migration) : Kent, köy gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri.

• Optimum Nüfus (Optimum Population) : Ekonomik bakımdan optimum nüfus, belli bir gelişme düzeyinde, ülkenin belli kaynakları ve teknolojisi ile nüfus başına üretimini en çok artıran nüfus miktarıdır. Başka bir deyişle, bütün koşullar aynı kalmak üzere, nüfus miktarındaki bir artış ya da azalışın topluma herhangi bir yarar sağlamadığı durumdaki nüfus miktarıdır.

• Doğumları Teşvik Edici Politika (Pro-Natalist Policy) : Doğum hızını artırmayı amaç edinen nüfus politikası.

• Doğumları Azaltıcı Politika (Anti-Natalist Policy) : Doğum hızını azaltmayı amaç edinen nüfus politikası.

• Bağımlılık Oranı (Dependency Ratio) : Ekonomik bakımdan üretken olmayan nüfusun, çalışan nüfusa oranı. Çalışma çağı nüfusun bakmakla yükümlü olduğu bağımlı nüfus sayısı yani çalışma çağı nüfusun taşımak zorunda olduğu ekonomik yük olarak da tanımlanabilir.

• İşgücüne Katılma Oranı (Labor Force Participation Rate) : Nüfusun üretim çalışmalarına katılma oranı. Diğer bir deyişle işgücüne dahil kişi sayısının çalışma çağındaki nüfusa oranıdır.

1.3. Bazı Nüfusbilim Göstergeleri

Nüfusbilim göstergeleri ülkelerin gelişmişlik düzeyini ortaya koyan, uluslararası karşılaştırmaya imkân veren, dolayısı ile kalkınma ve gelişmişlik adına yapılan planlama ve uygulamaların ne derece etkin olduğunu gösteren kavramlardır. Kalkınma nüfusbilim göstergelerindeki iyileşmeler ile doğrudan ilişkilidir. Bu amaçla geliştirilen BM insani kalkınmışlık indeksi nüfusbilim göstergelerine dayanan ve ülkelerin gelişmişlik düzeyini karşılaştırmak için kullanılan bir araçtır.

Çalışmanın bu bölümünde çoğunluğu bu çalışma kapsamındaki hesaplanmış verilere uygulanabilecek, -nüfusbilimde kullanılan- planlama ve yönetimde yararlanılabilecek, uluslararası karşılaştırmalarda kullanılan önemli göstergeler, formülleri ile beraber sunulmuştur. Bu bölümde belirtilen nüfusbilim göstergelerinin ana kaynağını 2003 yılında Turgay Ünalan tarafından hazırlanan, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) katkılarıyla Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yayınlanan, Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri adlı yayın teşkil etmektedir. Belirtilen yayında 1990'lı yıllardan beri yapılan konferans ve girişimlerde önerilen göstergelerden, tekrar edilenler çıkarıldıktan sonra 158 nüfus ve kalkınma göstergesine ulaşıldığı bildirilmektedir. Daha sonra yazar Birleşmiş Milletlerin (BM) istatistik bölümünün "kalkınma konusunda politikalar oluşturulmasında kullanılabilecek niceliksel ölçütlerdir" tanımına uyan göstergelere çalışmasında yer vermiştir. Bu bölümde yer alan göstergeler ise daha dar kapsamda olup bu çalışmanın içinde yer alan kavramlardan hareketle daralttığımız ve çalışmadaki verilerle elde edilebilecek olan göstergelerdir.

Bu göstergeler, tanım, formül ve ulusal veri kaynağı ayrımında, maddeler halinde aşağıda verilmiştir.

1.3.1. Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi (Life Expectancy at Birth)

Tanım: Yeni doğmuş bir bireyin yaşamı boyunca belirli bir dönemdeki yaşa özel ölümlülük hızlarına maruz kalması durumunda yaşaması beklenen ortalama yıl sayısı.

Doğuşta beklenen yaşam süresinin hesaplanması için, belirli bir takvim yılına ait, yaşa özel ölüm sayılarının bilinmesine ihtiyaç vardır. Buradan hesaplanan yaşa özel ölüm hızlarından doğuşta beklenen yaşam süresinin hesaplanması için yaşam tablosu oluşturmaya yönelik gerekli bir çok işlem söz konusudur.

Kalkınma planlarından da görülebileceği gibi yönetimler, doğuşta beklenen yaşam süresini yükseltmek ve bu göstergedeki bölgeler arası farklılıkları giderebilmek için, genel olarak ekonomi ve özel olarak eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlikle ilgili, yaşam kalitesini yükseltici bir dizi tedbiri planlayıp uygulamaya koyabilirler. Nüfus sektörü Devlet Planlama Teşkilatına ait kalkınma planlarında -bağımsız bir bölüm olarak yer almadığı dokuzuncu Kalkınma Planı hariç- ayrı başlık altında incelenmiştir.

1.3.2. Bebek Ölüm Hızı (Infant Mortality Rate)

Tanım: Belirli bir dönemde ya da yılda, doğumundan sonraki ilk bir yıl içinde ölen toplam bebek sayısının, aynı dönem veya yılda meydana gelen toplam canlı doğum sayısına oranıdır.

$$\frac{\text{Doğumdan Sonra İlk Bir Yıl İçerisinde Ölen Bebek Sayısı}}{\text{Doğumdan Sonra İlk Bir Yıl İçerisinde Tüm Canlı Doğumların Sayısı}} \times 1000$$

Yönetimsel Yaklaşım ve Ulusal Kaynaklar

Bebek ölüm hızı bir ülkenin veya yaşanan bölgenin sağlık hizmeti ile sıkı ilişki içinde olan bir göstergedir. Hem bebek ölüm hızının yüksek olduğu, hem de bölgeler arası farklılıkların büyük olduğu ülkelerde yöneticiler, kadınları eğitmek, sağlık ve yaşam şartlarını düzenlemek, sağlık hizmetini yaygınlaştırarak etkin hale getirmek için gerekli planlama ve çalışmaları yapabilirler. Yapılan iyileşme ile ters ilişkili olarak bebek ölüm hızının ne kadar düştüğü ve bölgesel farklılaşmaların ne derecede azaldığı yönetici tarafından gözlenebilir.

Türkiye'de bebek ölüm hızlarına ilişkin dolaysız bilgiler Sağlık Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün çalışmalarıyla elde edilmektedir.

1.3.3. Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Under Five Mortality Rate)

Tanım: Belirli bir dönemde veya yılda, doğumundan sonraki ilk beş yıl içinde ölen toplam çocuk sayısının, aynı dönem veya yılda meydana gelen toplam canlı doğum sayısına oranı.

$$\frac{\text{Belirli Bir Yılda Sıfır ile Dört Yaşları Arasındaki Toplam Ölenlerin Sayısı}}{\text{Aynı Yılda Toplam Canlı Doğum Sayısı}} \times 1000$$

Yönetimsel Yaklaşım ve Ulusal Kaynaklar

Beş yaş altı ölüm hızı da, bebek ölüm hızı gibi özellikle sağlık yönetiminde kullanılan bir göstergedir. Beş yaş altı ölümlerin ülke genelinde azaltılması ve bölgesel farklılıkların giderilmesi yöneticiler açısından en önemli hedefler arasında olmalıdır.

Türkiye'de beş yaş altı ölüm hızı Sağlık Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün çalışmalarıyla elde edilmektedir.

1.3.4. Toplam Doğurganlık Hızı (Total Fertility Rate)

Tanım: Bir kadının doğurganlık çağı boyunca halen mevcut yaşa özel doğurganlık hızlarına maruz kalması durumunda, doğurganlık çağının sonuna geldiğinde sahip olacağı ortalama çocuk sayısı.

Toplam doğurganlık hızı aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$\frac{\text{Belirli Bir Yılda 'X' Yaşındaki Kadınlar Tarafından Yapılan Canlı Doğumların Sayısı}}{\text{Bilirli Bir Yılda 'X' Yaşındaki Yaşayan Toplam Kadınların Sayısı}} \text{ x1000}$$

Bu formül ile yaşa özel doğurganlık hızları hesaplanır, daha sonra ise hesaplanan yaşa özel doğum hızlarının toplamı alınarak toplam doğurganlık hızına ulaşılır.

Yaşa özel doğurganlık hızları, çoğunlukla özet olarak beşer yıllık yaş gruplarına göre gösterilir. Yaşa özel doğurganlık hızlarının beşer yıllık yaş grupları halinde verildiği durumda, yaşa özel doğurganlık hızları toplamının beş ile çarpılması gereklidir.

Yönetimsel Yaklaşımlar ve Ulusal Kaynaklar

Toplam doğurganlık hızı nüfus politikaları ile en doğrudan ilişkiye sahip göstergedir. Yönetimlerin doğurganlığı artırmayı ya da azaltmayı hedefleyen politikalar geliştirmesi toplum doğurganlık hızını etkileyecektir. Burada önemli olan evrensel insan haklarına bağlı kalınarak birey ve ailelerin seçim haklarının korunmasına saygı gösterilmesidir.

Türkiye'de toplam doğurganlık hızı Sağlık Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün çalışmalarıyla hesaplanmaktadır.

1.3.5. Nüfus Artış Hızı (Population Growth Rate)

Tanım: Belli bir dönemde, nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışı.

Nüfus artış hızı aşağıdaki formülle hesaplanır:

$$\frac{1}{\text{İki Nüfus Sayımı Arasındaki Zaman (Yıl)}} \times \ln\left\{\frac{\text{İkinci Nüfus Sayımında Elde Edilen Nüfus}}{\text{İlk Nüfus Sayımında Elde Edilen Nüfus}}\right\}$$

Yönetimsel Yaklaşım ve Ulusal Kaynaklar

Yıllık nüfus artış hızı bir ülkenin veya yörenin nüfusunun ne hızla arttığını göstermektedir. Yıllık nüfus artışının eksi olması ülke nüfusunun giderek azalması, çok yüksek seviyede artması ise giderek nüfusun yoksullaşması olasılığına işaret eder. Bu nedenle yöneticiler mümkün oldukça nüfusu, kalitesini ve gelirini artırabilecek optimum bir düzeyde tutmaya çalışırlar.

Türkiye'de nüfus artış hızını hesaplayarak duyuran kuruluş Türkiye İstatistik Kurumu'dur. Nüfus sayımlarının hemen ardından, nüfus artış hızları, gerek Türkiye toplamı, gerek bölgeler, gerekse iller düzeyinde hesaplanarak kamuoyuna duyurmaktadır. 1990 yılında yapılan nüfus sayımından sonra sayımların her on yılda bir yapılmasına karar verilmiş ve bir sonraki sayım 2000 yılında gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında ise adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin (ADNKS) iyileştirilmesi amacı ile bir nüfus tespiti çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaya göre 2000-2007 dönemi için nüfus artış hızının hesaplanması mümkün olsa da yapılan nüfus tespiti çalışmasının eksik sayım kavramını beraberinde getirdiği tartışılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumunun 2011 yılında yapılacak nüfus sayımı ile ADNKS'ye ilişkin eksikliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

1.3.6. Kaba Doğum Hızı (Crude Birth Rate)

Tanım: Belirli bir sürede meydana gelen toplam doğum sayısının, o süre ortasındaki toplam nüfusa oranı.

$$\frac{\text{Belirli Bir Yılda Meydana Gelen Toplam Doğum Sayısı}}{\text{Aynı Yılın Yıl Ortası Nüfusu}} \times 1000$$

Yönetimsel Yaklaşım ve Ulusal Kaynaklar

Kaba doğum hızı, kaba ölüm hızı ile beraber bir ülkenin doğal nüfus artış hızını belirler. Bir ülkede doğumların çok yüksek hızlarda gerçekleşmesi, nüfus artış hızının da çok yüksek olacağı anlamına gelmemektedir. Özellikle geri kalmış ülkelerde yüksek kaba doğum hızlarına karşılık yüksek ölüm hızlarına rastlanmaktadır. Yöneticiler açısından önemli olan sağlıklı doğumlardır, bunun için de önemli olan toplumun ve özellikle kadınların eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi, sağlık şartlarının iyileştirilerek gerekli hizmetin yerinde ve zamanında sunulmasıdır.

Türkiye'de kaba doğum hızı Sağlık Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden hesaplanmaktadır.

1.3.7. Kaba Ölüm Hızı (Crude Death Rate)

Tanım: Belirli bir sürede meydana gelen toplam ölüm sayısının, o süre ortasındaki toplam nüfusa oranı.

$$\frac{\text{Belirli Bir Yılda Meydana Gelen Toplam Ölüm Sayısı}}{\text{Aynı Yılın Yıl Ortası Nüfusu}} \times 1000$$

Yönetimsel Yaklaşım ve Ulusal Kaynaklar

Yöneticiler özellikle kaba ölüm hızının bir bölümünü oluşturan bebek ölüm hızlarının ve anne ölümlülüğünün çok düşük olduğu bir toplum yapısına ulaşma çabasında olmalıdırlar. Özellikle az gelişmiş ülkelerde bu iki faktörün kaba ölüm hızı içindeki payı daha yüksek görünmektedir.

Türkiye'de kaba ölüm hızı Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanmaktadır.

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'NİN NÜFUS YAPISINDAKİ TEMEL DEĞİŞİMLERE TARİHSEL BAKIŞ

2. TÜRKİYE'NİN NÜFUS YAPISINDAKİ TEMEL DEĞİŞİMLERE TARİHSEL BAKIŞ

2.1. Cumhuriyet Öncesi Nüfus

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan 19. yüzyıla kadar, askeri ve vergi amaçlı olarak büyük nüfus ve arazi sayımları yapıldığı, bu sayımlarda derlenen bilgilerin, özet istatistik defterleri olarak tutulup padişaha sunulduğu ve ülke yönetimi ile ilgili bir çok konuda bu bilgilerden yararlanıldığı bilinmektedir. Ancak, bu dönemde ülke nüfusuna yönelik güvenilir bilgilere henüz ulaşılabilmiş değildir. Eldeki tüm bilgiler, nüfusbilimci olmayan ve Osmanlı ülkesini ziyaret etmiş çeşitli yabancı unsurlara ve Osmanlı tarih kitaplarındaki cümlelere aittir. Bu kaynaklarda çoğu zaman siyasi emel ve düşüncelerin de etkisi ile birbiriyle çelişen rakamlar ortaya çıkmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk nüfus sayımı çalışmalarının, Mustafa Paşa'ya (Netayicül Vukuat Yazıcısı) göre II. Selim zamanında (1566-1574), Berkan'a göre ise III.Murat zamanında (1574-1595) yapıldığı belirtilmektedir (DİE, 1973). Hammer ve Michoff 17. yüzyılın başında bir nüfus sayımı yapıldığını belirtmektedirler. Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1520-1530 yılları arasında (Mısır, Irak ve Tuna ötesi Avrupa hariç) nüfusun 11 357 365 kişi olduğu belirtilmektedir (DİE, 1973).

Avrupalı seyyah ve kaynakların hiçbir somut veri ya da gözleme dayanmayan tahminlerine göre Osmanlı İmparatorluğu'nun tahmini nüfusu 1785 yılında 32,0, 1788 yılında 50,0, 1804 yılında 29,5, 1807 yılında 26,8 yine 1817 de 25,3, 1822 yılında ise 24,1 milyon kişidir (Issawi, 1977). Issawi'nin tahminlerinin çoğunu da Michoff'dan aldığı belirtilmektedir (DİE, 1996).

Ondokuzuncu yüzyılda birçok kısmi ve tam nüfus sayımının yapıldığı bilinmektedir. Bu dönem sayımlarından ilki, II. Mahmut zamanında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonraya rastlamaktadır (1826–1828). Bu sayımın Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle tamamlanamadığı bilinmektedir. Enver Ziya Karal, II. Mahmut tarafından yaptırılan bu sayımın toprak-mülk sayımı olmayıp doğrudan doğruya nüfus miktarını belirlemeyi amaçladığını söylemektedir (DİE, 1973). Bu sayımın neticesi alınamamış olmakla beraber, genel nüfus sayımı yapılması yolunda ilk deneme olması açısından önemlidir.

1831 yılında Osmanlı-Rus savaşının Edirne anlaşması ile sonuçlanmasından hemen sonra, Rumeli ve Anadolu Sancakları ile kasabalarda yapılan sayım Osmanlı döneminde başarı ile sonuçlanmış ilk nüfus sayımıdır. 1831 nüfus sayımının en önemli nedeni II. Mahmut'un geniş ölçüde reform yapma isteği ile beraber, kaldırılan Yeniçeri ordusunun yerine kurulacak yeni bir ordunun kaynağını teşkil etmek üzere, askerlik yapabilecek yaştaki halkın sayısı ve vergi kaynaklarının bilinmesidir. Bu sayımın kapsamı, Rumeli ve Anadolu'da yaşayan erkek nüfustur. 1831 sayımından elde edilen sonuçlardan, Osmanlı İmparatorluğu'nun, bugünkü Türkiye'ye karşılık gelen sınırları içinde o tarihte 7-7,5 milyon kişi yaşadığı tahmin edilmektedir (Cillov, 1974).

1831 yılından sonra, 1844 yılında ordunun yeniden düzenlenmesi ve askere alma şeklinin değiştirilmesi amacıyla yeni bir sayım yapılmış, ancak halkın, bu sayımı devletin yeniden vergi yüklemek için yaptığını düşünmesi nedeniyle, çok fazla eksik sayım bildirimi üzerine sonuçlar yayınlanmamıştır. 1844 yılında Padişah Abdülmecit tarafından yaptırılan ve hem kadın, hem de erkek nüfusun sayıldığı bu sayıma göre imparatorluk sınırları içerisinde 36,5, bugünkü Türkiye'nin Anadolu kesiminde ise 10-10,5 milyon kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir (Cillov, 1974).

1844 sayımından sonra 1854 yılında yürürlüğe giren temettü vergisinin işlerliği için yapılan, emlak sayımı ile beraber yürütülen 1854 nüfus sayımı başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 1874 yılında yeni bir nüfus sayımı yapılmış ve bu sayımda imparatorluk nüfusu 28,9, Anadolu nüfusu ise 12 milyon kişi bulunmuştur. 1874 nüfus sayımının değerlendirme süreci aynı yıllardaki Osmanlı-Rus Harbi nedeni ile on yıl sürmüştür.

Cumhuriyet dönemi öncesinde yapılmaya çalışılan en son nüfus sayımı 1878 nüfus sayımıdır. Osmanlı-Rus Harbinden hemen sonra yapıldığı ve sadece İstanbul'da altı ay sürdüğü bilinmektedir. Bu sayıma Trablus ve Arabistan gibi yerler dahil edilmemiştir. 1878 nüfus sayımı için ilk defa nüfus müdürlüğü kurulmuş, nüfus tezkereleri ile doğum, ölüm ve yer değiştirme gibi nüfus hareketleri kayıt ve takip edilmeye başlanmıştır (nüfus sicil nizamnamesi). 1884 yılında ise dahiliye nezaretine bağlı "Nüfus-u Umumiye Müdürlüğü" kurulmuştur (Güvenç ve Shorter, 1971).

1831-1878 yılları arasında toprak kayıpları nedeniyle, Osmanlı İmparatorluğu nüfusunda azalma olmuş, buna karşılık, bugünkü Türkiye sınırlarına karşılık gelen topraklarda yaşayan nüfusta artış kaydedilmiştir. Bunun en büyük nedeni nüfusun doğal artışının yanı sıra, Rus işgali nedeni ile Kırım, Balkanlar ve Kafkasya'dan Anadolu'ya Müslüman nüfusun göç hareketidir.

1874 nüfus sayımı, kurtuluş savaşı öncesi Türkiye nüfusu hakkında tahmin yapabilme açısından önemli bir kaynak ve hareket noktası teşkil etmektedir.

2.2. Cumhuriyet Dönemi Nüfus Hareketleri

Çökmüş bir imparatorluğun yıkık temelleri üzerinde geleceğe güvenle bakan modern Türkiye'nin kurulması çalışmaları için, her şeyden önce mevcut nüfus miktarının, çeşitli sosyal, ekonomik ve demografik nitelikleri ile beraber bilinmesi ve planlamaların bunlara göre yapılması gerekliydi. Bu nedenle bizzat M. Kemal Atatürk'ün imzası ile 1926 yılında "Merkezi İstatistik Dairesi" adı ile bugünkü TÜİK kurulmuş ve hemen 1927 yılında genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk genel nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. 1927 nüfus sayımında elde edilen toplam nüfus 13 648 270 kişi olarak tespit edilmiştir. Şekil 1, 1927 yılından 2000'e kadar yapılan nüfus sayımlarında cinsiyet ayrımına göre Türkiye nüfusunu göstermektedir. 1927 nüfus sayımından sonra ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmış ve bu tarihten sonra her beş yılda bir olmak üzere 1990 yılına kadar

nüfus sayımları düzenli olarak sonu sıfır ve beş ile biten yıllarda yapılmıştır. 1990 yılından sonra ise nüfus sayımının sonu sıfır ile biten yıllarda uygulanması kanun ile belirlenmiş ve bu kapsamda 22 Ekim 2000 tarihinde ülkemizde gerçekleştirilen 14. nüfus sayımında nüfus 67 803 927 kişi olarak tespit edilmiştir.

1927 yılında Türkiye'de 63 il bulunmaktaydı. 1985 nüfus sayımından sonra yapılan idari yapı değişiklikleri ile 2000 yılında il sayısı 81'e yükselmiştir. 1927 yılında en yüksek nüfusa sahip üç il sırasıyla İstanbul, İzmir ve Konya'dır. 2009 yılı verilerine göre ise Türkiye'de nüfusu 1 milyonun üzerinde olan kent sayısı 19'a çıkmış ve İstanbul'dan sonra Ankara ve İzmir en fazla nüfusa sahip ikinci ve üçüncü iller olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin yüzölçümü 769 604 km2'dir. Türkiye'de kilometre kareye düşen kişi sayısı 1927 yılında 18 kişi iken, 2010 yılında beş kattan fazla artarak yaklaşık 94 kişiye yükselmiştir (TÜİK, 2010).

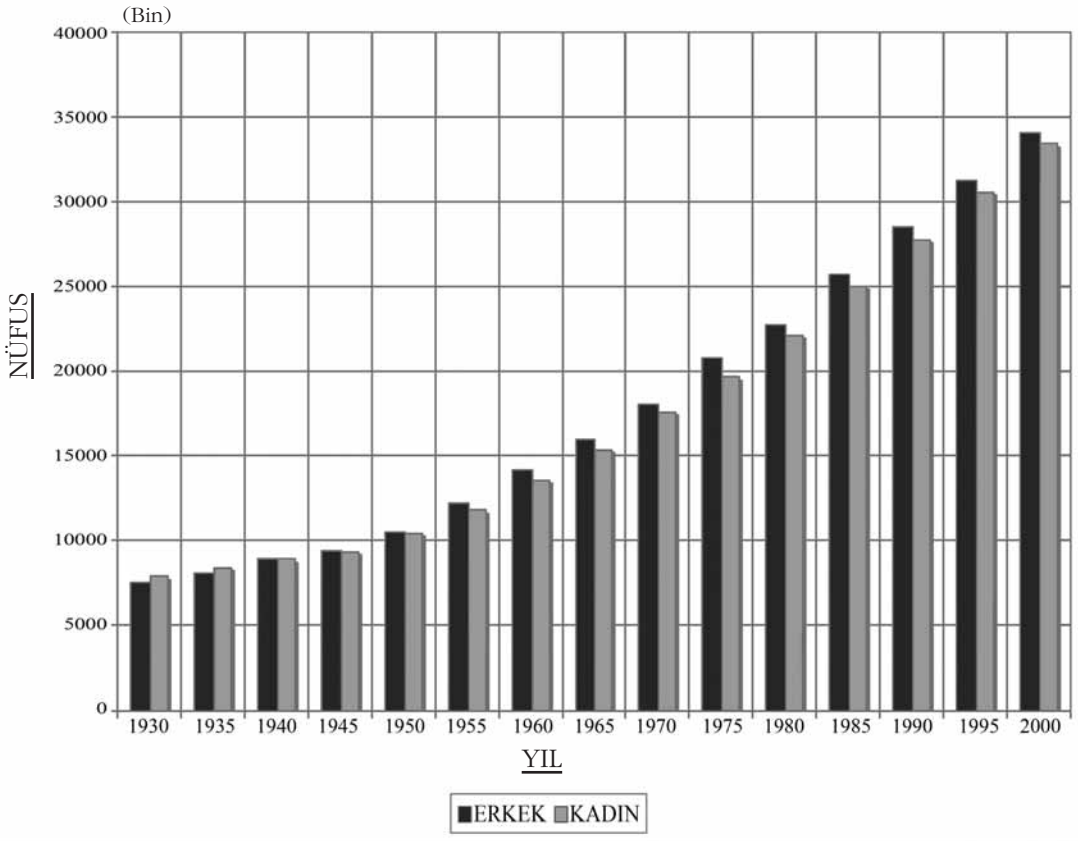
Türkiye genelinde ortalama hane halkı büyüklüğü azalmaktadır. 1955 yılında ortalama hane halkı büyüklüğü 5,7 kişi iken, 2010 yılında 4,2 kişiye düşmüştür (TÜİK, 2010).

1927'den beri Türkiye'nin nüfusu sürekli olarak artış göstermiştir. En düşük yıllık nüfus artış hızı ‰10,6 ile 1940-1945 döneminde, en yüksek yıllık nüfus artış hızı ise ‰28,5 ile 1955-1960 döneminde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin nüfus artış hızı yıllara göre incelendiğinde, 1945 yılından sonra ‰20'nin üzerinde olan nüfus artış hızının, 1985 yılından sonra önemli bir azalma gösterdiği görülmektedir. 1980-1985 döneminde yıllık nüfus artış hızı ‰24,9 iken, 1990-2000 döneminde ‰18,3'e düşmüş ve son yirmi yılda nüfus artış hızı yaklaşık %27 azalma göstermiştir (DİE, 2003).

Nüfus artış hızının azalmasına karşın, Türkiye'de kaydedilen net yenilenme hızı hala nüfusun artmasına neden olacak düzeydedir. Net yenilenme hızının 1,0 olmasından sonra da önceki yıllarda kaydedilen toplam doğurganlık hızının ivmesi ile nüfus bir müddet daha artmaya devam edecek ve daha sonra durağanlaşacaktır.

Doğum yerine göre nüfus, göçün yorumlanmasında kullanılan göstergelerden birisidir. Ülkenin göç aldığı durumlarda yurtdışı doğumlu olanların payı artmaktadır. Göç almadığı durumlarda ise ülkede doğanların payı zaman içinde önemli değişim göstermemektedir. 1935 yılında ülke nüfusunun %94,1'i Türkiye'de doğmuştur. 1945-1975 yılları arsında yavaş ve sürekli bir artış gösteren Türkiye'de doğanların oranı, 1975 yılında yaklaşık %100'e ulaşmıştır. 1980 yılında %98,1'e düşen bu oran 2000 yılına kadar aynı düzeyini korumuştur.

Şekil 1. Kadın ve Erkek Nüfusu, Türkiye, 1930-2000

Kaynak: 1927-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları, 1930 ve 1940 yıllarına ait yaş ve cinsiyet ayrımındaki nüfuslar yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Yurt dışında doğanlar içinde en yüksek paya Bulgaristan doğumlular sahiptir. Bunun yanında Almanya ve Yunanistan doğumlu olanlar da önemli bir paya sahiptir (DİE, 2003).

2.2.1. Yaş ve Cinsiyet İlişkisi

Tablo 1 ve Tablo 2 1930 yılından 2000 yılına kadar yapılan genel nüfus sayımlarına göre, Türkiye'nin sırasıyla erkek ve kadın nüfusunu yaş grupları ayrımında göstermektedir. Bir ülkede nüfusun dinamizmi ile ilgili olan göç ve ölümlülük olayları cinsiyete göre ayrımda farklı değilse kadın ve erkek nüfusunun yaklaşık aynı olması beklenir. Tablo 1 ve Tablo 2'den görüldüğü üzere Cumhuriyetin ilk yıllarında kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır. Bunun en büyük nedeni, Anadolu'daki erkek nüfusunun, özellikle genç yaşlardakilerin, yıllar süren savaşlarda verilen kayıplar nedeni ile azalmasıdır. 1940 yılında kadın ve erkek nüfusları hemen hemen eşit duruma gelmiş, 1940 yılından itibaren sürekli olarak erkek nüfusu kadın nüfusundan fazla olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1. Yaş Grupları Ayrımında Erkek Nüfusu, Türkiye, 1930-2000 (Bin)

YAŞ GRUPLARI	NÜFUS														
	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000
0-4	1 547	1 467	1 427	1 288	1 585	1 985	2 184	2 359	2 661	2 924	3 062	3 119	3 201	3 453	3 644
5-9	959	1 241	1 312	1 350	1 338	1 677	2 076	2 418	2 610	2 766	3 074	3 464	3 388	3 198	3 451
10-14	577	870	1 115	1 286	1 275	1 295	1 691	2 061	2 363	2 807	2 880	3 217	3 496	3 402	3 212
15-19	367	572	798	1 049	1 271	1 248	1 249	1 548	1 924	2 238	2 572	2 750	3 217	3 499	3 405
20-24	1 103	767	533	790	990	1 210	1 178	1 213	1 496	1 862	2 081	2 439	2 657	3 203	3 484
25-29	638	637	748	484	727	959	1 157	1 056	1 108	1 490	1 725	2 060	2 325	2 650	3 194
30-34	631	599	663	732	524	749	1 028	1 140	1 019	1 181	1 378	1 727	2 087	2 325	2 647
35-39	439	498	614	608	688	519	749	999	1 117	1 043	1 082	1 416	1 766	2 085	2 322
40-44	247	331	489	542	552	666	505	705	921	1 094	992	1 100	1 351	1 755	2 069
45-49	213	248	324	401	499	525	610	446	644	883	1 047	993	1 150	1 329	1 724
50-54	204	231	242	283	389	505	548	613	457	678	865	1 041	1 065	1 113	1 286
55-59	176	166	197	171	214	327	424	450	497	383	594	826	899	1 008	1 052
60-64	134	179	158	200	197	243	368	453	476	536	376	557	697	822	921
65-69	120	102	114	98	110	126	166	258	321	323	414	310	532	604	713
70-74	99	92	80	80	83	98	113	145	220	276	265	315	378	423	480
75+	79	90	79	78	79	96	108	126	165	253	278	331	234	360	448
TOPLAM:	7 533	8 090	8 893	9 440	10 521	12 228	14 154	15 990	17 999	20 737	22 685	25 665	28 443	31 229	34 052

Kaynak: 1927-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları, 1930 ve 1940 yıllarına ait yaş ve cinsiyet ayrımındaki nüfuslar yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, ekonomik açıdan aktif nüfus savaşlarda kaybedildiği için doğurganlığı ve nüfus artışını teşvik edici politikalar yöneticiler açısından birincil öncelik taşımıştır. Cumhuriyetin onuncu yılı nedeniyle bestelenen 10.Yıl Marşında yer alan "On yılda 15 milyon genç yarattık her yaştan" dizesi, bu yaklaşımın sonuçlarını göstermesi açısından önemlidir.

Cinsiyet oranlarına bakıldığında ise bu oranın 1960 yılına kadar sürekli bir biçimde arttığı gözlenmektedir. Cinsiyet oranı 1960-1970 döneminde azalma göstermekle beraber en yüksek cinsiyet oranı ile 1975 yılında karşılaşılmıştır. 1975 yılında her 100 kadına, 106 erkek düşmüştür. Kadın nüfusun, erkek nüfustan daha hızlı artması nedeniyle 1975 yılından sonra cinsiyet oranında düşme gözlenmiştir. 2000 yılında 100 kadına karşılık 103 erkek görülmüştür. 1935 yılında erkek nüfusun yarısı 19,1, kadın nüfusun yarısı ise 23,4 yaşından küçüktür. Özellikle çalışma çağındaki nüfusun savaşlarda kaybedilmesi neticesi bu yılda, kadınların medyan yaşı erkeklerinkinden yaklaşık 4,3 yaş daha yüksektir.

Nüfus piramitleri, kuşaklara göre nüfusun yaş ve cinsiyet yapısındaki değişikliklerin daha kolay çözümlenmesini sağlar. Türkiye'nin 1930'dan 2000 yılına kadar, çeşitli dönemlerdeki nüfus piramitleri Şekil 2'de sunulmuştur. Şekil 2'den görülebildiği gibi 1930 yılının nüfus piramidinde 15-19 yaş grubu tüm nüfus piramidleri arasında en düşük orana sahiptir. 10-14 ve 5-9 yaş grupları

ise, göreceli olarak daha fazla orana sahip olmakla beraber, oran düşüklüğü açısından 2. ve 3. sırayı almaktadır. 1910-1914, 1915-1919 ve 1920-1925 yılları -gerek Osmanlı İmparatorluğu, gerekse genç Türkiye Cumhuriyeti'nde- savaş nedeniyle ölümlerden çok, savaş dönemlerindeki doğurganlık düşüşünün yanı sıra, o dönemlerdeki yoksulluk ve savaşın getirdiği olumsuz sağlık koşulları nedeniyle de ölümlerin olduğu yıllardır. 1940 yılına ait yaş piramidi, genç Türkiye Cumhuriyeti'nde alttan giderek nüfus içinde payı artan genç bir neslin geldiğini göstermesi açısından önemlidir.

1955 yılı nüfus piramidinin en çok göze çarpan özelliği, çocuk yaştaki nüfusun fazla olmasıdır. 0-9 yaş nüfusunun fazla olması doğurganlık düzeyinin yüksek olması anlamına gelmektedir. Yaşlı kuşaklardaki nüfus, her iki cinsiyet içinde, ölüm hızının bu yaşlar için yüksek olması nedeniyle hızla azalmaktadır. Kadınlar, erkeklere kıyasla daha uzun yaşadıkları için, ileri yaşlarda kadınların sayısı, erkeklerden daha fazladır. 1955 yılı nüfus piramidi doğurganlık ve ölümlülüğün yüksek olduğu bir yaş yapısını temsil etmektedir (DİE, 2003).

Türkiye'nin 1985 yılı nüfus piramidi ise, 0-4 yaşın 5-9 yaştan daha az orana sahip olduğu ilk nüfus piramidi olma açısından önemlidir. Bir başka deyişle artık doğurganlık düşüşünün başladığı yıllara denk gelmektedir. 1985'ten sonra doğurganlıktaki düşüş nüfus piramitlerinde görülebilir duruma gelmiştir. Bu yıllarda doğurganlık düşmeye başlamasına rağmen, ölümlülük hala ileri yaşlarda, göreceli olarak yüksektir.

2000 yılının nüfus piramidi 1955 ve 1985 yılı nüfus piramitlerinden çok daha farklı bir yapıya sahiptir. 2000 yılı nüfus piramidinde, 15 yaşından küçük kuşakların tümünde, yaşın küçülmesi ile beraber ilgili kuşakların nüfusu da azalmaktadır. Bu durum, doğurganlığın sürekli azalış eğilimine girdiğinin göstergesidir. 2000 yılı nüfus piramidinde görülen bir diğer önemli özellik de, ölüm oranlarındaki azalma ile ters orantılı olarak ileri yaşların nüfusundaki azalmanın 1955 ve 1985 yıllarınınkilerden daha yavaş ve düzenli olmasıdır. 2000 yılı nüfus piramidi, Türkiye'nin yaş ve cinsiyet yapısı açısından gelişmiş ülke nüfus yapısına dönüşmeye başlamasının bir göstergesidir.

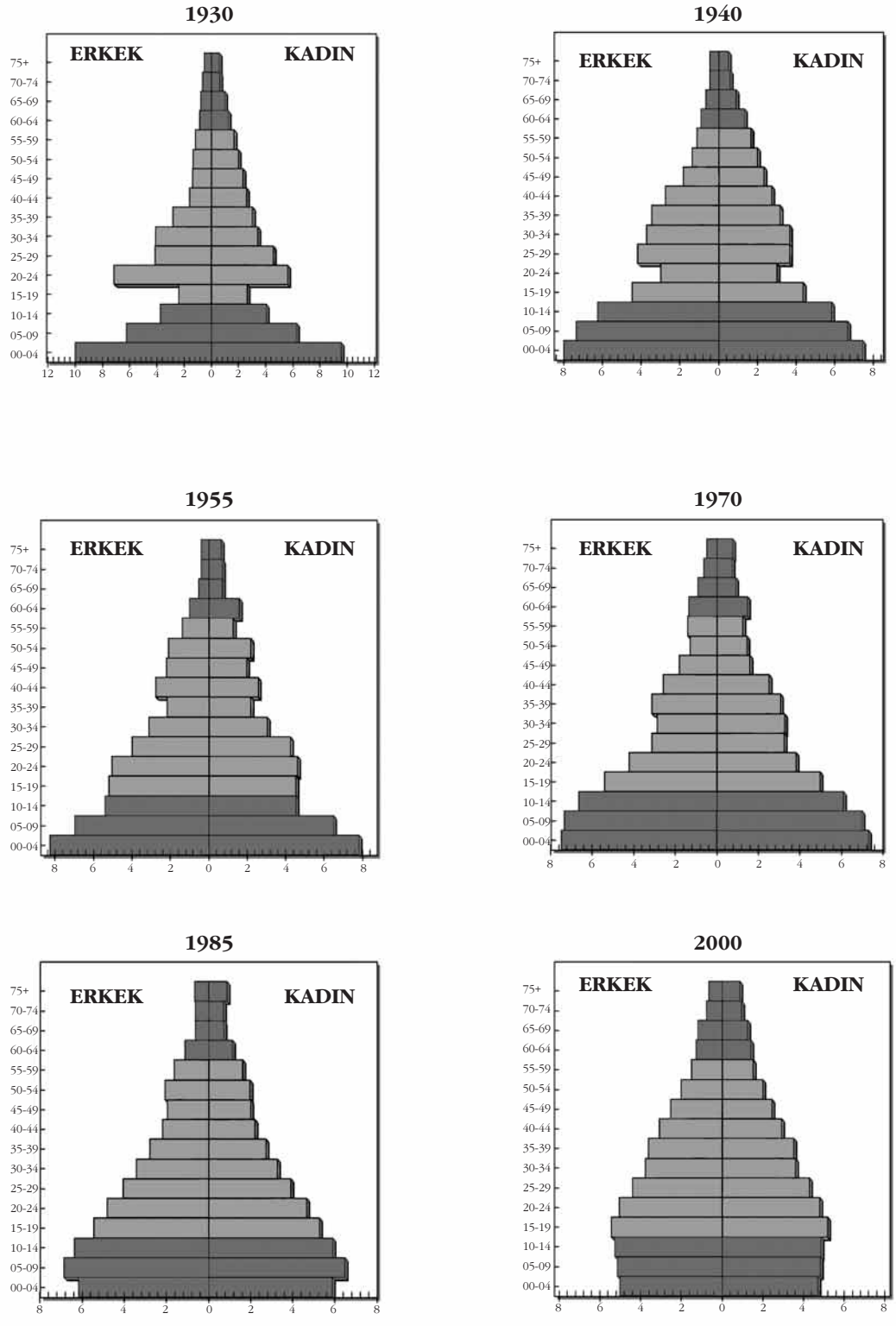
Tablo 2. Yaş Grupları Ayrımında Kadın Nüfusu, Türkiye, 1930-2000 (Bin)

YAŞ GRUPLARI	NÜFUS														
	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000
0-4	1 473	1 329	1 328	1 186	1 509	1 879	2 078	2 264	2 594	2 787	2 920	2 969	3 045	3 326	3 507
5-9	967	1 155	1 192	1 244	1 238	1 561	1 927	2 252	2 483	2 623	2 918	3 287	3 210	3 046	3 329
10-14	627	764	1 044	1 075	1 082	1 090	1 488	1 812	2 167	2 452	2 642	2 987	3 307	3 227	3 065
15-19	406	497	780	932	1 119	1 088	1 059	1 365	1 770	2 034	2 413	2 667	3 064	3 319	3 241
20-24	868	656	538	692	974	1 111	1 127	1 134	1 355	1 676	1 983	2 354	2 592	3 071	3 326
25-29	705	739	655	619	752	1 021	1 177	1 162	1 153	1 347	1 662	1 987	2 268	2 598	3 076
30-34	530	658	656	700	591	731	985	1 135	1 165	1 117	1 326	1 653	1 985	2 274	2 605
35-39	468	522	566	579	600	525	693	935	1 097	1 100	1 123	1 375	1 682	1 988	2 275
40-44	398	485	490	558	596	621	548	677	899	1 055	1 072	1 111	1 305	1 674	1 981
45-49	358	322	416	379	445	473	499	430	564	803	967	1 018	1 127	1 293	1 660
50-54	306	393	359	434	472	528	581	591	516	665	870	1 005	1 058	1 106	1 270
55-59	260	200	297	219	260	308	369	415	440	384	560	825	917	1 026	1 076
60-64	192	304	236	349	359	387	461	502	529	549	418	575	751	872	977
65-69	154	107	164	124	152	172	213	271	319	357	452	368	606	684	794
70-74	97	129	106	133	138	171	195	221	265	320	329	353	464	512	578
75+	88	121	90	112	126	158	182	220	273	326	380	451	329	494	607
TOPLAM:	7 897	8 381	8 917	9 335	10 413	11 824	13 582	15 386	17 589	19 595	22 035	24 985	27 710	30 510	33 367

Kaynak: 1927-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları, 1930 ve 1940 yıllarına ait yaş ve cinsiyet ayrımındaki nüfuslar yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Nüfusbilim literatüründe 0-14 yaş grubundaki nüfus "genç nüfus", 15-64 yaş grubundaki nüfus "üretken nüfus" ve 65+ yaş grubundaki nüfus ise "yaşlı nüfus" olarak nitelendirilmektedir. 0-14 ve 65+ yaş grubundaki toplam nüfus genel olarak ekonomik anlamda bağımlı nüfus olarak tanımlanmaktadır. Tablo 1, Tablo 2 ve Şekil 2'den bu üç yaş grubuna göre nüfus 1930-2000 döneminde incelendiğinde üç farklı dönem gözlenebilmektedir. 1930-1970 yılları arasındaki birinci dönemde genç ve üretken nüfus yaş gruplarındaki nüfus artış hızlarının yüksek olduğu yaşlı nüfus grubunun artış hızının ise daha düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir. Bu dönemde genç ve üretken nüfus gruplarının nüfusu yaklaşık 2,2 kat artmış ve genç nüfus yaklaşık 7 milyondan 15 milyona, üretken nüfus ise yaklaşık 9 milyondan 19 milyona ulaşmıştır. İkinci dönem olarak nitelendireceğimiz 1970-1990 döneminde ise önceki döneme göre genç nüfusun artış hızının azaldığı, üretken nüfusun artış hızının ise yükseldiği görülmektedir. 1970-1990 döneminde, üretken nüfusun yıllık nüfus artış hızı ‰29,1, genç nüfusun yıllık nüfus artış hızı ise ‰14,2'dir. Üçüncü dönem olan 1990-2000 aralığında, genç nüfusun artış oranının sıfıra yaklaştığı, üretken nüfusun artış hızının aynı düzeyde kaldığı ve yaşlı nüfusun ise en fazla artış hızına sahip olduğu görülmektedir. Yıllık nüfus artış hızı Türkiye genelinde ‰18,3 iken, yaşlı nüfusta ‰46,8, üretken nüfusta ‰24,3 ve genç nüfusta ‰2,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde genç nüfusun büyüklüğü yaklaşık 20 milyona ulaşmış ve hemen hemen sabitlenmiştir. Üretken nüfusun büyüklüğü yaklaşık 48 milyona ve yaşlı nüfusun büyüklüğü yaklaşık 5 milyona yükselmiştir. Yaşlı nüfusun büyüklüğündeki bu artışın gelecek yıllarda da devam etmesi beklenmektedir.

Şekil 2. Nüfus Piramitleri, Türkiye, 1930-2000

Kaynak: 1930-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları verileri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

2.2.2. Doğurganlık

Türkiye'de doğurganlık ve toplam doğurganlık hızı ile ilgili bilgiler, genel nüfus sayımlarından ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün (HÜNEE) Türkiye sağlık araştırmalarından elde edilmektedir. Tablo 3 geçmiş yıllarda nüfus sayımlarından elde edilen, 2000 nüfus sayımı verileri ile Hacettepe Üniversitesinin 1998, 2003 ve 2008 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) sonuçları doğrultusunda doğurganlık göstergelerini göstermektedir.

Tablo 3. Doğurganlık Göstergeleri, Türkiye, 1945-2008

YILLAR	ÇOCUK KADIN ORANI ‰	TOPLAM DOĞURGANLIK HIZI	NET YENİLENME HIZI	HÜNEE-TNSA TOPLAM DOĞURGANLIK HIZI
1945	555	6,69	-	-
1950	611	6,72	1,99	-
1955	694	6,43	2,02	-
1960	698	6,18	2,07	-
1965	670	5,89	2,11	-
1970	656	5,64	2,1	-
1975	625	5,31	2,04	-
1978	-	-	-	4,33
1980	567	4,56	1,81	-
1985	500	3,68	1,55	-
1988	-	-	-	3,02
1990	422	3,12	1,34	-
1993	-	-	-	2,65
1995	392	2,61	1,19	-
1998	-	-	-	2,61
2000	362	2,53	1,15	-
2003	-	-	-	2,23
2008	-	-	-	2,16

Kaynak: Shorter (2003)
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2009) *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2008*

1945-2000 yılları arasında doğurganlık düzeyinde gerçekleşen değişim, çocuk-kadın oranına (15-49 yaştaki her 1000 kadına düşen, 0-4 yaş grubundaki çocuk sayısı) göre incelendiğinde, Türkiye'de doğurgan çağda kadın başına düşen ortalama çocuk sayısında 1945-1960 döneminde sürekli artış gözlenmektedir. 1960 yılından sonra 2000 yılına kadar ise sürekli bir azalma görülmektedir. 1945 yılında doğurgan çağdaki her 1000 kadına 555 çocuk düşmektedir. Bunun en büyük sebebi II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de yaşanan doğurganlık düşüşüdür. 1960 yılında ise 1000 kadına 698 çocuk düşmektedir. 2000 yılına kadar bu gösterge sürekli düşme göstererek 2000 yılında 1000 kadına 362 çocuk olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3'te yer alan toplam doğurganlık hızlarının tarihsel seyrine bakıldığında, 1945 yılında 6,69 olan toplam doğurganlık oranının, 1950'de 6,72'ye çıktığı ve bu tarihten sonra sürekli bir düşüş ile 2000 yılında 2,53 rakamına ulaştığı görülmektedir. HÜNEE'nin 2003 ve 2008 yılında yaptığı TNSA'larda da bu yıllar için toplam doğurganlık hızları sırasıyla 2,23 ve 2,16 olarak elde edilmiş ve bu çalışmada yapılan nüfus projeksiyonlarında da dikkate alınmıştır.

Net yenilenme hızı ise 1950-2000 aralığında toplam doğurganlık hızından daha farklı bir seyir izlemektedir. Toplam doğurganlık hızındaki düşüşe rağmen, doğumdaki cinsiyet oranı farklılaşmaya başlamıştır ve sağlık alanında kaydedilen gelişmeler sayesinde 0-15 yaş arasındaki kadın ölümlerinde kaydedilen önemli azalmalar neticesi, net yenilenme hızı 1950 yılında 1,99'dan sürekli olarak yükselerek 1965 yılında 2,11 ile en yüksek düzeyine ulaşmıştır. 1965 yılından sonra ise sürekli olarak düşerek 2000 yılında 1,15 olarak gerçekleşmiştir. Burada dikkati çeken, net yenilenme hızının 1,0 olduğu, nüfusun durağanlık durumuna, Türkiye'nin çok yaklaşmış olmasıdır. Net yenilenme hızının 1,0'a ulaşacağı tarih öngörüleri ileriye yönelik olarak yapılacak nüfus projeksiyonlarını önemli bir biçimde etkileyecektir.

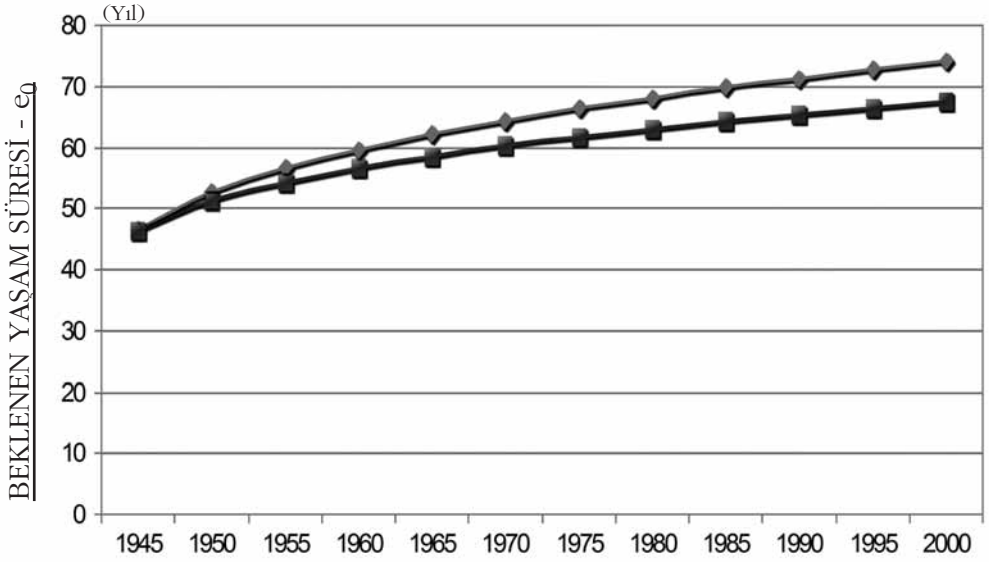
2.2.3. Beklenen Yaşam Süresi ve Ölümlülük

Doğuştaki yaşam ümidi (e_o) bir ülke için en önemli gelişmişlik göstergelerinden biridir. Doğuşta beklenen yaşam süresinin artması, bununla doğrusal ilişkili olarak ülke nüfusunun daha kaliteli yaşam tarzına kavuşması, başta bebek ve anne ölümleri olmak üzere kaba ölüm hızının da düşmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle gelecekteki sağlık eğitim ve diğer hizmetlerin planlanması için doğuştaki yaşam ümidi ve ölümlülük projeksiyonları yöneticiler açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de beklenen yaşam süresi, İkinci Dünya Savaşı sonrası, yani 1945 yılından itibaren ele alınmıştır. 2000-2050 aralığı için yapılan nüfus projeksiyonlarının, doğuştaki yaşam beklentisi ile ilgili varsayımlarını hesaplamak için kullanılan, regresyon modelinden elde edilen ve orta düzeyde projeksiyonların üretildiği e_o'ları Şekil 3'de görmek mümkündür.

Şekil 3'den görüldüğü gibi 1945 yılında kadınlar için 46,74, erkekler için ise 46,42 yıl olarak tahmin edilen doğuştaki yaşam ümidi, planlı kalkınma döneminin yani kaliteli nüfus politikalarının uygulanmaya başladığı 1960 yılında kadınlar için 59,60, erkekler için ise 56,69 yıla ulaşmıştır. 1945 yılında kadınlar ve erkekler için yaklaşık eşit olan doğuştaki yaşam ümidinin, 1945 yılından sonra kadınlar lehine arası açılarak sürekli olarak yükseldiği gözlenmektedir. 1980 yılında kadınlar için 68,16, erkekler için ise 63,08 yıl olarak tahmin edilen doğuştaki yaşam ümidi 2000 yılına kadar son yirmi yılda daha önceki 1960-1980 döneminden daha hızlı bir biçimde yükselerek kadınlarda 74,15, erkeklerde 67,58 yıla ulaşmıştır. TÜİK 2010 yılı projeksiyonlarına göre doğuştaki yaşam ümidi ise kadınlar için 76,30 yıl, erkekler için 71,60 yıldır.

Şekil 3. Doğuştaki Yaşam Ümidi, Türkiye, 1945-2000

	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000
KADIN	46,74	52,71	56,57	59,6	62,15	64,37	66,36	68,16	69,82	71,36	72,8	74,15
ERKEK	46,42	51,41	54,4	56,69	58,61	60,27	61,75	63,08	64,31	65,47	66,56	67,58

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımları verileri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

2.2.4. İç ve Dış Göçler

2.2.4.1. İç Göçler

Türkiye'de göçler ile ilgili bilgiler kapsamlı olarak sadece nüfus sayımlarından elde edilmektedir. Bu kapsamda 1980, 1985, 1990 ve 2000 genel nüfus sayımlarından elde edilen göç bilgisi 1995-2000 dönemi ağırlıklı olmak üzere bu bölümde verilmiştir. Tablo 4'de 1975-2000 döneminde yerleşim yerleri ve iller arası göç eden nüfus sunulmuştur.

Tablo 4. Yerleşim Yerleri ve İller Arasında Göç Eden Nüfus, Türkiye, 1975-2000

SAYIM YILI	DAİMİ İKÂMETGAH NÜFUSU[1]	DÖNEM	YERLEŞİM YERLERİ ARASI GÖÇ EDEN NÜFUS		İLLER ARASI GÖÇ EDEN NÜFUS	
			SAYI[2]	%	SAYI[2]	%
1980	38 395 730	1975-1980	3 584 421[3]	9,34	2 700 977	7,03
1985	44 078 033	1980-1985	3 819 910[3]	8,67	2 885 873	6,55
1990	49 986 117	1985-1990	5 402 690[3]	10,81	4 065 173	8,13
2000	60 752 995	1995-2000	6 692 263	11,02	4 788 193	7,88

Kaynak: (TÜİK, 2005), 2000 Genel Nüfus Sayımı Göç İstatistikleri
Notlar: (1). Daimi ikametgah nüfusu içinde, yurt dışından gelen göç kapsanmamıştır.
(2). Aynı ilçeye bağlı köyler arasındaki göç kapsanmamıştır.
(3). Aynı ile bağlı ilçe merkezleri ve köyler arasındaki göç kapsanmamıştır.
1995-2000 döneminde aynı ile bağlı ilçeler arasında göç eden toplam nüfus 125 896, aynı ile bağlı köyler arasında göç eden toplam nüfus 99 823 tür.

Tablo 4'den görüldüğü gibi dönemler itibariyle daimi ikametgâhlı nüfus sürekli artmasına rağmen, 1980-1985 döneminde hem yerleşim yerleri arasında göç eden nüfus oranı hem de iller arası göç eden nüfus oranı düşmektedir. Benzer bir düşüş 1990-2000 döneminde iller arası göç eden nüfus oranında da görülmektedir. 1975-1980 döneminde 3 584 421 kişi yerleşim yerleri (il, ilçe, bucak) arasında göç etmiş olup bunlardan 2 700 977 kişi iller arasında göç etmiştir. Bir başka ifade ile 1975-1980 döneminde her 100 kişiden yaklaşık 9'u yerleşim yerleri arasında, 6'sı ise iller arasında göç etmiştir. 1995-2000 dönemine bakıldığında ise yerleşim yerleri arasında göç eden kişi sayısı 6 692 263 kişi, iller arasında göç eden kişi sayısı ise 4 788 193 kişidir. Bu dönemde her 100 kişiden 11'i yerleşim yerleri arasında, bunlardan yaklaşık 8'i ise iller arasında göç etmiştir. Göç eden nüfus büyüklüğü 25 yılda yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Aynı dönemde yerleşim yerleri arasında göç eden nüfus, iller arasında göç eden nüfusa oranla daha fazla artış göstermiştir. 1965-2000 döneminde toplam 21,1 milyon kişinin yaşadığı yeri terkederek başka bir ile göç ettiği görülmektedir (DPT, 2009).

Türkiye'de tüm bu zamanlarda iç göçün esas nedeni kırdan-kente göçlerde tarımsal toprağın bölünmesiyle işsizlik olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan evlilik, eğitim ve terör nedeni ile göç diğer nedenler olarak ortaya konabilir. Özellikle işsizlik nedeniyle kırdan-kente göç konusunda, yöneticilerin yerel kaynakları kullanarak yeni istihdam alanlarının açılmasını teşvik etmeleri, kırdan-kente göçü etkileyebilir.

Son on yılda özellikle terör nedeni ile iç göçler ön plana çıkmaya başlamıştır. Devlet Planlama Teşkilatı desteğiyle Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından Aralık 2004-Haziran 2006 yılları arasında "Türkiye, Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus" araştırması yapılmıştır. Bu araştırmanın önemli bulgularından biri, kişilerin göç ettikleri yeri tercih sebeplerinin, kendilerine destek verecek akrabalarının bu yerleşim yerlerinde bulunmaları olduğudur.

2.2.4.2. Dış Göçler

1980 ve daha sonra yapılan nüfus sayımlarında dış göç sadece tek yönlü, yurt dışından gelen göç tanımı altında sorgulanmıştır. 1975-2000 döneminde yurt dışından gelen göçler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'ten görüldüğü gibi Türkiye'ye yurt dışından 1975-1980 döneminde 254 171, 1980-1985 döneminde 410 232, 1985-1990 döneminde 388 994 kişi, 1995-2000 yılları arasında ise 234 111 kişi göç etmiştir. En yoğun dış göç, 1980-1985 döneminde daimi ikametgâhlı nüfusun ‰9,2'sini teşkil eden Bulgaristan göçüdür.

Tablo 5. Yurt Dışından Gelen Göç, Türkiye, 1975-2000

DÖNEM	DAİMİ İKÂMETGAHLI NÜFUS (1)	YURT DIŞINDAN GELEN GÖÇ	ORAN ‰
1975–1980	38 649 901	254 171	6,6
1980–1985	44 488 265	410 232	9,2
1985–1990	50 375 111	388 994	7,7
1995–2000	60 987 106	234 111	3,8

Kaynak: (TÜİK, 2005) *2000 Genel Nüfus Sayımı, Göç İstatistikleri*
Not: (1). Daimi ikametgâhlı nüfus içinde yurt dışından gelen göç kapsanmıştır.

1985 yılından sonra yurtdışından gelen nüfus oranı azalmaktadır. 1995-2000 döneminde yurtdışından ülkemize göç eden 234 111 kişinin %31,5'i Almanya'dan gelmiştir. Bu kişiler büyük olasılıkla yurtdışından kesin dönüş yapan, Türk işçileri ve aileleridir. Almanya'yı sırasıyla %11,7 ile Bulgaristan ve %5,9 ile KKTC (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) izlemiştir (TÜİK, 2005). 1990'larda Türkiye Bosna'dan ve Kosova'dan önemli miktarlarda göç almıştır.

Türkiye 1960'lardan beri dışarıya göç veren bir ülke olarak bilinmektedir. Ancak, 1980'lerden itibaren Türkiye göç alan bir ülke konumuna gelmiştir. 1975-1995 döneminde aldığı 1,3 milyon göç ile Türkiye, dünyada en çok göç alan dokuzuncu ülke olmuştur. Aynı dönemde en yüksek göç alan ülke 16,7 milyon ile Amerika Birleşik Devletleri'dir. Buna karşılık en yüksek göç veren iki ülke 6 milyon ile Meksika ve 4 milyon ile Bangladeş olmuştur (United Nations, 1999).

1961 yılında Türkiye ile Batı Almanya arasında yapılan bir anlaşmadan sonra çok sayıda niteliksiz işçi konumundaki insan Batı Almanya'ya göç etmiştir. İzleyen yıllarda, diğer birçok Avrupa ülkesi ile de anlaşmalar yapılmıştır. Geçici göç veya "konuk işçi" göçü olarak adlandırılan bu süreç ilgili bütün ülkeler açısından faydalı olmuştur. Türkiye'de işsiz nüfus fazlasının baskısı hafiflemiştir. Avrupa ülkeleri ise büyüyen ekonomilerinin ihtiyaç duyduğu işgücü talebini

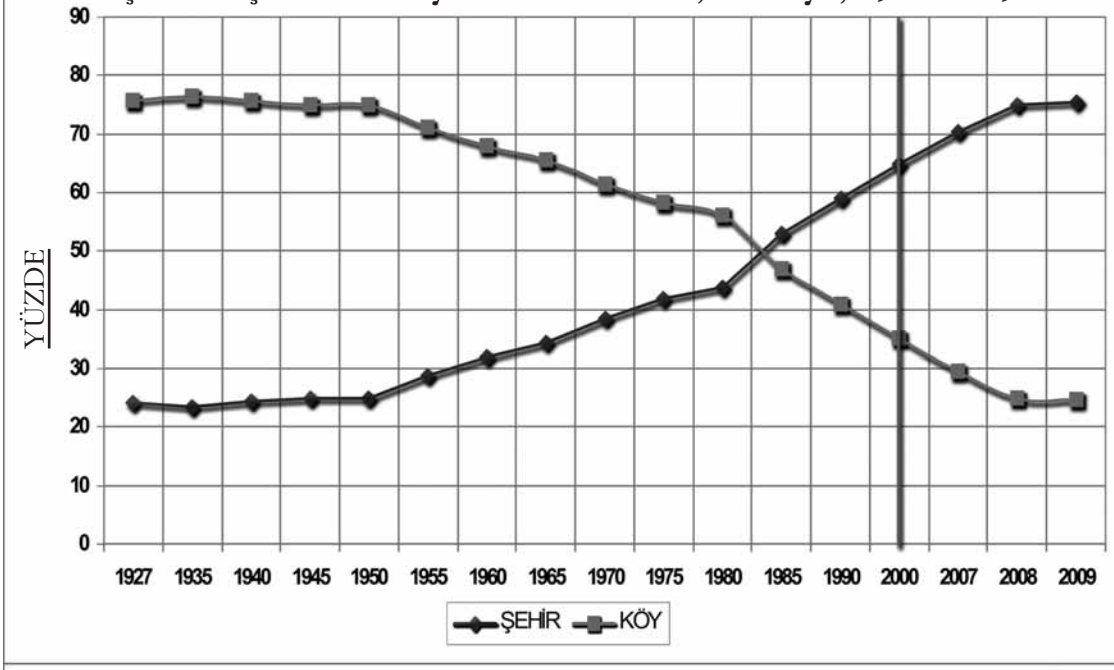
karşılamışlardır. Daha sonra, 1973 petrol krizini izleyen yıllarda Türk işçileri daha düşük sayılarda Orta Doğu ülkelerine gitmişlerdir. 1990'lardan itibaren ise, Türk işçilerinin ağırlıklı olarak Rusya ve Orta Asya ülkelerine gittiği görülmektedir.

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecindeki Türkiye için çalışma çağındaki genç nüfusu önemli bir potansiyeldir. Nüfusun niteliğinin ve eğitim düzeyinin arttırılıp, mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi ile bu potansiyel gerek Türkiye gerekse Avrupa Birliği ülkeleri için önemli bir fırsata dönüşebilecektir. Diğer yandan yurt dışından kaçak olarak gelen göçmenlerin ucuz işgücü olarak piyasada yer alması şu anda işsizlik sorunu ile karşı karşıya olan çalışma çağı nüfusun iş bulma imkânlarını da etkilemektedir.

2.2.5. Kentleşme

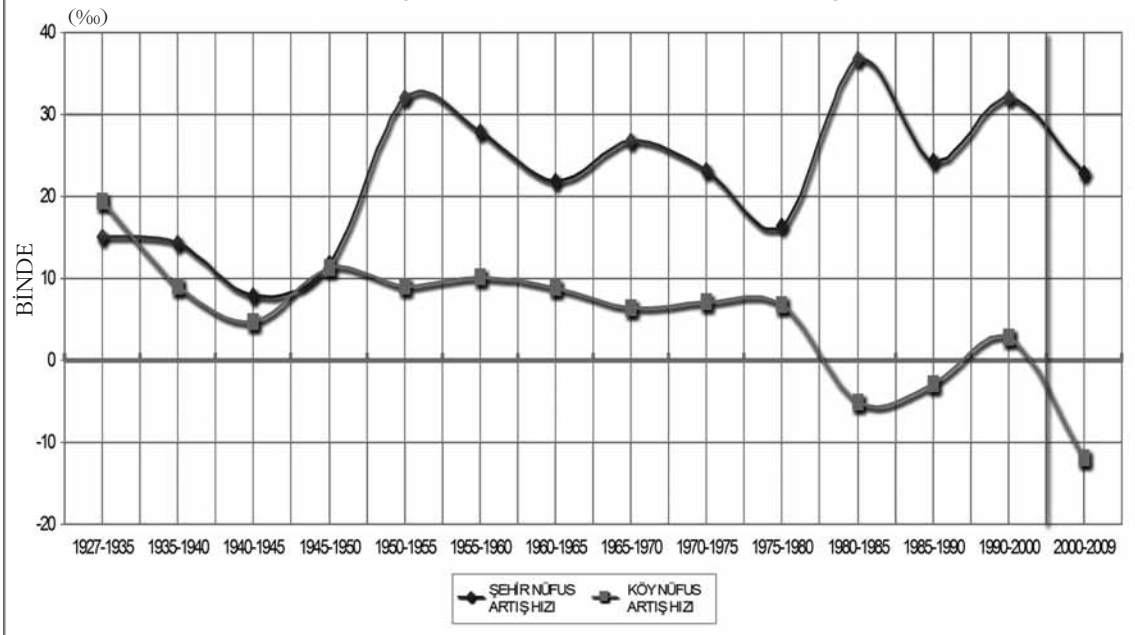
Bu bölümde ele alınan kentleşme içinde yer alan kent nüfusu, il ve ilçe merkezlerinin nüfusu olarak tanımlanmaktadır. Şekil 4, 1927 yılından 2000 yılına kadar kentleşmiş nüfus oranlarını göstermektedir. Şekil 5'e bakıldığında ise Cumhuriyetin ilk yıllarından, 1950'li yıllara kadar nüfusun doğal artışını meydana getiren demografik hareketlerin (doğum ve ölüm) göçün sınırlı olduğu bir dönemde gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla kırsal ve kentsel nüfustaki oransal artışlar, 1927-1950 aralığında yaklaşık aynı kalmıştır.

Şekil 4. Şehir ve Köy Nüfus Oranları, Türkiye, 1927-2009

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal Ekonomik Nitelikleri (2003)
2007-2008-2009 yılları verileri TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS).

Şekil 5. Şehir ve Köy Nüfus Artış Hızları, Türkiye, 1927-2009

Kaynak: 1927-2000 yılları arası DİE Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal Ekonomik Nitelikleri (2003)'ndeki veriler kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır. 2009 yılı verisi, TÜİK Adrese Dayılı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayımı (2009)'ndan alınmıştır.

1950 yılında %25 olan kentlerde yaşayan nüfusun oranı, bu tarihten sonra sürekli bir artış göstererek 2000 yılında %64,90'a yükselmiştir. Kentli nüfus oranında özellikle 1980 yılından sonra önemli artışlar görülmektedir. Her ne kadar bu artışta, 1980 yılından sonra idari bölünüş yapısındaki değişiklikler nedeniyle bazı bucak ve köylerin ilçe olmasının etkisi olsa da, asıl önemli neden, kırsal kesimde tarım sektörünün istihdam açısından küçülmesi ve sanayileşme sonucunda kırdan-kente yaşanan yoğun göçtür. Türkiye'de 1980 yılından sonra nüfusun çoğunluğunun şehirde yaşadığı bir dönem başlamıştır. 1990-2000 döneminde idari bölünüş yapısındaki değişikliklere göre düzenlenmiş nüfuslar dikkate alındığında, şehirleşmiş nüfusta bu dönemdeki yıllık nüfus artış hızının ‰26,8, bucak ve köylerdeki yıllık nüfus artış hızının ise ‰4,2 olduğu görülmektedir.

Yirminci yüzyılın en önemli özelliklerinden birisi tüm dünyada kentsel nüfusun artmasıdır. 2008 yılından itibaren dünya nüfusunun yarısının, diğer bir deyişle her iki kişiden birinin kentlerde yaşamakta olduğu tahmin edilmiştir. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Yukarıda anlatıldığı gibi, Türkiye'de kentsel nüfus 1950'lerden sonra hızlanarak artmış ve 2000 yılında %65'e ulaşmıştır. BM projeksiyonlarına göre 2050'de %80'lere ulaşması beklenilmektedir. Kentleşme hem ekonomik yapıda hem de toplumsal yapıda önemli değişimlere yol açmıştır. Ekonomik yapıda yaşanan değişimler şöyle özetlenebilir: Yaşanan iç göç ve tarımda mekanizasyon ile emek yoğun yöntemlerden fiziksel sermaye yoğun yöntemlere geçilmesi sonucunda tarım sektörü küçülmüş ve tarımdan kopuş hızlanmıştır. Tarımdan çözülmeyi hızlandıran diğer bir olgu da 2000'li yıllardan itibaren tarımsal desteklerin kaldırılma sürecinin yaşanmasıdır. Böylece, 1980'de

%50 olan tarımın istihdam içerisindeki payı günümüzde dörtte bir civarında gerçekleşmiştir. Buna karşılık, istihdamda sanayi ve hizmetlerin payları büyük oranlarda artmış ve günümüzde sırası ile %20 ve %45-50'ye yakın olmuştur.

Altyapıya talep artmış ve inşaat sektörü genişlemiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte, eğitim, sağlık, ulaştırma alanlarında altyapı sorunları ile baş edilmesi gerekmektedir. 1950'lerden günümüze, birçok kentin toplumsal yapısı önemli değişikliklere uğramıştır. Hızlı kentleşmenin sonucunda toplumsal yapıda yaşanan değişimler ise çok karmaşıktır. Bunun yanı sıra kentleşmenin getirdiği değişen ve giderek küçülen aile yapıları ve toplumsal destek sistemlerinin zayıflaması, çekirdek ailelerin yaygınlaşmasına, çocuk ve yaşlıların bakımı gibi konularda aile dışı yardım gereksiniminin artmasına yol açmıştır.

TÜİK verilerine göre 2009 yılında Türkiye'de en yüksek nüfuslu şehirler, sırasıyla 12,9 milyon ile İstanbul, 4,6 milyon ile Ankara, 3,8 milyon ile İzmir, 2,5 milyon ile Bursa, 2,1 milyon ile Adana'dır. Bu beş şehir toplam Türkiye nüfusunun yaklaşık %36'sını barındırmaktadır. Bu nüfus yoğunluğunun nedenleri arasında kırdan-kente ve kentten-kente olan göçlerin ve yatırımların bu şehirlere doğru yoğunlaşması bulunmaktadır.

1999 yılında TÜSİAD tarafından yayımlanan "Türkiye'nin Fırsat Penceresi Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri" adlı yayında, Işık (1999) ve Erder (1999) Türkiye'de kentleşmenin 1950'ler 1960'lardaki dinamiklerinin çok farklı olduğunu yazmışlardır. Bilindiği gibi kentleşme ile birlikte "gecekondulaşma" yaşanmaktadır. 1950-1960'ların gecekonduları ile 1980'den sonraki dönemin gecekondularının büyük farklılıklar gösterdiği yazılmıştır. 1950-1960'larda gecekondular bir barınak edinmek amacıyla kullanıcılar tarafından yapılıyorken daha sonraları birer arsa spekülâsyonu aracı haline gelmişlerdir. Günümüzde, çok katlı kaçak yapılar oluşmuştur. Bu durum, gecekondu bölgelerinde yaşayan insanların toplumsal özelliklerinin değişmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, 1950-1960'ların aksine, toplumsal gerginlik, toplumsal dışlanma ve kentle bütünleşememe 1980 sonrası dönemin özellikleri olmuştur. Bu durum günümüzde yöneticilerin baş etmesi gereken önemli bir toplumsal sorunu oluşturmuştur ve gelecekte de oluşturmaya devam edecektir.

Hızlı ve kontrolsüz göçler sonucu kentlerde ortaya çıkan nüfus yığılmasına kent yönetimleri uyum sağlayamamışlardır. Kırsal alandan gelenler geldikleri yerin adetlerini devam ettirerek kapalı bir yaşama yönelmişlerdir. Geleneksel destek kurumları önemini kaybederken yöneticiler, modern destek araçlarını ve sosyal hizmet kurumlarını geliştirememişlerdir. Bu durum "cemaat" türü kültürel, etnik ve dinsel temelde, radikal "enformel dayanışma grupları"nın (Işık, 1999) oluşmasına neden olmuştur. Bunun yanında çarpık kentleşme gençleri illegal örgütlerin içine itmekte ve bir müddet sonra bu bölgelerin terör odağı haline dönüşebildiği görülmektedir. Bu oluşumlar toplumsal olduğu kadar siyasal gerilimleri de beraberinde getirmişlerdir. Bu gerilimleri, toplumsal huzursuzlukları azaltmak ve önlemek için ikinci kuşak gecekondu gençliğinin eğitim ve sağlık olanaklarına ulaşması ve sosyalizasyonu yöneticilerin eğilmesi gereken bir durumdur.

2.2.6. Bölgesel Farklılıklar

Türkiye'nin değişik bölgeleri birbirinden önemli farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar, ekonomik, demografik, toplumsal, iklimsel ve coğrafik açılardan değerlendirilebilir. Bu bağlamda bölgeler, özellikle gelir, demografik yapı, fiziki ve sosyal altyapı, eğitim düzeyi, sağlık hizmetlerine erişim, çevresel özellikler ve kadının rolü gibi konularla karşılaştırılabilir. Bazı sosyal çalışmalar, örneğin HÜNEE (2009), Türkiye'yi Batı Anadolu (Marmara ve Ege), Güney Anadolu, Kuzey Anadolu, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu (Doğu ve Güneydoğu Anadolu) bölgeleri olarak beş bölgeye ayırmaktadır. İllerin bölgelere göre dağılımı şu şekildedir;

Batı Anadolu Bölgesi: Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Edirne, İstanbul, İzmir, Yalova, Kocaeli, Manisa, Muğla, Sakarya, Tekirdağ, Kırklareli.

Güney Anadolu Bölgesi: Adana, Osmaniye, Burdur, Hatay, Isparta, İçel, K.Maraş, Antalya.

Kuzey Anadolu Bölgesi: Artvin, Giresun, Gümüşhane, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak, Karabük, Bartın.

Orta Anadolu Bölgesi: Afyon, Amasya, Ankara, Bilecik, Bolu, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Sivas, Kırşehir, Konya, Kütahya, Nevşehir, Niğde, Kayseri, Tokat, Uşak, Yozgat, Aksaray, Karaman, Düzce, Kırıkkale.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu: Adıyaman, Tunceli, Ağrı, Şanlıurfa, Bingöl, Van, Bitlis, Bayburt, Diyarbakır, Batman, Elazığ, Şırnak, Erzincan, Ardahan, Erzurum, Iğdır, Gaziantep, Kilis, Hakkari, Kars, Malatya, Mardin, Muş, Siirt.

Batı Anadolu (Marmara ve Ege) sosyo-ekonomik olarak en gelişmiş bölgedir. Nüfus yoğunluğu en yüksek olan bölge olmanın yanı sıra aynı zamanda ülkenin nüfusunun büyük bir kısmını barındırır. Ülkenin en fazla sanayileşmiş bölgesidir. Ege kıyılarında tarımsal etkinlikler yoğundur. Türkiye'nin gayri safi katma değerinin büyük bir bölümü bu bölgede yaratılmaktadır. 2006 yılında Türkiye gayri safi katma değerinin %28'i sadece İstanbul'da üretilmiştir. Toplam nüfusun %18'i İstanbul'da yaşamaktadır. Toplam nüfusun yaklaşık %35'i Batı Anadolu'da yaşamaktadır ve bu bölge 2006'da Türkiye gayri safi katma değerinin yarısından fazlasını üretmiştir. İstanbul'da 2006 yılında kişi başına gayri safi katma değer 10 352 dolar, İzmir'de ise 8 398 dolar olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2010). Bu bölgede kentleşme oranı yüksektir. Türkiye'nin en büyük kenti İstanbul ile üçüncü büyük kenti İzmir bu bölgede yer almaktadır. Türkiye'de Toplam Doğurganlık Hızı (TDH) Batı Anadolu bölgesinde en düşük seviyededir. TDH 1993'te kadın başına 2,00 çocuk iken 2008'de 1,73 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de Bebek Ölüm Hızı (BÖH) yine Batı Anadolu bölgesinde en düşüktür. BÖH 1993'te bin canlı doğum başına 43 ölüm iken 2008'de 16 ölüm olarak gerçekleşmiştir. Beş yaş altı ölüm hızı 2008'de Batı Anadolu bölgesinde bin canlı

doğumda 26 ölümdür. Batı Anadolu bölgesinde 2008'de net okullaşma oranı erkeklerde %95,2, kadınlarda ise %93,8 olarak gerçekleşmiştir.

Güney Anadolu bölgesinde önemli ekonomik etkinlikler tarım, sanayi ve turizmdir. Bölgenin diğer önemli bir gelir kaynağı da tarım ürünleri ihracatıdır. Toplam nüfusun yaklaşık %13'ü Güney Anadolu'da yaşamaktadır. Bu bölge 2006'da Türkiye gayri safi katma değerinin yaklaşık %10'unu üretmiştir. Türkiye'nin beşinci büyük kenti Adana ile son yıllarda Güney Anadolu'dan büyük göç alan Mersin ve önemli bir turizm merkezi olan Antalya bu bölgede yer alır. Bu bölgede TDH oldukça düşüktür; 2008'de kadın başına 2,09 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Bu sayı TDH yenilenme düzeyi olan 2,10'un altındadır. Bebek ölüm hızı 2008'de bin canlı doğum başına 30 olarak gerçekleşmiştir. Beş yaş altı ölüm hızı bin canlı doğumda 35 ölümdür. Güney Anadolu bölgesinde net okullaşma oranı erkeklerde %93,4, kadınlarda ise %93,3 olarak gerçekleşmiştir.

Kuzey Anadolu bölgesinde yaygın olarak önemli bir ihracat ürünü olan fındık yanında çay üretimi de yapılır. Bölgenin batısında sanayi gelişmiştir. Burada yer alan Zonguldak hem kömür üretiminin hem de demir-çelik sanayinin merkezidir. Toplam nüfusun yaklaşık %9'u Kuzey Anadolu'da yaşamaktadır. Bu bölgede TDH oldukça düşüktür; 2008'de kadın başına 2,08 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Bu bölgede TDH yenilenme düzeyi olan 2,10'un altındadır. Bebek ölüm hızı 2008'de bin canlı doğum başına 24 ölüm olarak gerçekleşmiştir. Beş yaş altı ölüm hızı bin canlı doğumda 27 ölümdür. Kuzey Anadolu bölgesinde net okullaşma oranı erkeklerde %96,5, kadınlarda ise %97,2 olarak gerçekleşmiştir.

Orta Anadolu bölgesinde önemli ekonomik etkinlikler tarım, sanayi ve hayvancılıktır. Toplam nüfusunun yaklaşık %25'i Orta Anadolu'da yaşamaktadır. Türkiye'nin başkenti ve ikinci büyük kenti Ankara bu bölgede yer almaktadır. Ankara'da 2006 yılında kişi başına gayri safi katma değer 9 056 dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008'de TDH kadın başına 2,20 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Bebek ölüm hızı aynı yılda bin canlı doğum başına 22 ölüm ile diğer bölgelere göre oldukça düşüktür. Beş yaş altı ölüm hızı bin canlı doğumda 23 ölüm ile Türkiye'de diğer bölgeler arasında en düşüktür. Orta Anadolu bölgesinde net okullaşma oranı erkeklerde %96,0, kadınlarda ise %94,6 olarak gerçekleşmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri Türkiye'nin en az gelişmiş bölgeleri olarak karşımıza çıkar. Doğu Anadolu bölgesinde sert iklim koşulları dolayısı ile tarımdan daha çok hayvancılık yaygın bir ekonomik etkinliktir. Güneydoğu Anadolu bölgesi Atatürk Barajı ile suya kavuşmuş ve GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) ile gelişme göstermiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sanayi zayıftır. Terörist hareketler nedeniyle bölge ekonomisi zarar görmüştür. Ayrıca, güvenlik nedeniyle bölgeden önemli ölçüde göç yaşanmıştır. Bu nedenle 1994'te "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi" başlatılmıştır ve halen devam etmektedir. Bu proje, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde, başta güvenlik olmak üzere çeşitli nedenlerle köylerinden ayrılan

ailelerden gönüllü olarak geri dönmek isteyenlere yöneliktir. Bu aileler kendi köyleri civarında veya arazisi müsait başka yerlerde iskân edilmekte ve gerekli sosyal ve ekonomik altyapı sağlanmaktadır (DPT, 2003). Toplam nüfusun yaklaşık %19'u Doğu Anadolu bölgesinde yaşamaktadır. Bu bölge 2006'da Türkiye gayri safi katma değerinin yaklaşık % 4'ünü yaratmıştır. Toplam nüfusun yaklaşık %5'i Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşamaktadır. Bu bölge 2006'da Türkiye gayri safi katma değerinin yaklaşık %8'ini üretmiştir. 2006 yılında "Erzurum-Erzincan-Bayburt" yöresinde kişi başına gayri safi katma değer 3 760 dolar olarak gerçekleşmiştir. Benzer biçimde "Mardin-Batman-Şırnak-Siirt" yöresinde kişi başına gayri safi katma değer 2 887 dolar ile ülkede diğer bölgeler arasında en düşük olmuştur. 1993'te Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde TDH kadın başına 4,4 çocuk iken zaman içerisinde düşüş göstermiştir. 2008'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde TDH kadın başına 3,27 çocuk ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadın başına 3,47 çocuk ile Türkiye'de en yüksektir. Bebek ölüm hızı 2008'de bin canlı doğum başına Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 39, Güneydoğu Anadolu'da 33 olarak gerçekleşmiştir. Aynı yılda beş yaş altı ölüm hızı bin canlı doğumda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 50, Güneydoğu Anadolu'da 45'tir. Her iki ölüm oranı da Türkiye'de diğer bölgeler arasında en yüksektir. Her iki ölüm oranı da Batı Anadolu'da görülen oranların neredeyse iki katıdır. Doğu Anadolu bölgesinde net okullaşma oranı erkeklerde %88,9 ve kadınlarda %85,2 ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise erkeklerde % 89,6 ve kadınlarda %86,4 olarak gerçekleşmiştir.

Kentleşme süreci içerisinde bir yandan kentlerin büyümesi sorunları yaşanırken, diğer yandan da nüfus kaybeden, bu nedenle çöküş sorunları yaşayan yerleşim yerleri oluşmaktadır. Örneğin, TÜİK (2010c)'ye göre 2009 yılında Tunceli, Ardahan ve Kars'ın nüfusları önemli ölçüde azalmıştır. Buna karşılık nüfus artışı en yüksek olan üç il ise sırasıyla Çankırı, Bilecik ve Isparta'dır. Bu süreçte hem nüfus alan hem de nüfus kaybeden yerleşim yerlerinde istihdam sorunu belirginleşecektir. Yöneticiler her iki sorun ile de baş edebilmek için istihdam yaratıcı politikalara öncelik vermelidirler. İstihdam sorununun belirginleşmesi, bölgesel farklılıkları artıran ve ele alınması gereken bir sorun olacaktır.

Bölgesel dengesizliğin derinleşmemesi için önlemler alınmalıdır. Halihazırda, bölgeler arası farklılıklar Türkiye için kalkınmada öncelikli konulardan biridir. Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri sosyo-ekonomik bakımdan az gelişmiş bölgelerdir. Genelde, göçün bu bölgelerden ülkenin batısında yer alan büyük kentlere doğru olduğu düşünülürse, çöküş sorunlarının bu bölgelerde yoğunlaşacağı ortaya çıkar. İstanbul ve Marmara bölgesinin endüstrisi ve nüfus yoğunluğu doyumluğa ulaşmıştır ve yaşam kalitesini düşüren etmenler gelişmeye başlamıştır (Özaslan ve diğerleri, 2010). Bölgede oluşacak olası sorunları dikkate alarak İstanbul ve Marmara bölgesini göç-alan olmaktan çıkarıp, göçü orta dereceli gelişmiş bölgelere yönlendirmek önem kazanabilir. Bu nedenle, bölgeler arası ekonomik ve sosyal farklılıkları azaltmak, istihdam düzeyini yükseltmek için bölgesel gelişme politikalarının yapılmasına ve uygulamaya konulmasına gereksinim vardır. Öte yandan, ulaşım ve iletişimdeki teknolojik

gelişmeler ile ülkenin her tarafı şimdi olduğundan daha kolaylıkla ulaşılabilir olacak ve mesafelerin etkisi küçülecektir.

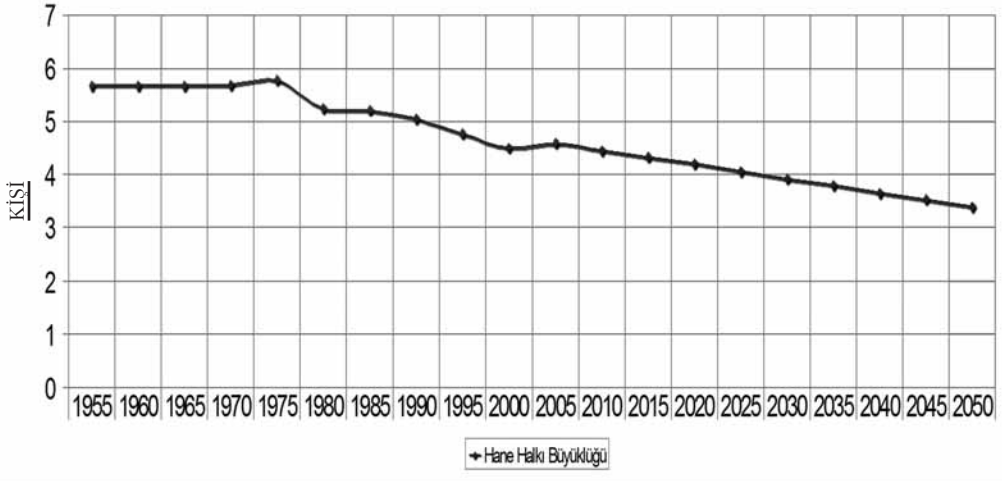
2.2.7. Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü

Yirmibirinci yüzyılda hane halkı sayısının ve büyüklüğünün değişim süreci önemli toplumsal bilgiler sağlayacaktır. Örneğin, her hane halkı en küçük toplumsal birim olmanın yanında, bir tüketim birimi oluşturur. Hane halkı sayısının artması veya azalması tüketim birimlerinin sayısının artması veya azalması demektir. Bu da mal ve hizmetler için potansiyel talebin artması veya azalması anlamına gelir ve ekonomik olarak, üreticiler açısından önemli bir bilgidir. Bu nedenle bu bölümde hane halkı sayısı ve büyüklüğü konusunda 2000-2050 dönemi için projeksiyonlara yer verilmektedir.

Yapılan projeksiyonlar hane halkı sayısının artacağını ve hane halkı büyüklüğünün küçüleceğini göstermektedir. Hane halkı sayısı, artış hızı ve hane halkı büyüklüğünün seyri 1955-2050 dönemi için Şekil 6'da verilmektedir. Bu şekilden görüldüğü gibi nüfus sayımı sonuçlarına göre hane halkı büyüklüğü 1955'lerden beri küçülme eğilimi içerisindedir. 1955'te 6'ya yakın olan hane halkı büyüklüğü 2010 yılında yaklaşık 4,5'e düşmüştür.

Türkiye'de 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı'na göre bu yılda hane halkı sayısı yaklaşık 15 milyon civarındadır. Bu sayının hızla artarak 2050 yılında 30 milyona ulaşması beklenmektedir. 2000-2050 döneminde hane halkı sayısı artış oranı yaklaşık %100 olacaktır. Bu oran, aynı dönemde nüfusun artış oranı olan yaklaşık %46'dan büyüktür. Ortalama hane halkı büyüklüğünün 2050 yılında ise 3,3'e düşeceği tahmin edilmektedir.

Şekil 6. Hane Halkı Büyüklüğü ve Orta Düzey Tahminler, Türkiye, 1955-2050

Kaynak: 1955-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları
1995 yılı hane halkı büyüklüğü yazarlar tarafından hesaplanmıştır.
2005-2050 Hoşgör (2010) Orta Düzey Projeksiyon rakamları kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Görüldüğü gibi 21. yüzyılda hane halkı büyüklüğünün azalması sonucunda hane halkı sayısı hızla artmaktadır. Bu durum tüketim birimi sayısının hızla artacağını göstermektedir. Bu da başta konut talebinin ve buna bağlı olarak altyapı yatırımı gereksiniminin artacağını göstermektedir. Bununla beraber bazı mal ve hizmetlere, özellikle dayanıklı tüketim mallarına olan talep artacaktır. Bu talep artışının üretim ve istihdamı olumlu yönde etkileyeceği düşünülebilir. Karar vericilerin inşaat, dayanıklı tüketim malları üretimi gibi sektörlere yönelik planlamaları önem taşıyacaktır.

BÖLÜM 3

21. YÜZYILDA TÜRKİYE'DE BEKLENEN NÜFUS DİNAMİKLERİ VE OLASI ETKİLERİ

3. YİRMİBİRİNCİ YÜZYILDA TÜRKİYE'DE BEKLENEN NÜFUS DİNAMİKLERİ VE OLASI ETKİLERİ

3.1. Demografik Geçiş Kuramları

Demografik geçiş modeli, ülkelerin yüksek ölüm hızlarından ve yüksek doğum hızlarından, düşük ölüm hızları ve düşük doğum hızlarına, endüstrileşme öncesinden endüstrileşmiş topluma geçişlerini açıklamak için kullanılan ve bu geçişin sonuçlarını açıklayan bir modeldir (Thompson, 1929). Nüfusbilimde bu süreç kısaca; yüksek kaba doğum hızı ve yüksek kaba ölüm hızından oluşan 1. Evre, birden düşen, kaba ölüm hızıyla daha yavaş düşen kaba doğum hızından oluşan 2. Evre ve birbirine çok yakın seyreden, düşük kaba doğum hızıyla düşük kaba ölüm hızından oluşan 3. Evre olarak tanımlanmaktadır

Demografik geçiş süreci günümüzde beş evrede incelenmektedir. Bu evrelerden dördüne ait ait nüfus piramitleri Şekil 7'de verilmiştir.

I. Evre : Endüstrileşmemiş toplumların içinde bulunduğu, doğum ve ölüm hızlarının her ikisinin birden yüksek ve doğal nedenlerden (salgın hastalıklar, sel, deprem) dolayı salınımlar halinde olduğu; ilişkili olarak büyüklük açısından değişmeyen genç ve toplam nüfusun bulunduğu, çocukların aile ekonomisine yardım etmek için su taşıdığı, kendinden küçük kardeşlerine baktığı, yiyecek hazırladığı, daha çok insan gücüne dayalı tarım toplumlarını temsil eden bir yapıdır. Ekvatoryal Afrika'nın bugünkü yapısı bu evreye örnek gösterilmektedir (Caldwell, 2006).

II. Evre : Bu dönemin en önemli göstergesi ölüm hızlarındaki düşme neticesinde nüfusta meydana gelen artıştır. Bu evre Avrupa'da sanayi devriminden sonra 18. yüzyıldan başlayarak yavaş bir şekilde gerçekleşmiştir. 20. yüzyılda ikinci evreye geçen gelişmekte olan ülkelerde ise ölüm hızlarındaki düşme çok daha hızlı olarak gerçekleşmiştir. Günümüzde, Yemen, Afganistan, Butan, Laos ve Sahra Altı Afrika'nın büyük bir bölümü bu evrede bulunmaktadır. Ancak Sahra Altı Afrika'da yer alan Güney Afrika, Zimbabwe, Botswana, Swaziland, Lesotho, Namibya, Kenya ve Gana bu evreyi tamamlamış olup, üçüncü evrenin başlangıcında bulunmaktadırlar. İkinci evrenin başka özellikleri arasında öncelikle, yiyecek ve gıdanın artışı, daha iyi ulaşım, tarımsal kalkınma, suya erişim, ve teknoloji ile tanışma sonucu tarımsal ürün üretiminde artış; halk sağlığındaki iyileşmeler sonucu ölüm hızlarında kaydedilen düşüşler, temiz suya erişimin kolaylaşması, hastalık sebepleri konusunda genel farkındalığın artması, annelerin eğitim düzeyinin ve sosyal statülerinin yükselmesi sayılabilir. Nüfusun yaş yapısında da bu dönemde değişmeler başlamaktadır. Birinci evrede ölümlerin önemli bir bölümü hayatın ilk 5–10

yılında gerçekleşmektedir. İkinci evrede ölümlerin azalması, çocukların yaşama olasılığını arttırmakta dolayısıyla nüfusun da artmasına yol açmaktadır. Nüfusun yaş yapısı daha genç bir yapıya dönüşmektedir. Günümüzde az gelişmiş ülkeler genellikle bu yaş yapısına sahiptir.

III. Evre : Üçüncü evrede, ölüm hızlarının yanısıra doğum hızlarının da düşmesi ile nüfus artış hızı artık durağan bir hale gelmeye başlamıştır. Öte yandan toplam nüfus artmaya devam etmektedir. Bu değişime sebep olan etkenler arasında kadın okuryazarlığındaki ve işgücüne katılımdaki artmanın neticesi olarak çalışan kadının toplum içindeki statüsünün yükselmesi, çalışan kadının iş-aile yaşamı dengesinin zorlukları çerçevesinde doğurganlığının düşmesi; kentsel yaşamda çocuk başına maliyetlerin ve özellikle eğitimin toplumsal statü açısından öneminin artması nedeniyle eğitim masraflarının yükselmesi; doğum kontrol yöntemleri ile ilgili teknolojilerin gelişmesi yer alır.

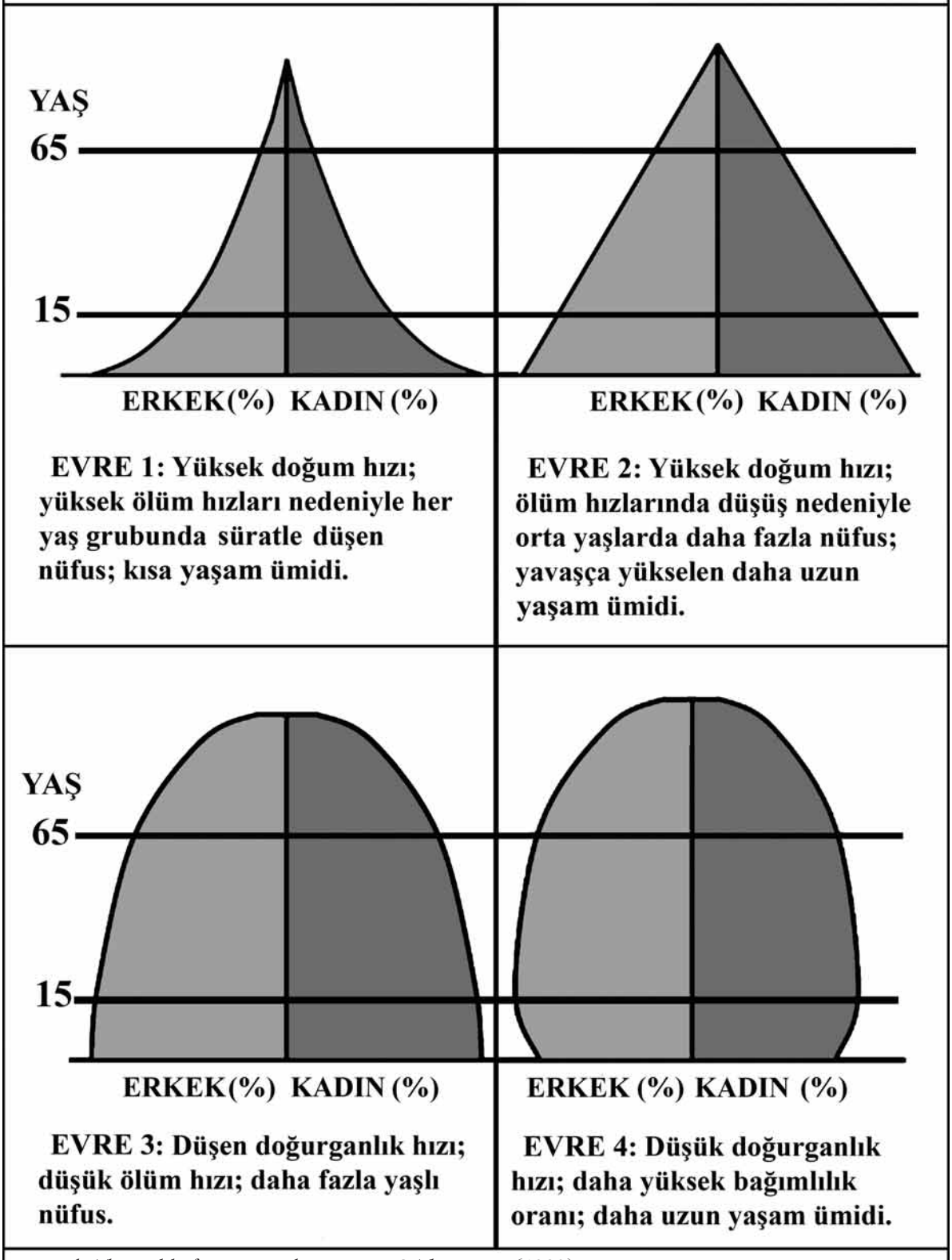
Bütün bu değişimler, nüfusun yaş yapısına, genç bağımlılık oranının azalması ve nüfusun yaşlanması olarak yansımaktadır. Üçüncü evre boyunca genç bağımlılık oranının düşmesi ve yaşlı bağımlılık oranının artması, ekonomik büyümeyi ve buna bağlı olarak çalışma çağındaki nüfusun artmasını beraberinde getirmektedir. Türkiye üçüncü evrede doğurganlık hızındaki düşüşü %40'tan daha fazla olan ülkeler içinde yer almaktadır.

IV. Evre : Bu evrede doğum ve ölüm hızları beraberce düşük seviyede seyretmektedir. Dolayısıyla nüfus yüksek ve durağandır. Bazı kuramcılar, demografik geçiş modelinin dört evreden meydana geldiğini; dördüncü evrede nüfusun en yüksek olduğu noktada artmadan, doğum ve ölüm hızlarının, yaklaşık eşit olarak durağan bir yapıda devam edeceğini söylemektedirler. Bu evrede bulunan ve 1997 yılında toplam doğurganlık hızı 2,5'ten küçük olan ülkeler ise ABD, Kanada, Arjantin, Avusturalya, Yeni Zelanda, Avrupa'nın büyük bir bölümü, Bahamalar, Porto Riko, Trinidad ve Tobago, Brezilya, Sri Lanka, Güney Kore, Singapur, İran, Çin, Kuzey Kore, Tayland, Mauritius ve Türkiye'dir.

V. Evre : Orijinal demografik geçiş kuramı ortaya dört evre koymaktadır. Oysa günümüzde, Almanya, Fransa, Litvanya, Macaristan gibi bir çok Avrupa ülkesi ve Güney Doğu Asya ülkesi doğum hızlarından daha yüksek ölüm hızları ile karşı karşıyadırlar. Bu durum doğurganlığın yeni baştan gözden geçirilmesini ve buna bağlı olarak da bir beşinci evrenin ortaya konmasını zorunlu kılmaktadır. Myrskyla, Kohler ve Billari'nin (2009) gösterdiği gibi, insani yaşam indeksi ile doğum hızları arasında bulunan negatif ilişki, artık önce durağanlaşan sonrada pozitifleşmeye başlayan, "J" biçimli bir ilişkiye dönüşmüştür. Sonuçta ortaya çıkan yapı, hızla yaşlanan nüfus, ölüm hızlarından daha düşük ve düşmeye yavaş da olsa devam eden doğum hızları, çalışma yaşında ekonomi çarkını çevirmeye yetmeme tehlikesi ile karşı karşıya kalan bir nüfustur.

Ancak demografik geçiş evrelerinin yalnızca birer model olduğu ve gelecekte mutlaka gerçekleşeceğinin söz konusu olmadığını dikkate almak gerekir. Bu süreçte ülkelerin nüfus olarak nereye gittiklerini görmeleri ve demografik modellerin neresinde olduklarını bilerek geleceği planlamaları önem taşır. Örneğin beşinci evreyi tamamlamakta olan bir ülke için, ekonomi çarkını döndürmek, hızla yaşlanan nüfusun bakım, hizmet, sağlık ve sosyal güvenlik gereksinimlerini sağlamak için gerekli nüfus dışarıdan göç ile de temin edilebilir. Nitekim ABD'nin her yıl, belirli yaşlarda, belirli vasıflarda ve belirli miktardaki bir nüfusu süreklilik içinde göçmen olarak kabul etmesi özellikle yaşlı nüfusun ihtiyaçları bakımından öncelikli bir politika olarak kabul edilebilir. Diğer yandan, ülkelerin, nüfus politikalarını yeniden gözden geçirerek doğum oranlarını arttırıcı politika ve teşvikleri yeniden düşünmeye başlamaları da beşinci evrenin herhangi bir yerinde gündeme gelebilir.

Şekil 7. Demografik Geçiş Evrelerine Ait Nüfus Piramitleri

Kaynak: The Field of Demography, Warren S. Thompson (1929)

3.2. Türkiye'de Demografik Geçiş Süreci

Ülkelerin demografik geçiş süreçlerinin izlenmesi ve tanımlanması özellikle yöneticiler için, gelecekle ilgili eğitim, sağlık, işgücü ve sosyal güvenlik politikalarının belirlenmesinde çok büyük önem taşımaktadır. Örneğin Türkiye gibi, sağlık göstergelerini iyileştirme ve eğitim seviyesini yükseltme yolunda adımlar atan, ancak nüfus artışı hala devam eden ülkelerde, gelecekte çalışma çağındaki işgücü için yeterli istihdam uygulamalarının hayata geçirilmesi zorunluluğu vardır.

Demografik geçişlerin, ülkelere göre farklılık gösterdiği daha önce belirtilmişti. Türkiye'nin demografik geçiş sürecinin 1923-1994 yılları arasındaki durumu, başında Prof. Dr. Frederic Shorter'ın bulunduğu bir grubun hazırladığı, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından Kasım 1995 yılında yayınlanan "Türkiye Nüfusu, 1923-1994: Demografik Yapısı ve Gelişimi" adlı yayında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu bölümde 1923-1994 döneminde, üç evre olarak incelenen Türkiye'nin demografik geçişinden kısaca bahsedilecektir. Bunun yanı sıra, yapılan projeksiyonlarda kullanılan varsayımların, bugünkü geçerliliği tartışılacaktır. Elinizdeki çalışmamızda yapılan ve Bölüm 3.3.'te sunulan projeksiyonlarda yer alan varsayımlar yaş, cinsiyet yapısı ve nüfus açısından ortaya konmaya çalışılacaktır.

I. Evre: Türkiye'nin birinci demografik geçiş süreci doğum ve ölümlerin çok yüksek olduğu evre olarak tanımlanmaktadır. Bu dönem 1923-1955 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemde ölüm hızları ile ilgili istatistikler kesin olmamakla birlikte, II. Dünya Savaşı yıllarındaki kısa dönemde ölüm hızı yükselmiştir. Bu dönem dışında, normal yaşamdaki iyileşmelerin ve savaşın sona ermesinin ölüm hızlarında sürekli bir azalmaya neden olduğu görülmektedir. Ancak doğurganlık, ölümlülükteki azalmayı takip eden bir azalma göstermek yerine bu dönemde daha da artmış ve 5,5 çocuktan 7,0 çocuğa yükselmiştir. Toplam doğurganlık hızı 1950'li yıllarda azalmaya başlayıncaya kadar sürekli olarak 6,5 ile 7,0 çocuk arasında değişmiştir. Şekil 2'deki 1930 ve 1940 yılının nüfus piramitlerinden de görülebileceği gibi Cumhuriyet'in ilk yıllarında, çalışabilecek yaşlardaki yetişkinlerde, özellikle erkeklerde önemli miktarlarda eksiklikler bulunmaktadır. Bunun en büyük nedeni, Osmanlı dönemindeki savaşların yanı sıra, bağımsızlık mücadelesi sırasında pek çok yetişkinin şehit olmasıdır. Ayrıca o dönemlerde sağlık koşullarının kötü olması nedeni ile kaydedilen yüksek ölüm hızları her iki cinsiyeti de etkilemiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ailenin ve sosyal hayatın yeniden oluşturulup, özellikle tarım sektöründeki iş gücü eksikliğinin tamamlanması amacı ile doğurganlığı teşvik edici politikalar hemen devreye sokulmuştur. Seferberliğin bitmesi ve barış ortamı, ailelerin yeniden oluşmasına, evlilik yaşının biraz düşmesine ve büyük şehirler dışında her yerde üreme hızlarının artmasına neden olmuştur (Shorter, 1985; Duben ve Behar, 1991).

Ölüm hızlarının azalması ve doğum hızlarının artması ile nüfus artış hızı süratle yükselerek Türkiye nüfusunu 1923'lerde 13 milyondan 1955 yılında 24 milyona taşımış ve nüfus 33 yılda yaklaşık ikiye katlanmıştır. Şekil 2'deki 1955 yılının nüfus piramidine bakıldığı zaman ufak girintiler hariç, Şekil 7'deki birinci evrenin model nüfus grafiğine benzediği görülebilir.

II.Evre : Türkiye'nin ikinci demografik geçiş evresinde ölüm ve doğurganlık hızları beraberce düşmektedirler. Ölüm hızlarındaki düşme doğum hızlarındaki düşmeden daha yüksektir. Bu dönem 1955 ve 1985 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemin başlangıcında yıllık nüfus artış hızı %2,8 ile en yüksek düzeydedir. 1950'li yıllarda doğurganlık azalma sürecine girmiş ve bir daha artmamıştır. Ancak doğurganlığın azalması, ölüm hızlarındaki azalmadan daha yavaş olduğundan nüfus artmaya devam etmiştir. 1955-1985 yılları arasındaki 30 yıllık sürede nüfus yeniden ikiye katlanarak 24 milyondan 51 milyona çıkmıştır. İkinci dönemde kaydedilen bir başka değişim hızlı kentleşmedir. 1950'li yıllardan önce nüfusu 10.000 ve daha büyük olan yerleşim yerlerindeki nüfus küçük oranlarda artmış, önemli yapısal kaymalar olmamış, kırsal ve kentsel nüfus artış hızları yaklaşık aynı gerçekleşmiştir. Sanayi hamlesinin süratlenmesi, kentsel alanlarda kırsal alanlara oranla daha hızlı artan iş olanakları ve ekonomide kaydedilmeye başlayan yüksek büyüme hızları kent nüfus oranının 1955 yılında %22,5'ten, 1985 yılında %51,1'e yükselmesine neden olmuştur. Doğurganlığın azalması ve kentleşme karşılıklı olarak birbirini etkileyen süreçlerdir. Genç yaştaki yetişkinler, kırsal alanlardan kentsel alanlara geçerken daha düşük üreme hızlarını tercih etmişlerdir. Kırdan kente göçüş sırasındaki bu süreç, aileleri şehirlerdeki, eğitim ve tüketim olanaklarına yöneltirken, sağlıklı ve eğitimli çocuklar yetiştirme fikri daha çok önemsenmeye başlanmıştır. Çok çocuk sahibi olma eğilimi azalmış, nitelikli (sağlıklı ve eğitimli) çocuk sahibi olma eğilimi öne çıkmaya başlamıştır. Şekil 2'de Türkiye'nin 1985 yılındaki nüfus piramidine bakıldığında, Şekil 7'deki ikinci evrenin model nüfus grafiğiyle benzeştiği görülebilir.

III.Evre : Türkiye için üçüncü demografik geçiş evresinde doğum hızları da süratle düşmüş ve hem doğum hem de ölüm hızları birbirine paralel bir seyir izlemeye başlamışlardır. Ancak nüfus önceki evrelere kıyasla az da olsa artmaya devam etmektedir. Türkiye üçüncü demografik geçiş evresine 1985 yılından sonra girmeye başlamıştır. DİE (1995) yayınına göre Shorter ve arkadaşları ikinci dönemin belli bir olayla sona ermediğini, ölümlülük ve doğurganlıktaki azalma eğilimlerinin devam ettiğini, nüfus artış hızında kesin ve dönüşü olmayan bir azalma sürecine girildiğini, bunun da Türkiye'nin üçüncü evreye girdiğinin göstergesi olduğunu belirtmektedirler. Bu durum 1985 yılından sonra belirginleşmektedir. Uluslararası içe göç (Bulgaristan göçü) nedeniyle 1985-1990 döneminde nüfus artmış olmasına rağmen 1985-1990 döneminde nüfus artış hızı yıllık %2,2'ye düşmüştür. 1990 yılında yapılan nüfus projeksiyonuna göre 1990 yılında yıllık doğal artış hızı %1,8 den 1994 yılında %1,6'ya düşmüş görünmektedir. Demografik geçişin üçüncü

aşamasının, iki olay gerçekleştiği zaman tamamlanacağı düşünülmektedir. Bunlardan biri doğumların yaklaşık olarak ebeveynlerin kuşağı ile yer değiştireceği, yani net yenilenme hızının 1,0 olacağı düzeye kadar doğurganlığın azalmasıdır. Ancak doğurganlık bu düzeyden aşağıda olmamalıdır. İkinci olay ise nüfus büyümesinin durmasıdır. Bu iki olay aynı anda meydana gelmemektedir. Doğurganlık, yenilenme düzeyine ulaştıktan sonra, uzun bir süre daha nüfus artmaya devam etmektedir. Şu anki genç yetişkinler kuşağı, daha önceki kuşakta hayatta olanlardan sayısal olarak geçmişteki yüksek doğurganlık nedeniyle daha fazladır. Bu kuşak yaşamlarını sürdürürken, daha büyük yaşlardaki nüfusu arttıracağından toplam nüfus büyüklüğü artacaktır (DİE, 1995). Shorter ve arkadaşları yukarıda adı gecen yayında üçüncü dönemin nasıl tamamlanacağını göstermek için nüfus projeksiyonu kullanmışlardır. Bu projeksiyonlara göre, Türkiye'nin 1994 yılındaki 60 milyonluk nüfusunun, 21. yüzyıl ortalarında 95 ile 98 milyon arasında olacağını ve daha sonra hemen hemen sabit kalacağını hesaplamışlardır. Böylece, Türkiye'nin demografik geçişi tamamlandığı zaman, başlangıçtaki (1923) nüfusunu yaklaşık 7,5 kat artıracağını söylemişlerdir. 2000 yılı nüfus sayımında ortaya çıkan ve Şekil 2'de gösterilen nüfus piramidindeki yaş yapısı ve diğer göstergeler göz önüne alındığında Türkiye 2000 yılında üçüncü evreyi tamamlamanın ilk koşulunu gerçekleştirmiştir. Diğer göstergeler, 2000 yılında toplam doğurganlık hızının 2,53 olması, net yenilenme hızının ise 1,2 olarak gerçekleşmesidir. Bunların yanında yeni projeksiyonlar için yapılan modellemelerde; 2005 yılının başında ise doğurganlığın yenilenme düzeyine ulaşacağı tahmini yapılmıştır.

IV.Evre : Türkiye için dördüncü demografik geçiş sürecinin en büyük özelliği net yenilenme hızının 1,0'ın hemen altına inmesi ve nüfusun çok az artışla, neredeyse durağan hale gelmesidir. Şekil 2'deki 2000 yılı nüfus piramidine bakıldığında ise Şekil 7'deki demografik geçiş sürecinin dördüncü evresindeki model nüfus piramidi yapısına özellikle genç ve yetişkin yaşlarda oldukça benzediği görülebilir. Yapılan projeksiyonlara göre net yenilenme hızının 2020'lerin sonuna doğru 0,9 seviyesine inmesine rağmen, 2050 yılında Türkiye'nin çok az da olsa artan bir nüfusa sahip olacağı ve dördüncü evreyi (Shorter ve arkadaşlarına göre üçüncü evre) tamamlamak üzere olacağı söylenebilir.

Bu çalışmada yapılan 2000-2050 nüfus projeksiyonlarında (Tablo 9) Türkiye'nin III. ve IV. demografik geçiş evrelerine ilişkin göstergeleri rahatça izlenebilir.

3.3. Türkiye'nin Nüfus Projeksiyonları (2000–2050)

3.3.1. Giriş

Geleceğe yönelik nüfus tahminlerinin, birçok alanda yöneticiler ve karar vericiler için önemi vurgulanmasına karşın, günümüzde yeterince hayata geçirilebildiği tartışmaya açıktır. Geleceğe yönelik nüfus dinamiklerini bilebilmek, herşeyden önce nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasına

yönelik, yerinde planlamaları beraberinde getirir. Nüfusun beslenme, konut, eğitim ve sağlık ihtiyaçlarına ilişkin yatırım kararları, insan kaynakları planlaması, sosyal güvenlik sistemine ilişkin planlama, yaşlı nüfusun sağlığı, bakımı ve rehabilitasyonu gibi konularda, bugünden geleceğe doğru adımların atılması için mümkün olduğunca sağlıklı nüfus projeksiyonlarına ihtiyaç vardır.

3.3.2. Gereklilik

Bilindiği gibi Türkiye'de son genel nüfus sayımı 2000 yılında yapılmıştır. Bu tarihte Türkiye nüfusu 67 803 927 kişi olarak tespit edilmiştir. Daha sonra Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün çalışmalarına ilaveten bazı araştırmacılar örneğin Hoşgör (2005) çeşitli amaçlarla 2000 nüfus sayımına dayalı olarak çeşitli projeksiyonlar yapmışlardır. Söz konusu projeksiyonlar günümüzde de birçok araştırmacı tarafından kullanılmaktadır.

Ülkemizde, Cumhuriyetin ilanından bu yana ilki 1927'de, ikincisi 1935'te olmak üzere, 5'er yıl aralıklarla, 1990 yılına kadar 13 genel nüfus sayımı yapılmıştır. 1990 yılında çıkarılan kanun hükmündeki kararnameyle 14. genel nüfus sayımı 2000 yılında gerçekleştirilmiştir.

18 Kasım 2005 tarih ve 5529 sayılı Kanun ile Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün adı değiştirilerek, Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) olmuştur. 2006 yılında çıkarılan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu sonrasında, 2007 yılı başında, nüfus tespiti çalışması adı altında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'nin iyileştirme çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışma sonucunda, 31 Aralık 2007 tarihi itibarı ile Türkiye nüfusunun 70 586 256 kişi olduğu açıklanmıştır. Söz konusu rakam ülke nüfusunu, ADNKS Sistemine kayıtlı bireyleri temel alarak ortaya koymaktadır. TÜİK tarafından yapılan projeksiyona göre, 2025 yılında Türkiye nüfusunun 83,5 milyon olacağı öngörülmektedir. TÜİK yeni nüfus sayımını 2011 yılında gerçekleştirmeye yönelik çalışmalarını yürütmektedir.

Çalışmada yapılan projeksiyonların önceliği ve gerekliliği, Türkiye'de karar vericilerin nüfusbilim yöntemlerini kullanarak strateji geliştirmelerinde ve planlama yapmalarında yardımcı olmak üzere yön göstermektir. Projeksiyonlar hem Türkiye'nin nüfusu ile ilgili gelecek için genel bir çerçeve çizmek, hem de bu yayına paralel olarak hazırlanacak sektörel kitaplar için temel oluşturmak üzere yapılmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi demografik geçişin dördüncü evresinin sonlanacağı dönem öngörülerek, uzun soluklu stratejik politikaların hedeflenmesinden yola çıkılarak 2050 yılını içine alan projeksiyonlara gereksinim duyulmuştur.

3.3.3. Yöntem

Çalışmada 2000–2050 yıllarını kapsayan nüfus projeksiyonlarının üretilmesi için kullanılan yöntem ve aşamalar sırasıyla aşağıda belirtilmiştir. Yöntemlerin ayrıntıları ile ilgili bilgiler, formüller ve varsayımlar EK II'de paylaşılmıştır.

• Türkiye'de 1927'den bu yana 14 nüfus sayımı yapılmıştır. Bunlardan 12'si beş yıllık eşit aralıklarla yapılmıştır. Sayımlar arası coğrafi kapsamın standardize edilmesi amacıyla öncelikle 1927 nüfusu, 1930 yılına çekilmiş, 1938'deki Hatay nüfusunun 1930 ve 1935 nüfusuna eklenmesinin yanı sıra 1995 nüfusu tahmin edilmiştir. Böylece hem coğrafi kapsam standartlaştırılmış, hem de tüm nüfuslar beşer yıl aralıklı hale getirilmiştir.

• Kuşak bileşenler yönteminin uygulanmasında kullanılacak olan doğuştaki yaşam ümitlerinin modellenebilmesi için 1930–2000 yılları arasındaki tüm nüfus sayımlarına Preston-Bennet tekniği uygulanmıştır. Böylece 5, 10, 15, ve 20 şer yıllık sayımlar arası dönemlere ilişkin doğuştaki yaşam ümitleri elde edilmiştir.

• Doğuştaki yaşam ümitleri regresyon tekniği ile 1930–2000 dönemi için modellenip, 2000–2050 dönemi için hem kadınlar hem de erkekler için üç farklı doğuştaki yaşam ümidi varsayımı üretilmiştir.

• 1945–2000 yılları arasında tespit edilen ve Tablo 3'de sunulan toplam doğurganlık hızları (TDH) ile Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünün 2003 ve 2008 yıllarında yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları'ndan elde edilen toplam doğurganlık hızları modellenmiştir. Böylece 2000–2050 yılları arasında üretilen nüfus projeksiyonlarında kullanılacak üç farklı toplam doğurganlık hızı varsayımı elde edilmiştir.

• Yukarıda belirtilen doğuştaki yaşam ümidi ve toplam doğurganlık hızı varsayımlarının çeşitli kombinasyonları kullanılarak, 2000–2050 yılları arasında, en düşük, düşük, orta, yüksek ve en yüksek düzeylerde olmak üzere beş farklı nüfus projeksiyonu, cinsiyetler ayrımında üretilmiştir.

3.3.4. Bulgular

Yöntem bölümünde sözü edilen modellemeler ve varsayımlarla yıllara göre cinsiyet bazında yapılan 2000–2050 yıllarına ait Türkiye nüfus projeksiyonları Tablo 6'da verilmiştir. Kümelenmiş (5 yaş) yaşlara ve tek yaşlara ait projeksiyonlarla, önemli yaş gruplarının projeksiyonları ve toplam nüfus içindeki oranları da EK III'de görülebilir. 2000-2050 yıllarına ait cinsiyetler ayrımında tek yaşların ve önemli yaş gruplarının projeksiyonları ve toplam nüfus içindeki oranları EK IV'de sunulmuştur.

Tablo 6'dan da görüldüğü gibi düşük düzeyde yapılan projeksiyonlarda Türkiye'nin 2050 nüfusu 46 762 000 erkek ve 49 647 000 kadın olmak üzere toplam 96 409 000 kişi olarak tahmin edilmiştir. Yüksek düzeyde yapılan projeksiyona göre ise erkek sayısı 52 063 000, kadın sayısı 50 732 000, toplam nüfus ise 102 795 000 kişi olarak bulunmuştur. Orta düzey olarak nitelendirilen ve bundan sonraki yorumlarda üzerinde duracağımız projeksiyon modeli ile elde edilen Türkiye nüfusu ise 49 405 000'i erkek ve 50 388 000'i kadın olmak üzere toplam 99 794 000 olarak tahmin edilmiştir.

En düşük ve en yüksek projeksiyonlarda ise 2050 yılında kadın nüfusu sırasıyla 48 983 000 ile 52 301 000, erkek nüfusu ise 46 082 000 ile 53 713 000 arasında tahmin edilmiştir.

Toplam nüfus tahmini ise 2050 yılında en düşük projeksiyon için 95 065 000, en yüksek projeksiyon da ise 106 015 000 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 6. Nüfus Projeksiyonları, Türkiye, 2000-2050

BİN KİŞİ

YILLAR	EN DÜŞÜK			DÜŞÜK			ORTA			YÜKSEK			EN YÜKSEK		
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN
2000	67 803	34 346	33 457	67 803	34 346	33 457	67 803	34 346	33 457	67 803	34 346	33 457	67 803	34 346	33 457
2005	72 365	36 518	35 846	72 365	36 518	35 846	72 721	36 725	35 996	73 074	36 934	36 139	73 074	36 934	36 139
2010	76 678	38 551	38 126	76 690	38 558	38 132	77 473	39 012	38 461	78 196	39 444	38 751	78 222	39 457	38 764
2015	80 695	40 415	40 279	80 676	40 405	40 270	81 867	41 104	40 762	82 965	41 768	41 197	83 101	41 837	41 263
2020	84 337	42 067	42 270	84 286	42 041	42 245	85 863	42 978	42 885	87 275	43 885	43 390	87 528	44 014	43 514
2025	87 502	43 448	44 054	87 471	43 432	44 038	89 495	44 641	44 853	91 151	45 809	45 341	91 613	46 045	45 568
2030	90 165	44 548	45 617	90 254	44 593	45 661	92 740	46 112	46 627	94 629	47 563	47 066	95 402	47 957	47 444
2035	92 347	45 384	46 963	92 634	45 529	47 105	95 472	47 358	48 113	97 625	49 107	48 517	98 827	49 722	49 105
2040	93 979	45 932	48 047	94 541	46 216	48 325	97 584	48 332	49 251	100 017	50 387	49 630	101 764	51 281	50 483
2045	94 892	46 163	48 728	95 796	46 621	49 174	98 999	49 003	49 995	101 716	51 362	50 353	104 134	52 600	51 534
2050	95 065	46 082	48 983	96 409	46 762	49 647	99 794	49 405	50 388	102 795	52 063	50 732	106 015	53 713	52 301

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Düşük düzeyde yapılan projeksiyonlarda 2050 yılında Türkiye'nin kadın nüfusu, erkek nüfusundan fazla çıkmaktadır. Yüksek düzeyde yapılan projeksiyonda ise durum tam tersidir. Bunun en büyük nedeni düşük düzeyde yapılan projeksiyonlarda erkekler için kullanılan doğumdaki yaşam beklentisi **(e_o)** varsayımlarının kadınlarınkinden daha az oranlarda artarak 2050 yılına kadar yükselmesidir. Başlangıçta erkeklerle kadınlar arasındaki **e_o** farklılığı çok az oranlarda yükselerek kadınların sayısal olarak 2050 yılında daha fazla tahmin edilmesine yol açmıştır. Yüksek düzeyde yapılan projeksiyonda ise erkekler için kullanılan **e_o**'lar süratle yükselmiş; kadınlar için kullanılan **e_o**'lar da 2015 yılından sonra yaklaşık sabit kalınca, erkekler için kullanılan **e_o**'lar süratle kadınlarınkine yaklaşmış ve 2050 erkek nüfusunun kadın nüfusundan fazla tahmin edilmesine yol açmıştır.

Nüfus projeksiyonlarına bakıldığında, kısa dönemler için yapılan nüfus projeksiyonlarının oldukça güvenilir tahminler verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Ancak tahminin ileriye dönük süresi uzadığında, alternatif nüfus projeksiyonları arasındaki fark da açılmaktadır. Yapılan projeksiyonlarda en düşük ve en yüksek projeksiyon nüfusları arasındaki fark 2050 yılı için 10 950 000 kişidir. Ancak yönetimsel planlamaların çok geniş projeksiyonlarda yapılması oldukça güçtür. Bunun için yapılan düşük ve yüksek projeksiyon nüfuslarının kullanılmasında fayda vardır. Toplam nüfuslara bakıldığında yüksek ve düşük düzeylerdeki iki projeksiyon arasındaki fark 2020 yılında 2 989 000, 2035 yılında 4 991 000 ve 2050 yılında ise 6 386 000 kişidir. 50 yıllık süre için yapılan projeksiyonlarda fark olarak tahmin edilen 6 milyonluk nüfus aralığı, oldukça dar ve kabul edilebilir bir aralıktır. Bu aralıklar dikkate alınarak yapılacak planlama ve uygulamalar yöneticilerin daha doğru ve gerçekçi kararlar almalarına temel oluşturacaktır.

3.3.4.1. Projeksiyon Nüfusların Yaş ve Cinsiyete Göre Yapısı

Orta düzey olarak nitelendirdiğimiz Türkiye'nin 2000-2050 nüfus projeksiyonları ile tahmin edilen nüfusların yaş yapısı, yıllar itibariyle erkekler için Tablo 7'de, kadınlar için ise Tablo 8'de ve toplamda her iki cinsiyet için Şekil 8'de verilmiştir. Şekil 9 ise yine 2000-2050 yılları için Türkiye'nin tahmin edilen nüfus piramitlerini göstermektedir. Tablo 7 ve Tablo 8'den, her iki cinsiyet için de 0-4 yaş nüfusunun 2010'lu yıllardan itibaren sürekli bir düşüş içinde olacağını söylemek mümkündür. 2010 yılından 2050 yılına kadar 0-4 yaş erkek nüfusunda tahmin edilen düşüş %14, kadınlarda ise %15 civarındadır.

Tablo 7. Yaş Gruplarına Göre Türkiye Projeksiyon Nüfusları (Orta Düzey) Erkek, 2000-2050

YAŞ GRUBU	2000	2010	2020	2030	2040	2050
0-4	3 397 930	3 503 182	3 324 064	3 247 174	3 179 758	3 000 388
5-9	3 487 019	3 454 801	3 414 771	3 243 179	3 227 675	3 081 326
10-14	3 571 961	3 365 179	3 478 694	3 307 534	3 234 534	3 170 629
15-19	3 692 566	3 462 745	3 436 237	3 400 535	3 232 480	3 219 643
20-24	3 427 965	3 535 572	3 338 255	3 456 717	3 291 071	3 222 514
25-29	2 977 517	3 642 397	3 425 712	3 407 221	3 377 905	3 216 375
30-34	2 553 302	3 375 742	3 493 495	3 307 150	3 431 464	3 273 212
35-39	2 454 475	2 926 002	3593 171	3 389 490	3 379 012	3 357 179
40-44	2 084 292	2 495 815	3 315 528	3 443 876	3 269 986	3 402 354
45-49	1 711 382	2 373 115	2 846 556	3 513 045	3 327 868	3 330 744
50-54	1 356 886	1 976 353	2 384 985	3 191 110	3 334 547	3 184 835
55-59	1 016 625	1 570 634	2 199 683	2 665 220	3 317 666	3 168 987
60-64	864 615	1 182 314	1 744 766	2 132 995	2 890 924	3 055 163
65-69	795 171	816 587	1 283 959	1 829 687	2 258 036	2 855 062
70-74	518 059	609 227	855 143	1 292 345	1 617 074	2 242 613
75-79	254 536	452 639	480 515	781 075	1 148 414	1 464 232
80+	182 436	270 307	362 631	504 064	814 389	1 160 042
TOPLAM:	34 346 737	39 012 610	42 978 164	46 112418	48 332 804	49 405 297

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2010-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

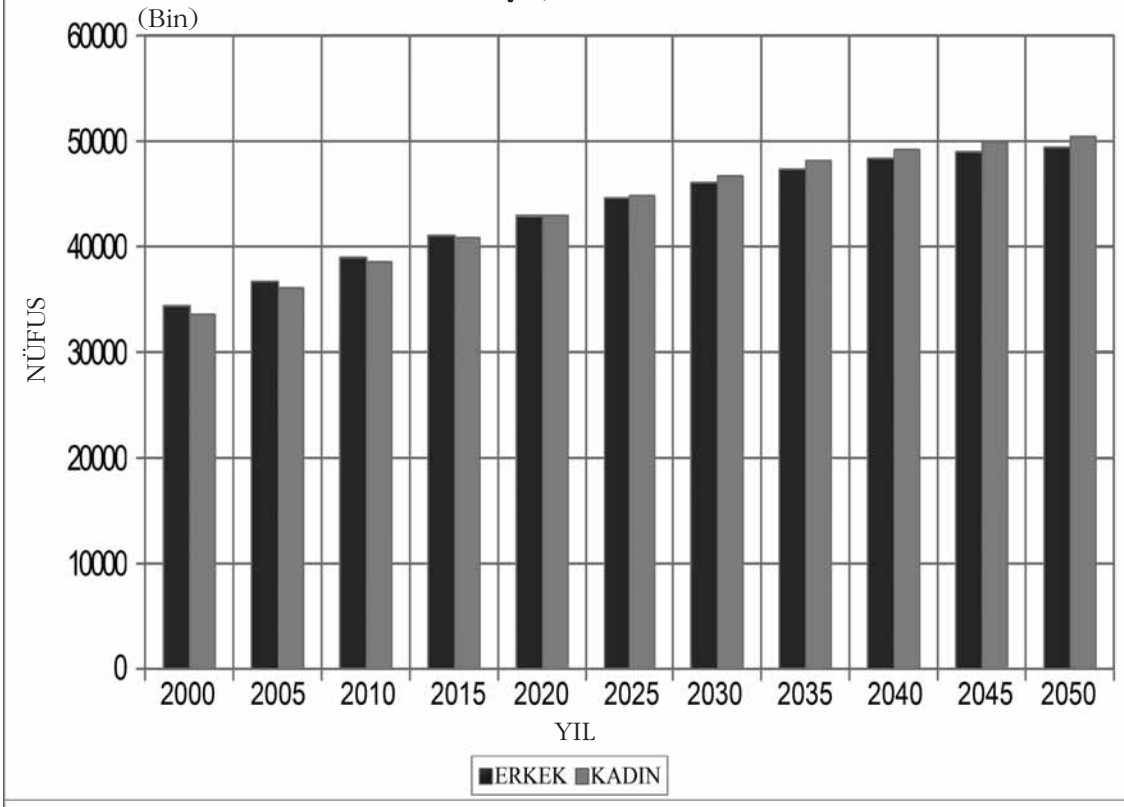
Tablo 8. Yaş Gruplarına Göre Türkiye Projeksiyon Nüfusları (Orta Düzey) Kadın, 2000-2050

YAŞ GRUBU	2000	2010	2020	2030	2040	2050
0-4	3 189 166	3 398 644	3 217 591	3 138 156	3 059 594	2 875 231
5-9	3 271 932	3 368 184	3 318 382	3 145 612	3 117 258	2 961 344
10-14	3 309 072	3 177 894	3 391 069	3 213 438	3 134 752	3 056 278
15-19	3 519 398	3 264 216	3 363 311	3 315 769	3 143 316	3 114 981
20-24	3 264 490	3 298 410	3 171 977	3 388 161	3 210 993	3 132 371
25-29	2 919 771	3 503 246	3 255 389	3 358 980	3 311 986	3 139 731
30-34	2 458 082	3 244 871	3 286 487	3 166 285	3 382 748	3 205 858
35-39	2 401 586	2 896 596	3 486 074	3 246 943	3 351 088	3 304 205
40-44	1 985 869	2 430 483	3 221 392	3 272 544	3 153 890	3 369 502
45-49	1 658 550	2 359 939	2 862 200	3 458 808	3 222 874	3 326 236
50-54	1 361 399	1 930 834	2 381 334	3 174 984	3 226 971	3 110 076
55-59	1 042 506	1 585 667	2 280 996	2 790 079	3 373 924	3 143 709
60-64	965 302	1 266 792	1 825 422	2 278 350	3 041 340	3 090 214
65-69	850 912	923 326	1 437 996	2 105 271	2 580 276	3 118 306
70-74	654 985	778 922	1 060 371	1 568 401	1 960 751	2 617 544
75-79	323 259	578 862	661 487	1 070 718	1 571 285	1 927 585
80+	280 914	454 173	663 580	935 250	1 408 506	1 895 674
TOPLAM:	33 457 193	38 461 059	42 885 057	46 627 747	49 251 552	50 388 844

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2010-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

80 yaş ve üstü grupta 2000 yılında 182 436 erkek 280 914 kadın vardır. 2050 yılına gelindiğinde ise bu sayının erkeklerde 1 160 042'ye kadınlarda ise 1 895 674'e yükseleceği tahmin edilmiştir. 50 yıl içinde 80 yaş ve üstü nüfusundaki artış, erkeklerde 6,4 kat, kadınlarda ise 6,7 kat olacaktır. 0–14 yaş grubundaki erkeklerin 2000 yılında toplam nüfus içindeki oranı %30,4'tür; bu oran kadınlar için %29,2'dir. 2050 yılında tahmin edilen 0–14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oranı erkekler için %18,7 kadınlar için ise %17,6'dır. Görüldüğü gibi 2000–2050 yılları arasında her iki cinsiyette de Türkiye'nin 0–14 yaş grubu nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı düşmektedir. 65 yaş ve üstü nüfusuna bakıldığında ise 2000 yılında erkek nüfusun %5,1'i, kadın nüfusun ise %6,3'ü 65 yaş ve üzerindedir. Bu oranların 2050 yılında erkekler için %15,6, kadınlar için ise %19,0 olacağı tahmin edilmektedir. 2000–2050 aralığında genç nüfusun aksine yaşlı nüfusta oransal artış her iki cinsiyet için de üç kattan çoktur. Sayısal artış ise erkeklerde 4,4, kadınlarda ise 4,5 kattır.

Şekil 8. Kadın ve Erkek Nüfusu (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

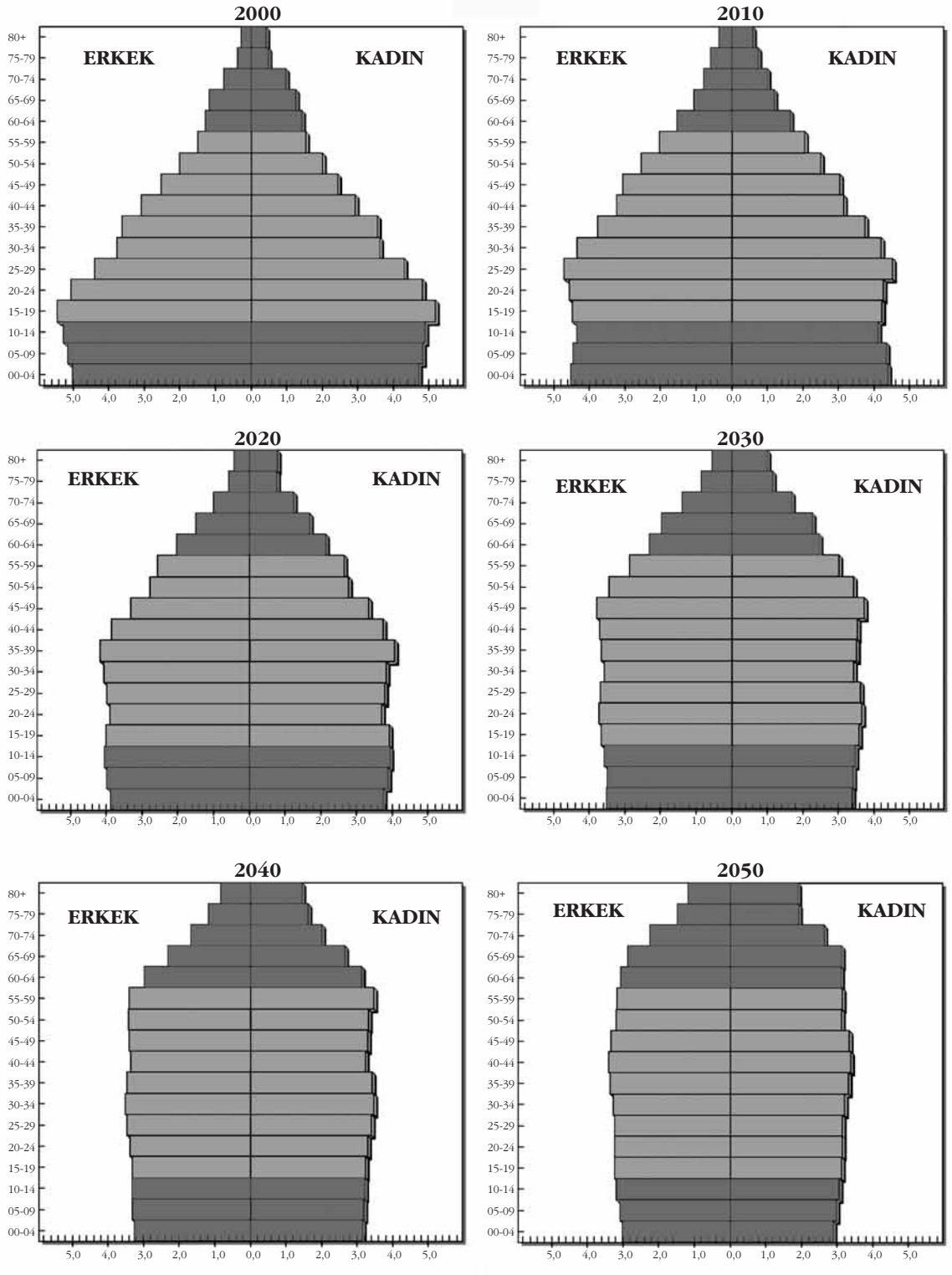

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

2000 yılında erkek nüfusta genç bağımlılık oranı %47,2 ve yaşlı nüfus bağımlılık oranı %7,9 iken bu oranlar 2050 yılında genç bağımlılık oranı için %28,5'e düşmüş, yaşlı nüfus bağımlılık oranı için ise %23,8'e yükselmiştir. Toplam bağımlılık oranı 2000 yılında %55,1'den 2050 yılında %52,3'e düşmektedir.

2000 yılında kadın nüfusta genç bağımlılık oranı %45,3, yaşlı nüfus bağımlılık oranı %9,8 iken 2050 yılında kadın nüfusta genç bağımlılık oranı %27,8'e düşmüş, buna karşılık yaşlı nüfus bağımlılık oranı olarak %29,9'a yükselmiştir. Her iki cinsiyette de genç bağımlılık oranının düşüş nedeni, doğurganlığın düşmesidir. Yaşlı nüfus bağımlılık oranının artma nedeni ise doğuştaki yaşam ümidinin yükselmesidir. Toplam bağımlılık oranı kadınlar için 2000 yılında %55,3 iken 2050 yılında %57,7'ye çıkmaktadır. Türkiye'nin 2050 yılında da ekonomi çarkını döndürecek, çalışma yaşında nüfusa sahip olacağını söylemek mümkündür. 2050 yılında daha nitelikli bir genç nüfus yapısına sahip olma şansının yanı sıra, sosyal güvenlik, sağlık ve diğer hizmetlerden yararlanan yaklaşık 17 milyonluk bir yaşlı nüfusa sahip olacağı da gözden kaçırılmaması gereken bir gerçektir.

Şekil 9. Nüfus Piramitleri (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2010-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Şekil 9 yardımıyla Türkiye'nin 2000–2050 aralığındaki nüfus piramitleri incelendiğinde ise 2000 yılında en yüksek orana sahip olan 15–19 yaş grubunun gittikçe yükselerek 2040 yılına kadar en yüksek oransal nüfusa sahip yaş grubu olacağı görülmektedir. Ancak 2050 Türkiye'sinde artık yaklaşık olarak doğan kişi sayısı kadar 65–69 yaş grubunda yaşlı kişinin bulunduğu bir nüfus piramidine ulaşılacağı tahmin edilmektedir. 2010 yılında demografik geçiş sürecinin dördüncü evresinde olduğunu söyleyebildiğimiz Türkiye, 2050 yılında, -çok az da olsa nüfus artışına sahip, ancak nüfusu neredeyse sabit bir ülke olarak- nüfus politikalarını dünya konjonktürüne göre bugünden yönlendirebilecek konumda olacaktır.

3.4. Projeksiyonlar Doğrultusunda Ulusal Nüfus Göstergeleri

Türkiye'nin 2000–2050 yılları arasındaki olası nüfus göstergeleri Tablo 9'da sunulmuştur. Tablo 9 ve Şekil 10'dan görüldüğü gibi 2000 yılında 2,53 olan toplam doğurganlık hızının, 2010 yılında 2,12'ye, 2020 yılında 2,02'ye, 2030 yılında 1,95'e, 2040 yılında 1,9'a ve 2050 yılında ise 1,85'e düşeceği yapılan modellemeler sonunda tahmin edilmiştir. Ayrıca Şekil 10 toplam doğurganlık hızını 1950'lerden itibaren göstermektedir. Burada 1950'lerde 6,9'dan 2050'de 1,85'e düşüş açık bir biçimde görülmektedir. Toplam doğurganlık hızına bağlı olarak Şekil 11'de brüt yenilenme hızı da 2000 yılında 1,23'den 2020 yılında 0,9'a düşmüştür. Tablo 9 ve Şekil 12'den de görüldüğü gibi net yenilenme hızı 2000 yılında 1,2 iken 2020 yılında 0,99'a inmiş, daha sonra 2045 yılından itibaren 0,90'da karar kılmıştır. Net yenilenme hızı 1,0'ın altına 2020 yılından itibaren düşecektir. Bu düşüş yavaş da olsa 2050 yılına kadar devam edecektir. Nüfus daha az miktarlarda da olsa artmaya devam etmektedir. Net yenilenme hızındaki düşüşün nedeni toplam doğurganlık hızının düşmesidir.

Nüfusun az miktarda da olsa artma nedeni aynı dönemlerde ölüm hızlarında da kaydedilen düşmelerdir.

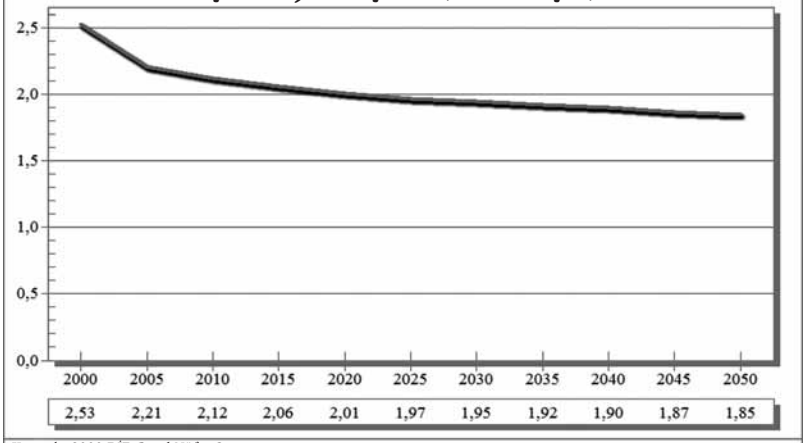
2000-2050 yılları arasının ölümlülükle ilgili göstergeleri incelendiğinde, Tablo 7-8 ve Şekil 13'den erkekler için yapılan modellemelerle tahmin edilen ve yapılan projeksiyonlarda varsayım olarak kullanılan doğuştaki yaşam ümidinin 2000 yılında 67,58 yıl iken sürekli bir artış göstererek 2050 yılında 75,59'a ulaşacağı tahmin edilmektedir. Doğuştaki yaşam ümidinin yükselme nedeni ise ülkenin gelişmesi ile sağlık şartlarındaki düzelmeler, tıbbi ve teknolojik gelişmeler ile genel eğitim seviyesinin yükselmesidir.

Tablo 9. Nüfus Göstergeleri, Orta Düzey Projeksiyon, Türkiye, 2000-2050

NÜFUS GÖSTERGELERİ	2000	2010	2020	2030	2040	2050
Doğurganlık						
Toplam Doğurganlık Hızı	2,53	2,12	2,01	1,95	1,9	1,85
Brüt Yenilenme Hızı	1,23	1,03	0,98	0,95	0,93	0,9
Net Yenilenme Hızı	1,2	1	1	0,9	0,9	0,9
Ortalama İlk Doğum Yaşı	27,63	27,32	27,24	27,23	27,23	27,23
Ölümlülük						
Erkek Doğuştaki Yaşam Ümidi	67,6	69,3	71,1	72,6	74,1	75,6
Kadın Doğuştaki Yaşam Ümidi	74,2	76,5	78,8	80	80	80
Toplam Doğuştaki Yaşam Ümidi	70,8	72,9	74,9	76,3	77,1	77,8
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	26,9	20,2	14,4	11	9	7,1
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Binde)	32	24	16	12	10	8
Sağlıkla İlgili Hızlar						
Kaba Doğum Hızı (Binde)	21,6	18,1	15,2	14	12,8	11,7
Kaba Ölüm Hızı (Binde)	6,15	6,16	6,34	7,33	9	10,61
Doğal Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,55	1,19	0,89	0,66	0,38	0,11
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,5	1,2	0,9	0,7	0,4	0,1
Nüfusun İkiye Katlanma Zamanı (Yıl)	45	58	78	105	183	619
Yıllık Doğumlar Ve Ölümler						
Doğumlar	1.467.026	1.401.046	1.309.374	1.294.360	1.247.493	1.170.936
Ölümler	416.934	477.382	544.608	680.150	877.777	1.059.113
Nüfus						
Toplam Nüfus	67.803.930	77.473.668	85.863.220	92.740.165	97.584.356	99.794.141
Erkek Nüfus	34.346.737	39.012.610	42.978.164	46.112.418	48.332.804	49.405.297
Kadın Nüfus	33.457.193	38.461.058	42.885.056	46.627.747	49.251.551	50.388.844
0-4 Yaş Nüfus Oranı	9,71	8,91	7,62	6,89	6,39	5,89
5-14 Yaş Nüfus Oranı	20,12	17,25	15,84	13,92	13,03	12,29
15-49 Yaş Nüfus Oranı	54,73	55,26	53,69	50,81	47,23	45,71
15-64 Yaş Nüfus Oranı	64,47	67,53	68,61	68,32	66,89	64,5
65+ Yaş Nüfus Oranı	5,69	6,3	7,93	10,88	13,69	17,32
15-49 Yaş Kadın Nüfus Oranı	54,42	54,59	52,81	49,77	46,25	44,84
Cinsiyet Oranı	102,66	101,43	100,22	98,89	98,13	98,05
Medyan Yaş (Ortanca Yaş)	25	28	32	35	38	40

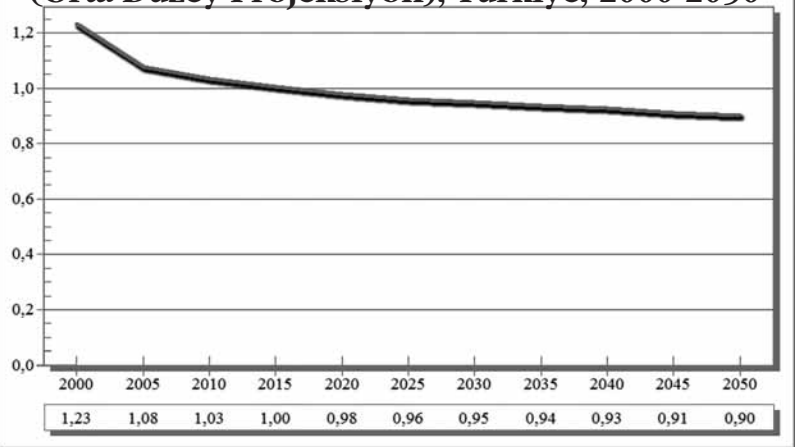
Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2010-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Şekil 10. Toplam Doğurganlık Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

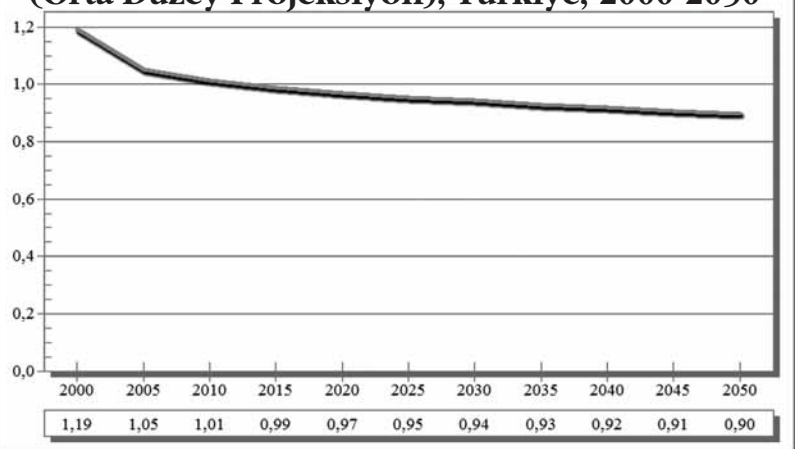
Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Şekil 11. Brüt Yenilenme Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

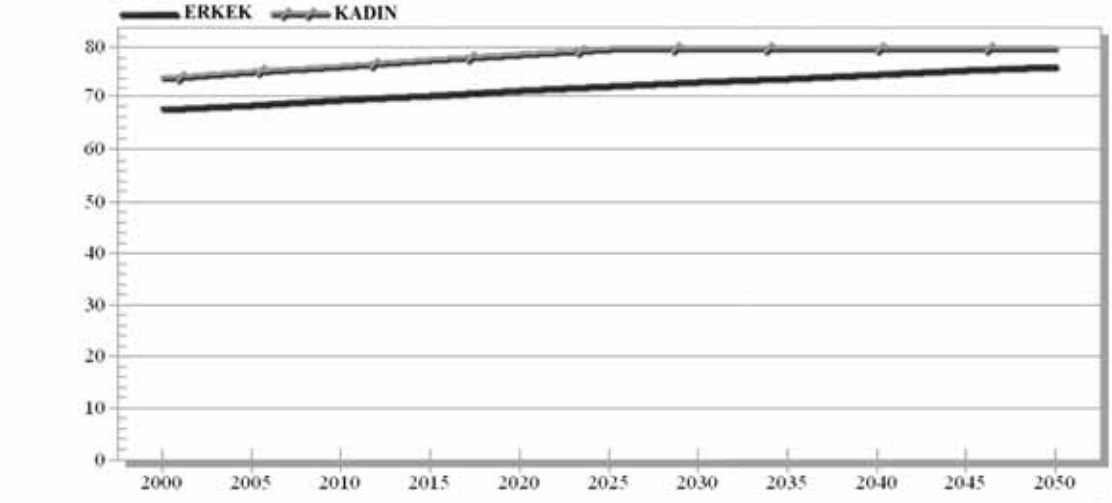
Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Şekil 12. Net Yenilenme Hızı (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Şekil 13. Doğuştaki Yaşam Ümidi (Orta Düzey Projeksiyon) Kadın-Erkek, Türkiye, 2000-2050

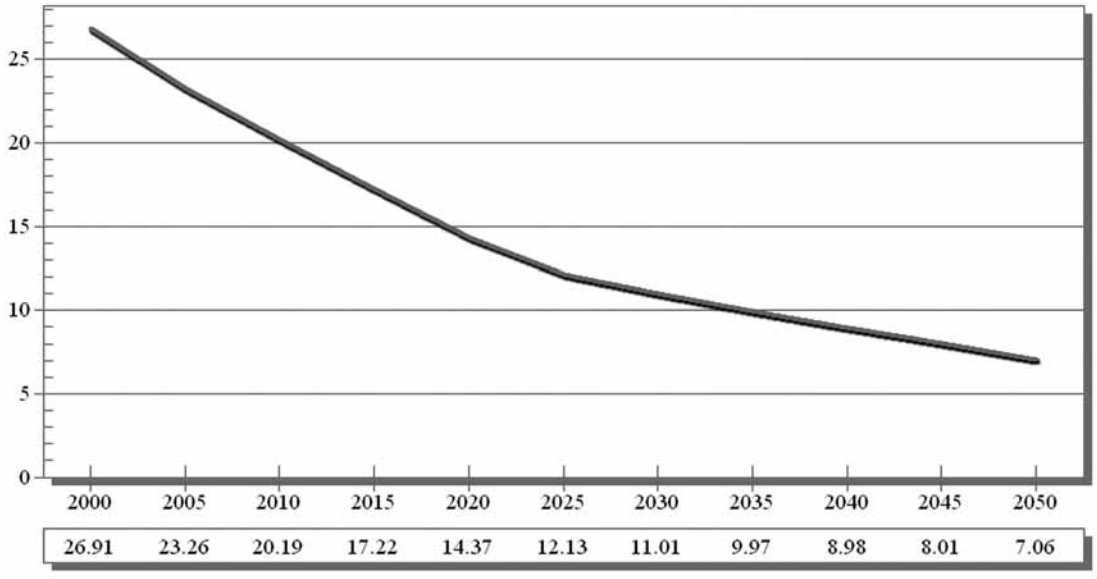
	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
e_oKADIN	74.16	75.38	76.51	77.64	78.77	79.91	79.95	79.95	79.95	79.95	79.95
e_oERKEK	67.58	68.39	69.30	70.19	71.09	71.85	72.61	73.36	74.10	74.84	75.59

Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

Yine Şekil 13'e bakıldığında kadınlar için 2000 yılında 74,16 yıl olan doğuştaki yaşam ümidinin 2030 yılına kadar artarak 79,95 yıla yükseleceği ve bu tarihten sonra da 2050 yılına kadar sabit kalacağı tahmin edilmiştir. Toplam doğuştaki yaşam beklentisi ise 2000 yılında 70,8 yıldan, 2050 yılında 77,8 yıla yükselmektedir. Bebek ölüm hızı 2000 yılında bin canlı doğumda 26,9 olarak tahmin edilmişken 2050 yılında ‰7,1'e kadar düşmektedir. Beş yaş altı ölüm hızı da bebek ölüm hızına paralel olarak 2000 yılında ‰32 den, düzenli olarak düşerek 2050 yılında ‰8'e ulaşmaktadır.

Tablo 9'dan 2000 yılında ‰21,6 olan kaba doğum hızının 2050'de ‰11,7'e düşeceği; 2000'de ‰6,15 olan kaba ölüm hızının ise 2050'de ‰10,61'e çıkarak kaba doğum hızına yaklaşacağı görülmektedir. Bu durum Şekil 15'de 1950'lerden başlayarak görülmektedir. Bu şekil, BM orta düzey projeksiyonuna (1950–1995 dönemi) ve bu çalışma için yapılan orta düzey projeksiyona (2000–2050 dönemi) göre çizilmiştir. 1950'de ‰50'nin üzerinde olan kaba doğum hızı 2050'de ‰11,7'e düşmektedir. 1950'de ‰23,5 olan kaba ölüm hızının 2050'de ‰10,61'e düşeceği görülmektedir. 2050'de kaba doğum ve ölüm hızları birbirine yaklaşmaktadır. Bu hızların ima ettiği nüfus artış hızı ise 1950'lerde %2,7 iken 2050'de %0,1'e düşmektedir. Toplam nüfus ise 1950'de 21,5 milyon iken 2000'de 67,8 milyona çıkmış olup 2050'de 99,8 milyona çıkması beklenmektedir.

Şekil 14. Bebek Ölüm Hızı (1000 Canlı Doğumda) (Orta Düzey Projeksiyon), Türkiye, 2000-2050

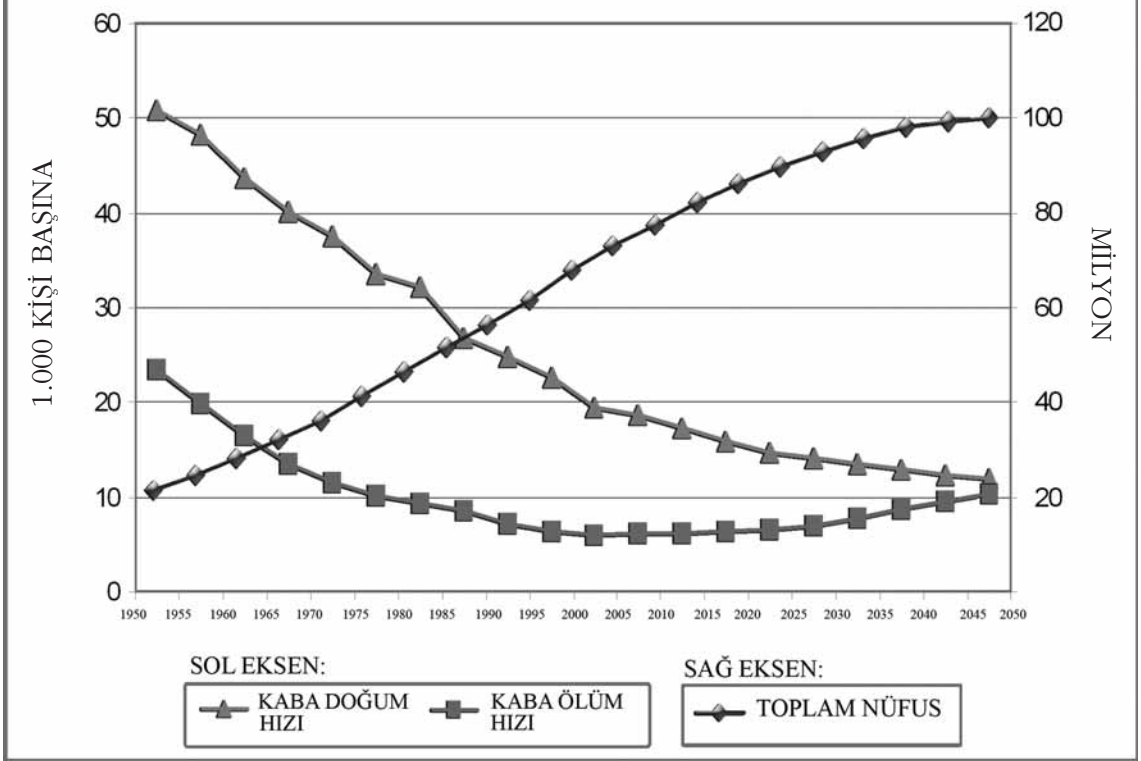
Kaynak: 2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

2000'de projeksiyonlar göçe kapalı bir nüfus için yapıldığından doğal artış hızı ve yıllık nüfus artış hızı hemen hemen aynı olarak 2000 yılında %1,5 iken, 2050 yılında %0,1 olacağı tahmin edilmektedir. Nüfusun ikiye katlanma zamanı 2000 yılında 45 yıl iken 2050 yılında 619 yıla çıkacağı öngörülmektedir. 2000 yılında 1 467 026 doğum olayına karşılık 416 934 ölüm olayı olduğu tahmin edilmiştir. 2050 yılına gelindiğinde doğum ve ölüm olayları eşitlenmiş gibidir. 1 170 936 doğum olayına karşılık 1 059 113 ölüm olayının olacağı tahmin edilmektedir. 2050 yılı için yeni doğan kadar ölenin olduğu bir nüfus yapısından söz etmek mümkündür.

2000–2050 aralığında 0–4 yaş nüfus oranının %9,71'den %5,89'a; 5–14 yaş nüfus oranının %20,12'den %12,29'a; 15–49 yaş nüfus oranının %54,73'den %45,71'e düşeceği tahmin edilmektedir. Buna karşılık %5,69 olan 64 yaş üstü nüfus oranının %17,32'ye çıkacağı tahmin edilmektedir. Çalışma çağındaki nüfus olan 15–64 yaş nüfus oranı ise değişik bir seyir göstermektedir. 2000'te %64,5 olan bu oran 2020'de %68,6 ile en yüksek değerine ulaşacak bu tarihten sonra yavaşça azalarak 2050 yılında %64,5 değerine ulaşacaktır. Bu yaş grubu nüfus ise mutlak artış gösterecek, 2041 yılında 65,3 milyon ile en yüksek değerine ulaşarak bu tarihten sonra azalmaya başlayacaktır.

Çalışma çağındaki nüfusun, bu biçimde artması "Demografik Fırsat Penceresi" olarak anılmaktadır. Bu, ülkelerin tarihlerinde bir kez ortaya çıkabilen bir durumdur. Üretimi artırabilmek, büyümeyi sağlayabilmek için bir fırsattır. Birçok Doğu Asya ülkesi, böyle bir fırsattan yararlanarak

Şekil 15. Kaba Doğum Hızı, Kaba Ölüm Hızı ve Nüfus, Türkiye, 1950-2050

Kaynak: 1950-1995 United Nations Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu
2000 DİE Genel Nüfus Sayımı
2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

büyümelerini hızlandırmıştır. Türkiye'nin bu fırsattan yararlanabilmesi, yöneticilerin çalışma çağındaki nüfusun eğitimi ve böylece istihdam edilebilirlikleri açısından doğru kararları almalarına bağlı olacaktır. Ayrıca, istihdam olanaklarının yaratılabilmesi bu genç nüfusun etkili bir şekilde kullanılmasına olanak verecektir.

Cinsiyet oranı 2000 yılında 102,66 iken, 2050 yılında 98,05'e düşmekte, yani kadın nüfusu erkek nüfusunu aşmaktadır. Nüfusun ortanca yaşının 2000 yılında 25 iken 2050 yılında 40 olacağı tahmin edilmektedir. 2050 yılında Türkiye, nüfusun yaşlandığı, ancak nüfusu azalma eğilimine geçmek üzere iken bile ekonomi çarkını döndürebilecek düzeyde çalışma çağında nüfusa sahip bir ülke olacaktır.

15-64 yaş grubu, potansiyel olarak üretken, çalışma çağı nüfustur. Bu yaş grubunun ekonomik olarak etkin olması beklenir. Bunun aksine, 0-14 yaş grubu ve 65 üstü yaş grubunun ekonomik yönden etkin olmadıkları düşünülür. 0-14 yaş grubu genç bağımlı nüfus, 65 ve üstü yaş grubu ise yaşlı bağımlı nüfus olarak adlandırılır. Genç bağımlı nüfusun çalışma çağı nüfusa oranı genç bağımlılık oranı olarak tanımlanır. Yaşlı bağımlı nüfusun çalışma çağındaki nüfusuna oranı ise

yaşlı bağımlılık oranı olarak tanımlanır. Genç ve yaşlı bağımlılık oranlarının toplamı toplam bağımlılık oranını verir. Toplam bağımlılık oranı, çalışma çağı nüfusunun bakmakla yükümlü olduğu bağımlı nüfus sayısı olarak düşünülebilir. Buna çalışma çağındaki nüfusun taşımak zorunda olduğu ekonomik yük de diyebiliriz. Bir başka deyişle çalışma çağındaki nüfus hem kendilerini hem de bağımlı nüfusu geçindirmek zorundadır.

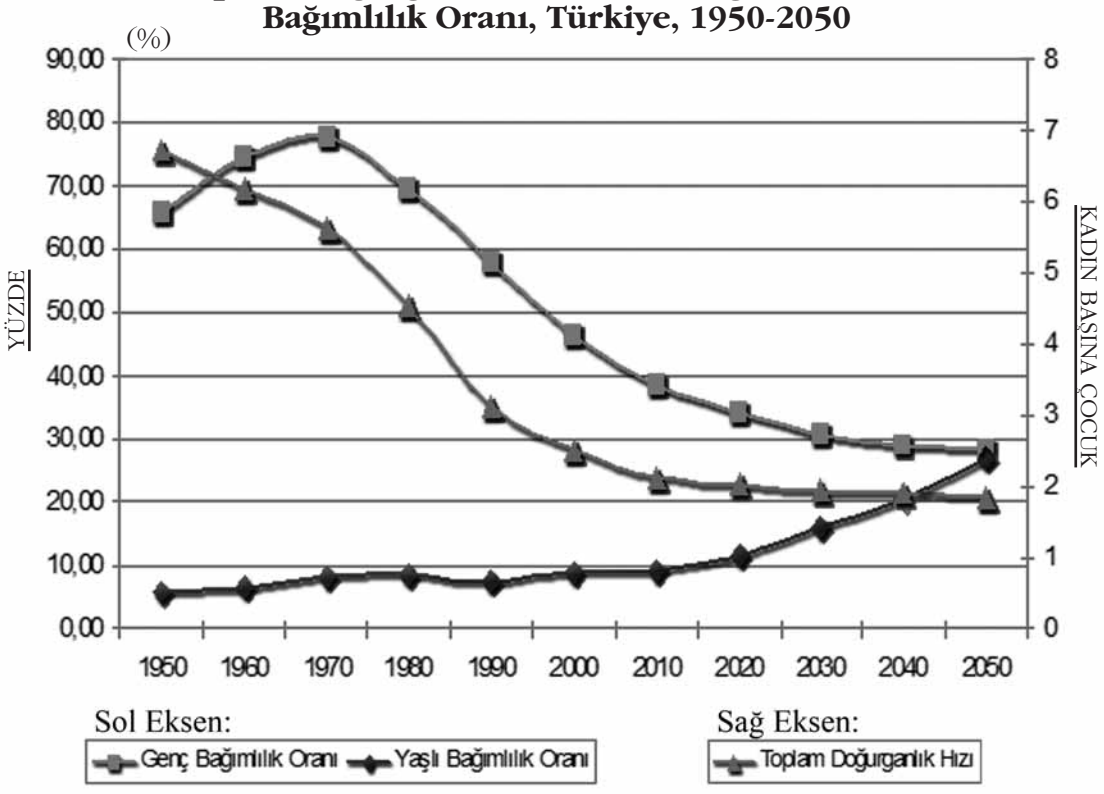
Şekil 16'da genç bağımlılık oranı, yaşlı bağımlılık oranı ve toplam bağımlılık oranı, 1950'lerden başlayarak 2050'ye kadar verilmiştir. Buradan görüldüğü gibi, zaman içerisinde, doğurganlığın düşmesine bağlı olarak genç bağımlılık oranı düşmektedir. Genç bağımlılık oranı 1950'de %65,7 iken 1970'te en yüksek değeri olan %77,7'ye ulaşmıştır. Bu tarihten sonra hep azalarak 2000'de %46,3 olmuştur. 2050'de ise %26,84 olması beklenmektedir.Buna karşılık, aynı dönem içerisinde yaşlı bağımlılık oranı ise sürekli artmaktadır. Bu oran 1950'de %5,6 iken 2000'de %9,8'e yükselmiştir ve 2050'de %26,8 olması beklenmektedir. Böylece çalışma çağı nüfusun geçindirmek durumunda olduğu bağımlı nüfus içerisinde yaşlıların oranı artacaktır. Bu durum bir yönüyle olumlu yorumlanabilir; çünkü genç bağımlı nüfus çalışmazken, yaşlı bağımlı nüfusun bir kısmı ileri yaşlara kadar çalışmaya devam edebilmektedir. Öte yandan yaşlı nüfusun oranının artması yaşlılar yönelik temel bakım hizmetleri, sosyal güvenlik harcamaları gibi konularda yeni gereksinimleri ortaya çıkaracaktır.

Şekil 16'da toplam bağımlılık oranının zaman içerisinde giderek düştüğü görülmektedir. Diğer bir deyişle çalışma çağı nüfusunun bakmakla yükümlü olduğu toplam bağımlı nüfus oranı azalmaktadır. Bunun bir nedeni de çalışma çağındaki nüfusun bu dönem içerisinde hızla artıyor olmasıdır. Toplam bağımlılık oranının azalması, çalışma çağı nüfusunun taşımak zorunda olduğu ekonomik yükün azalması anlamına gelmektedir. Bu durumun çalışma çağındaki nüfusun refah düzeyine olumlu etki yapacağı düşünülebilir.

Yaşlı bağımlılık oranının tersi, 65 yaş ve üzeri nüfus başına düşen çalışma çağı nüfusu gösterir. Buna potansiyel destek oranı denmektedir. Potansiyel destek oranı 15-65 yaş grubu çalışma çağı nüfusunun, 65 yaş ve üzeri nüfusa bölümü ile elde edilir. Bu oran 65 yaş ve üzeri nüfusu geçindirebilecek çalışma çağı nüfusunu gösterir. Türkiye'de potansiyel destek oranının 2000 yılında %11,8 iken 2030'da %6,3'e ve 2050 yılında ise %3,7'ye düşeceği tahmin edilmektedir. Dünyada en yüksek potansiyel destek oranına sahip ülke 1999'da %35,9 ile Katar olmuştur (United Nations, 1999).

Tablo 10-C ve 10-D'de Avrupa ve dünya için verilen bilgilere göre 2000 yılında Avrupa'da potansiyel destek oranı %5,1 iken 2050 yılında %2,3'e düşmektedir. Dünyada ise 2000 yılında %9,9 iken 2050 yılında %5,0'a düşmektedir. Yine bu tablodaki bilgilere göre, potansiyel destek oranı 2000 yılında Almanya'da %4,7 ve İtalya'da %4,2 iken 2050 yılında Almanya'da %1,9'a ve İtalya'da %1,8'e düşmesi beklenilmektedir.

Şekil 16. Toplam Doğurganlık Hızı, Genç Bağımlılık Oranı ve Yaşlı Bağımlılık Oranı, Türkiye, 1950-2050

Kaynak: 1950-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları
2010-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

2050 yılı Türkiye'sinin fırsat ve üstünlüklerinin; toplam nüfus içindeki oranı azalmış, dolayısıyla bağımlılık oranı azalmış 0–15 yaş aralığındaki genç nüfus olduğundan söz edilebilir. Bu genç nüfus grubunun Türkiye için bir fırsat olarak kabul edilebilmesi için sağlıklı ve iyi eğitimli olması bir önkoşuldur. Bu amaçla Türkiye bu yaş grubunun eğitimine ve sağlığına yatırım yapmalıdır. Öte yandan, özellikle mesleki eğitim açısından nitelikli ve ekonomi çarkını döndürebilecek çalışma çağındaki nüfusun da nüfusu yaşlanan Avrupa'nın işgücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanmasında etkin olabileceği söylenebilir.

Genç bağımlılık oranı azalırken, yaşlı bağımlılık oranının artması çok yönlü toplumsal sorunlara işaret edebilir. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik (emeklilik) sistemlerinin bu duruma uyum sağlaması gerekmektedir. Türkiye genç nüfusun getirdiği sorunlar ile uğraşmaya alışkındır. Oysa ortaya Türkiye'nin daha önce karşılaşmadığı nitelikte sorunlar çıkacak ve bunlarla başa çıkılması yeni yöntemler geliştirilmesini gerektirecektir. Bazı sorunları önceden tahmin etmek çok zordur. Bir örnek vermek gerekirse, gelecekte hangi tür aile yaygınlık kazanacaktır sorusu

sorulabilir. Günümüzde gittikçe azalan çok kuşaklı ataerkil aile türü, azalmaya devam edecek mi? Artan yaşlı nüfus, iç dayanışmanın önemli olduğu ataerkil aile yapısı içerisinde kendisine yer bulabilecek mi? Yoksa çekirdek ailenin dışında kalarak, huzurevlerine ve bakımevlerine mi ihtiyaç duyacak? Bu sorulara yanıt vermek zordur ve projeksiyon yapma imkânı yoktur.

Buna karşın elimizdeki nüfus projeksiyonundan çıkan rakamlara dayanarak Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda çalışma çağı nüfusunda önemli artışlar olacağı görülmektedir. Bu demografik eğilim, yurtiçi işgücü piyasasının durumuna bağlı olarak, yurtdışı göçün önemli olabileceğini göstermektedir. Türkiye işgücü piyasasının durumu ve Avrupa işgücü talebi bu olası göçü belirleyen en önemli etmenler olacaktır. Bu durum her iki tarafa da faydalı bir göç ortaya çıkarabilir.

2050 yılına doğru durağanlaşan ve yaklaşık 100 milyon civarında olacak bu nüfus, kalkınma hamleleri ve iyi ekonomi yönetimi sonucunda yaşam kalitesi her geçen gün daha yükselen bir Türkiye nüfusu olabilir. 2050 yılında doğan bebek sayısı kadar, ölümlerin gerçekleşeceği Türkiye, ölümlerin doğal ve yaşlılıktan meydana geldiği, sağlık sorunlarını çözümlemiş bir ülke konumunda olabilir. En büyük olumsuzluk, nüfusun %17,32'sini oluşturan 64 yaş üstü insanların sosyal güvenlik sorunlarının ve bakım ihtiyaçlarının üst düzeyde olacağı dikkate alınarak çözüm süreçlerinin bugünden planlanıp uygulamaya konması gereğidir. Türkiye'nin 2050 yılında bu konudaki ihtiyaçları planlı ve zamana yayılarak giderilemezse olası ilk sonuç sosyal güvenlik (emeklilik) sistemi ile beraber yaşlılara yönelik sağlık sisteminin de sıkıntıya girmesi olacaktır. Yöneticiler bu konuda şimdiden önlemler almalıdır. Fırsatlar değerlendirilirken, yaş yapısındaki değişimin işgücü piyasasına yansımasının, yurtdışına işçi gönderilmesinin ötesinde bütüncül bir kalkınma yaklaşımı içerisinde ele alınması uygun olacaktır. Bu bağlamda, işgücü, eğitim, sosyal güvenlik ve sağlık alanlarının hepsinde gerekli düzenlemelerin yapılması ve önlemler alınması yöneticilerin önceden planlamaları gereken işlevlerdir.

3.5. Dünyadan Nüfus Gösterge Projeksiyonları

Türkiye ve nüfus, coğrafi, ekonomik ve kültürel bakımdan çeşitli benzerlikler taşıyan bazı ülkelere ait 2000 ve 2050 yılları nüfus göstergeleri Tablo 10 A-B-C-D'de verilmiştir. Dünya nüfusuna uluslararası istatistik kaynakları kanalı ile bakıldığında 2000 yılında nüfus sıralamasında 67 milyon kişi ile Mısır'ın ardından 16. sırada olan Türkiye'nin 2009 yılında 77 milyonla 18. sıraya indiği görülmektedir. Türkiye'nin 2050 yılında nüfus sıralamasında 20. sıraya ineceği tahmin edilmektedir. Amerikan Nüfus Sayım Bürosunun tahminlerine göre nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye'yi 2010 yılından sonra İran ve Kongo, 2040 yılından sonra Suudi Arabistan ve Tanzanya geride bırakırken, Türkiye 2030 yılından sonra Almanya'yı geçecektir. Başta Rusya, Japonya, İtalya, İspanya ve birçok Avrupa ülkesi olmak üzere 2050 yılında 40'tan fazla ülkenin nüfusunun azalması beklenmektedir. 2050 yılı Türkiyesi nüfus bakımından istikrarlı ve gelişmiş ülkeler arasında görülmektedir.

TABLO 10.A: SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN 2050 YILI PROJEKSİYON NÜFUS GÖSTERGELERİ (ORTA DÜZEY)												
NÜFUS GÖSTERGELERİ	TÜRKİYE		MISIR		MALEZYA		İRAN		BULGARİSTAN		RUSYA	
	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050
Doğurganlık												
Toplam Doğurganlık Hızı	2,53	1,85	3,36	1,89	3	1,85	2,35	1,85	1,23	1,86	1,27	1,85
Brüt Yenilenme Hızı	1,23	0,9	1,64	0,92	1,46	0,9	1,15	0,9	0,6	0,9	0,62	0,9
Net Yenilenme Hızı	1,2	0,9	1,53	0,91	1,41	0,9	1,07	0,9	0,58	0,91	0,59	0,89
Ortalama İlk Doğum Yaşı	27,63	27,23	28	27,3	29,9	28,6	28,1	27,2	25	29	25,7	29
Ölümlülük												
Erkek Doğuştaki Yaşam Ümidi	67,6	75,6	66,3	76	70,1	78,3	67,6	77,4	67,9	76,8	59,2	71,4
Kadın Doğuştaki Yaşam Ümidi	74,2	80	69,6	80,2	74,9	83,1	70,1	80,9	75	83,2	72,1	79,6
Toplam Doğuştaki Yaşam Ümidi	70,8	77,8	67,9	78,1	72,4	80,7	68,8	79,2	71,6	80,1	66,1	75,8
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	26,9	7,1	44,9	7,6	20,9	1	40,6	4,5	25	2,7	49,7	13,1
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Binde)	32	8	52,6	8	24,6	0,5	47,2	4,4	29,8	2,5	65,3	14,9
Sağlıkla İlgili Hızlar												
Kaba Doğum Hızı (Binde)	21,6	11,7	26,4	13	23,8	11,9	20,7	10,6	8,6	9,1	9,3	10,3
Kaba Ölüm Hızı (Binde)	6,15	10,61	6,4	7,7	4,7	8,6	6	10	13,7	17,8	13,3	16,6
Doğal Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,55	0,11	2,01	0,54	1,91	0,34	1,47	0,06	-0,52	-0,87	-0,4	-0,63
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,5	0,1	1,89	0,48	2,19	0,37	1,31	0,04	-0,71	-1,06	-0,18	-0,59
Nüfusun İkiye Katlanma Zamanı (Yıl) .	45	619	37	145,9	32	189,3	53,3	1.688,00	0	0	0	0
Yıllık Doğumlar Ve Ölümler												
Doğumlar	1.467.026	1.170.936	1.855.359	1.690.019	553.260	473.138	1.384.390	1.025.490	68.517	48.641	1.363.462	1.218.246
Ölümler	416.934	1.059.113	446.877	992.781	109.091	339.685	403.737	965.856	110.065	94.754	1.951.959	1.960.740
Nüfus												
Toplam Nüfus	67.803.930	99.794.141	70.173.800	129.589.232	23.273.600	39.649.049	66.902.800	96.499.821	8.006.100	5.318.200	146.670.000	117.834.282
Erkek Nüfus	34.346.737	49.405.297	35.338.700	64.338.179	11.836.300	19.879.517	34.048.500	48.288.969	3.902.000	2.584.729	68.541.000	55.667.640
Kadın Nüfus	33.457.193,00	50.388.844,44	34.835.100	65.251.053	11.437.300	19.769.533	32.854.300	48.210.853	4.104.100	2.733.471	78.129.000	62.166.642
0-4 Yaş Nüfus Oranı	9,71	5,89	12,17	6,59	11,42	6,03	9,17	5,4	4,18	4,66	4,41	5,22
5-14 Yaş Nüfus Oranı	20,12	12,29	24,72	14,07	22,05	12,39	22,8	11,7	11,52	9,82	13,79	10,69
0-14 Yaş Nüfus Oranı	29,83	18,18	36,89	20,66	33,47	18,42	31,97	17,1	15,7	14,48	18,2	15,91
15-49 Yaş Nüfus Oranı	54,73	45,71	50,12	48,84	53,75	46,63	55,83	43,19	48,88	36,34	53,67	39,66
15-64 Yaş Nüfus Oranı	64,47	64,5	58,84	66,53	62,66	65,88	63,37	63,67	67,72	55,95	69,44	60,12
65+ Yaş Nüfus Oranı	5,69	17,32	4,27	12,81	3,87	15,7	4,65	19,23	16,57	29,57	12,37	23,97
15-49 Yaş Kadın Nüfus Oranı	54,42	44,84	50,26	48,17	53,8	45,78	56,15	42,31	47,19	34,66	50,76	37,87
Cinsiyet Oranı	102,66	98,05	101,45	98,6	103,49	100,56	103,63	100,16	95,08	94,56	87,73	89,55
Medyan Yaş (Ortanca Yaş)	25	40	21	36	24	39	22	42	40	49	36	45

Kaynak: 2000 Türkiye için DİE Genel Nüfus Sayımı, diğer ülkeler için Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü.
2050 Bütün ülkeler için HOŞGÖR (2010), orta düzey nüfus projeksiyonu.

TABLO 10.B: SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN 2050 YILI PROJEKSİYON NÜFUS GÖSTERGELERİ (ORTA DÜZEY)												
NÜFUS GÖSTERGELERİ	ABD		ÇİN		FRANSA		İNGİLTERE		YUNANİSTAN		ŞİLİ	
	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050
Doğurganlık												
Toplam Doğurganlık Hızı	2,01	1,85	1,79	1,85	1,81	1,85	1,7	1,85	1,29	1,78	2,13	1,85
Brüt Yenilenme Hızı	0,98	0,9	0,81	0,88	0,88	0,9	0,83	0,9	0,62	0,86	1,04	0,91
Net Yenilenme Hızı	0,97	0,92	0,77	0,86	0,88	0,93	0,82	0,92	0,61	0,88	1,03	0,92
Ortalama İlk Doğum Yaşı	27,4	31	26,5	27,5	29,9	31	28,5	31	28,8	31	27,5	27,7
Ölümlülük												
Erkek Doğuştaki Yaşam Ümidi	76,3	82,6	69,7	77,5	75	85,8	75,3	83,2	75,3	83,1	73,6	79,7
Kadın Doğuştaki Yaşam Ümidi	80,4	87,9	72,8	81,7	82,6	92,5	80,1	88,4	79,8	88,7	79,6	87,2
Toplam Doğuştaki Yaşam Ümidi	78,4	85,3	71,2	79,6	78,9	89,2	77,7	85,8	77,6	85,9	76,7	83,5
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	5,9	-7,2	34,6	12,8	5,3	-13	11,6	-3,8	11,9	-3,9	10,3	-3,8
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Binde)	6,4	-9,2	42,7	14,5	5,7	-16,2	13,5	-6,6	13,9	-6,7	11,7	-5,2
Sağlıkla İlgili Hızlar												
Kaba Doğum Hızı (Binde)	14,2	11,5	14,8	9,7	12,7	10,4	11,9	11,4	9,7	9,1	16,9	11
Kaba Ölüm Hızı (Binde)	8,9	9,8	6,6	13,7	10,5	11	10,5	10,8	9,4	14,1	5,6	10,7
Doğal Artış Hızı (%) (Yüzde)	0,53	0,16	0,82	-0,41	0,22	-0,06	0,14	0,07	0,03	-0,49	1,13	0,03
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,01	0,42	0,79	-0,43	0,38	0,09	0,38	0,31	0,45	-0,22	1,19	0,06
Nüfusun İkiye Katlanma Zamanı (Yıl) .	69,2	165	87,5	0	181,6	799,9	182,6	225,7	154,8	0	58,6	1.205,60
Yıllık Doğumlar Ve Ölümler												
Doğumlar	4.095.103	4.699.202	18.759.574	13.642.135	750.553	711.334	700.776	828.343	106.080	100.069	261.067	229.593
Ölümler	2.564.696	4.030.461	8.403.266	19.363.164	619.675	752.094	620.940	779.838	102.386	154.159	86.754	223.607
Nüfus												
Toplam Nüfus	287.842.368	409.686.799	1.266.953.728	1.409.728.340	59.128.200	68.331.599	58.907.500	72.476.554	10.942.000	10.964.795	15.418.800	20.842.830
Erkek Nüfus	141.583.296	204.998.669	656.021.760	728.383.779	28.699.600	33.575.384	28.692.100	36.132.128	5.414.000	5.494.314	7.626.000	10.176.176
Kadın Nüfus	146.259.088	204.688.130	610.931.904	681.344.561	30.428.600	34.756.216	30.215.400	36.344.426	5.528.000	5.470.481	7.792.800	10.666.654
0-4 Yaş Nüfus Oranı	7,03	5,8	7,53	4,89	6,22	5,45	6,02	5,71	4,79	4,63	8,62	5,56
5-14 Yaş Nüfus Oranı	14,52	11,64	18,19	10,39	12,62	11,43	12,96	11,08	10,46	9,36	19,14	11,27
0-14 Yaş Nüfus Oranı	21,55	17,44	25,72	15,28	18,84	16,88	18,98	16,79	15,25	13,99	27,76	16,83
15-49 Yaş Nüfus Oranı	51,37	44,02	55,93	40,44	48,84	40,99	47,87	42,99	51,01	37,4	53,34	42,31
15-64 Yaş Nüfus Oranı	66,07	62,63	67,49	61,69	65,03	58,59	65,15	61,27	68,26	55,79	64,95	62,78
65+ Yaş Nüfus Oranı	12,38	19,93	6,79	23,03	16,13	24,54	15,88	21,94	16,49	30,21	7,29	20,39
15-49 Yaş Kadın Nüfus Oranı	50,33	42,97	56,23	38,75	47,5	39,45	46,82	41,66	49,64	36,45	52,63	40,99
Cinsiyet Oranı	96,8	100,15	107,38	106,9	94,32	96,6	94,96	99,42	97,94	100,44	97,86	95,4
Medyan Yaş (Ortanca Yaş)	35	41	30	45	38	44	38	42	38	49	29	43

Kaynak: 2000 Türkiye için DİE Genel Nüfus Sayımı, diğer ülkeler için Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü.
2050 Bütün ülkeler için HOŞGÖR (2010), orta düzey nüfus projeksiyonu.

TABLO 10.C: SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN 2050 YILI PROJEKSİYON NÜFUS GÖSTERGELERİ (ORTA DÜZEY)												
NÜFUS GÖSTERGELERİ	ARJANTİN		ALMANYA		İTALYA		JAPONYA		BREZİLYA		IRAK	
	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050
Doğurganlık												
Toplam Doğurganlık Hızı	2,52	1,85	1,34	1,72	1,24	1,76	1,34	1,63	2,37	1,77	5,09	2,13
Brüt Yenilenme Hızı	1,23	0,91	0,65	0,83	0,6	0,86	0,65	0,79	1,16	0,87	2,46	1,03
Net Yenilenme Hızı	1,21	0,92	0,65	0,85	0,6	0,88	0,66	0,82	1,12	0,87	2,36	1,02
Ortalama İlk Doğum Yaşı	27,9	28	28,9	31	30,2	31,9	29,6	30,9	26,4	25,4	30,2	28,3
Ölümlülük												
Erkek Doğuştaki Yaşam Ümidi	70	77,3	74,7	83,8	76,1	84,8	77,5	86,4	67	77,3	67,9	74,3
Kadın Doğuştaki Yaşam Ümidi	77,4	86	80,7	89,5	82,3	91,7	84,6	96,3	74,3	84,8	73,3	79,3
Toplam Doğuştaki Yaşam Ümidi	73,8	81,8	77,8	86,7	79,3	88,3	81,2	91,6	70,7	81,2	70,6	76,8
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	18,2	-0,2	7,8	-9,4	4,1	-11,6	-0,3	-15,7	27,9	0,7	27,8	9,3
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Binde)	21,3	-0,9	8,6	-11,8	4,2	-14,5	-1	-19,4	33,6	0,2	33,5	10,5
Sağlıkla İlgili Hızlar												
Kaba Doğum Hızı (Binde)	19	11,8	9,1	8,7	9,3	8,6	9,4	7,2	21	9,6	36,6	16,2
Kaba Ölüm Hızı (Binde)	8,8	9,2	11,2	15,9	11,5	14,9	9,3	14,9	6,6	11,1	5,1	5,7
Doğal Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,02	0,26	-0,21	-0,72	-0,22	-0,63	0,01	-0,76	1,43	-0,14	3,15	1,05
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (Yüzde)	1,02	0,27	0,02	-0,56	0,12	-0,36	0,02	-0,71	1,41	-0,16	3,06	1,04
Nüfusun İkiye Katlanma Zamanı (Yıl) .	68,5	256,6	3.877,20	0	568,3	0	2.872,40	0	49,5	0	23	67,2
Yıllık Doğumlar Ve Ölümler												
Doğumlar	700.470	607.998	748.234	609.014	530.298	484.857	1.191.818	744.967	3.654.038	2.144.702	902.964	1.049.868
Ölümler	323.464	474.451	921.759	1.109.040	656.890	840.142	1.173.939	1.529.749	1.154.699	2.461.729	125.337	370.635
Nüfus												
Toplam Nüfus	36.938.700	51.597.023	82.075.000	69.657.860	57.116.100	56.317.303	126.705.800	102.922.804	174.174.592	222.406.158	24.652.200	64.948.491
Erkek Nüfus	18.127.000	25.113.745	40.066.200	34.142.371	27.615.900	27.542.983	61.976.500	49.037.533	86.090.192	108.120.407	12.431.800	32.796.624
Kadın Nüfus	18.811.700	26.483.278	42.008.800	35.515.490	29.500.200	28.774.320	64.729.300	53.885.270	88.084.400	114.285.751	12.220.400	32.151.867
0-4 Yaş Nüfus Oranı	9,28	5,94	4,76	4,4	4,62	4,45	4,65	3,72	10,01	4,86	16,57	8,05
5-14 Yaş Nüfus Oranı	18,37	12,08	10,86	8,7	9,69	9,31	9,95	7,91	19,59	10	26,33	16,23
0-14 Yaş Nüfus Oranı	27,65	18,02	15,62	13,1	14,31	13,76	14,6	11,63	29,6	14,86	42,9	24,28
15-49 Yaş Nüfus Oranı	49,48	45,13	49,06	36,4	48,77	36,6	46,94	33,63	55,02	42,34	47,81	52,17
15-64 Yaş Nüfus Oranı	62,27	64,17	68,03	57,05	67,26	55,07	68,16	52,84	64,91	64,07	53,65	67,29
65+ Yaş Nüfus Oranı	10,07	17,8	16,36	29,84	18,43	31,16	17,24	35,53	5,49	21,07	3,45	8,44
15-49 Yaş Kadın Nüfus Oranı	48,33	43,78	46,8	35,02	47	34,91	45,35	31,55	54,94	40,84	47,46	51,67
Cinsiyet Oranı	96,36	94,83	95,38	96,13	93,61	95,72	95,75	91	97,74	94,61	101,73	102,01
Medyan Yaş (Ortanca Yaş)	28	40	40	50	40	50	41	54	25	45	18	31

Kaynak: 2000 Türkiye için DİE Genel Nüfus Sayımı, diğer ülkeler için Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü.
2050 Bütün ülkeler için HOŞGÖR (2010), orta düzey nüfus projeksiyonu.

TABLO 10.D: SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN 2050 YILI PROJEKSİYON NÜFUS GÖSTERGELERİ (ORTA DÜZEY)										
NÜFUS GÖSTERGELERİ	ROMANYA		MEKSİKA		MACARİSTAN		AVRUPA		DÜNYA	
	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050	2000	2050
Doğurganlık										
Toplam Doğurganlık Hızı	1,33	1,73	2,56	1,85	1,35	1,79	1,42	1,81	2,76	2
Brüt Yenilenme Hızı	0,64	0,84	1,25	0,9	0,65	0,87	0,69	0,88	1,33	0,97
Net Yenilenme Hızı	0,62	0,84	1,22	0,91	0,64	0,88	0,68	0,89	1,23	0,96
Ortalama İlk Doğum Yaşı	25,8	29	27,1	26,6	26,5	31	28	30,3	27,4	27,8
Ölümlülük										
Erkek Doğuştaki Yaşam Ümidi	66,8	76,5	71,7	79,6	67,2	76,5	69,2	79,3	63,5	73,4
Kadın Doğuştaki Yaşam Ümidi	74,2	82,8	76,6	84,4	75,8	83,6	77,6	85,8	67,9	78,1
Toplam Doğuştaki Yaşam Ümidi	70,6	79,7	74,2	82,1	71,7	80,2	73,5	82,6	65,7	75,8
Bebek Ölüm Hızı (Binde)	28,5	3,4	16,1	-1,5	25,6	2,7	19,8	-2,3	46,4	11,7
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (Binde)	34,4	3,4	18,5	-2,4	30,8	2,5	23,4	-3,4	60	13,3
Sağlıkla İlgili Hızlar										
Kaba Doğum Hızı (Binde)	10,4	8,7	23	10,9	9,8	10	10,1	10	22	13,6
Kaba Ölüm Hızı (Binde)	11,9	16,7	5,1	10,3	13,2	14,9	12,2	14,1	9,7	9,8
Doğal Artış Hızı (%) (Yüzde)	-0,15	-0,8	1,79	0,06	-0,34	-0,49	-0,21	-0,4	1,23	0,39
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (Yüzde)	-0,43	-0,79	1,4	-0,18	-0,18	-0,32	-0,04	-0,27	1,23	0,39
Nüfusun İkiye Katlanma Zamanı (Yıl) .	0	0	49,7	0	0	0	0	0	56,7	179,3
Yıllık Doğumlar Ve Ölümler										
Doğumlar	229.716	149.530	2.289.733	1.439.594	100.111	89.362	7.359.639	6.877.256	134.286.587	127.259.856
Ölümler	263.753	287.115	504.424	1.354.291	134.845	133.434	8.885.689	9.656.115	59.123.260	91.100.512
Nüfus										
Toplam Nüfus	22.137.800	17.192.789	99.530.304	131.934.481	10.214.900	8.946.703	726.567.680	686.740.216	6.115.367.424	9.334.982.838
Erkek Nüfus	10.814.700	8.356.217	49.283.200	64.284.702	4.859.900	4.331.176	349.618.016	335.059.745	3.082.319.616	4.681.851.496
Kadın Nüfus	11.323.100	8.836.572	50.247.100	67.649.779	5.355.000	4.615.526	376.949.696	351.680.471	3.033.047.808	4.653.131.342
0-4 Yaş Nüfus Oranı	5,14	4,4	11,03	5,48	4,85	5,01	5,06	5,09	10,14	6,79
5-14 Yaş Nüfus Oranı	13,28	9,14	22,08	11,33	11,95	9,92	12,49	10,27	20,18	13,85
0-14 Yaş Nüfus Oranı	18,42	13,54	33,11	16,81	16,8	14,93	17,55	15,36	30,32	20,64
15-49 Yaş Nüfus Oranı	51,87	37,43	53,2	43,08	50,22	39,27	50,76	39,46	52,09	48,15
15-64 Yaş Nüfus Oranı	68,12	58,8	61,65	63,4	68,14	59,45	67,68	59,11	62,85	65,88
65+ Yaş Nüfus Oranı	13,46	27,66	5,24	19,8	15,05	25,62	14,77	25,53	6,82	13,47
15-49 Yaş Kadın Nüfus Oranı	50,27	35,88	53,48	42,18	47,73	37,69	48,77	37,82	51,66	47,34
Cinsiyet Oranı	95,51	94,56	98,08	95,03	90,75	93,84	92,75	95,27	101,62	100,62
Medyan Yaş (Ortanca Yaş)	35	49	23	43	38	47	38	46	26	36

Kaynak: 2000 Türkiye için DİE Genel Nüfus Sayımı, diğer ülkeler için Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü.
2050 Bütün ülkeler için HOŞGÖR (2010), orta düzey nüfus projeksiyonu.

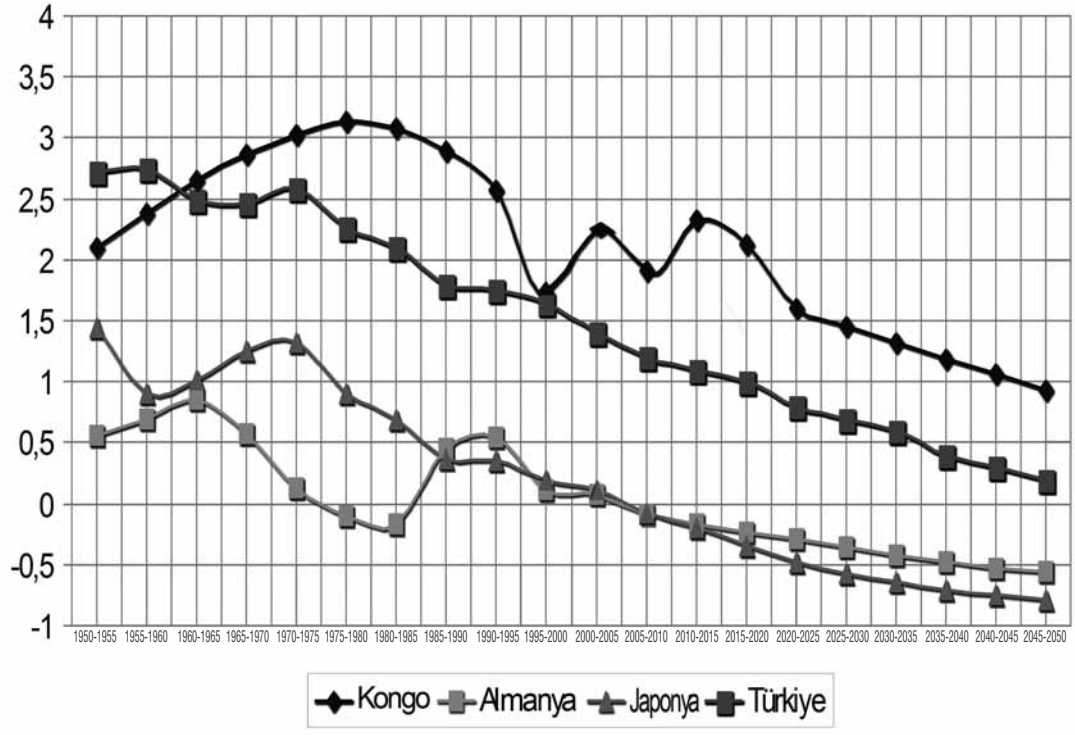
Seçilmiş uluslararası göstergelerin 2000 yılındaki durumu ve 2050 yılındaki tahmini durumları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde; doğurganlık göstergelerinden toplam doğurganlık hızında, dünya genelinde, 2000 yılında 2,76'dan 2050 yılında 2'ye bir gerileme görülmektedir. Bu karşılaştırma Avrupa kıtasında tam tersine bir görüntü vermekte ve toplam doğurganlık hızının 2000 yılında 1,42'den 2050 yılında 1,81'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu durum kaba ve net yenilenme hızlarına da yansımaktadır. 2000 ile 2050 yılları arasındaki doğurganlık göstergeleri açısından seçilmiş ülkeleri doğurganlığı düşen ve artan ülkeler olarak iki grupta toplamakta fayda vardır. 2000 yılından 2050 yılına doğurganlık hızlarında düşme tahmin edilen ülkeler Türkiye, Mısır, Malezya, İran, Amerika, Şili, Arjantin, Brezilya, Irak ve Meksika olarak görülmektedir. Doğurganlık hızlarında artış olacağı tahmin edilen ülkeler ise Bulgaristan, Rusya, Çin, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Almanya, İtalya, Japonya, Romanya ve Macaristan'dır. Net yenilenme hızı 1,00'in (yenilenme kritik noktası) altında yer alacak ülkeler ise Türkiye, Mısır, Malezya, İran, Bulgaristan, Rusya, Amerika, Çin, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Şili, Arjantin, Almanya, İtalya, Japonya, Brezilya, Romanya, Meksika ve Macaristan'dır. Burada dikkat edilecek nokta 2050 yılında dünyanın net yenilenme hızı 0,96 (kritik noktaya çok yakın) olarak tahmin edilirken, Avrupa'nın net yenilenme hızının 0,89 ile daha düşük olmasıdır. 2050 yılında, Avrupa genelinde birçok ülkede doğurganlık artışı beklenirken, net yenilenme hızı hala 1,00'in üzerine çıkmamış görünmektedir. 2050 yılında ortalama ilk doğum yaşının en yüksek olacağı tahmin edilen ülke 31,9 yaş ile İtalya, en düşük olduğu ülke ise 25,4 yaş ile Brezilya'dır. 2050 yılı için ortalama ilk doğum yaşı Avrupa genelinde 30,3, dünya genelinde ise 27,8 olarak tahmin edilmiştir.

2000–2050 arasında ölümlülük göstergelerine bakıldığında ise, dünya genelinde erkeklerde doğuşta yaşam beklentisinin 63,5'ten 73,4 yıla; kadınlarda doğuşta yaşam beklentisinin 67,9'dan 78,1 yıla çıkacağı tahmin edilmektedir. Avrupa genelinde ise erkeklerde 69,2'den 79,3 yıla, kadınlarda ise 77,6'dan 85,8 yıla çıkacağı tahmin edilmektedir. Türkiye ise 2050 yılında erkeklerde 75,6 yıl, kadınlarda ise 80 yıl doğuştaki yaşam beklentisiyle dünya ortalamasının üzerinde yer alacaktır. Seçilen ülkelerin tümünde 2050 yılı için tahmin edilen doğuştaki yaşam beklentisi dünya ortalamasının üzerindedir. Bebek ölüm hızlarında dünya genelinde 2050 yılında ‰11,7'lik bir oran tahmin edilmiştir. Bu oran Avrupa'nın geneli için sıfır olarak tahmin edilmektedir. Seçilmiş ülkelerden sadece Çin ve Rusya'nın bebek ölüm hızlarının ‰10'un üzerinde olacağı tahmin edilmiştir. Dünya genelinde ortanca yaşın 36, Avrupa genelinde ise 46 olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de ise bu gösterge 40 yaş olarak tahmin edilmiştir. Mısır, Malezya ve Irak'ta ise 40'ın altında bir ortanca yaş tahmin edilmektedir.

Yine dünya geneline bakıldığında 1999 yılında cinsiyet oranının en yüksek olduğu ülkeler, 100 kadına düşen 189 erkek ile Katar, 100 kadına düşen 174 erkek ile Birleşik Arap Emirlikleri ve 100 kadına düşen 133 erkek ile Bahreyn'dir. 1999 yılında cinsiyet oranının en düşük olduğu ülkeler, 100 kadına düşen 83 erkek ile Letonya, 100 kadına düşen 87 erkek ile Ukrayna ve 100 kadına düşen 88 erkek ile Rusya'dır (United Nations, 1999). Tablo 10'dan görüldüğü üzere, Avrupa'da cinsiyet oranı 2000 yılında 92,75 iken 2050 yılında 95,27'ye yükseleceği beklenmektedir. Diğer bir deyişle, 2000 yılında her 100 kadına 92,75 erkek düşerken 2050 yılında 95,27 erkek düşeceği tahmin edilmiştir. Bu sayılar Avrupa'da kadın sayısının erkek sayısından fazla olduğunu

göstermektedir. Bu durum, bazı Avrupa ülkelerinde daha açık olarak görülmektedir. Örneğin 2000 yılında her 100 kadına düşen erkek sayısı Almanya'da 95,38, İtalya'da 93,61 ve Fransa'da 94,32 iken 2050 yılında Almanya'da 96,13, İtalya'da 95,72 ve Fransa'da 96,6 olacağı tahmin edilmiştir. Her 100 kadına düşen erkek sayısı en düşük olan ülkelerden birisi Rusya'dır. Rusya'da bu sayı 2000'de 87,73 iken 2050'de 89,55 olarak tahmin edilmiştir. Buna karşılık Malezya, İran, Yunanistan, Amerika, Çin ve Irak her 100 kadına düşen erkek sayısının 100'ün üzerinde olacağı, diğer bir deyişle erkek nüfusunun kadın nüfusundan fazla olacağı ülkeler olarak görülmektedir. Dünyada 2000 yılında her 100 kadına düşen erkek sayısı 101,62 iken 2050 yılında dünyada her 100 kadına düşen erkek sayısının 100,62 olacağı tahmin edilmiştir.

Şekil 17. Demografik Geçiş Dönemlerinde Seçilmiş Ülkelerin Nüfus Artış Hızları (1950-2050)

Kaynak: Kongo, Almanya, Japonya için 1950-2000 United Nations Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu Türkiye için 1950-2000 DİE Genel Nüfus Sayımları Verileri, 2005-2050 HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu verileri kullanılmıştır.

Şekil 17, bir örnek olması açısından demografik geçiş dönemlerinde seçilmiş dört ülkenin nüfus artış hızlarını göstermektedir. Bu ülkeler, demografik geçiş sürecini farklı dönemlerde yaşayan Almanya, Japonya, Kongo ve Türkiye'dir. Bunlardan Almanya nüfus artış hızında en erken ve en hızlı düşüş yaşayan ülkedir. Japonya Almanya'yı biraz gecikme ile izlemektedir. Her iki ülke 2005'ten itibaren negatif artış hızı, bir başka deyişle nüfus azalması yaşamaktadırlar. Gelişmekte olan bir ülke olan Kongo'da ise, nüfus artış hızları yüksek olmakla birlikte 21. yüzyılda hızla düşerek 2050'de %1,0'ın altında gerçekleşmesi beklenmektedir. Türkiye'de ise, nüfus artış hızı düşmeye devam etmektedir ve 2050'de %0,1 olması beklenmektedir.

BÖLÜM 4

NÜFUSBİLİM VE YÖNETİM İLİŞKİSİ

4. NÜFUSBİLİM VE YÖNETİM İLİŞKİSİ

4.1. Nüfus Politikaları ve Temel Uluslararası Anlaşmalar

Doksanlı yıllardan itibaren, ülkeler arasındaki ilişkiler serbest pazar anlayışına göre şekillenmeye başlamış ve gelişmekte olan ülkeler de dahil olmak üzere yaklaşık tüm dünyada uluslararası ticareti arttırmak amacıyla, ekonomik sisteme yeniden düzen verilmeye başlanmıştır. Yeni sistemde artık devletin önemi azalmakta, bireyin önemi artmakta; merkezi yönetim stratejileri zayıflamakta ve yerini yerel yönetim stratejilerine bırakmaktadır. Çevre bilinci ve çevre sorunlarına verilen önem artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin önemli bir kısmında hızlı nüfus artışı ve genç nüfus sorunu devam etmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise hızlı yaşlanma sorunu ve sığınmacılar demografik geçiş sürecinin yanında öne çıkan önemli sorunlar olmaya başlamıştır. Nüfus ve kalkınma konusundaki yardımların sürekliliğinin ve zamanında yapılmasının yıllardır sağlanamaması, gerekli hedeflere ulaşılmasını engellemiştir. Bu dönemin önemli bir özelliği de küreselleşmedir. "Yeni uluslararası işgücü dağılımı" kavramı elektronik endüstrisinin Doğu ve Güneydoğu Asya'da hızlı büyümesi ile örneklendirilir. Bu hızlı büyümede ülkelerin küreselleşmenin getirdiği yeni ekonomik düzen ile demografik dönüşüm süreci sırasında girdikleri fırsat penceresinden yararlanmış olmalarının etkisi büyüktür.

Yeni anlayışta devlet, kalkınmayı doğrudan planlayan bir yapı değil, bireyler, özel girişimciler, gönüllü kuruluşlar arasındaki bilgi akışını hızlandıran, pazar koşullarının iyileştirilmesinde yardımcı olan bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede devletler nüfus ve kalkınma stratejilerini formülleştirme ve ilgili paydaşlar üzerinde yönlendiricilik işlevlerini daha etkili bir biçimde sürdürmeye başlamışlardır. Devletler koordinasyon işlevini ön plana çıkarırken, gelişmelerin izlenilmesi ve yönlendirme etkinliklerinin yerinde ve zamanında yerine getirilmesi için izleme mekanizmaları da kurmaya başlamışlardır.

Nüfus politikaları, uluslararası arenada nüfus ve kalkınma kavramı ile beraber yer almıştır. Nüfus ve kalkınma ilişkisi ise demografik süreçlerin ve nüfus yapısının, toplumsal ve iktisadi yapıda yarattığı değişim ile bunların karşılıklı etkileşimlerini kapsayan bir süreç, bir çerçeve olarak tanımlanabilir. Bu yapı çevre, eğitim, kültür, insan hakları, beslenme ve barınma gibi insanın yaşam niteliği ile ilişkili tüm kalkınma alanlarını kapsar. 1994 Kahire Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD), nüfus ve kalkınma kavramının kapsamını, boyutlarını ve içeriğini belirleyen ilk ve geniş katılımlı en önemli uluslararası konferanstır.

Kahire Konferansı BM örgütünce daha önce birçok kez düzenlenen nüfus konferanslarından biri gibi görünmesine rağmen, günümüzde yaygın olarak benimsenen, tüm ülkeleri bağlayıcı eylem planıyla nüfus ve kalkınma üzerinde etkili olması açısından diğerlerinden farklılaşmaktadır. 1974 Bükreş, 1984 Meksika ve 1994 Kahire nüfus konferanslarının ortak özelliği, nüfus ve kalkınma arasındaki karşılıklı etkileşimin ve bu etkileşime bağlı nüfus politikaları

oluşturulmasının (planlı ve etkili programlar/stratejilerle kalkınmanın) vazgeçilmez önemini ülkelerin kabul etmeleri ve vurgulamalarıdır. Her üç konferansta da, nüfus politikalarının belirli bir kalkınma stratejisi ve çerçevesi içinde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki dünya nüfus konferanslarında nüfus ile ilgili bakış açısı zamanla değişime uğramıştır. Bu konferanslarda başlangıçta nüfusun niceliğine vurgu yapılırken Kahire Konferansı ile birlikte insan hakları temelli bir yaklaşıma geçilmiştir.

İnsan hakları temelli yaklaşımın önemli kilometre taşlarından bir başkası olan ve kadın haklarına vurgu yapan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW), kadınlara karşı ayrımcılığın bütün alanlarda yasaklanmasından ve devletleri, eşitliği hukuksal düzeyde ve gerçek yaşamda sağlamakla yükümlü kılmasından dolayı çok önemlidir. BM tarafından 1979 yılında kabul edilen CEDAW, temel insan hakları sözleşmelerinden biridir. Devletleri bağlayıcı özelliği olan CEDAW'ın amacı, kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak, kadının insan haklarını korumak, kadın-erkek eşitliğini sadece kanun önünde değil yaşamın içinde de sağlamaktır. Etki alanı sadece kamusal ve toplumsal olmayıp özel yaşamı da kapsar. Sözleşme kadınlara karşı ayrımcılığı haklı sayan kültürel ve dine bağlı uygulamaların, geleneklerin ve davranış kalıplarının değiştirilmesini öngörmektedir ve taraf devleti bu konuda önlemler almakla yükümlü kılar. Ev, çocuklar ve aile ile bağlantılı görevler kadın ve erkek arasında adil bir biçimde paylaşılmalıdır. Sözleşme, kamusal, siyasi ve toplumsal yaşamda, uluslararası temsilcilik görevinde, seçme ve seçilme hakkında, vatandaşlık hukukunda, eğitim ve öğretimde, çalışma yaşamında, ekonomik ve toplumsal yaşamın tüm alanlarında, aile içi yaşamda kadına karşı ayrımcılık yasağını içermektedir. Sözleşme, kadınların eşitlikten faydalanmalarını sağlamak için kadınlara erkeklerden farklı kurallar uygulanmasına izin verir. Örneğin kadının doğurma ve emzirme dönemlerinde gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir. Ayrıca, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin oluşmasını hızlandırmak için gerektiğinde kadınları destekleyen pozitif ayrımcılık önlemleri uygulanabilir. CEDAW sözleşmesi devlet adına hareket eden kişiler tarafından uygulanır. Yöneticiler, kadın haklarının ihlal edileceği kararlar verirlerse devlet bunu cezalandırmakla yükümlüdür. Bu nedenle, yöneticilerin, sözleşme ile getirilen yükümlülükler hakkında eğitim almaları ve bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Kahire Konferansı öncesinde nüfus planlaması anlayışı içinde bulunan politikalar yerlerini bireyselliğe, insan haklarına dayalı kalkınmayı gözeten yeni kalkınma modellerine bırakmaya başlamışlardır. Bu modellerde eğitim, çevre, sağlık ve kültür gibi kavramların merkezi olduğu görülmektedir.

Kahire Konferansı yeni dünya düzeninin oluşmaya başladığı bu ortamda gerçekleştirilmiştir. Daha önceki nüfus konferanslarında kararlar oylama ile alınırken, Kahire konferansında oluşturulan eylem planı, ülkeler arasında sivil toplum kuruluşlarının da katılımlarıyla en uygun fikir birliği

sağlandıktan sonra oluşturulmuştur. Kahire Konferansından beş yıl sonra 1999'da New York'ta 180 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilen ICPD+5 toplantısı günümüzde kullanılmakta olan nüfus ve kalkınma anlayışını pekiştirmiştir.

Günümüzde, nüfus ve kalkınma kavramı bir süreci tanımlamaktadır. Bu süreç, demografik değişkenler ile nüfus yapısının ve bazı alanların karşılıklı etkileşimlerini kapsamaktadır. Bu alanlar çevre, eğitim, ekonomik ve sosyal gelişme, insan hakları gibi alanları içermektedir. Bu nedenle nüfus ve kalkınma alanını, nüfus süreçleriyle ekonomik gelişmenin etkileşimine ya da nüfus süreçlerinin diğer kalkınma alanları üzerinde etkilerine indirgeyen yaklaşımlar terkedilmiştir. Sürdürülebilirlik ve bütüncül yaklaşım kavramları önem kazanmıştır. Kalkınma; ekonomik gelişme ve milli gelirin ötesinde, bireyin yaşam kalitesini merkez alan bir kavram olarak yeniden türetilmiştir. Bu yeni yaklaşım içinde nüfus, -sadece demografik bir gerçeklikten ve onu oluşturan üyelerinden ibaret değil- içinde bulunduğu toplumsal, çevresel, iktisadi, kültürel, siyasal koşullarla birlikte ele alınması gereken dinamik bir gerçekliktir (Ünalan, 2003).

Kahire Konferansında, sürdürülebilir kalkınma adına bir dizi hedef belirlenmiş ve bu hedeflere ulaşmada başarının ölçülmesi için bir dizi gösterge belirlenmiştir. Bu göstergeler aşağıda sıralanmaktadır:

- Temel sağlık hizmeti veren ve en az üç üreme sağlığı hizmeti sunan sağlık birimlerinin oranı
- Gebeliği önleyici yöntem kullanma oranı
- Eğitilmiş sağlık personeli tarafından yaptırılan doğumların oranı
- Temel sağlık hizmetlerinin ulaştığı nüfus oranı
- Anne ölüm hızı
- Bebek ölüm hızı
- Beş yaş altı ölüm hızı
- Doğuşta beklenen yaşam süresi
- İlköğretimde net okullaşma oranı
- Yetişkinlerde okur-yazarlık oranı

Kahire Konferansında, yukarıda belirlenen hedeflere ulaşırken, küresel ve ulusal ölçekli nüfus ve kalkınma gereksinimlerinin, kişilerin haklarıyla ve gereksinimleriyle uyum göstermesi konusu tartışılmıştır. Ayrıca üreme sağlığının kadın ve erkeklerin hakkı olduğu; kadın ve erkeklerin ne zaman ve ne kadar çocuğa sahip olacaklarını belirleme haklarının bulunduğu; kadınların toplumdaki statülerinin ve eğitimlerinin artırılmasının doğurganlığın azalmasına yardımcı olacağı; sağlık ve eğitimde kadın-erkek eşitliği ilkeleri de benimsenmiş ve bu ilkelerin insan haklarını iyileştireceği, nüfus artışını dengeleyeceği belirtilmiştir.

Kahire Konferansından sonra UNFPA tarafından üretilen ICPD göstergeleri üç ana başlık altında toplanabilir:

1. Üreme sağlığı göstergeleri
2. Nüfus ve kalkınma stratejileri göstergeleri
3. Savunuculuk ve bilgi, eğitim, iletişim göstergeleri

Yirmibirinci yüzyıla girerken insani kalkınma konusunda ülkelerin geldikleri nokta, uluslararası işbirlikleri ve hedefler göz önüne alınarak, bu alanda henüz katedilmesi gereken uzun bir yol olduğu ve bunu gerçekleştirebilmek için geniş çaplı uluslararası bir uzlaşı ve işbirliğine ihtiyaç bulunduğudur. Bu konuda önderliği üstlenen BM Genel Kurulunun 2000 yılındaki 55. oturumunda 145 devlet ve hükümet başkanı tarafından imzalanan "Birleşmiş Milletler Bin Yıl Bildirgesi" 21. yüzyılın başlangıcının gündemini belirlemiştir. Bu bildirgeyle sosyal ve ekonomik kalkınma alanında 2015 yılına kadar ulaşılması gereken hedefler belirlenmiştir. Bunlar;

Binyıl Kalkınma Hedefi 1 : Mutlak yoksulluk ve açlığı ortadan kaldırmak
Binyıl Kalkınma Hedefi 2 : Herkesin temel eğitim almasını sağlamak
Binyıl Kalkınma Hedefi 3 : Kadınların konumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek
Binyıl Kalkınma Hedefi 4 : Çocuk ölümlerini azaltmak
Binyıl Kalkınma Hedefi 5 : Anne sağlığını iyileştirmek
Binyıl Kalkınma Hedefi 6 : HIV/AIDS, sıtma ve diğer salgın hastalıklarla mücadele etmek
Binyıl Kalkınma Hedefi 7 : Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
Binyıl Kalkınma Hedefi 8 : Kalkınma için küresel ortaklıklar geliştirmek

2001 yılında BM, OECD-DAC ve Bretton Woods kuruluşu bir araya gelerek Binyıl Kalkınma Hedeflerinin izlenmesi için 48 temel gösterge ortaya koymuştur. 2005 yılında yapılan Dünya Zirvesi ile BM üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanları bu hedeflere erişmek konusundaki kararlılıklarını yinelerken, ICPD hedefleri arasında yer alan "üreme sağlığında evrensel erişimin sağlanması"nın Binyıl Kalkınma Hedeflerinin göstergelerinden birisi olmasını da kabul etmiştir.

4.2 Dünya Örnekleri

Bu bölümde, bazı ülkelerin nüfus politikaları Türkiye ile karşılaştırmalı olarak gözden geçirilmeye çalışılacaktır. Bu yapılırken, daha önce 3.5. Bölüm'de tahmin edilmiş olan belirli uluslararası göstergeler dikkate alınacaktır. Türkiye ile arazi, nüfus, milli gelir büyüklüğü açısından İslam dünyasında en çok benzeşen iki ülke Mısır ve İran'dır.

Mısır'ın 1962'den bu yana uygulamaya çalıştığı nüfus politikalarını üç temel etken ışığında incelemek gerekmektedir. Birinci olarak, genellikle egemen dini inanışa uygun nüfus politikaları düşünülmüştür. İkinci olarak, bu politikaların Mısır halkının güncel ihtiyaçları ile örtüşmesi istenmiştir. Son olarak da nüfus politikalarının mantıklı ve tutarlı olması beklenmiştir. Bu çerçevede incelendiği zaman Mısır'da nüfus politikaları konusunda üç evre belirlenmektedir.

1. Evre: 1962 yılında başlayan ve Mısır hükümetinin doğurganlık düşüşü ile ilgili politikaları uygulamaya koyduğu evredir.

2. Evre: 1973 yılında başlayan ikinci evre ise doğurganlık düşüşüne, doğurganlık üzerinde etkili sosyo-ekonomik kavramlarla beraber çözüm önerileri üreten politikaların uygulandığı evredir. Bu kavramlar, ailenin sosyo-ekonomik standardı, eğitim, kadının statüsü, tarım sektörünün mekanizasyonu, sanayileşme, bebek ölümlülüğünün düşüşü, sosyal güvenlik, haberleşme ve aile planlaması hizmetleridir.

3. Evre: 1973 yılında başlamış ve Mısır'ın nüfus sorununa kalkınma açısından yaklaşan nüfus politikalarının ortaya konması ile devam etmiştir.

Birinci ve ikinci evrelerde, hükümet ve din bilginleri arasında tam bir uzlaşma sağlanmıştır. Nüfus politikalarının uygulanması, 1982 yılından sonra da dini açıdan kabul edilebilirlik çerçevesinde devam etmiştir (Sukkawiah, 1984). 1980–1985 döneminde 5,06 olan toplam doğurganlık hızı süratli bir düşüşle 1995–2000 döneminde 3,40'a inmiştir (United Nations, 1999). Türkiye ile karşılaştırıldığında 2000 yılında Mısır'ın daha yüksek bir nüfusa sahip olduğu, doğurganlık hızı, brüt ve net yenilenme hızları ve kaba doğum hızının Türkiye'den yüksek; kaba ölüm hızının aynı, yaşam beklentisinin ise, gerek kadın gerekse erkekte, Türkiye'ninkinden düşük olduğu görülebilir. 2000 yılında Mısır, Türkiye'den daha genç bir nüfusa sahiptir. Mısır nüfusunun medyan yaşı 21 iken Türkiye'ninki 25'tir. 2050 yılı nüfus yaş ve toplumsal cinsiyet yapısına bakıldığında Mısır'ın yaş piramidinin tam dikdörtgen biçime gelmediğini görmekteyiz. Şekil 18, seçilmiş ülkelerin tahmini 2050 yılı nüfus piramitlerini göstermektedir.

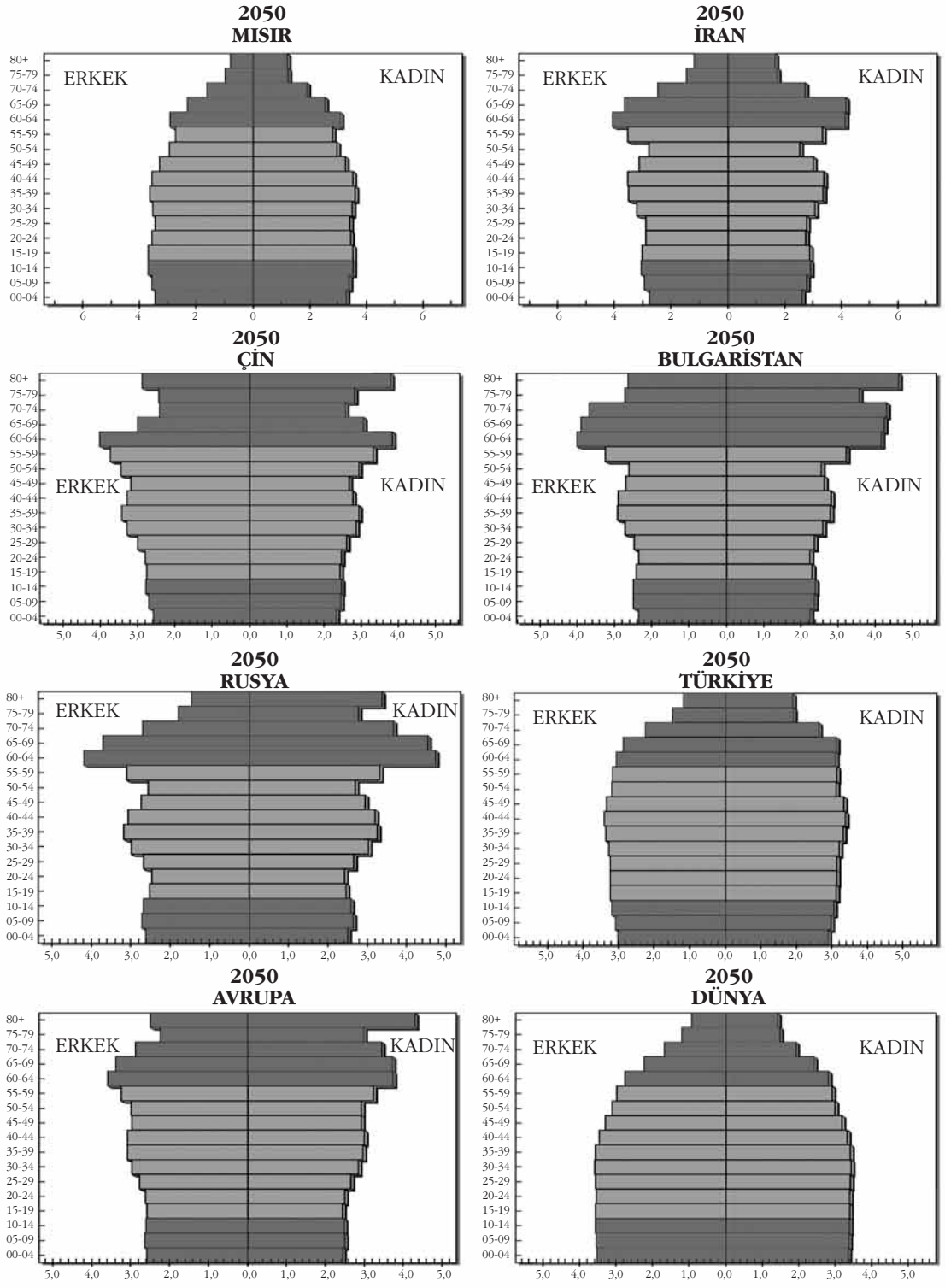
İran'ın demografik yapısına bakıldığında, 1970 öncesi doğurganlık hızlarının, -İran'ın gelişmişlik düzeyiyle benzeşen ülkelere kıyasla- daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak gelişmişlik düzeyi İran'ınkiyle benzeşen İslam ülkeleri ile kıyaslandığında ise pek yüksek görünmemektedir. 1980'li yılların başında toplam doğurganlık hızı 7,0'ın hemen altındadır. 1980–1985 döneminde 6.80 olan toplam doğurganlık hızı çok süratli bir düşüşle 1995–2000 aralığında 2,80'e inmiştir. 1970'lerin sonuyla 1980'lerin başında, İslam devriminin de etkisiyle bebek patlaması yaşanmıştır (Larsen, 2001). Bu yüksek düzeydeki doğurganlığın hemen ardından doğum hızlarında çok keskin bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş İran'ın anti-natalist politika uygulamalarından önce yaşanmıştır. Hiçbir doğurganlık kuramı bu kadar çabuk ve hızlı bir doğurganlık düşüşünü açıklayamamaktadır. Çünkü bu dönemde İran çok hızlı bir ekonomik kalkınma da sağlamamıştır.

Kadının toplum içerisindeki statüsünde de bu dönemde olumlu bir değişim görülmemiştir. Kadınların eğitim durumunda bir değişiklik olmamış, işgücü içindeki oranlarında düşme yaşanmıştır. Şekil 18'de görüldüğü gibi, İran'ın süratli doğurganlık düşüşünün de etkisiyle 2050 yılında ters piramide dönüşmeye başlayan bir yaş ve cinsiyet yapısına sahip olacağı anlaşılmaktadır.

2050 yılında Çin, Bulgaristan, Rusya'da ve Avrupa'nın genelinde de görülen nüfus piramidinin artık tersine dönmeye başladığı ve ciddi anlamda nüfus düşmelerine uğrayacakları Şekil 18'de görülmektedir. Tablo 10-A, B, C ve D'ye göre, 2000 yılı ile 2050 yılı karşılaştırıldığında Bulgaristan'ın nüfusunun 8 milyondan 5 milyona, Rusya'nın nüfusunun 145 milyondan 117 milyona, Avrupa'nın genel nüfusunun 726 milyondan 686 milyona düşeceği tahmin edilmektedir. Birçok gelişmiş ülkede 2050 yılına kadar çarpıcı nüfus düşmeleri yaşanırken, ABD nüfusunun 121 milyon, Çin nüfusunun 142 milyon, Fransa nüfusunun 9 milyon, İngiltere nüfusunun 13 milyon artması ilginç bir nüfus yapısını göstermektedir.

Türkiye'deki demografik değişim ve 2050 yılında durum, genel olarak hiçbir dünya ülkesine benzememekte ve Türkiye'nin, dünya nüfusunun 2050 yılındaki yapısından daha derli toplu bir nüfus piramidine sahip olacağı görülmektedir.

Şekil 18. Seçilmiş Ülkelerin 2050 Yılı Nüfus Piramitleri, (Orta Düzey)

Kaynak: HOŞGÖR (2010), Orta Düzey Nüfus Projeksiyonu

4.3. Dünden Bugüne Türkiye'nin Nüfus Politikaları

Nüfus politikaları dendiği zaman hükümetlerin bilinçli olarak nüfusun niceliği, niteliği ve dağılımını etkileyen kararlarının tümü anlaşılmaktadır (Fişek, 1973). Bu kararların, yani politikaların yürütülmesi için gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması politikanın geliştirilmesi kadar önemli bir süreçtir. Nüfus politikalarının uygulanması bir dizi kararlara ve çeşitli politikalar arasındaki öncelik ve dengelere bağlıdır. Nüfusun niceliğini etkileyen politikalar sağlık ve doğurganlığı denetim altında tutma politikalarıdır. Doğurganlığı denetim politikaları, pro-natalist, anti-natalist ya da iki yönlü olabilir. Üretim ve güvenlik için insan gücü ihtiyacı olan bir ülkenin pro-natalist; insan gücü fazlası olan bir ülkenin anti-natalist bir politika izlemesi beklenebilir. Ülkelerinde etnik ve bölgesel nüfus dengesini etkilemek isteyenler de iki yönlü bir politika izler (Fişek, 1973). Bu kapsamda 1923 yılından günümüze kadar Türkiye'de uygulanan nüfus politikalarını, üç dönemde incelemek mümkündür. Bu dönemler aşağıda sıralanmakta ve her birinin özellikleri belirtilmektedir.

1. 1923–1960 dönemi,
2. 1960–2000 dönemi,
3. 2000 yılından sonrası.

1. 1923–1960 dönemi: Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun hemen sonrasında yapılan 1927 nüfus sayımının yaş yapısına ve Şekil 2'deki 1930 yılına ait nüfus piramidine bakıldığında, çalışma yaşındaki nüfusta büyük miktarda eksiklik hemen göze çarpmaktadır. Dolayısıyla genç Türkiye Cumhuriyeti'nin süratle ekonomi çarkını döndürebilecek, -stratejik konumu nedeniyle- güvenliği için yeterli sayıda asker kuvvetine kaynak oluşturacak, çalışma çağında nüfusa ihtiyacı vardır. Bu nedenle, Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte pro-natalist nüfus politikası uygulanıp, doğurganlık teşvik edilmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında 5,6 olan toplam doğurganlık hızı yapılan teşvik ve uygulanan politikalarla ilk sayım yılı olan 1927 yılında 6,6'ya, daha sonra 1930–1935 aralığında Türkiye tarihinin en yüksek noktası olan ortalama 7,1 çocuğa çıkmıştır. 1950–1955 tarihine kadar ise iniş-çıkışlara karşın temelde düşüş görülmüş, 1950–1955 dönemi için toplam doğurganlık hızı 6,62 olarak tahmin edilmiştir. Bu tarihten sonra toplam doğurganlık hızı sürekli düşmeye devam etmiştir.

2. 1960–2000 dönemi: 1960'lı yıllar Türkiye'nin planlı kalkınma dönemine geçtiği yıllardır. Bu tarihte doğurganlık düşüşü de başlamıştır. Türkiye pro-natalist nüfus politikasını bırakıp, kararlılıkla anti-natalist nüfus politikasını ortaya koymuştur. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yeni bir nüfus politikasından söz edilerek; hızlı nüfus artışının ekonomik gelişmeyi engellediği, nüfus planlamasına dayalı bir nüfus politikasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca mevcut nüfusun ekonomik döngüyü ve diğer ülke dinamiklerini sağlayıcı bir yapıda olduğu, artık nüfusun niteliğini artırmak için daha farklı çabalar içerisine girilmesi gerektiğine işaret edilmektedir. 1965 yılında kabul edilen 557 sayılı Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun ile gebeliği önleyici

yöntemleri yasaklayan yasalar değiştirilmiş; sağlık personeli nüfus planlaması ve gebeliği önleyici yöntemler konusunda danışmanlık ve halk eğitimi vermeye başlamıştır. Gebeliği önleyici yöntemler isteyenlere ücretsiz dağıtılmıştır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde ise en önemli değişiklik nüfus planlaması kavramının yerini aile planlaması kavramının almış olmasıdır. Bir yandan aile planlaması çalışmaları başlarken diğer yandan -biraz da doğurganlığın düşüş eğilimine girmesiyle- hükümetlerin doğurganlık planlamasına ilgisi azalmaya başlamıştır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde aile planlaması ile sağlık hizmetlerinin ayrılamayacağı fikri ön plana çıkmıştır. Bunun sonucunda, ana ve çocuk sağlığı ile aile planlaması hizmetleri birleştirilmiştir. Bu dönemde toplam doğurganlık hızının düşmesine rağmen sağlık hizmetlerinin iyileşmesi ve ilgili kuruluşlar arasında işbirliği sonucu ölümlerde kaydedilen düşüşler nüfus artış hızının yükselmesine neden olmuştur. Bu politikanın uzantısı olarak, toplumsal, ekonomik ve demografik etkenler arasında etkileşim ve nüfus politikasının, toplumsal ve ekonomik politikaların bir türevi olduğu belirgin olarak ortaya konmuştur. Yüksek bebek ölüm hızının ve yetersiz ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin birer nüfus sorunu olduğu belirtilmiş, aile planlamasının ana-çocuk sağlığı hizmetleriyle birlikte ele alınması gereği vurgulanmıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın yürürlükte olduğu yıllar Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal açıdan zor yıllarıdır. Negatif iktisadi büyüme hızlarıyla karşılaşıldığı ve ülkenin karmaşa içinde olduğu bu plan döneminde, belirtilen doğrultudaki politika uygulamalarının pek başarılı olduğu söylenemez. 1983 yılında onaylanan 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, gebeliğin isteğe bağlı sonlandırılmasına ve isteğe bağlı cerrahi kısırlaştırmaya olanak tanımıştır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda aile planlamasının öneminin altı çizilerek, bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve dolayısıyla nüfus niteliğinin yükseltilmesi temel ilke olarak öne çıkarılmıştır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'yla, yine nüfus konusu tartışılmaya başlanmış; yüksek nüfus artışının istenen ekonomik büyüme ve toplumsal gelişmeyi engellediği görüşünden hareketle, toplam doğurganlık hızının yanı sıra, nüfus artış hızının da azaltılmasına yönelik çabalar başlamıştır. Gerçekten 1990 yılından itibaren nüfus artış hızı da sürekli bir düşme eğilimi içinde olmuştur. 1985–1990 aralığında yıllık nüfus artış hızı önceki döneme göre ‰24,88'den ‰21,71'e düşmüştür.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, hala yüksek bulunan nüfus artış hızının, bireylerin ekonomik pastadan daha fazla pay alabilmesini, ekonominin gelişme ve değişme sürecini engellediği; sürdürülebilir kalkınma çabalarını güçleştirdiği; konut sağlık, altyapı ve eğitime olan gereksinimi arttırdığı belirtilmektedir. Bunun yanında aile planlaması hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve hizmet sunumunda etkinliğin arttırılması gereksiniminin önemini koruduğu vurgulanmaktadır. Artık Türkiye, kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak sürdürülebilir kalkınma kavramına uygun nüfus politikalarını uygulamaya koymuştur.

3. 2000 yılından sonra: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Türkiye'de net yenilenme hızının ne zaman 1,0'a düşeceği tartışmalarının başladığı dönemin planıdır. Toplam doğurganlık hızı 2,53'e, yıllık nüfus piramidi 15–19 yaş grubundan aşağıya doğru daralmaya başlamıştır. Yapılan projeksiyonlar nüfusun 2050 yılında yaklaşık 100 milyonu bulacağını ve yaklaşık dikdörtgen biçiminde bir nüfus piramidine ulaşmanın olası olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, planlanan nüfus değişkenleri biraz daha genişletilerek aşağıda sıralanan amaçlar belirlenmiştir:

- Dengeli ve sürdürülebilir kalkınma hedefiyle uyumlu bir nüfus yapısına ulaşmak yönünde nüfusun eğitim, sağlık ve insan gücüne ilişkin niteliklerinin iyileştirilmesi, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve bu alanlarda bölgeler ve yerleşim yerleri arasındaki farklılıkların giderilmesinin temel ilke olduğu,

- Nüfus dinamikleriyle, doğal kaynaklar, ekonomik etkinlikler, teknolojik gelişme, toplumsal ve kültürel yapı arasındaki dengenin her düzeydeki planlama ve politika geliştirme süreçlerinde dikkate alınacağı,

- Nüfusa ilişkin veri kayıt sisteminin, tüm sektörlerce kullanılabilir tarzda ülke geneline yaygınlaştırılarak geliştirileceği, ilgili kuruluşlar arasında eşgüdümün, işbirliğinin ve bilgi akışının sağlanmasına yönelik yapılanmanın plan dönemi içinde sonuçlandırılacağı, nüfus yapısındaki gelişmeleri izlemeye yönelik araştırma etkinliklerinin destekleneceği,

- Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, sığınmacı ve kaçak işçilerin demografik ve sosyoekonomik özelliklerinin tespiti ve izlenmesine olanak sağlayacak etkili bir kayıt sisteminin geliştirileceği,

- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin temel sağlık hizmetleri ile bütünleştirilerek, kaliteli bir biçimde, kadın-erkek ayırımı yapılmadan sunulmasının sağlanacağı,

- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinde hedef kitle ve öncelikli hizmet alanları belirlemede ve hizmet sunumunda, -yerleşim yerleri ve bölgeler bakımından- demografik gösterge farklarının ve nüfusla ilgili eğilimlerin dikkate alınacağı,

- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin hedef kitle açısından ulaşılabilirliği, devamlılığı ve yaygınlığının artırılacağı önemle vurgulanmıştır.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2007–2013 dönemini kapsamaktadır. Bu plan değişimin çok boyutlu ve hızlı bir şekilde yaşandığı, rekabetin yoğunlaştığı ve belirsizliklerin arttığı bir döneme rastlamaktadır. Bu dönemde küreselleşme her alanda etkili hale gelmiş, bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsatlar ve riskler artmıştır. "İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan,

küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, Avrupa Birliğine üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye" vizyonu ile yola çıkan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda "nüfus" bağımsız bir başlık altında ele alınmamıştır. Nüfusun niteliğini arttırıcı hedef ve planlamalardan söz edilmek yerine kalkınma ile ilgili ve planda yer alan konularda Türkiye'nin mevcut nüfusunun nasıl etkili olacağının irdelenmesi ve beklentilerin ortaya konması genel eğilim olarak görülmüştür. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda nüfus ile ilgili olarak;

- Türkiye'nin genç nüfusu ve dinamik ekonomisi ile Avrupa Birliğine katılımının, birlik ekonomisine canlılık kazandıracağı ve sinerji yaratacağı beklentisi,

- İstihdam oranının düşük kalmaya devam ettiği, 2005 yılı itibari ile bu oranın %43,4 olarak gerçekleştiği, genç ve eğitimli nüfus içindeki işsizlik oranının yüksekliğinin işgücü piyasasındaki sorunlardan biri olmaya devam ettiği,

- Hızlı ve plansız kentleşme, büyük kentlerde yaşanan yüksek nüfus artışı ve motorlu araç sahipliğindeki artış, kent içi ulaşımda fazla yakıt tüketimi, çevre kirliliği, kazalar ve trafik tıkanıklığı problemlerinin artarak devam etmesi, altyapı yapım maliyetlerinin yüksek olması, mali kaynakların yetersizliği nedenleri ile gerekli yatırımların yeterince yapılamaması ve toplu taşıma hizmetlerinin iyileştirilemediği,

- Hızlı nüfus artışı ve sanayileşme sürecinin, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı üzerinde önemli bir baskı unsuru olmaya devam ettiği,

-Hala istihdamın arttırılması ve işsizliğin azaltılması ile eğitime ilişkin sorunların çözülemediği, eğitimle istihdam arasındaki ilişkinin yeterince kurulamadığı,

- Türkiye'nin demografik yapısının, doğurganlık düzeyindeki ve yaş yapısındaki gelişmelerle, gelişmiş ülkelerin yapısına benzemeye başladığı, bu durumun eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarındaki politikaların gözden geçirilmesine ihtiyaç doğurduğu,

- Nüfusun eğitime erişiminde önemli gelişmeler sağlandığı,

- Sağlık hizmetlerine ulaşan nüfusla ilgili göstergelerde iyileşmeler sağlandığı ancak bölgesel ve iller arası farklılıkların çok yüksek olduğu,

-Yaşlı nüfusta gözlenen artış ve aile yapısının değişime uğraması gibi nedenlerin, yaşlı kesime götürülecek hizmetlerin önemini arttırdığı,

- Ülkemizde sosyal hizmet ve yardımlara olan ihtiyacın göç, kentleşme, aile yapısında meydana gelen değişim, nüfus artışı ve işsizlik gibi nedenlerle artarak devam ettiği,

- Mevcut fiziki ve sosyal alt yapı ile kentlerin sunduğu istihdam imkânlarının, yoğun göç hareketlerinin yarattığı nüfus baskısını karşılamakta yetersiz kaldığı,

- 2005 yılından itibaren 0–14 yaş grubu nüfusunun oransal ve rakamsal olarak düşmeye devam edeceği, çalışma çağı ve yaşlı nüfusun oranının ve sayısının sürekli olarak artacağı vurgulanmaktadır.

4.4. Nüfus Politikaları ve Avrupa Birliği

2001 yılında Avrupa Komisyonu, nesiller arası yeni bir işbirliği kurulmasında en önemli taraf olan Avupa Birliğinin genç nüfusu ile ilgili "Avrupa Komisyonu Beyaz Kitabı: Avrupa Gençliği için Yeni Bir Devinim Gücü" (European Commission, 2001) yönergesini yayınlamıştır.

Beyaz Kitabın genel amacı Avrupa Birliği gençliğinin bugün var olan sorunlarını ortaya koymak ve bu sorunlara çareler aramak için önerilerde bulunup bir yol haritası çizmektir. Bu nedenle yayımlanan yönergede özet olarak Avrupa Birliği karar mekanizmalarında, gençleri kendi konularında aktif hale getirmek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada gençlik döneminin sosyolojik olarak uzadığı vurgulanmıştır. Nüfusbilimciler ekonomik ve sosyo kültürel nedenlerle gençlerin örgün eğitimini tamamlama, işe başlama ve bir aile kurma gibi çeşitli yaşam evrelerine daha geç girdiklerini ifade etmektedirler.

Avrupa Birliğinin bugünkü yapısında eş zamanlı olarak öğrenim görmek, aile kurmak veya evlenmek, iş aramak ve çalışmak olanaklı gibi görünse de, yeterli sosyal güvenlik ve iş garantisine sahip olunmaması bu süreçlerin işlemesinin zamanını geciktirmekte ve gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bireyler yaşamlarını organize edemez duruma gelmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Avrupa'da da gençler ekonomik değişimlerden, demografik dengesizliklerden, küreselleşmeden veya kültürel çeşitlilikten ilk etkilenen gruptur.

Avrupa'nın geleceğinde gençleri olumlu bir güç olarak benimseyerek, Avrupa Birliği'nin yönetiminde gençlere, şeffaf, katılımcı, hesap verebilen, etkili ve bütüncül bir yaklaşımla ulaşmak yönergede ana politika olarak benimsenmiştir. Gençliğe açık eşgüdüm anlayışı ile yaklaşılması ve tüm politika alanlarında gençliğe daha fazla önem verilmesi önemli bir görüş olarak ortaya çıkmıştır.

2005'te yayınlanan Avrupa Komisyonu'nun "Yeşil Kitap: Demografik Değişimle Yüzleşmek: Kuşaklararası Yeni Bir Dayanışma" (European Commission, 2005) başlıklı belgesinde, nesiller arasında yeni bir işbirliği kurulması gerekliliği belirtilmektedir. Yeşil Kitabın genel amacı ise, nüfus artışını bir politika olarak benimseyen Avrupa Birliği ülkelerinde, bu nüfus artışının ortaya çıkaracağı genç nüfusun, sağlıklı, eğitimli ve ihtiyaç duyduğu diğer hizmetleri alabildiği bir yapıyı kurmak ve bunu aile kavramı ile güçlendirerek nesiller arası iletişimi ortaya koymaktır.

Yeşil Kitaba göre Avrupalılar sahip olduklarından daha çok sayıda çocuk istemektedirler. Ancak sağlık ve bakım hizmetleri ile beraber çocuk yetiştirmeye yardımcı çevresel koşulların yetersizliği, teşviklerin yetersizliği gibi seçme özgürlüklerini kısıtlayan pek çok sorun, nüfus düşüşünün devam etmesinin nedenleri arasıda yer almaktadır. Ayrıca, barınma problemleri, iş bulmada ve istikrarlı çalışma yaşamına sahip olmadaki zorluklar, değişik çalışma ve aile yaşamı tercihleri, ebeveynlerin ilk çocuklarına sahip olma yaşının uzaması diğer önemli nedenlerdir. Bu nüfus düşüşünün tersine çevrilmesi için aileler, kadın ve erkeğin iş ve aile yaşamı uyumunu sağlayabilmelerine yönelik kamu politikaları ile teşvik edilmelidir. Bunun yanında aile kavramının, nesiller arası diyalog ve işbirliğinin kurulmasında önemli bir faktör olacağı vurgulanmaktadır.

Avrupalılar bugün, yeni doğacak çocuklara yönelik hizmetlerin (kreş, bakım, sağlık ve okul) nasıl kolayca ulaşılabilir hale getirilebileceğini, genç çiftlerin işgücü piyasasına girişlerinin nasıl kolaylaştırılabileceğini ve istedikleri kadar çocuk sahibi olabilmeleri için gerekli gelir ve kariyer olanaklarının kendilerine nasıl sağlanabileceğini sorgulamaktadır. Ayrıca hükümetlerin nüfus artışını teşvik ve destekleyici politikalarının yanı sıra yalnız yaşayan ebeveyn yanındaki çocuklar için daha riskli olan çocuk yoksulluğu ile de mücadele edilmesine dikkat çekilmektedir. 2010'dan itibaren Avrupa'da hızlanan şekilde, nüfusta daha da az genç insan, daha da çok yaşlı çalışan, emekli ve yaşı çok ilerlemiş insan bulunacağı tespiti yapılmaktadır. Bu değişim ile başa çıkarken tüm ilgili kesimlerin sürece dahil edilerek nesiller arası dayanışmaya önem verilmesi vazgeçilmez bir unsur olarak düşünülmektedir. Ayrıca karşılıklı destek/işbirliği, yetenek ve deneyim aktarımı yapılması bu sürecin bir parçası olmalıdır.

Avrupa Birliği üyeleri de bu çerçevede kendi nüfus politikalarını gözden geçirip kendi Yeşil Kitaplarını oluşturmaya başlamışlardır.

Türkiye'nin de 2050 yılına kadar, Avrupa Birliği ile paralel konumda fırsatları da değerlendirebilecek şekilde bir nüfus planını gerekçeleri ile beraber ortaya koyması ve kendi Yeşil Kitabını hazırlaması öncelikli ihtiyaçlar arasındadır. Bir yandan Avrupa Birliğine üye olma çalışmalarını sürdürmekte olan Türkiye için kuvvetli bir potansiyel olan gençliğin, bugün eğitimden istihdama bir dizi sorunu bulunmaktadır. Geleceğe yönelik gençlik politikasının nasıl yapılanması gerektiği, gerek üst düzey, gerekse bölgesel ve yerel yöneticilerin üzerinde düşünmesi ve gerekli politikaları bugünden ortaya koyması gereklidir. Ülkenin içinde bulunduğu demografik fırsat penceresinden yararlanabilmesi ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

4.5. Yönetimde Nüfusbilimden Yararlanma

Nüfusbilim, nüfusun büyüklüğü, özellikleri, yapısı, dağılımı, göç ve nüfus süreçleri ile ilgili bir bilim dalıdır. Nüfusbilim ve yönetim deyince, nüfusbilimle ilgili kuram, yöntem ve bilgilerin, kamu alanında ve iş yaşamındaki uygulamaları ve bu alanlardaki sorunların çözümünde kullanılmaları akla gelmelidir. Yönetimler ancak veriye dayalı kararlar aldıkları zaman, kararlarının

doğruluk ve sağlığından emin olabilirler. Yaşama ilişkin kararlar insanları ilgilendirir. Bir bölgede ya da ülkede ne kadar insan yaşadığı, nerede ve nasıl yaşadıkları, nerede çalıştıkları konuları yöneticilerin kararlarını yönlendirebilir. Böylece nüfusbilim, yönetimin, diğer bir deyişle karar verme mekanizmalarının parçası haline gelir.

Nüfusbilim ve yönetimin etkileştiği iki önemli alan kamusal yaşam ve iş yaşamıdır. Ekonomik ve sosyal planlama gibi kamu yönetimi karar verme süreçlerinde nüfusbilimin önemi büyüktür. Benzer biçimde, işyeri seçimi, pazarlama gibi iş yaşamı planlaması ve karar verme süreçlerinde nüfusbilim önemli bir rol oynar. Bu iki önemli alanda yönetimlerin karar verme süreçlerinde nüfusbilimin nasıl kullanılabileceği konusunda aşağıda bilgi verilecektir.

4.5.1. Kamusal Yaşam Planlaması ve Nüfusbilim

Nüfusbilim kuram ve yöntemlerinin ana uygulama alanı eğitim, sağlık, işgücü, sosyal güvenlik hizmetleri gibi toplumsal planlama ve politik planlama alanlarındadır. Kamu yetkililerinin dikkatle izlemesi gereken demografik (nüfusbilimsel) değişiklikler şunları içerir: Aile yapısında değişim, artan yaşam süresi, iç göç, nüfus dağılımının değişmesi, kentlerde yığılan nüfus ve nüfusun yaş yapısının değişmesi.

Demografik değişiklikler eğitim alanında planlama bakımından önemli faktörlerdir. Örneğin okul sayılarının ve bölgelerinin belirlenmesi için, okul çağındaki çocuk sayısına ilişkin kesin bilgilere gereksinim vardır. Okul çağındaki çocuk nüfusuna göre bazı bölgelerde okulların kapatılması, bazı bölgelerde yeni okulların açılması gerekebilir. Bir bölge iş olanaklarına bağlı olarak göç alabilir ya da göç verebilir. Bu da okul çağındaki nüfusu etkileyebilecek önemli bir etkendir. Eski okul binaları ne işe yarar? Yeni okullar nasıl planlanır? Yeni okullara kaynak nasıl sağlanır? Çocuklar bir bölgeden diğerine taşınmalı mı? Taşımalı eğitim nasıl organize edilmeli? Bu sorulara yanıt verebilmek için, okul çağındaki çocuk nüfusu hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Kayıtların düşük tahmin edilmesi kalabalık sınıflara, öğretmen ve diğer personelin eksikliğine neden olur. Bu durumda eğitimin niteliği olumsuz yönde etkilenir. Kayıtların yüksek tahmin edilmesi durumu ise atıl fiziksel kapasiteye ve öğretmenlerin boş kalmalarına neden olur. Bütün bunlar ve benzeri soruları yanıtlayabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı yöneticileri okul öncesi ve okul çağındaki çocuk sayısının nerelerde arttığını ya da azaldığını belirlemek zorundadır. Bu bilgilerle kayıt projeksiyonlarının yapılması, eğitim planlamasının en önemli işlevlerinden biridir. Böylece, bir bölgenin demografik değişikliklerinin o bölgenin okul gereksinimini önemli biçimde etkilediği görülmektedir. Ayrıca üniversiteler de demografik gelişmelerden etkilenir ve bu durum da planlama gerektirir.

Demografik yönden değişen bir toplumun değişen sağlık gereksinimleri olacaktır. Bu da sağlık hizmetleri planlamasını gerektirir. Sağlık Bakanlığı yöneticileri, özellikle yüksek risk altındaki nüfus gruplarını belirlemek ve onların gereksinimlerini planlamak durumundadır. Yerel

sağlık hizmetlerinin planlanmasında nüfus yapısı ve değişiklikleri önemli rol oynar. Örneğin bir ilçe devlet hastanesinin yatak sayısı artırılmalı mı? Bu ve benzeri sorulara yanıt ararken sağlık yöneticileri nüfusbilimden yararlanırlar. Sağlık idarecileri, yerel nüfusun yaş ve kadın-erkek yapısını izlemelidirler. Bir bölgenin iç göç alması, sağlık hizmeti talebini kısa sürede etkiler. Bir bölgede genç kadın nüfusunun artması, o bölgede ana ve çocuk sağlığı hizmetlerine olan talebi artıracaktır. Yaşlı nüfusun artması ise sağlık hizmetlerine duyulan gereksinimi artıracak; dolayısıyla, yöneticilerin bir sağlık planlaması yapmasını gerektirecektir. Ayrıca, yaşlıların karşılaştığı hastalıklar ve sağlık sorunları konusunda uzman doktorlara gereksinim artacaktır. Bu da yöneticilerin sağlık eğitimi alanında planlama yapmalarını gerektirecektir; çünkü sağlık personeli yetiştirilmesi uzun süre isteyen, planlanması gereken pahalı bir süreçtir.

Politik yaşam alanında da demografik bilgiler kullanılır. Milletvekili sayıları ve dağılımının nasıl olacağı buna bir örnektir. Örneğin, TÜİK seçimlerden önce, Yüksek Seçim Kurulu'na her ilin nüfusunu bildirmekle görevlidir. İşte bu nedenle, 1998 genel seçimlerinden önce, nüfus sayımı yapılması planlanan yıllardan biri olmamasına karşın 1997 yılında nüfus tespiti yapılmış ve gerekli bilgiler Yüksek Seçim Kurulu'na sunulmuştur. Ayrıca, milletvekili ve yerel yönetici adayları da seçim kampanyalarında seçmenler hakkında demografik bilgileri kullanırlar. Bir adayın destekleyicilerinin özellikleri nelerdir ve bu seçmenler hangi bölgelerdedir? Bu tür bilgiler seçim kampanyalarının etkili planlanmasında yarar sağlayabilir.

Sosyal güvenlik sisteminin iyileştirilmesi sürecinde nüfusbilim verileri göz önünde bulundurularak, etkileri ancak orta ve uzun vadede gözlemlenebilen parametre değişiklikleri ile hak ve yükümlülüklerin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemeler sürdürülebilir bir sistem için zorunludur. Örneğin, ortalama yaşam ümidinin artması ve nüfusun yaşlanması gibi nüfus bilim verilerinden hareketle emeklilik yaşının kademeli şekilde yükseltilmesi ile ilgili değişiklikler, aktif/pasif işgücü oranını değiştirdiği ölçüde çalışma hayatının temel göstergelerini etkileyecektir. Bu göstergeler de sosyal güvenlik sisteminin finansman dengeleri ile doğrudan ilgili önemli bileşenleri oluşturmaktadır.

İşgücü piyasasının göstergeleri büyük oranda nüfus göstergeleri temel alınarak yayınlanmaktadır. Örneğin kişi başına düşen gelir, işsizlik oranları, işgücüne katılım oranları, çalışma çağındaki nüfus gibi ekonominin temel göstergelerinin hesaplanmasında demografik veriler büyük rol oynar. Dolayısıyla sağlıklı bir ekonomik planlama ve uygulamada sağlıklı demografik veriler büyük önem taşımaktadır.

4.5.2. İş Yaşamı Planlaması ve Nüfusbilim

İş yaşamında, yöneticilerin karar verme süreçlerinde nüfusbilim bilgilerini kullandıkları bazı önemli alanlar vardır. Bunlar arasında, pazarlama, nüfusbilimin en çok kullanıldığı bir alandır. Nüfusbilim bilgilerinin karar vermede kullanıldığı diğer alanlar ise işyeri seçimi kararları, yatırım

kararları ve insan kaynaklarının yönetilmesi konularıdır. Bir firma yöneticisi için nüfusbilimin pazarlamada kullanımı şu tür soruları içerebilir: Ürettiğimiz ürün ve hizmetleri kimler alıyor? Bu insanların özellikleri nelerdir? Hangi ülkeler ürettiğimiz ürün ve hizmetler için bir pazar oluşturabilir? Bu sorulara yanıt verebilmek için, tüketicilerin cinsiyet, yaş ve eğitim gibi demografik özelliklerinin bilinmesi gerekir. Sosyo-demografik özellikler tüketici davranışlarını etkiler. Yöneticiler, bu ilişkiyi pazarlama stratejilerinde kullanırlar. Hangi ürünleri satın aldığımız ve ne kadar para harcadığımız, yaş, toplumsal cinsiyet, eğitim, gelir, sosyo-ekonomik sınıf, din, etnik köken, aile yapısı, kentte veya kırsal alanda yaşadığımız gibi özelliklerimize bağlıdır. Bu yüzden, örneğin otomobil üreticileri her farklı gelir ve tercih grubuna hitap etmek üzere farklı özellikte otomobiller üretirler. Nüfusbilim bilgileri pazarı bölümlemeye ve bir ürün için hedeflemeye yarar. Bölümleme, bir ürün veya hizmetin, toplum içerisinde sosyo-demografik yönden belirlenen bir gruba hitap edecek biçimde sağlanmasıdır. Zamanla, kadınların toplum içerisindeki rol ve statüleri değişmektedir. Birçok toplumda, şimdi eskisine oranla daha çok kadın iş yaşamına atılmaktadır. Böylece, kadınların gereksinim ve ilgileri değişmektedir. Başarılı firma yöneticileri bu duruma göre, pazar bölümlenmesi ve hedeflemesi yaparlar (Tuncer, 2007; Weeks, 2002).

Demografik bilgiler, firma yöneticilerine işyeri seçiminde de yol gösterici olabilir. İşyerimi nereye kurmalıyım? Bu ve benzeri sorular firma başarısını etkileyebilir. Özellikle, perakende satış yapan işyerleri için müşterilerin ulaşım kolaylığı önemlidir. Belirli bir demografik özelliği taşıyan insanların yoğun olarak yaşadığı yerler işyeri seçimine uygun olabilir. Örneğin, gençler için giyim satışı yapan bir firmanın bir üniversite civarında işyeri açması uygun olabilir. Benzer biçimde imalat firmaları da üretim yeri seçiminde nüfusbilimi kullanabilir. Belirli özelliklere sahip ve eğitim düzeyinde işçilerin yoğun olarak yaşadıkları yerler karar almada önemli olabilir.

Yatırımcılar, potansiyel karlarını en yükseğe çıkarmaya çalışırken, bir firmaya veya bir taşınmaza yatırım yapmada birçok etkenin yanında demografik gelişmeleri de göz önünde bulundururlar. Önümüzdeki yıllarda, gelişmekte olan ülkelerde önemli nüfus artışlarının gerçekleşecek olması, küreselleşen iş yaşamı ve küreselleşen yatırımlar açısından önemlidir. Örneğin, birçok uluslararası firma Çin ve Hindistan'a yatırımlar yapmaktadır. Türkiye de genç, artmakta olan ve tüketime eğilimli nüfus yapısı sonucu gelişmekte olan bir pazar niteliğiyle başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere yatırımcı ve üreticiler için ilgi çekici bir konuma sahiptir. Bu durum Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinin önemli bir dinamiğini oluşturmaktadır. Ayrıca, insan kaynakları yönetimi de nüfusbilim bilgilerinin kullanımını gerektirir. İnsan kaynakları yöneticileri çalışanlarının demografik özelliklerini bilmek ve göz önünde bulundurmak durumundadır. Firma çalışanlarının demografik yapısı bazı gereksinimleri belirler. Çalışanların moral ve üretkenliklerini yüksek tutmak için yöneticiler bu gereksinimleri dikkate almak zorundadır. Örneğin, çok sayıda kadın çalışanı olan bir firma, doğum izni ve çocuk yuvası gibi konularda daha fazla duyarlılık göstermelidir. Böylece bir firmada çalışanların demografik özellikleri, o firmanın insan kaynakları politikasını belirlemeli ve yöneticilere kararlarında yol gösterici olmalıdır.

BÖLÜM 5

NÜFUS YAPISINDAKİ DEĞİŞİMLERİN BAZI SEKTÖRLERE YANSIMALARI VE SONUÇLARI

5. NÜFUS YAPISINDAKİ DEĞİŞİMLERİN BAZI SEKTÖRLERE YANSIMALARI VE SONUÇLARI

Bu bölümde eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik sektörlerinin nüfus ile ilişkisine yer verilmektedir. Ayrıca nüfusbilimin bu sektörlerdeki planlama ve yönetimde nasıl kullanılabileceği anlatılmaktadır. "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim" çalışmamızın tamamlayıcı bir parçası olarak, eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında/sektörlerinde birer kitap hazırlanmıştır. Bu bölüm, ilgili başlıklar altında özet bilgi vererek bu kitaplara bir giriş niteliği taşımaktadır. Bu bölümde verilen bilgilerle sektörel kitaplara bir merak uyandırılması amaçlanmaktadır. Bu bölümün ayrıntıları işgücü, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik sektör kitaplarında yer alacaktır.

5.1. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin İşgücü Piyasasına Yansımaları*

5.1.1. İşgücü Piyasası ve Yönetim

İşgücü piyasasında demografik ve iktisadi etmenler etkileşim içerisindedir. İşgücü arzını demografik etmenler belirler. İşgücüne olan talebi ise iktisadi etmenler belirler. İşgücü arzı toplam nüfus ve yaş yapısıyla ilgilidir. Bu yapıyı, doğum ve ölüm oranları gibi temel demografik etmenler etkiler. Bu nedenle işgücü piyasasında, işgücü arzı bütünüyle toplumun demografik dinamiklerinin gelişimi sonucu ortaya çıkar. Nüfusbilim bu alanda bir planlama aracı olarak kullanılabilir. Demografik dinamikler sonucu, nüfusun belirli yaş gruplarında artma veya azalmalar ortaya çıkabilir. Örneğin 15–64 yaş grubu olan çalışma çağındaki nüfus artabilir. Böyle bir nüfus artışı ülke için hem fırsatlar hem de riskler yaratır. Bu fırsatların değerlendirilebilmesi, risklerin en aza indirilebilmesi yöneticilere önemli görevler yükler. Artan çalışma çağındaki nüfus için eğitim ve istihdam olanaklarını planlamak ve sağlamak yöneticiler için bir mücadele alanı olacaktır. Yöneticiler bu alanda başarı sağlayabilirlerse artan çalışma çağındaki nüfus, ekonomi için bir itici güç oluşturacak, iktisadi büyüme ve daha yüksek yaşam düzeyleri mümkün olabilecektir. Eğitim ve istihdam olanakları sağlanamadığı takdirde, fırsatlar riske dönüşebilir, yoksulluk ve toplumsal huzursuzluk ortaya çıkabilir. Bu nedenle yöneticiler değişen nüfus sayısı ve yapısını dikkate alarak gerekli planları yapmak zorundadırlar.

5.1.2. Türkiye'de İşgücü Piyasası

Türkiye'deki işgücü piyasasının en önemli özellikleri şöyle sıralanabilir: Artan nüfusa bağlı olarak işgücü arzında kuvvetli baskıların varlığı; düşük istihdam oranları; düşük olan ve düşme eğilimi gösteren işgücüne katılım oranları; yüksek işsizlik oranları; istihdamın küçük ölçekli işletmelerde yaygınlığı; ağırlıklı bir kayıt dışı ekonomi ve düşük insani sermaye birikimi.

** Prof. Dr. Aysıt Tansel tarafından hazırlanmıştır.*

2001 krizini izleyen 2002–2007 döneminde reel GSMH yılda ortalama %7 artmıştır. Bu dönemde görülen etkileyici büyüme oranlarına rağmen istihdam yaratma zayıf kalmıştır. Kriz yılında %0,27 düşen istihdam 2002 yılında %0,8 ve 2003 yılında da %1,0 düşmüştür. Genel olarak, 2002–2007 döneminde ise istihdam yılda ortalama %0,8 artmıştır. İşsizlik oranı ise %10 dolaylarında seyretmiştir. Bu gelişmelerden görüldüğü gibi, 2002–2007 döneminin güçlü ekonomik büyümesi, önemli bir istihdam artışı sağlayamamış ve bu döneme işsizlik damgasını vurmuştur.

Ekonominin son yıllardaki güçlü performansına rağmen istihdam artışı sağlanamamıştır. İstihdam yaratmanın zayıf olması işgücü piyasasının önemli sorunlarından biridir. Türkiye'de nüfus artış hızı ve çalışma çağındaki nüfus artış hızı istihdam artış hızından yüksektir. Çeşitli nedenleri olmasına karşın çalışma çağındaki nüfus için yeterli istihdam yaratılamamaktadır.

Türkiye'de hem endüstrileşme hem de kırdan kente göç ile birlikte tarım sektörü küçülmektedir. 1980'lerin sonunda tarımın toplam istihdam içerisindeki payı %50 civarında iken günümüzde bu oran dörtte bire düşmekle beraber, gene de OECD ülkeleri arasında en yüksektir. Tarımda küçük aile işletmeleri yaygındır. Ücretsiz aile işçiliği en yaygın çalışma biçimidir. Ücretsiz aile işçiliğinin özellikle kadınlar arasındaki payı %80'lere ulaşmaktadır. Tarımdan göç ile artan niteliksiz işgücü arzı diğer sektörlerde iş bulmakta zorlanmaktadır. Bu durum, özellikle kadınların işgücüne katılımlarını olumsuz etkilemektedir.

Çalışma çağındaki nüfusun eğitimi düşüktür. Ortalama eğitim süresi 7 yıldan azdır. Çalışma çağındaki nüfusun %60'ı lise eğitimi altındadır. Çalışma çağındaki nüfusun eğitiminin düşük olması, işgücü piyasasına uyum sağlamayı zorlaştırmaktadır.

Türkiye'de işgücüne katılım oranı 2009'de %47,9 ile düşüktür ve düşmeye devam etmektedir. Erkeklerde (%70,5) Avrupa Birliği oranlarına yakın olmakla birlikte kadınlarda ancak dört kadından birinin işgücüne katıldığı bir düzeydedir. Birbirine en yakın işgücüne katılma oranları yüksek öğretim mezunu kadın ve erkekler arasındadır (%70,8 ve %83,1) ve Avrupa ülkelerine benzer düzeydedir. Toplam istihdam oranı, 2009'da %41,2 ile Avrupa Birliği ülkeleri arasında en düşüktür. Avrupa Birliği Lizbon istihdam hedefi 2010'da %70 istihdam sağlamaktır. Türkiye'nin 2010 Lizbon hedefine ulaşması için 14 milyon iş yaratılması gerekmektedir. Kadınlarda istihdam oranı kentsel alanlarda 2009'da %20'nin altındadır. Esas işlerden dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanların oranı %44'tür. Tarım dışı sektörde her üç kişiden biri, tarımda ise çalışanların dörtte üçünden fazlası kayıt dışıdır.

5.1.3. Demografik Fırsat Penceresi

Demografik geçiş sürecinin üçüncü ve dördüncü aşamalarında, nüfus artış hızı yavaşlarken, çalışma çağındaki nüfusun artmaya devam ederek yüksek değerlere ulaşması "Demografik Fırsat

Penceresi" veya "Demografik Armağan" olarak anılmaktadır. Çalışma çağındaki nüfusun yüksek değerlere ulaşması ülkelerin tarihlerinde bir kez oluşan bir durum olarak üretimi artırabilmek için bir fırsattır. Doğu Asya ülkeleri, 1970'li yıllarda bu fırsattan yararlanarak üretimlerini artırmışlar ve hızlı büyüme dönemi yaşamışlardır.

Türkiye'de önümüzdeki yıllarda nüfusun yaş yapısında önemli değişiklikler beklenmektedir. Özellikle, çalışma çağındaki nüfusu oluşturan 15–64 yaş grubu nüfusu yıllar içerisinde artmaya devam edecek, 2041 yılında 65,3 milyon ile en yüksek değerine ulaşacaktır. Bu tarihten sonra azalmaya başlayacak ve böylece Demografik Fırsat Penceresi ortadan kalkacaktır. Bu yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki payı ise 2020 yılında %68,6 ile en yüksek değerini aldıktan sonra azalmaya başlayacaktır fakat mutlak nüfus 2041 yılına kadar artmaya devam edecektir. 0–14 yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki payı %42 ile 1970 yılında en yüksek olmuştur. Mutlak sayı ise 20,2 milyon ile 2000 yılında en yüksek değere ulaşmış, bu tarihten sonra azalmaya başlamıştır. 2050 yılında bu yaş grubunun toplam içerisindeki payı %18 olacak, mutlak nüfus ise yaklaşık 18 milyona gerileyecektir. 65 ve üzeri yaş grubu nüfusun toplam içerisindeki payı 1950'deki %3,3'ten 2050'de %17,3'e yükselecektir. Bu yaş grubunun mutlak sayısı ise 2050 yılında 17,3 milyon olacaktır. Özet olarak 2041 sonrası dönemde çalışma çağındaki nüfus azalmaya başlayacak, sadece 65 ve üzeri yaş grubu artmaya devam edecektir.

Nüfusun yaş yapısında beklenen bu değişiklikler, Türkiye'ye önemli fırsatlar sunduğu kadar yöneticilere de bazı önemli görevler yüklemektedir. Ülkelerin tarihlerinde sadece bir kez karşılaşılabilen Demografik Fırsat Penceresi'nden nasıl yararlanılabilir? Çalışma çağındaki nüfus artarken, istihdam fırsatlarının gelişmesi ile bu nüfusun istihdamı mümkün olacaktır. Eğer gerekli istihdam imkânları yaratılamaz, işgücüne olan talep, çalışma çağındaki nüfustan az olursa işsizlik ortaya çıkacaktır. Bu durum yoksulluğu artıracak ve toplumsal dirlik-düzenliği tehdit edebilecektir. Ayrıca, çalışma çağındaki nüfusun eğitimi ve sağlığı önem kazanacaktır. Bu yaş grubunun eğitim düzeyi ve becerileri artırılabildiği takdirde istihdam edilebilirlikleri de artacaktır. Aksi takdirde yine işsizlik tehlikesi söz konusu olacaktır. Bağımlı bir yaş grubu olan, 0–14 yaş grubu daraldıkça bu grubun toplumsal yükü azalacaktır. Bu yaş grubunun sayısı hâlihazırda 2000 yılından beri azalmaktadır. Eğitim çağında olan bu nüfus azaldığı için, eğitim harcamalarının GSYİH içerisindeki payı sabit kalsa bile öğrenci başına düşen harcamalar artabilecek, bu da gelecek yıllarda eğitimin niteliğini olumlu yönde etkileyecektir. Gelecek yıllarda zorunlu eğitim süresi uzatılabildiği takdirde eğitim çağındaki nüfus, eğitimlerine daha uzun süre devam edebilecektir. Bu da onların işgücü piyasasında avantajlı bir durumda olmalarını sağlayacaktır. Yaşam boyu öğrenme kavramı da daha çok önem kazanacaktır. Diğer bir bağımlı grup olan 65 ve üzeri yaş grubunun hem oran hem de mutlak sayı olarak sürekli artması toplumsal yükümlülükleri ağırlaştıracaktır. Mevcut sosyal güvenlik sisteminin içinde bulunduğu finansal güçlükler göz önüne alınınca, yaşlı nüfus arttıkça sistemin güçlendirilmesi ihtiyacı da artacaktır.

5.1.4. Genel Değerlendirme

Demografik fırsat penceresinden yararlanılabilmesi hem işgücü arzına hem de işgücü talebine bağlıdır. Bir taraftan, eğitim ve beceri kazandırarak işgücü arzını nitelikli bir yapıya kavuşturmak gereklidir. Diğer taraftan, istihdam olanakları yaratılarak işgücüne olan talep geliştirilmelidir. Gerek işgücünün eğitim ve beceri düzeyini artırmak, gerekse istihdam yaratma açısından Türkiye'nin geçmişteki performansı zayıftır. Türkiye içerisinde bulunduğu orta gelir grubu ülkeleri ile bu açılardan karşılaştırılacak olursa, Türkiye'nin bu ülkelerin gerisinde kaldığı gözlenmektedir. Geçmişteki performans gelecek için bir gösterge olarak kabul edildiği takdirde, işgücü piyasası açısından gelecek parlak görünmemektedir. Günümüzde çok düşük olan kadınların işgücüne katılma oranlarının ve istihdam oranlarının artması beklenir ve bu arzu edilen bir durumdur. Bir taraftan azalan doğurganlık kadınların işgücü piyasasına yönelmelerini kolaylaştıracaktır. Diğer taraftan eğitim düzeylerinin yükselmesi kadınların işgücüne katılımını artıracaktır. Bu durumda gerekli istihdam yaratılamadığı takdirde kadınların işsizlik oranları yükselecektir.

Bu durumda politika yapıcılarının ve yöneticilerinin yönelmesi gereken konular istihdam yaratma, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik konularıdır. İşgücü talebinin yaratılabileceği bir ortam geliştirmek için işgücü piyasasında gerekli düzenlemelerin yapılması gerekecektir. Bunların yanında makroekonomik istikrarın sağlandığı kuvvetli ekonomik büyüme, üretkenlik artışı ve yatırımlar istihdamın artmasını sağlayacak temel unsurlardır. Politika yapıcıları, yöneticiler bu konularda gerekli atılımı yapmak zorundadır. Toplumsal ortaklar ve sivil toplum kuruluşları gerekli politika önerilerinin belirlenmesine ve uygulanmasına katkıda bulunabilirler.

Yukarıda verilen bölümün ayrıntıları "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış" kitabında (Tansel, 2010) yer almaktadır.

5.2. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Eğitim Sektörüne Yansımaları*

5.2.1. Nüfus, Eğitim ve Kalkınma

Eğitim hem bugün hem de gelecek için önemlidir. İyi eğitilmiş ve yetiştirilmiş bir nüfus, bireylerin ve toplumların refahı için gereklidir (OECD, 2009). Eğitimin bireysel gelişme ve nüfus bakımından önemi, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı dahil başlıca BM konferans ve zirvelerinde de güçlü bir biçimde onaylanmıştır (Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı, 1990; Dünya Eğitim Forumu, 2000; Binyıl Zirvesi, 2000). Genellikle uluslararası bulgular, eğitimin ekonomi ve nüfusbilim üzerindeki etkileri ile nüfusbilim ve ekonominin eğitim üzerindeki karşılıklı etkileşimini yansıtmaktadır. Ayrıca pek çok araştırma; eğitimin ekonomik büyüme, verimlilik ve kişi başına düşen gelir gibi ekonomik faktörler üzerindeki etkileri yanında, sağlık, beslenme, doğurganlık ve yaşam beklentisi üzerindeki olumlu etkilerine, öte yandan demografik hareketlerin eğitim üzerindeki olumsuz etkilerine işaret etmektedir (United Nations, 2004).

*Prof. Dr. Ümit Kuvvetli tarafından hazırlanmıştır.

Kısaca özetlemek gerekirse, giderek tüm toplumlar, çocuklarının, gençlerinin ve yetişkinlerinin daha geniş eğitim fırsatlarına erişebilmeleri konusuna gerçek bir ilgi göstermektedirler. Bu ilgi sadece eğitim sisteminde daha uzun süre kalma değil aynı zamanda eğitimin niteliğini geliştirme yönünde ilerlemektedir.

5.2.2. Nüfusbilim Verilerinin Eğitim Sisteminde Kullanımı

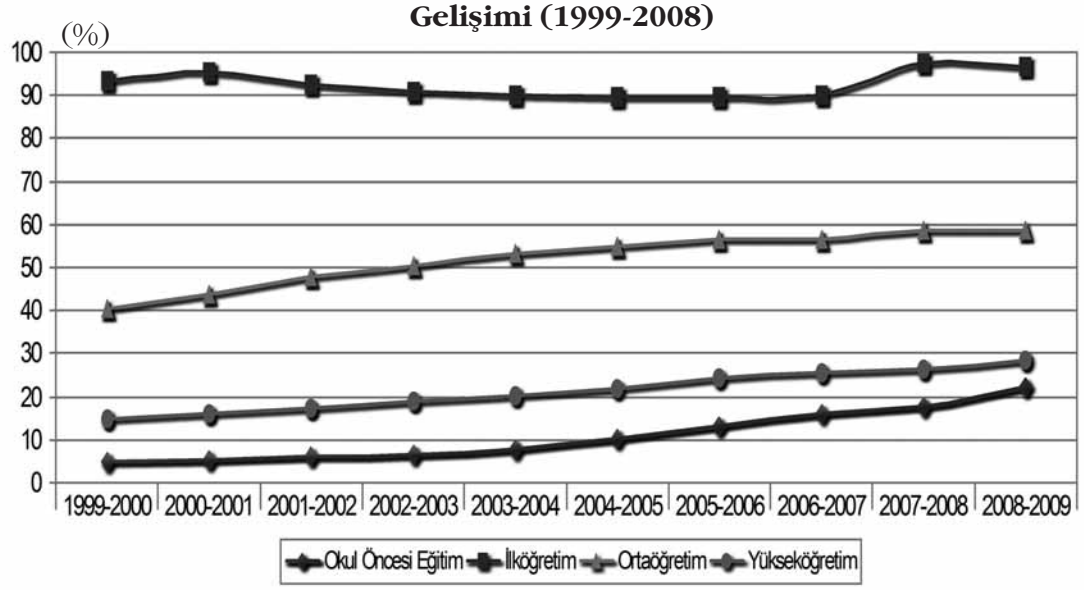
Eğitim sektörü, hem nüfusun mevcut yapısına hem de nüfus hareketlerine yönelik olarak nüfusbilim tarafından sağlanan verilerle yakından ilişkili olup, bu verileri eğitim politikalarının saptanması ve eğitim planlaması amacıyla kullanmaktadır. Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısına ilişkin veriler; okul çağı nüfusunun büyüklüğü, yeni kayıt oranları, okullaşma oranları, öğretmen gereksinimleri ve göreli eğitim harcamaları yükünün hesaplanması konularında temel sağlar ve eğitim politikalarının çıkış noktasını oluşturur. Öte yandan, nüfus değişimleri ve eğilimlerine ilişkin projeksiyonlar; eğitim hizmetlerinin planlanması için temel oluşturur. Bu bağlamda ulusal ve yerel ölçekte öğrenci sayılarının tahmin edilmesi kritik önem taşır. Bu tahminler, okul binası ve derslik, öğretmen gereksinimi ve muhtemel eğitim maliyetleri hakkında fikir verir (Châu, 2003). Ayrıca, nüfus sayımları ve nüfus araştırmaları yoluyla sağlanan veriler (genç ve yetişkin okur-yazarlığı, yetişkinlerin eğitim düzeyi), toplumların insan sermayesi stokları hakkında fikir verir ve yeni eğitim politika tasarımları ve yatırımlar konusunda karar vericilere yol gösterir.

Okul çağı nüfusunda ortaya çıkacak değişimler (artma veya azalmalar) ulusal eğitim sistemleri için hem risk hem de yeni fırsatlar ortaya çıkarabilir. Ortaya çıkan bu fırsatların değerlendirilebilmesi, risklerin azaltılabilmesi eğitim yöneticilerinin ve planlamacılarının demografik dinamikleri yorumlama ve demografik verileri kullanabilme yetenekleriyle yakından ilişkili olacaktır. Bu bağlamda, demografik verileri etkili olarak kullanabilen eğitim sistemleri çocuklar ve gençler için daha uygun öğrenme ortamları oluştururken, bu boyutu ihmal eden sistemler, pek çok güçlükler ve dengesizliklerle (kalabalık sınıflar, tanımlanmış standartlara uygun olmayan öğretmenler, düşük öğrenme başarıları, mali darboğazlar vb.) mücadele etmek durumunda kalmaktadırlar. Sonuç olarak, eğitimin toplumsal ve bireysel yararları, ancak iyi planlanmış ve nitelikli bir eğitimle en üst düzeye çıkarılabilir.

5.2.3. Eğitim Alanındaki Gelişmeler

1999–2008 yılları arasını kapsayan son 10 yıllık dönemde Türkiye'de her kademede eğitime katılımda önemli gelişmeler olmuştur. Okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde %22,1'e, ilköğretimde %96,5'e, ortaöğretimde %58,5'e ve yükseköğretimde %28,6'ya (açık öğretim hariç) yükselmiştir (Şekil 19). Eğitime katılımda, en yüksek artış oranı % 379 ile okul öncesi eğitimde, en yüksek sayısal artış ise bir milyon 270 bin ile ortaöğretimde gerçekleşmiştir. Ortaöğretimin üç yıldan dört yıla çıkarılmış olması bu sayısal artışta önemli rol oynamıştır. Her kademede kızların eğitime katılımı erkeklerden daha fazla artmıştır. Öte yandan, okul öncesi eğitim içinde köylerdeki öğrencilerin payı dörtte bire yükselmiştir.

Şekil 19. Türkiye'de Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranlarının Gelişimi (1999-2008)

	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Okul Öncesi Eğitim	5	5,4	6	6,6	8	10,3	13,4	16	17,7	22,5
İlköğretim	93,5	95,3	92,4	91	90,2	89,7	89,8	90,1	97,4	96,5
Ortaöğretim	40,4	44	48,1	50,6	53,4	54,9	56,6	56,5	58,6	58,5
Yükseköğretim	14,8	16,1	17,2	18,9	20,2	21,9	24,4	25,7	26,5	28,6

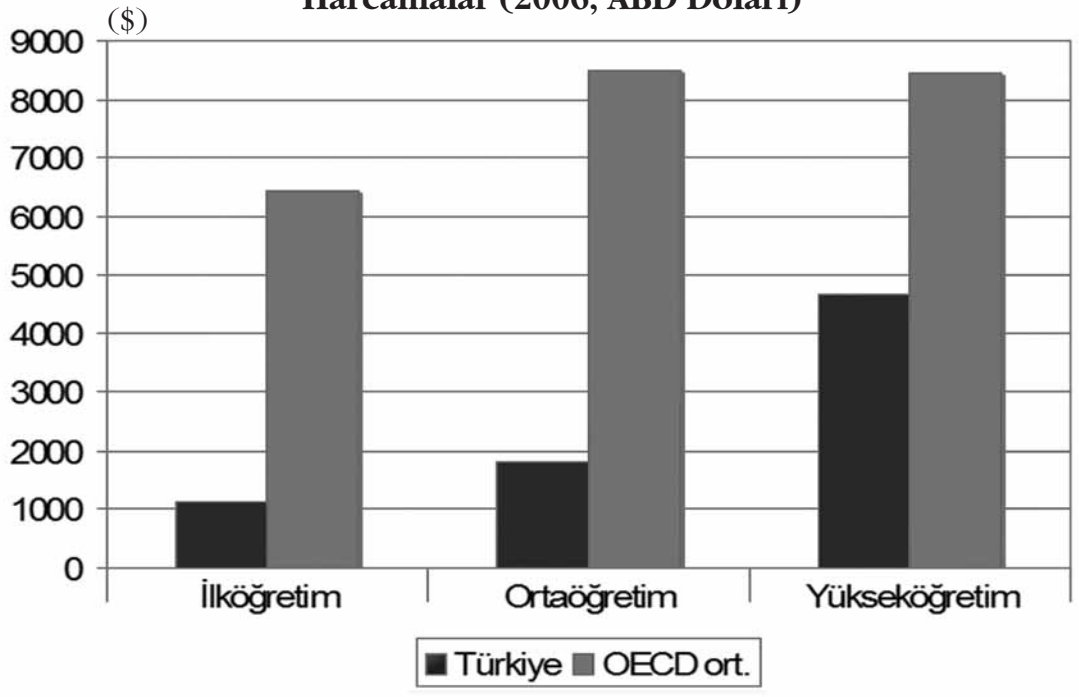
Kaynak: TÜİK (2006). Yıl Ortası Nüfus Projeksiyonları 1990-2010.
(*http://www.sgb.meb.gov.tr*, erişim tarihi: 14.06.2006).
TÜİK (2008). 2008 Yılı ADNKS Sonuçları. (Okul öncesi eğitim ve yükseköğretim 2008-2009 öğretim yılı için).
MEB. Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (Farklı yıllar)
ÖSYM. Yükseköğretim İstatistikleri (Farklı Yıllar).

Açıklamalar: - Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim net okullaşma oranı, yükseköğretim için brüt okullaşma oranıdır.
- Yükseköğretim: Açık öğretim hariçtir.
- Okul öncesi eğitim ve yükseköğretim okullaşma oranları yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranları %85 civarında durgunluk kazanmış, ortaöğretimden yükseköğretime geçiş oranları ise %20'lerden %35'e yükselmiştir.

Okul çağına gelmiş çocukların, "beklenen eğitim sürelerine" ilişkin tahminler, 2006 yılında AB ülkeleri için 17,2 yıl, Türkiye için 12,5 yıl olarak hesaplanmaktadır (Eurydice, 2009). Bu beklenti, mevcut eğitim yatırımları, okullaşma oranları ve diğer eğilimler aynı örüntüde devam ettiği takdirde, gelişmiş ülkelerle Türkiye arasındaki ortalama eğitim süresi açığının güç kapatılacağı yönünde sinyaller vermektedir.

Şekil 20. Türkiye ve OECD Ülkelerinde Öğrenci Başına Yıllık Harcamalar (2006, ABD Doları)

	İlköğretim	Ortaöğretim	Yükseköğretim
■	1130	1834	4648
■	6437	8486	8455

Kaynak: OECD (2009), Education at a Glance 2009: OECD Indicators. Paris.

GSYİH içindeki payı %2,6 ile %3,3, kamu eğitim harcamalarının merkezi yönetim bütçesindeki payı %9,2 ile %13,6 arasında değişmiştir. MEB bütçesi içinde yatırıma ayırılan bütçenin giderek azaldığı gözlenmiştir. OECD raporuna göre (2009), her kademede öğrenci başına yapılan kamu harcamaları OECD ülke ortalamalarının oldukça altında kalmıştır (Şekil 20).

5.2.4. Türkiye'nin Uzun Vadeli Nüfus Projeksiyonu ve Eğitim Sistemine Yansımaları

Bu kitapta sunulan Türkiye nüfusuna ilişkin uzun vadeli (2000–2050) projeksiyon verilerinin okul çağ nüfusuna ilişkin özellikleri ve eğilimleri ile bu eğilimlerin Türk eğitim sektörü için olası sonuçları şöyle sıralanabilir:

- Okul çağı nüfusu (3–22 yaş) ilk on yıl içinde hafif bir yükselme eğilimi içinde olsa da, 2020'den sonra sürekli azalacak, 2050 yılında iki milyonun üzerinde bir sayısal azalma ortaya çıkacak ve okul çağı nüfusunun toplam nüfus içindeki payı %35'den %25'e düşecektir.

- Zaman zaman durgunluk dönemleri olsa da, okul öncesi eğitim çağı nüfusu 2010'dan itibaren sürekli azalma eğiliminde olacak ve tüm eğitim kademeleri arasında en hızlı düşüşler okul öncesi eğitim çağ nüfusunda ortaya çıkacaktır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim çağ nüfuslarında belirli periyotlarda dalgalanmalar beklenmekle birlikte 2010–2050 yılları arasında, hem sayısal olarak bir azalma yaşanacak hem de toplam nüfus içindeki payları düşecektir.

- Okul çağı nüfusunun cinsiyet oranı hafif bir düşüşle önce 105'den 103'e gerileyecek, ilerleyen yıllarda yeniden 104'e yükselecektir.

Okul çağı nüfusunda beklenen bu demografik dönüşüm ve eğilimler dikkate alındığında Türkiye, 2010–2050 yılları arasında eğitim sektörü bakımından bugüne kadarki demografik yapı ve dönüşüm açısından en avantajlı dönemi yaşayacaktır. Bir başka deyişle Türkiye, özellikle okul öncesi eğitimdeki atılıma nüfusun sağladığı azalma avantajıyla girecektir. Bu avantajlı dönem, tüm eğitim kademelerinde; kaliteli eğitime erişimin yaygınlaşması, eğitim sisteminin modernizasyonu, daha etkili işlemesi, eğitimin niteliğini geliştirme ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması konularında önemli fırsatlar sunabilir. Ayrıca, eğitime katılım ve eğitimin niteliği boyutlarında, Türkiye ile gelişmiş ülkeler arasındaki açıkların önemli ölçüde kapanması söz konusu olabilir. Buna karşılık, giderek artan yetişkin nüfusun yaşam boyu öğrenme taleplerinde artışların ortaya çıkması ve bu taleplerin karşılanması konusunda yeni yaklaşımlar gündeme gelebilir.

Okul öncesi eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleriyle ilgili olarak, farklı senaryolar çerçevesinde yapılan ve iki ana dönemi (2010–2023 ve 2025–2050) kapsayan uzun vadeli öğrenci kestirimleri; ulusal ve uluslararası politika belgelerindeki hedeflerle de mukayese edildiğinde, Türk eğitim siteminin özellikle, Cumhuriyetin 100. kuruluş yıldönümüne doğru (2010–2023 döneminde) her üç kademede de önemli sayısal sıçramalar yapacağı yönünde bulgular sunmaktadır. Nitekim OECD ülkeleri çerçevesinde yapılan 2030 yılına kadar yükseköğretim projeksiyonları da (Vincent-Lancrin, 2008) 2005–2025 yılları arasında OECD ülkeleri içinde yükseköğretimdeki en büyük sıçramayı Türkiye'nin yapacağını göstermektedir. Buna göre 2005 yılı öğrenci sayısı indeksi 100 olarak alındığında, 2025 yılı indeksinin 175'e çıkacağı tahmin edilmektedir.

Kısaca vurgulamak gerekirse, hem okul çağ nüfuslarıyla ilgili düşüşlerin sağladığı avantajlar hem de ulusal ve uluslararası bağlamdaki hedefler ve Cumhuriyetin 100. yılına yönelik olarak eğitim yatırımlarındaki muhtemel artışlar dikkate alındığında, 2010–2023 döneminde Türkiye'nin okul öncesi eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde önemli bir sayısal sıçrama yapması, tüm eğitim kademelerinde kaliteli eğitime erişimle ilgili göstergelerde olumlu gelişmeler sağlaması ve cinsiyet ve diğer alanlarda eşitsizliğin ortadan kaldırılması doğrultusunda önemli mesafeler alması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

Yukarıda verilen bölümün ayrıntıları "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim Sistemine Bakış" kitabında (Kavak, 2010) yer almaktadır.

5.3. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Sağlık Sektörüne Yansımaları*

"Sağlıklı Olma", yeryüzünde yaşayan her bir bireyi ilgilendiren son derece önemli ve vazgeçilmez, doğuştan sahip olunan bir insan hakkıdır. Tüm hizmetlerde olduğu gibi, sağlık hizmetlerinde de kısa, orta ve uzun süreli stratejik planların var olması çağdaş bir sağlık sisteminin uygulamaya koyulabilmesi ve başarısı için olmazsa olmaz bir ön koşuldur. Stratejik planların ve belirlenen bu stratejilere dayalı eylem planlarının yapılabilmesi için ülkede, bölgede sağlıkla ilgili hazırlayıcı faktörlerin durumu, sağlık göstergelerinin düzeyi ve değişim eğilimleri, daha da önemlisi ülkedeki nüfus yapısının nicelik ve nitelik yönünden bugünkü ve ileriye yönelik profilinin bilinmesi gereklidir. Böylece değişen nüfusun yapısına göre ortaya çıkabilecek sağlık sorunları ve hizmet gereksinimleri öngörülerek plan ve programlar oluşturulabilir (Akdur, 1980).

Yöneticiler / karar vericiler için bir "uygulama rehberi" niteliği taşıması beklenen "sağlık planları", ancak bu bilgilerin güvenilirliği ölçüsünde gerçekçi, uygulanabilir ve etkili olabilir (Akdur, 1980).

5.3.1. Nüfusbilim Verilerinin Sağlık Yönetiminde Kullanım Zorunluluğu

Sağlık sisteminin amaç ve hedeflerinin tespitinde, sorun göstergeleri ve bunları etkileyen dolaylı ve dolaysız faktörler ile mevcut kaynaklar kullanılmaktadır. Bunlar sağlık hizmetlerinin kullanımına ilişkin geçmiş veriler, demografik veriler, sosyolojik öngörüler ve projeksiyonlardır.

Sağlık yöneticisinin temel görevi, hizmet verilen toplumun sağlık durumunu geliştirmek amacı ile kaynakları yönetmektir. Bunu gerçekleştirmek için bir yönetici; toplum tabanlı bir perspektife sahip olmalı, nüfusun sağlık durumu ile yönetsel faktörler veya sağlık olanakları arasındaki ilişkiyi anlayabilmeli, yönetim fonksiyonlarına demografik ve epidemiyolojik yaklaşımları uygulayabilmelidir. Hizmet verilecek nüfusun özellikleri nelerdir? Bu nüfusun sağlık ihtiyaçları nelerdir? Hangi hizmetlere ihtiyaç vardır? Bu soruların yanıtlanabilmesinin her aşamasında demografik ve epidemiyolojik bilgilere ihtiyaç vardır (Fleming, 2000; Jossey Bass, 1995).

Sağlık hizmetlerinde gerekli olan bilgiler, öncelikle, sistematik veri kaynakları olan sağlık kayıtlarından elde edilmektedir. Sağlık kayıtları genelde; nüfus, ölüm, doğum, göç, evlenme, boşanma, çevre koşulları, hastalık gibi durumlar ile sağlık kurumları, sağlık personeli ve hastalarla ilgili rutin kayıtlar biçiminde tutulmaktadır. Türkiye'de sağlık sektöründe veri kaynakları, özellikle sağlık kayıtları içerik ve doğruluk yönünden yeterli değildir. Sağlık düzeyi en temel olarak iki yoldan yükseltilebilir: Ölüm nedenlerini ortadan kaldırarak ya da azaltarak ve hastalık nedenlerini ortadan kaldırarak ya da azaltarak. Ölüm, doğum ve hastalıkların tüm ülkeyi kapsar şekilde düzenli ve uluslararası sınıflandırmalara uygun kodlanarak kaydedilmeleri ile ancak sağlıklı

** Prof. Dr. Ayşe Akın ve Prof. Dr. Korkut Ersoy tarafından hazırlanmıştır.*

bilgiye ulaşılabileceği bir gerçektir. Türkiye'de özellikle ölüm kayıtlarının tutulmasında eksiklikler devam etmektedir. Doğumlar ve ölümlerin yasal süre içerisinde ilgililer tarafından bildirilmesi, kayıtların bir merkez bünyesinde düzenli olarak tutulması ve bilgilere kolay ulaşma imkanı sağlanması, kararların hızlı ve sağlıklı alınmasını kolaylaştıracaktır (Ersoy, 2001). Hastalık kayıtlarında da benzer sorunlar göze çarpmaktadır. Bugün Türkiye'de tedavi kurumlarında poliklinik muayenesinden geçen hastaların, hastalık tanısı çağdaş normlara uygun yazılmamaktadır. Hizmet verilecek insanların hangi hastalıklara yakalandığı bilinmeden, onlara hizmet planlanamaz ve hizmet sunulamaz. Mikro düzeyde hasta dosyalarının, arşivlerin yetersizliği; sağlık yöneticilerinin, sağlığı geliştirme çabalarını başarısız hale getirmektedir.

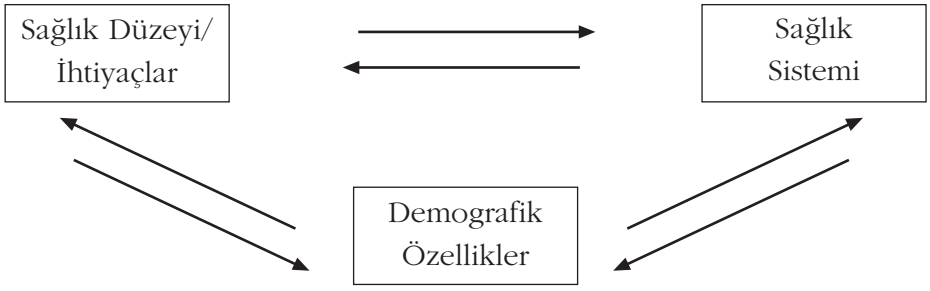
Özetle sağlık kayıtları, bilgiye ulaşmada en önemli araç olarak görünmektedir. Sağlık yöneticileri ve personeli bu kayıtları doğru, tam, güvenilir ve zamanında tutmalı, düzenlemeli ve saklamalıdır. Her sağlık personeli, veri derleme ilkelerini, yöntemlerini ve veri derlemede kendisine düşen görev ve sorumlulukları çok iyi bilmeli ve kavramalıdır. Gelişen bilgisayar teknolojisi ile birlikte daha ileriye, daha doğruya ve daha geniş alanlara ulaşarak bilgi-işlem ağının geliştirilmesi, sağlık sektöründe çalışanların sürekli bu konuda eğitilmesine bağlı olacaktır. Sağlık hizmetlerinin başarılı olarak sunulabilmesi için önce doğru, güvenilir, zamanında, tam ve ekonomik bilgiye erişim sonra, Türkiye'de sağlıklı bir gelecek için, sağlık yönetiminin her düzeyinde rasyonel kararlar alınması ve bu kararların uygulamalara eksiksiz yansıtılması temel ön koşul olarak görülmelidir (Ersoy, 2001).

Bir toplumun demografik özellikleri, o toplumun nüfusu ve sağlık bakımı arasında gelişen ilişkinin hem belirleyicisi hem de sonucudur. Sağlık ve sağlık bakımı kavramlarının zaman içindeki gelişimi demografik süreçteki değişime paralellik gösterir. Sağlık, amaçlanan bir durum olarak modern toplumların oluşumu ile ortaya çıkmıştır. Daha sonraları hastalık koşulları modern toplumlarda değiştikçe bu kavramlar da sürekli olarak geliştirilmiştir. Benzer olarak sağlık bakımı da, demografik dönüşümle birlikte, sosyal sistemin içinde ayrı bir kurum olarak modern toplumda yerini almıştır. Demografik dönüşüm, toplumların modernleşme sürecine paralellik göstermiş; toplum sağlığı önlemleri ve yükselen yaşam düzeyi sayesinde ölüm hızları düşmüş, doğum hızları ise uzunca bir süre yüksek düzeyini koruduğundan nüfus artmıştır. Daha sonraları yükselen eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyden dolayı doğum hızları da azalmış, kimi toplumda ölüm hızı düzeyine inmiştir (Güler, 1997).

Bir toplumun sağlık düzeyi ve sağlık hizmetleri ihtiyacı onun demografik yapısında kendini gösterir. Örneğin sağlık göstergeleri düşük düzeyde (yani sağlık düzeyi kötü) bir toplumun genç bir nüfusa sahip olduğu, ölüm hızlarının, özellikle bebek ölümlerinin yüksek olduğu, dolayısıyla nüfusun aşındığı söylenebilir. Aynı zamanda bu nüfusun demografik özellikleri onun sağlık düzeyini ve ihtiyaçlarını etkileyecektir. Örneğin, nüfusun yaş kompozisyonu sık görülen hastalık yaratıcı koşullarda kendini gösterecektir; yaş yapısı sağlık hizmeti sunumunu etkileyecektir; doğurganlığı yüksek, bebek ölümleri fazla olan genç nüfusun sağlık hizmeti talebi (bağışıklama

gereksinimi) yaşlı bir nüfusa kıyasla oldukça farklı olacaktır. Örnekleri artırmak mümkündür; Yaşlanan nüfusta kronik hastalıklar, akut hastalıklara göre ağırlık kazanmaktadır. Bir diğer olgu da yaşlı nüfustan hastalananların, çalışma çağındaki nüfusa göre daha uzun zamanda iyileşebilmesidir (Güler, 1997). Dolayısıyla politika oluşturma, karar verme, planlama, uygulama ve değerlendirme için sağlık alanında nüfusbilim vazgeçilemez bir alandır.

Sağlık, sağlık düzeyi ve nüfusbilim arasındaki ilişki aşağıdaki gibi gösterilebilir (Güler, 1997).

Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısına ilişkin veriler; beklenen yaşam süreleri, nüfusun yerleşim yeri özellikleri, doğurganlık ve ölümlülükle ilgili özellikleri ve ileriye doğru bütün bu özelliklerde meydana gelebilecek değişimlerle ilgili projeksiyonlar, sağlık sektörünün gerçekçi plan, program yapmasında, stratejilerini ve buna bağlı eylem planlarını oluşturmasında temel teşkil eder (Akdur, 1980).

Diğer bir ifade ile nüfusun ileriye yönelik niceliksel ve niteliksel özelliklerinin ve eğilimlerinin bilinmesi, mevcut sağlık profili ile de bütünleştirildiğinde, sağlıkla ilgili pek çok konuda (sağlık insan gücünün sayı ve niteliği dahil, sağlık alt yapısı ihtiyacı, değişen yaş örüntüsüne göre olası sağlık sorunları ve buna uygun hizmet programlarının geliştirilmesi, daha da önemlisi bütün planlananların yapılabilmesi amacıyla ayrılması gereken kaynak miktarlarının hesaplanması için de sağlık sektörü, nüfusbilim verilerini kullanmaktadır, kullanmalıdır. Somut bir örnek verilecek olursa; nüfusun yaş yapısı ile beklenen sağlık sorunları arasında yakın bir ilişki vardır. Bugün Türkiye'de olduğu gibi yaşlı grubun nüfus içindeki payı %6,3 olup bu pay giderek artarak, 2030 yılında %10,88'e, 2050 yılında ise %17,3'e yükselecektir. Bunun anlamı ileri yaş grubunun sağlık sorunlarının artış eğiliminde olacağı öngörülerek bu gruba yönelik koruyucu, erken tanı, tedavi ve rehabilite edici sağlık ve sosyal destek hizmetleri, sağlık kuruluşları ve sağlık insan gücü ayrılması gerekliliğidir (Akalın, 2010).

5.3.2. Türkiye'de Sağlık Alanındaki Gelişmeler

Mevcut sağlık verileri incelendiğinde, uygulanan sağlık politikaları ve alınan sonuçların da yorumu yapılabilmektedir, şöyle ki; toplam nüfus içinde anne ve çocuk grubunun yüksek olan payı, yüksek doğurganlık düzeyi, riskli gebeliklerin yaygınlığı, bebek ve anne ölümlerinin yüksek

olması, özellikle çocuklarda önlenebilir nedenlere bağlı ölümlerin yaygınlığı, bunlara karşın ileri yaş nüfusun toplam nüfus içindeki payının az olması, uzun süreden beri sağlık hizmetlerinde Anne ve Çocuk Sağlığını önceleyen, Aile Planlaması hizmetlerine ağırlık veren bir hizmet biçiminin benimsenmesine yol açmış ve sağlık göstergelerindeki değişimlere göre uygulanan sağlık sistemi olumlu sonuçlar da vermiştir. Ancak, sağlık sorunları uygulanan programlar, toplumun sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ve değişen nüfus yapısına ve özelliklerine bağlı olarak sürekli değişmektedir; uygulanan sağlık sisteminin de bu değişimlere uygun "dinamik bir süreç" izlemesi gerekmektedir.

Türkiye'de, sağlık göstergelerindeki değişime birkaç örnek vermek gerekirse; bebek ölüm hızı, 1963 yılı için bin canlı doğumda 208 iken, yıllar içinde sürekli bir düşüş göstererek 1983'de bin canlı doğumda 96'ya düşmüş olup, en son 2008 yılı için ise bin canlı doğumda 18 olarak bildirilmektedir (Akın, 2008; TNSA, 2008). Türkiye'de, hastalık yükünü oluşturan ilk 10 hastalık arasında perinatal nedenler (%8,9), iskemik kalp hastalığı (%8,0), serebrovasküler hastalıklar (%5,9) ilk 3 sırayı işgal etmektedir. Yine ölüme neden olan ilk 10 hastalık arasında ilk 4 sırayı iskemik kalp hastalığı (%21,7), serebrovasküler hastalıklar ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı (%5,8) ve perinatal nedenler (%5,8) oluşturmaktadır (Türkiye Genel Nüfus Sayımı, 2000; UHYA, 2004).

Türkiye'de, sağlık alanındaki bütün gelişmelere rağmen sağlıkta hala ciddi sorunlar mevcuttur. Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında sağlık göstergeleri birkaç misli daha olumsuz olup, sağlıkta eşitsizliklere neden olan faktörlerin başında koruyucu sağlık hizmetlerine kamu kaynaklarından ayrılan payın yetersizliği, kırsal yerleşim alanlarında hizmete ulaşma güçlüğü, hizmete ulaşmada ekonomik gücün önemli bir faktör olması, sağlık göstergelerinin bölgeler arası ve eğitim düzeyine göre önemli farklılıklar göstermesi, toplumsal cinsiyet ayırımcılığı, toplumun sağlık bilincinin yetersizliği gibi faktörler sayılabilir.

Türkiye, sağlıkla ilgili uluslararası sözleşmeleri örneğin; "Kadınlara Karşı Her türlü Ayırımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" (CEDAW, 1979), "Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi" (CRC-1990) ve Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (1994 - Kahire), IV. Dünya Kadın Konferansı (1995– Pekin), BM Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Bildirgesi (2000) gibi pek çok uluslararası konferansların sonuç belgelerini, bildirgeleri kabul ederek imzalamıştır. Türkiye'de uygulanan sağlık politikalarında, benimsenen uluslararası stratejilerin etkisi görülmektedir (Akın, 2008).

5.3.3. Türkiye'nin Uzun Vadeli Nüfus Projeksiyonları ve Sağlık Sistemine Yansımaları

Türkiye'nin, 2050 yılına kadar olan demografik yapısındaki değişimlerin irdelendiği bu çalışma, sağlık sektörü yönünden son derece önemli bulgular ortaya koymaktadır: 2000 - 2050 yılları

arasında her iki cinsiyette de, Türkiye'nin 0 - 14 yaş grubu ve 15 - 59 yaş grubu nüfusunun toplam nüfus içindeki payları düşmektedir. Buna karşılık, 65+ yaş nüfusunun payı, 2000 yılında %5,69 iken, bu oranın 2050 yılında %17,32 olacağı tahmin edilmektedir. 2000 - 2050 döneminde genç nüfusun aksine yaşlı nüfusta oransal artış her iki cinsiyet için de üç kattan fazladır. Sadece bu bulgular bile Türkiye'de, ileriye yönelik sağlık sektöründe hizmet programlarının planlanmasında yol gösterici olmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de bugüne kadar ağırlık ve öncelik verilen anne ve çocuk sağlığı sorunlarının bu grubun sağlık düzeyindeki iyileşmeler ve toplam nüfus içindeki paylarının giderek azalması nedeni ile sağlık hizmet politikalarında değişiklik yapılarak, toplam nüfus içindeki payı giderek artan ileri yaş grubunun dikkate alınması gerekmektedir. İleri yaş gruplarında beklenen bulaşıcı olmayan (dejeneratif, kardiyo ve serebro vasküler, kronik hastalıklar, diyabet, malign hastalıklar vb.) hastalıkların ve yine yaşlı grubun evde bakımı gibi sağlık sorunlarının, yıllara göre yaşlı grubun nüfus büyüklüğüne uygun hesaplanması ve özellikle "koruyucu sağlık hizmetlerinin yanı sıra sağlığın geliştirilmesi, erken tanı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin" planlanması yapılmalıdır. Yine yapılan nüfus projeksiyonlarına göre, Türkiye'de daha uzun bir süre genç nüfusun toplam nüfus içindeki payı önemini koruyacaktır. Bunun anlamı bu yaş grubunun gereksinimi olan sağlık eğitimi, sağlığın geliştirilmesi ve aile planlaması dahil üreme sağlığı hizmetlerinin de koruyucu önlemlere ağırlık verilerek sürdürülmesi gerektiğidir. Kuşkusuz, bütün bu planlamalarda gerek duyulan uygun nitelikli insan gücü dahil, sağlık alt yapısı, uygulanması gereken hizmet yaklaşımları ve programları, bütün bunların gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan sağlık bütçesinin de nüfusbilim verilerine dayalı objektif olarak planlaması gerekmektedir.

Yukarıda verilen bölümün ayrıntıları "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Sağlık Sistemine Bakış" kitabında (Akın ve Ersoy, 2010) yer almaktadır.

5.4. Nüfus Yapısındaki Değişimlerin Sosyal Güvenlik Sektörüne Yansımaları*

5.4.1. Nüfus, Nüfusbilim ve Sosyal Güvenlik

Sosyal güvenlik sistemi toplumdaki tüm bireyleri önceden tanımlanmış sosyal risklere karşı korumak ve herkesin toplumca kabul edilebilir bulunan bir asgari yaşam standardının üstünde kalmasını sağlamak için gereken önlemleri almakla yükümlü kurum ve kuruluşlardan oluşur. Bireyleri ve onların bakmakla yükümlü oldukları yakınlarını, yaşlılık, sakatlanma, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, sağlık sorunları, analık ve işsizliğe bağlı olarak, değişik yaşlarda ortaya çıkan gelir kaybı risklerine karşı korumak üzere sağlanacak her çeşit sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunumu da sosyal güvenlik kavramı kapsamında yer almaktadır. Bu betimlemelerden de anlaşılacağı gibi, sosyal güvenlik sisteminin işleyişi ve sunduğu hizmetlerin

** Prof. Dr. Yusuf Alper ve Prof. Dr. Serdar Sayan tarafından hazırlanmıştır.*

sürdürülebilirliği ile ilgili göstergeler, nüfusun yapısı ile ilgili büyüklük, yaş profili gibi temel göstergelere bağlıdır ve nüfusun yapısında zaman içinde gözlenen değişikliklere paralel olarak değişir.

Sosyal güvenlik sistemlerinin, özellikle sosyal sigorta hizmetlerini sunmak üzere yapılanan primli ayağının finansal dengeleri ve işleyişi nüfusun yapısında zaman içinde ortaya çıkan değişikliklere çok duyarlıdır. Gerçekten de başta yaşlılık sigortası (emeklilik) olmak üzere bu sigorta hizmetlerini sunan kurumların finansal sağlığı ve dolayısıyla hizmetlerin sürdürülebilirliğinin temel göstergesi aktüeryal gelir-gider dengesi ya da bilânçosudur. Bu bilânçodaki gelirler ile giderlerin dengede olup olmaması, çalışan ve sosyal sigorta primlerini ödeyen nüfus (aktif sigortalılar) ile çalışma hayatından ayrılan ve gelir-aylık bağlanan bağımlı nüfus (pasif sigortalılar) arasındaki oransal ilişki ile çok yakından ilişkilidir.

Türkiye'deki gibi dağıtım esasına göre çalışan bir sosyal güvenlik sistemi bağlamında, ifade edilecek olursa, sistemin en büyük bileşeni olan emeklilik sigortası hizmetlerinin açık vermeden sunulabilmesi aşağıdaki eşitsizliğin veri bir prim oranı (p) altında her yıl için doğru olmasını gerektirir:

$$\frac{A}{\ddot{U}} \leq p \quad \frac{Ç}{E} \qquad \textbf{(1)}$$

Burada ***Ç*** prim ödeyen çalışanların (aktif sigortalıların) sayısını ve ***E*** de emekli aylığı alanların (pasif sigortalıların) sayısını gösterir. ***A***, hak edenlere ödenen ortalama aylık miktarını ve ***Ü*** prime esas ortalama ücreti gösterdiğinden, eşitsizliğin sol tarafı aslında aylık bağlama oranı olarak bilinen sosyal sigorta parametresini ifade eder. Bu bağlama oranı için ***b*** kullanırsak, (1) numaralı eşitsizlik

$$\frac{b}{p} \leq \frac{Ç}{E} \qquad \textbf{(2)}$$

şeklinde yazılabilir. Eşitsizliğin sağ tarafında yer alan ve aktif-pasif oranı denilen Ç/E teriminin zaman içinde (örneğin nüfus yaşlanmasına bağlı olarak) azalması durumunda, eşitsizliğin korunabilmesi aylık bağlama oranı b'nin (yani A/Ü oranının) azaltılmasını ve(ya) prim oranı p'nin artırılmasını gerektirir. Diğer taraftan, prim ve bağlama oranları sabitken, demografik geçiş süreci boyunca yaşlı nüfus oranının artmasına bağlı olarak azalan bir Ç/E oranı sistemin gelir gider dengesinin bozulması anlamına gelir.

Nitekim Türkiye'de de nüfus artış hızı istikrarlı biçimde düşüşe ve ortalama yaşam beklentisi de istikrarlı biçimde yükselişe geçmiştir. Bunlardan nüfus artış hızındaki düşüş, çalışma yaşına gelen, prim ödeyebilecek aktif sigortalı nüfusun büyüme hızının düşmesine yol açan bir gelişmedir.

Ortalama yaşam beklentisindeki artış ise, hem sistemden yaşlılık aylığı alan pasif sigortalı sayısını artırmakta, hem de emeklilerin ortalama aylık alma süresininin uzamasına yol açarak sistemin giderlerini çift yönlü olarak artıran bir etki yapmaktadır. Dolayısıyla bu iki demografik gelişme birlikte, nüfusun Ç/E oranı üzerinde aşağı yönlü baskı yapacak biçimde yaşlanmaya başlaması sonucunu doğurmaktadır.

Bu oranın düşmesi yaşlılık sigortasının yanı sıra, yine sosyal güvenlik sistemi eliyle yürütülen sağlık sigortası sunumunun yarattığı gelir-gider dengelerinde de benzer bir bozulmaya yol açar: Yaşlanan bir nüfus, sağlık hizmetlerine finansmanına katkıda bulunacak aktif sigortalı sayısının, bu hizmetlere olan talepteki büyümeye kıyasla çok daha yavaş artması anlamına gelmektedir.

Nitekim, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde OECD ülkelerinden başlayarak belirginleşen benzer demografik eğilimler (bir yanda çocuk ölümlerindeki azalmaya rağmen genel doğurganlık oranlarındaki düşmeye bağlı olarak düşen nüfus artış hızı; diğer yanda ise, sağlık hizmetlerindeki iyileşmeye bağlı olarak ortalama yaşam beklentisinin artması) birçok ülkede "nüfusun yaşlanması" ile sonuçlanan bir demografik değişim sürecini ortaya çıkarmıştır. 60/65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içindeki oranının artışı olarak tanımlanan "nüfus yaşlanması", sosyal güvenlik sistemlerinin finansal dengelerinin sürdürülebilirliği için bir risk olan aktif/pasif sigortalı dengesini bozmuştur.

Esasen demografik değişim süreci, tüm dünyada nüfusun yaş dağılımını yaşlı nüfus oranını artıracak biçimde değiştirmekte ve daima dağıtım esaslı sosyal güvenlik sistemlerinin gelir-gider dengelerinde bozulmaya yol açacak biçimde ilerlemektedir. Sosyal güvenlik sistemlerinin finansal dengelerini sürdürülebilir tutmak, sosyal güvenlik politika ve parametrelerinin sürekli gözden geçirilmesini ve zaman içinde demografik değişime paralel biçimde ayarlanmasını gerektirmektedir.

Değişik ülkelerde farklı zaman dilimlerinde başlayıp, farklı hızlarda seyretse de nüfusun yaşlanması evrensel bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte yaşlı nüfusun başta sosyal güvenlik olmak üzere ihtiyaçlarının karşılanması, er veya geç her gelişmişlik seviyesinden ülkelerin öncelikli ve ortak problemi haline gelecektir. Bu problemin çözümü, emeklilik ve sağlık sigorta hizmetlerinin sağlanabilirliğini garanti etmek üzere emeklilik yaşının yükseltilmesi (ve bu yolla bir yandan çalışma ve prim ödeme sürelerinin uzatılması, bir yandan da emekli aylığı alınan sürenin kısaltılması) gibi parametrik önlemlerin yanında; sosyal güvenlik sistemlerinin, toplumun yaşlılık harcamalarını finanse etme amaçlı tasarruf eğilimini güçlendirecek biçimde yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir. Gerçekten ortalama yaşam beklentisinin artmasına bağlı olarak ortaya çıkan ek gelir ihtiyacını karşılamak, birçok ülkede kamunun tek başına karşılayamayacağı boyutlara ulaşmış; bireylerin yaşlılığa yönelik tasarruf eğilimini güçlendirecek önlemler almayı zorunlu kılmıştır.

5.4.2. Türkiye'de Demografik Yapıdaki Değişmeler ve Sosyal Güvenlik Reformu

Ana rapordaki verilerin de işaret ettiği gibi, nüfus yaşlanmasının ilk belirtileri 1970'li yıllardan itibaren gözlenmeye başlansa da, 21. yüzyılın başları (2000 yılı) itibarıyla Türkiye hala genç bir nüfusa sahiptir. Halen genç olan bu nüfus profili sayesinde, toplam nüfus içinde yaklaşık yedi çalışabilir yaştaki bireye karşı bir yaşlı düşmektedir. Yani yaş dağılımı itibarıyla aktif/pasif oranlarının yüksek olmasını sağlayabilecek bu çok avantajlı demografik orana karşın, sosyal güvenlik sistemimizde yaklaşık 1,8 çalışana karşı bir maaş alan vardır. Genel nüfusun yaş bileşimi ile sosyal güvenlik sistemindeki aktif-pasif (ya da Ç/E) oranları arasındaki bu uyumsuzluk, hem aktif sigortalı sayısının olması gerekenin altında kalmasına yol açan nedenlerden (çalışma çağındaki nüfusun yarısının işgücüne katılmaması, katılanların yarısının da kayıt dışı çalışması), hem de pasif sigortalı sayısının olması gerekenin üstüne çıkmasına yol açan nedenlerden (özellikle erken emekliliğe izin veren popülist politikalar yüzünden emekli aylığı alanların önemli bir bölümünün yaşlı olmamasından) kaynaklanmaktadır.

Esasen demografik projeksiyonlar emeklilik sistemimizin 2020'lerden itibaren yaşlı nüfus problemi ile giderek yoğunlaşan biçimde karşılaşacağını göstermektedir. Bu nüfus yaşlanması, Türkiye'de kayıt dışılık ve genç emekliliğin yaygınlığına bağlı olarak, 1990'lardan itibaren zamansız biçimde ortaya çıkan büyük sosyal güvenlik açıklarını kontrol altına almayı daha da zorlaştıracak bir demografik eğilimdir. Nitekim demografik değişim sürecinde giderek daha belirginleşeceği bilinen nüfus yaşlanması, sistemin yarattığı büyük açıklar nedeniyle 1990'lı yıllardan itibaren yoğunlaşan Türk sosyal güvenlik sisteminde reform tartışmalarında sıkça zikredilen bir problem olmuştur.

Nitekim Dünya Çalışma Örgütü uzmanlarınca hazırlanan ve 1996 yılında tamamlanan Sosyal Güvenlik Reform raporunda, o tarihte yürürlükte olan emeklilik yaşı düzenlemelerinde hiçbir değişiklik yapılmaması halinde aylık alanların prim ödeyenlere oranının (pasif/aktif sigortalı oranı) sistemi iflasa sürükleyecek kadar tehlikeli ölçüde yükseleceği; söz konusu oranın 2020 yılında SSK için %90; Emekli Sandığı için %107 ve Bağ-Kur için %96 olacağı, 2050 yılında ise aynı kurumlar için sırasıyla %115, %129 ve %140 olarak gerçekleşeceği vurgulanmıştır. 1999 yılında yürürlüğe giren 4447 sayılı Kanun, bu tehlikeli yükselişi durdurmak üzere emekli aylığı alma yaşının bütün sosyal sigorta kurumları (SSK; Bağ-Kur ve Emekli Sandığı) mensupları için 1999 yılından başlamak üzere 10 (20), yıllık bir geçiş süreci içinde kademeli olarak artırılmasını ve sonunda kadınlar için 58, erkekler için 60 yaşa yükseltilmesini öngörmüştür.

Demografik yapıdaki değişmenin sosyal güvenlik sisteminde süren reform ihtiyacına gerekçe olarak gösterilmesi 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun öncesi çalışmalarda

daha açık olarak vurgulanmıştır. Nitekim, "Neden Sosyal Güvenlik Alanında Reforma İhtiyaç Var?" sorusuna cevap aranırken;

- nüfusun yapısındaki değişim,
- mevcut sistemin yoksulluğa karşı yeterli koruma sağlayamaması,
- sosyal güvenlik sisteminin finansman açığının ekonomiye yaptığı olumsuz etkiler,
- tüm toplumun koruma altına alınamaması ve
- var olan sosyal güvenlik kurumlarının sorunları,

gerekçe gösterilmiştir. Nitekim Türkiye'nin halen genç bir nüfusa sahip olmasına karşın, geleceğe ilişkin demografik projeksiyonlar nüfusun hızla yaşlanacağını, 65 yaş üstü nüfusun oranının hızla artacağını göstermektedir. 2040'lara kadar açık kalması beklenen "demografik fırsat penceresi"nin, istihdamı teşvik edici ve kayıt dışı çalışmayı caydırıcı önlemler alınmaması halinde "demografik tehdit penceresi"ne dönüşeceği açıktır.

Demografik yapıdaki değişmenin son sosyal güvenlik reformunun ardında yatan kaygılardan biri olduğunu en açık şekilde ortaya koyan düzenleme 5510 sayılı Kanunun emeklilik yaşını düzenleyen 28. maddesi olmuştur. 5510 sayılı Kanun, 1999'da yürürlüğe giren 4447 sayılı Kanunun emeklilik yaşını kademeli olarak kadınlar için 58'e, erkekler için 60'a çıkarmasını benimsemekle kalmamış; ortalama yaşam beklentisinde süre giden artışa bağlı olarak emeklilik yaşını 2037 yılından itibaren tekrar ve kademeli şekilde artırmaya yönelik düzenlemelere yer vermiştir. Buna göre, 2037–2048 yılları arasında emeklilik yaşı kademeli olarak yükseltilerek 1.1.2048'den itibaren kadınlar ve erkekler için 65'de eşitlenecek şekilde düzenlenecektir.

Gerek 4447 sayılı Kanunun, gerekse 5510 sayılı Kanunun kabul gerekçelerinde ortalama yaşam beklentisinin artması ve nüfusun yaşlanması gibi demografik faktörler temel belirleyici unsurlar olmuştur. Zaten bugün gelinen nokta itibarıyla sosyal güvenlik alanında nüfusu ve nüfus bilimin göstergelerini dikkate almayan bir düzenleme yapmanın mümkün olmadığı herkesçe kabul edilir olmuştur.

5.4.3. Demografik Yapıdaki Gelişmeler ve Sosyal Güvenlik Sisteminin Geleceği

"Türkiye'de Nüfusbilim ve Yönetim" başlıklı ana rapor, 2050 yılına yönelik projeksiyonlarında Türk sosyal güvenlik sisteminin işleyişini etkileyecek sonuçlar ortaya koymuştur. Buna göre; Türkiye, nüfus artış hızındaki düşmenin geri dönüşü olmayan bir eğilime dönüştüğü, genç bağımlılık oranının azaldığı ve nüfusun durağanlaşarak yaşlanmaya başladığı bir ülke haline gelmiştir: Demografik geçişin üçüncü evresine 1985 yılından başlayarak girmiş, 2005 yılında üçüncü evrenin ilk bölümünü tamamlamıştır.

Bu yayına temel oluşturan projeksiyonlara göre Türkiye nüfusu 2050 yılında 95 milyon (en düşük) ve 106 milyon (en yüksek) arasında gerçekleşecektir. 2000 yılında %5,7 olan 65 yaş üstü nüfus payı 2050 yılında %17,3 olacaktır. Rapor projeksiyonları, nüfusun beklendiği üzere bariz şekilde yaşlandığını göstermektedir. 2000 yılında 70,8 yıl olan ortalama yaşam ümidi 2050 yılında 77,8'e yükselecektir. Nüfusun 2010 yılında 28 olan ortalama yaşı ise 2050 yılında 40'a yükselecek ve yaşlı nüfus niteliği belirginleşecektir.

Bunların anlamı, 5510 sayılı Kanun ile getirilen emeklilik yaşı ile ilgili düzenlemelerin yapılmaması durumunda, sosyal güvenlik sisteminin daha fazla sayıda emekliye daha uzun sürelerle aylık ödemek zorunda kalacağı ve yükselen bu finansman ihtiyacını karşılamak üzere toplanacak primleri ödeme yaşında olan kesimlerin nüfus payının azalacağıdır. Benzer biçimde, nüfus yaşlanmasına bağlı olarak sosyal güvenlik kapsamında finanse edilmesi gereken sağlık harcamaları artarken, bu harcamaların finansmanına ödeyecekleri primler yoluyla katkıda bulunma yaşında olan kesimlerin nüfus payı azalmaktadır.

Demografik yapıdaki değişmenin sosyal güvenlik sistemi üzerindeki nihai etkilerinin tespiti, ana raporda sunulan temel göstergeler yanında işgücü piyasaları ile ilgili verileri de göz önüne almayı gerekli kılmaktaysa da Türkiye'nin önünde olan bu değişim sürecinin sosyal güvenlik sisteminin finansal dengelerini bozucu yönde bir baskı yaratacağı açıktır. Örneğin, işgücünün sektörlere ve statüye göre dağılımı, işgücüne katılma oranları ve yaş gruplarına göre dağılımı, kayıtlı ve kayıt dışı istihdamın ve işsizlik oranlarının seyri de sosyal güvenlik sisteminin finansman dengelerini etkileyecektir.

4447 sayılı Kanunla gerçekleştirilen kademeli emeklilik yaşı artışı düzenlemesi ve 5510 sayılı Kanunun 2037 yılından itibaren emeklilik yaşını tekrar yükselten düzenlemeleri yaklaşan bu baskıyı karşılamak üzere atılan önemli adımlar olmuştur. Ancak sosyal sigorta kurumlarının finansman açıklarının halen artmaya devam ettiği ve milli gelir içinde arzu edilenden daha yüksek paylara ulaştığı bir gerçektir. Bu noktada, sosyal güvenlik sisteminin iyileştirilmesine yönelik emeklilik yaşı düzenlemelerinin,

- halen %50 civarında seyreden işgücüne katılım oranının yükseltilmesi,
- uzun yıllar %10'lar civarında seyreden ancak 2008 yılı son çeyreğinde etkisini gösteren krizle birlikte %15 seviyesine varan işsizlik oranının uzun dönemde %6–8 oranına çekilmesine yardım edecek önlemlerin aktif istihdam politikaları ve eğitim reformu da dahil alınması,
- en az %40'lar civarında olduğu tahmin edilen kayıt dışı çalışma ile güçlü biçimde mücadele etmek üzere gereken, vergi reformu da dahil, önlemlerin süratle ve kararlılıkla alınması suretiyle kayıt dışılığın hızla azaltılması ve giderek ortadan kaldırılması,

- prime esas kazanç sınırlarının belirlenmesi ve prim oranlarının yeniden düzenlenmesi,
- aylık bağlama ve hesaplama şartlarının yeniden belirlenmesi,

gibi düzenlemelerle tamamlanması gerekmektedir.

Önümüzdeki on yıllarda gözlenecek demografik değişimin Türk sosyal güvenlik sistemine etkileri, sistemin finansal dengelerinde bu sayılanlar ve benzeri düzenlemelerin yapılıp yapılmamasına bağlı olarak gözlenmesi muhtemel değişiklikler önem taşımaktadır.

Yukarıda verilen bölümün ayrıntıları "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Sosyal Güvenlik Sistemine Bakış" kitabında (Alper ve Sayan, 2010) yer almaktadır.

BÖLÜM 6

GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

6. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de nüfusbilimden yararlanma sınırlı düzeyde, temelde makro ekonomik planlamada gözlenmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan kalkınma planlarında sektörel izlemler ve hedefler bağlamında bazı nüfusbilim göstergelerinin yer aldığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin takibi için de nüfusbilim göstergelerinden yararlanılmaktadır. Ancak bunun ötesinde kısa ve orta vadeli sektörel hizmet planlamalarında, yatırımlarda, genel ve bölgesel nüfusbilim verilerine gerektiği kadar başvurulduğundan söz etmek güçtür.

Nüfusbilim ile planlamanın ilişkisi, günümüze dek daha çok, nüfus büyüklüğüne yönelik plan ve müdahalelerle sınırlı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Nüfusbilim verilerinin kullanılarak hizmet sunumunun nüfus yapısına göre planlamasına önem verilmesiyle, planlamada insan hakları temelli yaklaşımın yerleşmesi mümkün olacaktır.

Bu yayın, 21. yüzyılın ilk yarısında Türkiye'nin nüfus yapısında ortaya çıkabilecek temel değişiklikleri incelemektedir. Temel amacı Türkiye'de kamu ve özel sektörde, yatırım ve yönetim alanlarında sorumluluk üstlenen yöneticilerin aldıkları kararlara nüfusbilim bakış açısını kazandırmaktır. Bunun yanısıra, demografik anlamda Cumhuriyet dönemindeki belirgin dinamiklerin ve projeksiyonların ilgililerle paylaşılması ve irdelenmesi hedeflenmiştir. Bu yolla, ülkemizde her alanda veriye dayalı yönetim kültürünün daha yerleşik bir uygulama haline getirilmesine katkıda bulunmak istenilmektedir.

Çalışmada Türkiye nüfusunun ve nüfus yapısının 2050 yılına kadar projeksiyonu çeşitli varsayımlar altında gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, cinsiyetler ayrımında beşerli yaş grupları için bu kitabın sonundaki ekte verilmiştir. Her yaş için projeksiyonlar ise yayına eklenen CD'de verilmektedir.

Yayın özellikle Türkiye ile ilgili olmasına rağmen diğer ülkelerden örneklere de yer vermektedir. Türkiye'nin demografik geçiş sürecini nasıl yaşadığı, tarihsel bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir. 21. yüzyılda Türkiye'de demografik geçiş sürecinin neler getireceği ve nasıl bir nüfus yapısının ortaya çıkacağı ve bu yapının olası sonuçları ayrıntılı bir biçimde irdelenmiştir. Ayrıca önemli nüfusbilim kavramları da bu kitapta tanımlanmıştır.

Yayının son bölümünde ise takiben yayınlanacak eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerini ele alacak dört sektörel kitaba giriş niteliğindeki ilk değerlendirmeler sunulmaktadır. Bu bölümün amacı sektörel kitaplarda irdelenecek nüfusbilim-yönetim ilişkisinin sektöre özel değerlendirme ve politika önerilerine geçiş oluşturmaktır.

Bu çalışmada gerçekleştirilen orta düzey projeksiyonlar göstermektedir ki 2050'de Türkiye'de 100 milyona yakın (99,7 milyon) insan yaşayacaktır. Bu sayı bugünkünden yaklaşık 25 milyon daha fazladır. Diğer bir deyişle önümüzdeki 40 yılda nüfusumuz yaklaşık 25 milyon artacaktır. Böylece Türkiye daha kalabalık ve nüfus yoğunluğu artmış bir ülke olacaktır. Dünya nüfusu ise gelecek 40 yılda %50 ya da üç milyar artarak 2050'de dokuz milyara ulaşacaktır.Günümüzde ülkemizde kilometrekareye yaklaşık 94 kişi düşerken, 2050 yılına gelindiğinde bu rakamın 125 kişiye çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu tahmine göre kentleşmenin fazlasıyla önem kazanacağı ortadadır. Nüfusun yaş yapısında beklenen iki önemli değişiklik genç ve yaşlı yaş grupları ile ilgilidir. 0–14 yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki payı, en yüksek değere ulaştığı 1970 yılından beri azalmaktadır. Mutlak sayı ise 2000 yılında en yüksek değere ulaşmış ve bu tarihten sonra azalmaya başlamıştır. 65 ve üzeri yaş grubu nüfusun toplam içerisindeki payı ve mutlak sayısı sürekli artacaktır. Bu iki yaş grubu bağımlı yaş grupları olarak adlandırılır. 0–14 yaş grubu daraldıkça bu grubun toplumsal yükü azalacak, buna karşılık 65 ve üzeri yaş grubunun toplumsal yükü artacaktır. Genç nüfusun azalması eğitimde sayısal baskıyı hafifletecek ve niceliğin yerine niteliğin artırılması için bir fırsat oluşturacaktır.

Yaşlı nüfusun hem oran hem de mutlak olarak artacak olması toplumsal sorumlulukları artıracaktır ve yaşlılara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinde düzenlemeler yapılmasını gerektirecektir. En büyük olumsuzluk, nüfusun %17,32'sini oluşturan 64 yaş üstü insanların sosyal güvenlik sorunlarının, bakım ihtiyaçlarının üst düzeyde olacağı ve çözüm süreçlerinin bugünden planlanıp uygulamaya konması gereğidir. Günümüzde sosyal güvenlik sistemi artan finansman açıkları ile çok yönlü bir mali kriz içerisindedir. Yürürlüğe giren kademeli emeklilik yaşı artışı uygulamasının ve genel olarak emeklilik sistemi ile ilgili alınan tedbirlerin, yaşlanan nüfusun gelecekteki gereksinimleri ile ne derecede uyumlu olduğunun karşılaştırılması ve buna göre yeni düzenlemeler yapılması gereklidir. Ayrıca yaşlılara yönelik sağlık ve bakım hizmetleri ile bu hizmetleri sağlayacak elemanların eğitimi ve yetiştirilmeleri de bu çalışmalar kapsamında planlanmalıdır.

Bu açıklamalardan görüldüğü gibi nüfusun yaş yapısında beklenen değişiklikler, Türkiye'ye bazı fırsatlar sunması yanında yöneticilere bazı önemli görevler yüklemektedir. İşgücü piyasasında, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında ortaya çıkacak gereksinimleri karşılayabilmek için bu alanlarda reform ve yeni düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır.

Demografik geçiş sürecinin son aşamalarında nüfus artış hızı yavaşlarken, çalışma çağındaki nüfusun hızla artması "Demografik Fırsat Penceresi" olarak adlandırılmaktadır. Demografik fırsat penceresi ülkelerin tarihinde bir kez oluşan fırsattır. Doğu Asya ülkeleri 1970'lerde yaşadıkları bu dönemden yararlanarak üretimlerini artırmışlar ve hızlı büyüme dönemi yaşamışlardır. Türkiye'de önümüzdeki yıllarda nüfusun yaş yapısında yaşanacak önemli değişiklikler, çalışma çağındaki nüfusun yıllar içerisinde artarak bir demografik fırsat penceresi oluşturacağını göstermektedir. Projeksiyonlara göre, çalışma çağındaki nüfusu oluşturan 15–64 yaş grubu nüfus, 2041 yılında en yüksek değerine ulaşacaktır. Bu tarihten sonra azalmaya başlayacak ve demografik

fırsat penceresi kapanacaktır. Türkiye'nin bu süreçten faydalanabilmesi için doğru politikaların uygulanması gerekecektir. Bu politikalar işgücünün niteliğini iyileştirmek ve işgücüne potansiyel talebi geliştirmek biçiminde olmalıdır. İşgücünün niteliğini iyileştirmek sağlıkta ve eğitimde reformları gerektirecektir. İşgücünün niteliğini yükseltme yanında işgücüne talep geliştirilebilir ve istihdam yaratılabilirse üretim artar ve hızlı bir büyüme dönemi yaşanabilir. Aksi durumda, eğer istihdam yaratılamaz, işgücüne olan talep çalışma çağındaki nüfustan az olursa işsizlik ortaya çıkacaktır. Bu durum yoksulluğu artıracak ve toplumsal patlamalara neden olabilecektir. Diğer yandan, çalışma çağındaki nüfusta artış yönündeki demografik eğilim, yurtiçi işgücü piyasasının durumuna bağlı olarak, yurtdışı göçün önemli olabileceğini de göstermektedir. Türk işgücü piyasasının durumu ve Avrupa işgücü talebi bu olası göçü belirleyen en önemli etmenler olacaktır. Bu durum her iki tarafa da faydalı bir göç ortaya çıkarabilir. Bunun için yöneticilerin nüfusun niteliğini arttırıcı politika öngörülerini ve planlamalarını bugünden yapma zorunluluğu vardır.

Yöneticiler ve politika yapıcılar için en önemli konu gelecekte yaşam standardının ve ülke gelirinin nasıl artırılabileceği olmalıdır. Bir ekonomiyi kuvvetli yapan, üretkenliği diğer bir deyişle kişi başına üretimidir. Bu nedenle, altyapıya, teknolojiye, temiz enerjiye ve sanayiye yatırım ileride uzun dönemli ekonomik büyümeyi sağlayabilir. Baş edilmesi gereken en önemli konu büyüyen genç nüfusa istihdam yaratabilmek olacaktır. Sağlıklı olan yaşlılar da çalışmaya devam edebilirler. Günümüzde yaklaşık üç buçuk milyon işsiz vardır. Gelecekte işsizliğin bir sorun olmaktan çıkması ve büyüyen genç nüfusa iş olanakları sağlayabilmek için, iş yaratmak birincil konu olmalıdır. Aynı zamanda, nitelikli bir işgücü arzı oluşması için işgücüne yeni katılanlar sağlıklı ve eğitimli olmalıdır. Böylece anlamlı ve üretken bir yaşam sürdürebilirler. Bu nedenle genç nüfusun sağlığı ve eğitimi, diğer bir önemli konu olmalıdır. 2050 yılına doğru durağanlaşan ve yaklaşık 100 milyon civarında olacak bu nüfus, kalkınma hamleleri ve iyi ekonomi yönetimi sonucunda yaşam kalitesi her geçen gün daha yükselen bir Türkiye nüfusu olmalıdır. 2050 yılında doğan bebek sayısı kadar, ölümlerin gerçekleşeceği Türkiye, ölümlerin doğal ve yaşlılıktan meydana geldiği, sağlık ve sosyal güvenlik sorunlarını çözümlemiş bir ülke konumunda olabilir. 2050 yılı Türkiyesi nüfus bakımından istikrarlı ve gelişmiş ülkeler arasında yer almalıdır. Türkiye 2050 yılına kadar, Avrupa Birliği ile paralel konumda fırsatları da değerlendirebilecek şekilde bir nüfus planını gerekçeleri ile beraber ortaya koymalı ve kendi Beyaz ve Yeşil kitaplarını, gönüllü sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde hazırlamalıdır. Yapılacak çalışmalar ve planlar yöneticileri önemli ölçüde bilgilendirecek ve yönlendirecektir.

Gerek Binyıl Kalkınma Hedefleri, gerekse Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı Hedeflerine ulusal anlamda erişmek üzere olan Türkiye için günümüzde kalkınmada öncelikli konulardan biri bölgeler arası farklılıklardır. Politika yapıcıları ve yöneticiler bu konuda gerekli atılımı yapmalı; toplumsal ortaklar ve sivil toplum kuruluşları da gerekli politika önerilerinin belirlenmesine ve uygulanmasına katkıda bulunmalıdır.

Sonuç olarak 2050 yılı Türkiyesinin sağlıklı, eğitimli, işgücü piyasasındaki sorunları çözmüş, çocuk ve yaşlı nüfusuna gerekli hizmetleri verebilen bir ülke olması mümkündür. Bunun için bugünden başlayarak planlar yapılmalı ve planlara yönelik uygulamalar yöneticiler tarafından titizlikle hayata geçirilerek takip edilmelidir.

Bu yayında yer alan Türkiye için demografik dönüşüm sürecinin değerlendirilmesi ve nüfus projeksiyonları yararlı bir başvuru kaynağı oluşturmaktadır. Nüfüsbilim ile yönetim bilimi arasındaki ilişkiyi somut örnekleri ile ortaya koyan bu çalışmayı sadece yöneticilerin değil araştırmacıların da kullanacağına inanılmaktadır.

Elinizde bulunan "2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim, İşgücü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemlerine Yansımalar" kitabına ek olarak yayımlanacak olan dört sektörel kitap, söz konusu alanlarda çalışan yönetici ve karar vericilere, alanlarında nüfusbilim verilerinin kullanılması konusunda özgün ve somut katkılar sağlayacaktır.

Çalışmada sunulan bilgi, bulgu ve önerilerin her kademedeki yöneticilere, planlamacılara ve araştırmacılara faydalı olması dileklerimizle.

EKLER

EK I. Bazı Nüfusbilim Tanımları

Nüfusun sosyal, ekonomik ve demografik niteliklerinin tartışılması esnasında, aynı dilin konuşulması ve tanım birliği sağlanması son derece önemlidir. Bu nedenle bu çalışmanın içeriği ile ilgili olmak üzere olan ve çalışmada verilen, önemli nüfusbilim kavramlarının tanımlarının yanında diğer nüfusbilim kavramlarının tanımları da aşağıda İngilizce karşılıklarıyla beraber alfabetik sıraya göre verilmiştir. Verilen tanımların ana kaynağı, Sunday Üner tarafından derlenen ve 1972 yılında Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nce basılmış Nüfusbilim Sözlüğü adlı yayındır.

1. Genel Kavramlar

1.1. Nüfusbilim (Demography) : İnsan nüfusunu, büyüklüğü, yapısı ve gelişmesi açısından inceleyen bilim dalı.

1.2. Nüfusbilim Uzmanı (Demographer) : Nüfusbilim ile uğraşan kimse, nüfusbilim uzmanı.

1.3. Nüfus (Population) : Belli bir bölgede, belirli bir alanda yaşayan bireylerin oluşturduğu kitle. Bu bireyler toplamının sayısı.

1.4. Nüfus İstatistikleri (Population Statistics) : İstatistiksel birim olarak bireyleri ve hane halkını alan ve bunların nüfus özellikleri ile nitelikleri hakkında sayısal bilgi veren istatistikler.

1.5. Nüfus Niteliği (Population Quality) : Nüfus kitlelerinin niteliğini belirleyen her çeşit sosyal ve kişisel özellikler.

1.6. Nüfus Kuramları (Population Theories) : Nüfus hareketleri ile toplumsal, psikolojik, ekonomik, kültürel vb. diğer etkenler arasındaki karşılıklı ilişkileri açıklamak ve tahmin etmek üzere kurulmuş düşünce sistemleri.

1.7. Nüfus Politikası (Population Policy) : Nüfus değişimlerini nicelik ve nitelik bakımından etkileyecek önlemlerin bütünü.

1.8. Nüfus Analizi (Population Analysis) : Uygulamalı araştırmalar yoluyla toplanan nüfus verilerinden sonuç çıkartılması.

1.9. Birey (Individual) : Nüfusbilimde kullanılan istatistiksel birim.

1.10. Sayısal Veri (Numerical Data) : Nüfus hakkında gözlemlere dayanan bilgiler ve istatistikler.

1.11. Oran (Ratio) : Bir sayının diğer bir sayıya göre büyüklüğünü gösteren bölüm ilişkisi.

1.12. Orantı (Proportion) : Bir parçanın ait olduğu bir bütüne göre, büyüklük ilişkisini belirten oran.

1.13. Hız (Rate) : Bir nüfus ya da alt nüfusta özel bir olayın meydana gelmesinin göreli çokluğunu (sıklığın) belirtmek için kullanılan özel bir çeşit oran.

1.14. Yüzde (Percentage) : Yüzlük sisteme göre belirtilen orantı.

1.15. Olasılık (Probability) : Herhangi bir olayın göreli çokluğu, genellikle o olayın meydana gelmesindeki olasılık olarak kabul edilir. Herhangi bir olayın ortaya çıkma olasılığı.

1.16. Genel Hızlar (General Rates) : Nüfusun bütünü ya da ayrı türden çokluklar için hesaplanan hızlar.

1.17. Özel Hızlar (Spesific Rates) : Nüfusun alt grupları ya da aynı türden çokluklar için hesaplanan hızlar.

1.18. Geçici Hızlar (Provisional Rates) : Eksik ya da yeterli olmayan verilere dayanan hızlar.

1.19. Kesin Hızlar (Final Rates) : Tam ve yeterli verilere dayanan hızlar.

1.20. Gösterge (Indicator) : Belli bir niceliği ölçmede kullanılan herhangi bir sayı. Nüfus göstergeleri çoklukla belli bir zaman süresini kapsar.

1.21. Nüfus Zaman Serileri (Population Time Series) : Herhangi bir nüfus değişkeninin zaman içindeki hareketini gösteren seriler, diziler.

1.22. Eğilim (Trend) : Etrafında dalgalanmalar, değişmeler ya da sapmaların meydana geldiği sürekli zaman serisi.

1.23. Nüfus Parametresi (Population Parameter) : Herhangi bir nüfusu belirleyen sayısal değerler.

2. Nüfus İstatistikleri ve Kullanılışı

2.1. Yaşamsal Olaylar (Vital Events) : Doğumlar, ölümler gibi nüfusun gerek sayısında, gerek yapısında değişmelere yol açan olaylar.

2.2. Nüfus Dinamiği (Population Dynamics) : Doğumlar, ölümler, göçler gibi nüfus hareketlerine bağlı olarak nüfusun gelişmesi.

2.3. Nüfus Hareketleri (Population Movements) : Doğumlar, ölümler, göçler, evlenme ve boşanma olaylarının tümü.

2.4. Yaşamsal İstatistikler (Vital Statistics) : Doğum, ölüm ve evlenme ile ilgili nüfus kütüklerindeki kayıtlardan yararlanarak hazırlanan ve doğumlarla ölümleri gösteren istatistikler.

2.5. Nüfus Sayımları (Population Censuses) : Bir ülkede, belli bir anda, bütün bireyleri kapsamak üzere nüfusla ilgili bilgilerin toplanması, işlenmesi, düzenlenmesi ve yayımlanması.

2.6. Hazır Nüfus (De Facto Population) : Nüfus sayımı anında, sayım bölgesinde ya da ülkesinde, fiilen hazır bulunan her bireyin sayılması ilkesine dayanan sayım yöntemi.

2.7. Oturan Nüfus (De Jure Population) : Bu sayım yöntemine göre sürekli yerleşme yeri sayım bölgesinde olanlar, sayım anında nerede bulunurlarsa bulunsunlar, sürekli yerleşme yerindeymiş gibi yazılırlar.

2.8. Sürekli Kayıt Sistemi (Continuous Registration) : Sürekli kayıt sisteminin yürürlükte olduğu bazı ülkelerde tek tek her bireyin, bütün yaşamsal olaylarının aynı karta kaydedilmesi. Bu kartlarda kişinin yerleşme yerindeki değişmeler de gösterilir. Bu kütükler zaman zaman yapılan özel denetimlerle ya da nüfus sayımları sonuçları ile karşılaştırılarak yenilenir ve sürdürülür.

2.9. Nüfus İstatistiklerinin Doğruluğu (Accuracy of Population Statistics) : Nüfus istatistiklerinin doğruluğu, diğer öğeler yanında, istatistiğin toplanması ile ilgili işlemlerin tamlığına bağlıdır. Eksik yazma ya da sayma, unutma, birden fazla sayma, yanlış bilgi vermenin yanı sıra, tablolama hataları doğruluğu etkileyen öğelerdir.

2.10. Noksan Sayım (Under Enumeration) : Sayım sırasında sayıldığı sanılan, fakat sayım yöntemi ve uygulama kusurlarından dolayı fiilen sayılamayan nüfus. Bu durumda sayım sonucu, ülkenin gerçek nüfus toplamından daha küçük bir sayı verir.

2.11. Niceliksel Sayım Hatası (Kapsam Hatası) (Quantity Enumeration Error) : Sayım noksanlığı ya da fazlalığı gibi, toplam üzerine etki yapan sayım hatası.

2.12. Niteliksel Sayım Hatası (Keyfi Sayım Hatası) (Quality Enumeration Error) : Sayım sırasında, sayım yöntemine uygun olarak sayılmış bir kısım bireylerin niteliklerinin yanlış yazılması.

2.13. Yaş (Age) : İnsanın doğumunu izleyen yılların tam sayısı.

3. Nüfusun Dağılımı ve Sınıflandırılması

3.1. Kentleşme (Urbanization) : Kentlerde yaşayan nüfus oranındaki artış.

3.2. Nüfus Yoğunluğu (Population Density) : Nüfus ile bu nüfusun üzerinde yaşadığı toprakların yüzölçümü arasındaki oran. Yoğunluk indeksi.

3.3. Nüfusun Cinsiyet Yapısı (Sex Structure of The Population) : Genel nüfusta kadın ya da erkek oranının bilinmesi ve ölçülmesi.

3.4. Genel Cinsiyet Oranı (Sex Ratio) : Bir ülkenin genel nüfusunda toplam erkek nüfusunun toplam kadın nüfusuna oranı.

3.5. Yaşa Göre Cinsiyet Oranı (Age Specific Sex Ratio) : Belli bir yaştaki nüfus içerisinde toplam erkek nüfusunun toplam kadın nüfusuna oranı.

3.6. Doğumdaki Cinsiyet Oranı (Sex Ratio at Birth) : Canlı doğumları esas alarak 100 ya da 1000 kız doğumuna karşılık bulunan ortalama erkek doğum sayısı.

3.7. Nüfusun Yaş Yapısı (Age Structure of Population) : Nüfus kitlesinin tek yaşlar ya da yaş gruplarına göre gösterdiği birleşim şekli.

3.8. Nüfusun Yaş Piramidi (Population Pyramid) : Çeşitli yaşlardaki erkek ve kadın nüfusunu gösteren bu grafikte, dikey eksen (ordinat) aşağıdan yukarıya doğru yaşlara, yatay eksen (absis) ise bu yaşlardaki nüfus miktarlarına ayrılmıştır. Grafiğin sol tarafı erkek, sağ tarafı ise kadın nüfusunu gösterir. Nüfus piramitleri, geçmiş dönemlerin siyasal, askeri ve nüfusla ilişkili olaylarının izlerini taşırlar.

3.9. Yaş Dönemleri (Age Periods) : Doğumdan yaşlılığa kadar bireylerin yaş yapısına göre sınıflandırılması.

3.10. Bebek (Infant) : Birinci doğum gününe ulaşmamış çocuk, ya da 0–1 yaş arasındaki çocuk.

3.11. Çocuk (Child) : 18 yaş altı birey.

3.12. Genç İnsan (Young People) : 10-24 yaş grubudur.

3.13. Okul Çağı Çocuğu (Schoolchild) : Okula devam etme çağındaki çocuk.

3.14. Ergenlik Çağı (Adolescence) : 10-19 yaş grubudur.

3.15. Gençlik Çağı (Youth) : 15-24 arası yaş grubudur.

3.16. Yetişkinlik Çağı (Adult Age) : Olgunluğa erme çağı ve yaşları.

3.17. Yaşlılık Çağı (Old Age) : Genellikle emekliliğin başlangıcından sonraki dönem. 65 yaş üstü.

3.18. Ortalama Yaş (Mean Age) : Herhangi bir nüfusun kapsamına giren bütün bireylerin yaşlarının ortalaması.

3.19. Ortanca Yaş (Median Age) : Herhangi bir nüfusu sayısal olarak iki gruba bölen yaş.

3.20. Nüfusun Yaşlanması (Ageing of The Population) : Herhangi bir nüfusta yaşlı kimselerin oranının artması. Nüfusun yaşlanmasını, bireysel yaşlanma, yaşama düzeyinin artışı ve tıbbi gelişmeler sonucu olan insan ömrünün uzaması olgusu ile karıştırmamak gerekir. Ayrıca, yaşam tablolarında kullanılan, yaşlanma öğeleri ile nüfusu yaşlandırma tekniği de ayrı kavramlardır.

3.21. Nüfusun Gençleşmesi (Rejuvenation of The Population) : Herhangi bir nüfusta genç kimselerin oranının artması.

3.22. Eğitim Durumu (Educational Status) : Genellikle bireylerin tamamladıkları okul yıllarına ya da sahip oldukları en yüksek diploma ve dereceye göre ifade edilen eğitim düzeyleri.

4. Ölümler, Doğumlar, Göçler ve Diğer Değişkenler

4.1. Genel Ölüm Hızı (Kaba Ölüm Hızı) (General Death Rate, Crude Death Rate) : Bin nüfusa düşen ortalama ölüm sayısı.

4.2. Bebek Ölüm Hızı (Infant Mortality Rate) : Birinci yaş gününe henüz ulaşmamış bebekler arasında, bir takvim yılında kaydedilen ölümlerin, o takvim yılındaki canlı doğumlara oranlanması.

4.3. Yaşam Tablosu (Life Table) : Doğuşları aynı zamana rastlayan bir kuşağın, yaşlar ilerlerken ölümler nedeni ile yavaş yavaş nasıl ortadan kalktığını gösteren bir tablodur. Yaşam tablosu nüfusu, artışı ve azalışı olmayan durgun bir nüfustur.

4.4. Nüfus Kuşağı (Cohort) : Bu terim nüfus bilimde belli bir dönemde (takvim yılında), aynı olayı yaşamış kişilerin meydana getirdiği grubu ifade etmek için kullanılır. Aynı yılda doğan insanların grubu gibi.

4.5. Yaşam Ümidi (Expectation of Life, Life Expectancy) : "e_x" ile gösterilen yaşam ümidi, X yaşındaki bireylerin ortalama olarak daha kaç yıl yaşayabileceğini gösterir.

4.6. Sayım Sonuçlarına Dayanan Yaşam Tabloları (Census Life Tables) : Doğum ve ölüm istatistiklerinin noksanlığından dolayı, yaşam tablosunun hesaplanamadığı ülkelerde, beş ya da on yıl gibi düzgün aralıklarla nüfus sayımları yapılıyorsa, birbirini izleyen sayımların, nüfusun yaş bölünüşüne göre verdiği sonuçları işleyerek yaşam tablosu meydana getirmek mümkündür. Sayım sonuçlarına dayanan bu yaşam tabloları yoluyla çeşitli sayım dönemlerindeki yaşam ümidi tahmin edilebileceği için, yaşam ümidinin zaman içindeki değişimleri de saptanabilir.

4.7. Model Yaşam Tabloları (Model Life Tables) : Ölüm koşulları hakkındaki istatistik bilgilerin noksan olduğu ülkelerde, bu boşluğu doldurmanın bir yolu, benzer koşullara sahip başka ülkelerin verilerinden faydalanarak tahminler yapmaktır. Belli bir ülkeden alınacak bilgilerin, o ülkeye ait özelliklerin etkisi altında bulunması sakıncası karşısında, bu sakıncayı göstermeyen ve belli bir ölüm düzeyine göre ölümle ilgili bütün ortalama koşulları gösterebilecek tablolara ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaca dayalı olarak başta Birleşmiş Milletler olmak üzere çeşitli kurum ve kişiler tarafından model hayat tabloları bölgesel olarak hesaplanmıştır.

4.8. Doğurganlık (Fertility) : Bir nüfusta canlı doğumlarla belirlenen gerçek doğum düzeyi.

4.9. Doğurganlık Gücü (Fecundity) : Bir kişinin ya da bir nüfusun, biyolojik bakımdan çocuk doğurabilme gücü.

4.10. Üreme (Reproduction) : Doğumlar yoluyla insan nüfusunun artışı.

4.11. Kaba Doğum Hızı (Crude Birth Rate) : Bir yıl içinde kaydedilen canlı doğumların sayısının, o yılın genel nüfusuna oranlanması.

4.12. Çocuk Kadın Oranı (Child Woman Ratio) : Sayımda kaydedilen 0 veya 0–4 yaşlarındaki çocukların doğurganlık çağındaki kadınlardan oldukları göz önünde tutularak, bu yaşlardaki çocukların sayısı 15–49 yaşlarındaki kadın nüfusa bölünürse, doğum çağındaki 1000 kadına düşen ortalama çocuk sayısı bulunmuş olur.

4.13. Genel Doğurganlık Hızı (General Fertility Rate) : Bir yıl içindeki doğumların, o yılın ortalama kadın nüfusuna oranı. Bin kadına düşen ortalama doğum sayısı.

4.14. Toplam Doğurganlık Hızı (Total Fertility Rate) : Genel doğum hızının ve yaşlara göre özel doğum hızlarının faydalarını birleştiren ve aynı zamanda doğum çağındaki kadın nüfusunun yaş yapısından etkilenmeden doğurganlık düzeyi hakkında genel sonuç veren bir ölçüdür. 15–49 yaşındaki kadınların yaşlara göre özel doğum hızlarının toplamı alınarak hesaplanır. Bu oran, 15–49 yaşları arasındaki kadınların, doğurgan oldukları süre boyunca ortalama olarak doğurabilecekleri çocuk sayısını gösterir..

4.15. Brüt Yenilenme Hızı (Gross Reproduction Rate) : Toplam doğurganlık hızı, bir anneden doğan kız ve erkek çocuk doğumlarının tamamını kavrar. Toplam doğurganlık hızının, yalnız bir cinsiyet üyeleri için hesaplanması, yani kız çocuk doğumları ile kadınlar (anneler) ya da erkek çocuk doğumları ile erkekler (babalar) arasında hesaplanması katkılı yenilenme hızını verir. Bu oran çoğunlukla kadınlar için hesaplanır. Brüt yenilenme hızı, toplam doğurganlık hızı ile doğumdaki kız oranının çarpımına eşittir.

4.16. Net Yenilenme Hızı (Net Reproduction Rate) : Brüt yenilenme hızı, katkılı yenilenme hızının, kız çocukların her yaşta, belli bir oranda karşılaşacakları ölüm tehlikesine göre düzeltilerek net duruma getirilmesidir. Bunun için brüt yenilenme hızında X yaşındaki kadınlara özgü doğum hızını, doğan kız çocukların, annelerinin doğum anındaki yaşına kadar yaşayabilme olasılığı ile çarptıktan sonra toplamak gerekir.

4.17. Nüfus Projeksiyonları (Population Projection) : Doğum, ölüm ve göç hareketlerinin ilerdeki eğilimleri ile ilgili belli varsayımlara dayanarak, nüfusun gelecekteki gelişmesi hakkında tahminler yapmak.

4.18. Göç (Migration) : kent, köy gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri.

4.19. İç Göç (Internal Migration) : Bir ülke içinde bölge kent, kasaba ve köy gibi bir yerden diğerine yerleşmek amacı ile yapılan nüfus hareketleri. Kentleşme hareketleri de iç göçler kapsamındadır.

4.20. Dış Göç (External Migration) : Uzun süre kalmak ve çalışmak ya da yerleşmek amacıyla bir ülke sınırlarını her iki yönden aşarak yapılan nüfus hareketleri.

4.21. Net Göç (Net Migration) : Dış göçler, bir ülke ile diğerleri arasında bir nüfus alışverişidir. Nüfus girişi ve çıkışı şeklinde olabilir. Girişler bir nüfusun kazancının, çıkışlar ise bir nüfus kaybının nedeni olacağından, bunlar arasındaki fark hesaplanarak katkısız göç bulunur. Net göç, bir ülkenin ya da bölgenin iki yöndeki nüfus hareketleri sonunda net artık olarak bir nüfus kazancı mı elde ettiği, yoksa bir nüfus kaybına mı uğradığını gösterir. Eğer fark artı ise buna net giriş (net immigration), eksi ise buna net çıkış (net emigration) adı verilir.

4.22. Optimum Nüfus (Optimum Population) : Ekonomik bakımdan en uygun (optimum) nüfus, belli bir gelişme düzeyinde, ülkenin belli kaynakları ve teknolojisi ile nüfus başına üretimini en çok arttıran nüfus miktarıdır. Başka bir deyişle, bütün koşullar aynı kalmak üzere, nüfus miktarındaki bir artış ya da azalışın topluma herhangi bir yarar sağlamadığı durumdaki nüfus miktarıdır.

4.23. Nüfus Niteliğini İyileştirici Politika (Policies to Improve Population Quality): Sağlık ve eğitim düzeyi yüksek, zihinsel yetenekleri üstün, iş ve meslek bilgi ve tecrübeleri çok olan bireylerden meydana gelmiş bir nüfus kitlesine sahip olmayı, amaç edinen politika.

4.24. Doğumları Teşvik Edici Politika (Pro-Natalist Policy) : Doğum hızını artırmayı amaç edinen nüfus politikası.

4.25. Doğumları Önleyici Politika (Anti-Natalist Policy) : Doğum hızını azaltmayı amaç edinen nüfus politikası.

4.26. Çalışma Çağındaki Nüfus: Çalışma yaşamının normal yaş sınırları arasında bulunan ya da 15–64 yaşlarındaki nüfus.

4.27. Ekonomik Bağımlılık Oranı (Dependency Ratio) : Ekonomik bakımdan üretken olmayan nüfusun, çalışan nüfusa oranı.

4.28. İşgücüne Katılma Oranı (Labour Force Participation Rate) : Nüfusun üretim çalışmalarına katılma hızı. İşgücünde olan (istihdamda olan ve işsiz olan) kişi sayısının çalışma çağındaki nüfusa oranı.

EK II. Çalışmanın Yöntemi

Nüfusbilim literatürü nüfus projeksiyonları konusunda üç farklı yöntemden bahsetmektedir. Bu yöntemler şöyle sıralanabilir:

1. Matematiksel yöntemler,
2. Ekonomik yöntemler,
3. Kuşak bileşenler yöntemi (United Nations, 1956).

Elinizdeki çalışmada, Türkiye için 2000–2050 yıllarını kapsayan projeksiyonlarda matematiksel yöntemler ve kuşak bileşenler yöntemi ile seçenekli projeksiyonlar hesaplanıp 2000–2050 dönemi için nüfus, tahmini bir aralıkta oluşturulmaya çalışılmıştır.

2000 yılı Genel Nüfus Sayımı 1927 yılından bu yana yapılan nüfus sayımları içinde uluslararası literatürde belirtilen yaş ve cinsiyet hata indeksleri açısından en iyi ve hata düzeyi en düşük nüfus sayımı olarak görülmektedir. Shorter'a göre "2000 Genel Nüfus sayımı doğurganlığın doğrudan ölçülmesi açısından, bugüne kadar gerçekleştirilen en iyi nüfus sayımı olup hesaplanan demografik göstergeler diğer kaynaklarla ve özellikle HÜNEE'nin araştırmalarında elde ettiği demografik göstergelerle uyum içindedir (2003)."

Bu nedenlerle 2000–2050 yıllarını kapsayan nüfus projeksiyonlarının hesaplanmasında 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı yaş ve cinsiyet dağılımının temel olarak alınması kararlaştırılmış ve kullanılmıştır.

1. Matematiksel Yöntem

Matematiksel yöntemler ikiye ayrılmaktadır.

A) Basit Matematiksel Yöntem: Bu yöntemde iki nüfus sayımı arasındaki yıllık nüfus artış hızı kullanılarak, ileriye yönelik projeksiyonlar $P_t = P_0 - e^{rt}$ formülü kullanılarak yapılmaktadır.

B) Model Kullanımı: Bütün matematiksel yöntemler yukarıdaki kadar basit değildir. Yıllık nüfus artış hızının gelecekteki eğilimine karar vermek çok önemli bir öngörüdür (United Nations, 1956). Bu da ancak geçmiş nüfus sayımlarına ait yeterince veriniz varsa ve bu veriler düzenli aralıklarla toplanmışsa, nüfus artış hızının modellenmesi ile mümkündür. İstatistiksel bir deyişle regresyon modellemesinin yapılıp, en iyi uyan modelin seçilip, bu modelle geleceğe yönelik tahminlerde bulunmak veya zaman serisi analizi yapmakla mümkündür.

Çalışmamızda ilk olarak denenen matematiksel projeksiyon yöntemi model kullanımıdır. Türkiye'de 1927'den bu yana 14 nüfus sayımı yapılmıştır ve bunlardan 12'si, beş yıllık eşit aralıklarla yapılmıştır. 1927 nüfus sayımının 1930 yılına çekilmesi, 1938'deki Hatay nüfusunun 1935'e ve 1930'a eklenmesi ve 1995 nüfusunun tahmin edilmesiyle, 15 tane 5 yıl aralıklı, yaş

ve cinsiyet ayrımı içeren nüfus verisine sahip olunmuştur. Burada hem erkek, kadın nüfusu ve toplam nüfus üzerinden, hem de yaş gruplarındaki nüfuslara zaman serisi analizi uygulanarak 2050 yılının kadın, erkek ve toplam nüfusuna ulaşılmıştır. Yaş köşegenlerindeki (diyagonallerindeki) kuşaklara bakılıp, gerekli düzeltmeler interpolasyon yöntemi ile yapıldıktan sonra, Karup-King tekniği ile tek yaş nüfuslara ulaşılmıştır.

Bu matematiksel yöntem geleceğe yönelik varsayımlara ihtiyaç duymamaktadır. Çünkü Türkiye'nin geçmişindeki Kurtuluş Savaşı sonrası nüfus yapısı ve nüfus politikalarını, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki doğurganlık düşüşünü, her türlü göçü, ekonomik krizleri, 1960 sonrası nitelikli nüfus politikaları da dâhil olmak üzere tüm demografik geçiş süreçleri kullanılan nüfusların içinde yer almaktadır. Bu yöntemle üç farklı zaman aralığını (1930–2000, 1945–2000, 1955–2000) temel alan üç ayrı zaman serisi çalışması yapılmıştır. Bu yöntemin uygulanmasında, SPSS for Windows programının modülleri ile Excel programı kullanılmıştır.

2. Kuşak Bileşenler Yöntemi ile Yapılan Projeksiyonlar

Kuşak bileşenler yöntemi basit olarak nüfus sayımının üzerine, gelecekle ilgili temel demografik göstergeleri varsayımsal olarak yükleyerek, gelecekteki nüfusu tahmin etmektedir (Shorter ve ark., 1995).

Bu temel değişkenler için; doğuştaki yaşam beklentisi, toplam doğurganlık oranı, brüt yenilenme hızı, bebek ölüm hızı, beş yaşındaki yaşam beklentisi, net göç gibi değişkenlerden bulunabilenler, tahmin edilenler ya da varsayılanlar kullanılmaktadır. Yöntemin en önemli ölçütleri, doğru nüfus üzerine oturması ve geleceğe yönelik değişken nitelikteki tahminlerin de bir temele dayandırılması ve mümkünse, modellenebilen değişkenlerin model sonuçlarının kullanılabilmesidir.

Elinizdeki çalışmada kuşak bileşenler yöntemi de kullanılmıştır. 2000 nüfus sayımı taban olarak kabul edilerek, geçmişe yönelik bulunabilen tüm değişkenler modellenmiş, değişkenlerin geleceğe yönelik tahminleri yapılmış ve bunlar kullanılarak da 2000–2050 yılı projeksiyonları yaş grupları itibariyle yapılmıştır. Gerek modelleme gerekse tahmin ve kullanılan varsayımlar için yapılan çalışmalar aşağıda maddeler halinde sırasıyla belirtilmiştir.

2.1. 2000–2050 Yılları Nüfus Projeksiyonları Çalışmasında Kullanılan e_x Değişkenlerinin Elde Edilmesi İçin İzlenen Adımlar:

2.1.1. Verilerin Elde Edilmesi

TÜİK'ten, 1927'den 2000 yılına kadar yapılmış 15 nüfus sayımının yaş ve cinsiyete göre dağılımı içeren verileri alınmıştır. Araştırmanın ve projenin bu bölümünün dayanağını bu veriler oluşturmaktadır.

2.1.2. Verilerin Sınıflandırılması, Standartlaştırılması ve Hataların Düzeltilmesi

2.1.2.1. 1930 ve 1940 yılları dışında kalan nüfus sayımlarının yaş ve cinsiyete ilişkin verilerinden bilinmeyenler, öteki yaşlara dağıtılarak, beşerli yaş gruplarında toplanmıştır.

2.1.2.2. 1935 nüfus sayımının cinsiyet ve yaş grupları ayrımına göre verilerine ulaşabilmek için; Hatay'ın 1938'de Türkiye'ye katılması ile meydana gelen sınır değişikliğini geriye yönelik olarak düzeltmek ve 1927 nüfus sayımı verilerine, projekte ederek eklemek gerekmektedir. Bu düzeltmeyi yapabilmek amacıyla "1935 yılı Hatay nüfusunun yaş yapısı, Türkiye'nin 1935 yılı yaş yapısı ile aynıdır" varsayımıyla hareket edilerek, Hatay'ın nüfusu yaş gruplarına dağıtılmıştır. Cinsiyete göre hesaplanan Hatay nüfusu 1935 Türkiye Nüfus Sayımına eklenerek sonuca ulaşılmıştır.

2.1.2.3. 1940 nüfus sayımının, TÜİK'in yayınında temin edilemeyen yaş grubu ve toplumsal cinsiyet temelli verileri, 1940 sayımındaki Türkiye nüfusunun, Shorter ve Macura (1983) tarafından yayınlanan yaş ve toplumsal cinsiyet tahmini verilerinden aynen alınmıştır.

2.1.2.4. 1930 nüfusunun yaş ve cinsiyet dağılımı, 1935 ve 1945 nüfuslarının yaş ve cinsiyet verilerinden yola çıkarak, yaş grupları arasındaki yıllık nüfus artış hızları kullanılarak 1938 yılındaki sınır değişikliğiyle değişen nüfus yapısını da kapsayacak şekilde-geriye doğru tahmin edilmiştir.

2.1.2.5. Bilindiği gibi 1989 yılında çıkarılan DİE yasası gereği 1995 yılında nüfus sayımı yapılmamıştır. 1995 yılı nüfusunun yaş ve toplumsal cinsiyet dağılımı, 1990 ve 2000 nüfus sayımlarının yaş ve toplumsal cinsiyet dağılımından kuşak interpolasyon yöntemi ile tahmin edilerek modele katılmıştır.

2.2. Preston-Bennet Yöntemi ile Yaşam Tablosu Hazırlanması

2.2.1. Çalışmanın bu bölümünde Preston-Bennet tarafından geliştirilen, iki ardışık sayımda elde edilen yaş dağılımlarından yaşa özel büyüme hızlarını hesaplayarak, sayımlar arası dönemdeki yetişkin oranlarını kestirmek için kullanılan yöntem uygulanmıştır. Kullanılan teknik, sayımlar arası dönem ne kadar uzun olursa olsun yanlış yaş bildirimlerinden pek fazla etkilenmez. Yaşam tablosu ölüm düzeylerinin, sayımlar arası hayatta kalma oranlarından yola çıkarak hesaplandığı teknikte olduğu gibi, bu teknikte de nüfusun kapalı bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle yukarıda belirtilen düzeltmeler, tekniğin uygulanmasından önce yapılmıştır. Hesaplama sürecinin ilk adımında, yaşa özel sayımlar arası büyüme hızları hesaplanmıştır

(United Nations, 1983). İlk sayımdan ikinci sayıma kadar her beş yıllık yaş grubundaki nüfusun büyüme hızı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmıştır (United Nations, 1983)

$$ {}_5r_x = [\ln({}_5N2_x) - \ln({}_5Nl_x)] / t \qquad \textbf{(3-1)} $$

Burada;

${}_5r_x$: x ve x+4 yaş grubu nüfus miktarının sayımlar arası büyüme hızını,

${}_5Nl_x$: İlk nüfus sayımında x den x+4 yaşına kadar olan nüfus miktarını,

${}_5N2_x$: İkinci nüfus sayımında x den x+4 yaşına kadar olan nüfus miktarını,

t : Sayımlar arası süreyi (yılı) gösterir.

Her iki nüfus sayımındaki yaş bölümlendirilmesi yapılmış nüfusların açık aralığı (yani üst sınırı, simgesel olarak **A+**) aynı olmalıdır.

2.2.2. Hesaplama sürecinin ikinci adımı, birbirini izleyen iki sayımdaki yaş bölümlendirilmesi yapılmış nüfusların ortalamalarının alınmasıdır. Bu da her bir yaş grubu için iki nüfus sayımındaki değerlerin ortalaması alınarak elde edilmiştir.

$$ {}_5N_x = 0.5\ (\ {}_5Nl_x + {}_5N2_x) \qquad \textbf{(3-2)} $$

2.2.3. Üçüncü adımda, 5 yaşın üstündeki yaşlara doğru, yaşa özel büyüme hızları üst üste eklenerek elde edilmiştir.

Buradaki üst üste ekleme işleminde geniş aralıktan dolayı bir zorlukla karşılaşılmaktadır. Geniş aralıkta ortaya çıkacak değerin olduğundan büyük çıkması söz konusudur. Bu sebeple geniş aralık için özel bir süreç önerilmiştir. Üst üste eklenerek çoğalan bindirilmiş büyüme hızları için aşağıdaki eşitlik kullanılmıştır (United Nations,1983):

$$ R(x) = 2.5^* {}_5r_x + 5.0^* \sum_{y=5}^{x-5} {}_5r_y \quad ,\ldots\ x = 10,15.....(A\text{-}5) \qquad \textbf{(3-3)} $$

(3–3) eşitliği x=5 için;

$$ R(5) = 2.5^* {}_5r_5 \qquad \textbf{(3-4)} $$

olur.

Diğer taraftan (aralıktaki) açık yaş grubu için yani x=A için bindirilmiş büyüme hızları aşağıdaki eşitlik yardımıyla hesaplanmıştır:

$$R(A) = p(A) + 5.0 * \sum_{Y=5}^{A-5} {}_5r_Y \qquad \textbf{(3-5)}$$

Bu formüldeki p(A), durağan nüfustan, aşağıdaki eşitlik yardımı ile hesaplanmıştır

$$p(A) = [a(A) + b(A) * r(10+) + c(A) * \ln(N(45+)/N(10+))] \qquad \textbf{(3–6)}$$

Burada;

r(10+) : 10 yaş üstündeki nüfusun büyüme hızıdır ve

$$r(10+) = \ln(N2(10+) / N1(10+)) / t \qquad \textbf{(3–6)}$$

eşitliği ile elde edilmiştir.

N(10+) ve N(45+) : 10 yaş ve üstündeki nüfus ile 45 yaş ve üstündeki nüfusun birbirini izleyen iki sayımda almış oldukları değerlerin ortalamasıdır ve

$$N(10+) = 0{,}5[N1(10+) + N2(10+)]$$
$$N(45+) = 0{,}5[N1(45+) + N2(45+)] \qquad \textbf{(3-7)}$$

biçiminde hesaplanmıştır.

a(A), b(A) ve c(A), A'nın gerçek değerlerine bağlı olarak Tablo 2–1 den elde edilen katsayılardır.

A Yaşının Üstündeki Büyüme Hızını Belirlemek İçin Kullanılan Katsayılar

Yaş A	a(A)	b(A)	c(A)
45	0.229	20.43	0.258
50	0.205	18.28	0.235
55	0.179	16.02	0.207
60	0.150	13.66	0.176
65	0.119	11.22	0.141
70	0.086	8.77	0.102
75	0.053	6.40	0.063
80	0.025	4.30	0.029
85	0.006	2.68	0.006

Kaynak: Indirect Techniques for Demographic Estimation, United Nations, Newyork, 1983

2.2.4. Dördüncü adımda, yaşa özel nüfus miktarları, yaşam tablosu nüfusuna dönüştürülmüştür. Bir topluluktaki bireylerin yaşları, dolayısıyla yaşa özel nüfus miktarları sürekli bir büyüme ve değişme etkisi gösterirler. Söz konusu topluluğa ilişkin yaşa özel nüfus miktarlarını yaşam tablosu nüfusuna dönüştürmek için büyümenin etkisini yaşa özel nüfus miktarlarından arındırmak, başka bir ifadeyle yaşa özel nüfus miktarlarını durağan biçime indirmek gerekir (Hoşgör, 1997). Nüfus miktarının durağan biçime dönüştürülmesi, ortalama sayımlar arası nüfus miktarı ile bindirilmiş büyüme hızının üssel formunun çarpılmasıyla;

$$\overset{*}{{}_5L_x} = {}_5N_x \exp\left(R(x)\right) \qquad \textbf{(3-8)}$$

eşitliğiyle elde edilebilir (United Nations, 1983). Ancak bu eşitlikle elde edilen durağan nüfus miktarları yaşam tablosu fonksiyonlarından ${}_5L_x$'e benzer olmakla birlikte ${}_5L_x$'den daha kararsız bir yapıya sahiptir. Bazı durumlarda, tahmin edilen ${}_5L_x$ değerleri ilerleyen yaşla birlikte olduğundan daha büyük değerler alabilmektedir. Bu kararsız davranışlar genellikle sayım sonucunda elde edilen yaşa göre nüfusların hatalı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu tip hataların etkilerini en aza indirmek için ise ${}_5L_x$ değerlerinden yaşama beklentilerine geçilirken, önce l(x) in yeterli bir kestirimi olan l(x) değerleri aşağıdaki eşitlikle belirlenir (United Nations, 1983).

$$\overset{*}{l}(x) = \left(\overset{*}{{}_5L_{x-5}} - \overset{*}{{}_5L_x} \right) / 10 \qquad \textbf{(3–9)}$$

2.2.5. Beşinci adımda ise x yaşındaki yaşayan toplam kişi/yıl sayısını gösteren T_x değerleri ve buna bağlı olarak da, e_x değerleri hesaplanacaktır. x yaşında yaşayan toplam kişi/yıl sayısını gösteren T_x değerleri aşağıdaki denklemlerden bulunur:

$$T_x = \sum_{y=5}^{A-5} \overset{*}{{}_5L_y} + w\text{-}A\overset{*}{L}A \qquad \textbf{(3–10)}$$

Yaşam beklentisi e_x, T_x'in l(x)'e bölümünden elde edilir. Böylelikle 3–9 ve 3-10 eşitliklerini birleştirerek e_x değerleri aşağıdaki eşitlikle kestirilir (United Nations, 1983).

$$e_x = 10\,(T_x) \,/\, \left(\overset{*}{{}_5L_{x-5}} - \overset{*}{{}_5L_x}\right) \qquad \textbf{(3–11)}$$

2.2.6. Yaş grupları için yaşama beklentileri elde edildikten sonra buradan yaşama beklentilerinin ilgili olduğu, model yaşam tablosu ölümlülük düzeylerine geçiş yapılabilir. Ayrıca her yaş grubu için bulunan yaşam tablosu ölümlülük düzeylerinin en güvenilir olanların ortalaması alınarak en iyi tek kestirim değeri elde edilebilir. Uygulamada x değerleri için kestirilen yaşam tablosu ölümlülük düzeyleri 30 yaşa kadar tutarlıdır. Ancak 30 ya da 35 yaşın üstünde yaşam tablosu ölümlülük düzeyleri kestirim değerleri yaşla birlikte dereceli olarak düşme eğilimi gösterir. Bu sebeple bütün ölümlülük düzeylerinin en iyi tek tahmin değeri olarak x'in 10 ile 30 yaş aralığında alacağı değerler için hesaplanan e_x'lerle ilişkili düzeylerin ortalaması alınmıştır (United Nations, 1983).

2.3. Ölüm Düzeylerinin Regresyon Modellemesi

Bilindiği gibi ülkemizde en son nüfus sayımı 2000 yılında yapılmıştır. Bu nedenle öncelikle 1930–2000 yılları arasındaki tüm nüfus sayımları arası dönemlerde elde edilen ölüm seviyelerinin modellenmesi ve ileriye yönelik tahmin verebilecek hale getirilmesi gerekmektedir. Bu durumda aşağıda belirtilen adımlar izlenmiştir:

2.3.1. Birinci adım olarak, Preston-Bennet tekniği 1930–2000 yılları arasındaki tüm nüfus sayımlarına 5, 10, 15 ve 20 yıllık aralıklarla uygulanarak, olabildiğince çok regresyon modellemesine imkan veren zaman serisi ölüm seviyesi verileri elde edilmiştir.

2.3.2. Elde edilen ölüm seviyeleri, bağımlı değişkeni ölüm seviyesi, bağımsız değişkeni yıllar olmak üzere regresyon modellemesi yapılmıştır. Çeşitli regresyon modellerinin açıklayıcılığına (R^2) ve diğer istatistiksel özelliklerine bakılarak, en uygun olan, seriyi en iyi temsil eden model seçilmiştir.

2.3.3. Elde edilen seriyi en iyi temsil eden model ile geçmişe ve geleceğe yönelik projeksiyonlar yapılarak ilgili ölüm seviyelerine ilişkin e_0'lar hesaplanmıştır.

2.3.4. İlgilenilen yıla ait yaşam tablosu değerleri, ölüm seviyesi seriyi en iyi temsil eden regresyon modeli formüle dökülerek ve "Coale ve Demeny"nin batı modeli yaşam tabloları kullanılarak, o yıla ait cinsiyetlere göre hesaplanmıştır.

2.3.5. Yapılan regresyon modellemesi sonucunda her iki cinsiyet için 1930-2000 ve 1945-2000 aralığına ait iki ayrı regresyon modeli elde edilmiştir. Bu modeller kullanılarak 2050 yılına ait her cinsiyet için iki e_0 serisi elde edilmiştir. Üçüncü seçenek olarak da 2050 yılına kadar kadınlar ve erkekler için elde edilen iki serinin basit aritmetik ortalamaları alınmıştır. Elde edilen e_0 serilerinin simgeleri, tanımları ve açıklayıcılık düzeyleri aşağıda belirtilmiştir.

e_0' larla İlgili Seçenekler

KY1= 1930–2000 nüfus sayımlarından hesaplanan ölüm düzeylerinin modellenmesiyle elde edilen ve kadınlar için, $Y_1=2.00232 * (X^{0.322469})$ formülünde ifade bulan regresyon modelinin **e0** sonuçları. $R^2= 66,55$ (%).

KY2= 1945–2000 nüfus sayımlarından hesaplanan, ölüm düzeylerinin modellenmesiyle elde edilen ve kadınlar için $Y_2=2.32196 * (X^{0.268088})$ formülünde ifade bulan regresyon modelinin **e0** sonuçları. $R^2= 95,09$ (%).

KY3= 2000–2050 yılları arasının kadınlara ait KY1 ve KY2 serilerinin **e0**'larının ortalamasıyla oluşturulan seri.

EY1= 1930–2000 nüfus sayımlarından hesaplanan, ölüm düzeylerinin modellenmesiyle elde edilen ve erkekler için $Y_1=2.24339 * (X^{0.231695})$ formülünde ifade bulan regresyon modelinin **e0** sonuçları. $R^2= 34,92$ (%).

EY2= 1945–2000 nüfus sayımlarından hesaplanan, ölüm düzeylerinin modellenmesiyle elde edilen ve erkekler için $Y_2=2.4194 * (X^{0.225037})$ formülünde ifade bulan regresyon modelinin **e0** sonuçları. $R^2= 71,49$ (%).

EY3= 2000–2050 yılları arasının erkeklere ait EY1 ve EY2 serilerinin **e0**' larının ortalamasıyla oluşturulan seri.

Yukarıdaki dört **e0** modelinin formülleri kullanılarak 2000–2050 arası için altı adet **e0** projeksiyonu oluşturulmuştur.

2.4. 2000–2050 Yılları Nüfus Projeksiyonları Çalışmasında Kullanılacak TDH Değişkenlerinin Elde Edilmesi İçin İzlenen Adımlar

Tüm Toplam Doğurganlık Hızı (TDH) varsayımlarında 2000 yılı için TDH 2,53 olarak alınmıştır. Daha sonra HÜNEE'nün 2003 ve 2008 araştırmalarında bulunan, sırasıyla 2,23 ve 2.16'lük TDH rakamları da aynen alınmış ve ara yıllar doğrusal interpolasyon yöntemi ile tahmin edilmiştir. TDH varsayımlarındaki farklılaşmalar 2008'den başlamıştır. Bunlar ve farklı varsayımlarla oluşturulan TDH seçenekleri aşağıda belirtilmiştir.

TDH'lerle İlgili Seçenekler

TDH1= 2008 yılında yavaş ve başlangıçta dalgalı olarak 2,16'dan başlayıp 2030 yılında 1.96'ya düşüp, 2050 yılına kadar sabit 1,96 olarak devam eden;

TDH2= 2008 yılında 2,16 olup, 2025 yılında daha süratli bir şekilde 1,96'ya düşen ve 2050'ye kadar 1,96 olarak sabit kalan;

TDH3= 2008 yılında 2,16 olup, 2020'ye kadar dalgalanmalarla 2,05'e düşen ve 2050'ye kadar 2,05 olarak sabit kalan;

TDH4(UN)= Birleşmiş Milletler'in yaptığı orta doğurganlık projeksiyonundaki TDH varsayımına benzer şekilde 2008'de 2,16 olan ve yavaşça düşerek 2050 yılında 1,85'e ulaşan bir doğurganlık yapısıdır.

TDH5 = 2008 yılında 2.16 olan ve 2050 yılına kadar yavaş ve sürekli düşerek 2050 yılında 1.70'e ulaşan bir doğurganlık yapısıdır.

2.4.1. Burada FIVFIV nüfus projeksiyonu bilgisayar paket programı, SPECTRUM (Spectrum System of Policy Models) paket programı, PDE paket programı (Population Projection Software©IIASA) ile, DemoGraphics'96 paket programları (Gerhard K. Heilig for the United Nations Population Fund (UNFPA) in association with the Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI)) yukarıda belirtilen **e0** ve TFR seçeneklerinin kombinasyonlarına uygulanmıştır.

2.4.2. Sunum açısından en uygun programın SPECTRUM olduğuna karar verilerek toplam 16 seçenekli projeksiyon yapılmıştır.

2.4.3. Birleşmiş Milletler'in Türkiye için 2050 yılına kadar yaptığı projeksiyonlar 2050 yılı için 84 251 000 ile 111759 000 arasında çıkmaktadır. Bizim yaptığımız 16 projeksiyonun yer aldığı aralık ise 96 405 400 ile 105 834 500 arasında olup daha dardır. Daha sonra 1980 yılı nüfusu esas alınıp, hangi alternatif projeksiyonların 2000 nüfusuyla örtüştüğüne de bakılarak, 2050 yılı için tek TDH varsayımlı (TDH4(UN), ve üç farklı e_0 alternatifli projeksiyonların belirlediği 96 409 629 ile 102 795 176 aralığının yapılacak planlama ve politika önerilerinde kullanılmak üzere kabul edilmesine karar verilmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan projeksiyonlar daha geniş bir aralığa sahiptir. Bu nedenle hesaplanan düşük, orta, yüksek düzey projeksiyonların yanına KY1.EY1.TDH5'in temsil ettiği en düşük, ve KY2.EY2.TDH3'ün temsil ettiği en yüksek nüfus değerine sahip projeksiyonlar üretilerek yapılan toplam projeksiyon sayısı 18'e çıkarılmıştır. Üretilen en düşük ve en yüksek projeksiyonların nüfus değerleri 95 065 978 ile

106 015 107 arasındadır. Birleşmiş Milletlerin nüfus projeksiyonlarının halen yaptığımız projeksiyonların üstünde olmasının temel nedeni, yapılan projeksiyonlarda 2050 yılı için TDH değerinin en düşük 1,35, en yüksek 2,35 olarak belirlenmesidir. Her iki gösterge de olağan üstü durumların dışında ulaşılma olasılığı olmayan göstergeler olarak görülmektedir.

2.4.4. Tek yaş nüfuslarına erişebilmek için Karup-King tekniği uygulanarak 2000–2050 aralığındaki tüm yıllar için cinsiyet ayrımına göre tek yaş nüfusları hesaplanmıştır.

2.4.5. Daha sonra sektörel kitaplarda kullanılmak üzere, ilgi gruplarına ilişkin nüfus ve göstergeler hesaplanmıştır.

EK III. 2000–2050 TÜRKİYE NÜFUS PROJEKSİYONLARI

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2000				2001				2002			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.587.096	3.397.930	3.189.166	0-4	6.667.030	3.425.215	3.241.815	0-4	6.713.127	3.435.318	3.277.810
5-9	6.758.951	3.487.019	3.271.932	5-9	6.702.113	3.453.096	3.249.017	5-9	6.647.310	3.422.186	3.225.124
10-14	6.881.033	3.571.961	3.309.072	10-14	6.829.544	3.545.016	3.284.527	10-14	6.800.195	3.524.808	3.275.387
15-19	7.211.964	3.692.566	3.519.398	15-19	7.187.898	3.686.462	3.501.436	15-19	7.119.128	3.661.479	3.457.649
20-24	6.692.455	3.427.965	3.264.490	20-24	6.826.371	3.496.758	3.329.613	20-24	6.954.080	3.558.529	3.395.550
25-29	5.897.288	2.977.517	2.919.771	25-29	6.065.322	3.066.277	2.999.045	25-29	6.220.654	3.153.360	3.067.294
30-34	5.011.384	2.553.302	2.458.082	30-34	5.122.393	2.604.834	2.517.560	30-34	5.279.323	2.675.922	2.603.401
35-39	4.856.061	2.454.475	2.401.586	35-39	4.900.073	2.476.676	2.423.397	35-39	4.903.225	2.481.906	2.421.319
40-44	4.070.161	2.084.292	1.985.869	40-44	4.225.405	2.157.091	2.068.314	40-44	4.392.683	2.232.997	2.159.686
45-49	3.369.932	1.711.382	1.658.550	45-49	3.484.500	1.772.604	1.711.896	45-49	3.599.434	1.834.011	1.765.423
50-54	2.718.285	1.356.886	1.361.399	50-54	2.830.808	1.414.376	1.416.431	50-54	2.938.857	1.470.721	1.468.136
55-59	2.059.131	1.016.625	1.042.506	55-59	2.136.417	1.056.070	1.080.347	55-59	2.236.867	1.104.785	1.132.082
60-64	1.829.917	864.615	965.302	60-64	1.823.710	861.368	962.342	60-64	1.821.943	864.430	957.513
65-69	1.646.083	795.171	850.912	65-69	1.651.137	792.246	858.891	65-69	1.646.568	780.168	866.400
70-74	1.173.044	518.059	654.985	70-74	1.229.063	548.352	680.711	70-74	1.275.188	577.521	697.667
75-79	577.795	254.536	323.259	75-79	655.176	283.935	371.241	75-79	716.061	304.229	411.832
80+	463.350	182.436	280.914	80+	437.637	171.744	265.893	80+	439.327	173.344	265.983
Toplam	67.803.930	34.346.737	33.457.193	Toplam	68.774.596	34.812.119	33.962.477	Toplam	69.703.968	35.255.711	34.448.257

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2003				2004				2005			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.722.173	3.426.646	3.295.527	0-4	6.744.972	3.425.044	3.319.928	0-4	6.778.135	3.428.664	3.349.471
5-9	6.598.099	3.395.351	3.202.748	5-9	6.559.332	3.374.305	3.185.026	5-9	6.534.718	3.360.449	3.174.269
10-14	6.783.772	3.508.668	3.275.104	10-14	6.765.957	3.491.909	3.274.048	10-14	6.736.470	3.471.155	3.265.315
15-19	7.024.092	3.624.550	3.399.542	15-19	6.928.719	3.585.351	3.343.368	15-19	6.851.814	3.550.990	3.300.824
20-24	7.063.125	3.609.223	3.453.902	20-24	7.137.081	3.643.840	3.493.241	20-24	7.165.533	3.659.361	3.506.172
25-29	6.365.316	3.237.312	3.128.005	25-29	6.504.120	3.316.994	3.187.126	25-29	6.639.492	3.391.160	3.248.333
30-34	5.466.767	2.761.232	2.705.535	30-34	5.661.209	2.852.416	2.808.793	30-34	5.845.071	2.943.009	2.902.062
35-39	4.891.454	2.481.143	2.410.311	35-39	4.900.945	2.489.580	2.411.365	35-39	4.956.969	2.517.869	2.439.100
40-44	4.555.342	2.305.497	2.249.846	40-44	4.690.946	2.365.924	2.325.023	40-44	4.785.294	2.408.930	2.376.364
45-49	3.718.210	1.896.429	1.821.781	45-49	3.845.461	1.961.011	1.884.450	45-49	3.983.351	2.028.124	1.955.227
50-54	3.044.451	1.526.614	1.517.836	50-54	3.151.146	1.583.330	1.567.817	50-54	3.261.524	1.641.713	1.619.811
55-59	2.352.234	1.159.640	1.192.594	55-59	2.471.249	1.216.555	1.254.694	55-59	2.585.976	1.272.662	1.313.314
60-64	1.830.624	874.808	955.816	60-64	1.857.052	893.408	963.643	60-64	1.905.680	920.583	985.097
65-69	1.636.699	763.940	872.759	65-69	1.626.474	749.605	876.869	65-69	1.619.636	741.205	878.431
70-74	1.310.914	602.352	708.562	70-74	1.336.035	619.235	716.800	70-74	1.351.083	626.501	724.581
75-79	767.239	321.017	446.222	75-79	811.531	337.517	474.015	75-79	850.400	355.064	495.335
80+	457.063	180.938	276.125	80+	483.576	190.926	292.650	80+	514.403	201.467	312.936
Toplam	70.587.574	35.675.359	34.912.215	Toplam	71.475.805	36.096.949	35.378.857	Toplam	72.365.548	36.518.907	35.846.642

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2006				2007				2008			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.734.331	3.406.586	3.327.745	0-4	6.728.979	3.403.918	3.325.061	0-4	6.757.315	3.418.246	3.339.069
5-9	6.615.285	3.388.152	3.227.133	5-9	6.663.026	3.399.310	3.263.717	5-9	6.674.206	3.392.022	3.282.184
10-14	6.680.383	3.437.676	3.242.707	10-14	6.626.308	3.407.188	3.219.120	10-14	6.577.804	3.380.761	3.197.042
15-19	6.801.225	3.524.540	3.276.685	15-19	6.772.683	3.504.775	3.267.908	15-19	6.757.003	3.489.046	3.267.957
20-24	7.142.565	3.653.770	3.488.794	20-24	7.075.150	3.629.468	3.445.682	20-24	6.981.612	3.593.327	3.388.285
25-29	6.773.572	3.459.784	3.313.788	25-29	6.901.552	3.521.475	3.380.077	25-29	7.011.044	3.572.220	3.438.824
30-34	6.012.824	3.031.301	2.981.522	30-34	6.168.018	3.117.960	3.050.058	30-34	6.312.672	3.201.553	3.111.119
35-39	5.068.069	2.569.274	2.498.795	35-39	5.224.654	2.639.973	2.584.681	35-39	5.411.484	2.724.720	2.686.764
40-44	4.829.904	2.431.268	2.398.635	40-44	4.834.263	2.436.972	2.397.290	40-44	4.823.954	2.436.834	2.387.120
45-49	4.136.771	2.099.590	2.037.182	45-49	4.302.081	2.174.103	2.127.978	45-49	4.462.910	2.245.309	2.217.601
50-54	3.373.713	1.701.017	1.672.697	50-54	3.486.332	1.760.526	1.725.807	50-54	3.602.779	1.821.049	1.781.730
55-59	2.694.277	1.327.070	1.367.207	55-59	2.798.430	1.380.457	1.417.973	55-59	2.900.354	1.433.483	1.466.872
60-64	1.978.882	956.950	1.021.931	60-64	2.073.595	1.001.686	1.071.910	60-64	2.182.137	1.051.954	1.130.182
65-69	1.615.790	739.065	876.725	65-69	1.615.655	742.290	873.365	65-69	1.624.742	751.795	872.947
70-74	1.356.748	624.174	732.573	70-74	1.355.071	614.862	740.210	70-74	1.349.372	602.526	746.846
75-79	891.480	376.111	515.370	75-79	925.470	396.382	529.088	75-79	952.025	413.570	538.455
80+	542.091	210.323	331.768	80+	575.305	220.690	354.614	80+	611.637	232.359	379.279
Toplam	73.247.907	36.936.651	36.311.256	Toplam	74.126.570	37.352.035	36.774.536	Toplam	74.993.050	37.760.773	37.232.277

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2009				2010				2011			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.761.415	3.420.287	3.341.128	0-4	6.755.002	3.416.970	3.338.033	0-4	6.745.119	3.411.824	3.333.295
5-9	6.698.691	3.391.456	3.307.236	5-9	6.733.327	3.395.952	3.337.375	5-9	6.691.213	3.374.853	3.316.361
10-14	6.539.708	3.360.097	3.179.610	10-14	6.515.698	3.346.574	3.169.123	10-14	6.596.585	3.374.427	3.222.158
15-19	6.739.922	3.472.692	3.267.231	15-19	6.711.185	3.452.347	3.258.838	15-19	6.655.918	3.419.326	3.236.592
20-24	6.887.736	3.554.930	3.332.807	20-24	6.812.210	3.521.311	3.290.899	20-24	6.762.841	3.495.515	3.267.326
25-29	7.085.713	3.607.057	3.478.656	25-29	7.115.168	3.622.977	3.492.191	25-29	7.093.509	3.617.977	3.475.532
30-34	6.451.575	3.280.946	3.170.629	30-34	6.587.124	3.354.887	3.232.236	30-34	6.721.441	3.423.349	3.298.091
35-39	5.605.287	2.815.283	2.790.004	35-39	5.788.640	2.905.279	2.883.361	35-39	5.956.058	2.993.022	2.963.036
40-44	4.834.693	2.445.766	2.388.927	40-44	4.891.414	2.474.225	2.417.189	40-44	5.002.546	2.525.406	2.477.141
45-49	4.597.219	2.304.741	2.292.478	45-49	4.691.056	2.347.193	2.343.863	45-49	4.736.124	2.369.531	2.366.594
50-54	3.727.596	1.883.696	1.843.900	50-54	3.862.910	1.948.837	1.914.073	50-54	4.013.487	2.018.236	1.995.251
55-59	3.003.438	1.487.326	1.516.112	55-59	3.110.143	1.542.793	1.567.350	55-59	3.218.683	1.599.190	1.619.493
60-64	2.294.059	1.104.070	1.189.990	60-64	2.402.040	1.155.490	1.246.550	60-64	2.504.175	1.205.461	1.298.714
65-69	1.649.789	768.421	881.368	65-69	1.694.904	792.531	902.374	65-69	1.762.142	824.631	937.511
70-74	1.343.370	591.847	751.524	70-74	1.339.910	585.942	753.968	70-74	1.338.582	584.989	753.593
75-79	971.055	425.117	545.938	75-79	983.039	429.959	553.080	75-79	988.728	428.334	560.394
80+	648.530	245.121	403.409	80+	684.263	258.608	425.655	80+	718.947	272.841	446.107
Toplam	75.839.797	38.158.853	37.680.944	Toplam	76.678.032	38.551.875	38.126.158	Toplam	77.506.099	38.938.911	38.567.188

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2012				2013				2014			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.726.768	3.402.326	3.324.442	0-4	6.706.927	3.392.042	3.314.885	0-4	6.692.339	3.384.397	3.307.942
5-9	6.687.347	3.373.006	3.314.341	5-9	6.717.058	3.388.052	3.329.006	5-9	6.722.514	3.390.767	3.331.747
10-14	6.644.740	3.385.791	3.258.950	10-14	6.656.389	3.378.751	3.277.638	10-14	6.681.265	3.378.376	3.302.889
15-19	6.602.637	3.389.272	3.213.365	15-19	6.554.895	3.363.255	3.191.640	15-19	6.517.508	3.342.961	3.174.546
20-24	6.735.385	3.476.327	3.259.058	20-24	6.720.708	3.461.128	3.259.581	20-24	6.704.610	3.445.287	3.259.323
25-29	7.027.654	3.594.429	3.433.225	25-29	6.935.807	3.559.140	3.376.667	25-29	6.843.592	3.521.595	3.321.997
30-34	6.849.748	3.484.951	3.364.798	30-34	6.959.734	3.535.722	3.424.012	30-34	7.035.137	3.570.738	3.464.399
35-39	6.111.053	3.079.165	3.031.888	35-39	6.255.641	3.162.300	3.093.341	35-39	6.394.570	3.241.292	3.153.277
40-44	5.158.616	2.595.544	2.563.072	40-44	5.344.582	2.679.493	2.665.088	40-44	5.537.454	2.769.170	2.768.284
45-49	4.741.770	2.375.711	2.366.059	45-49	4.733.130	2.376.276	2.356.854	45-49	4.745.269	2.385.753	2.359.517
50-54	4.175.753	2.090.615	2.085.138	50-54	4.333.745	2.159.844	2.173.901	50-54	4.465.957	2.217.737	2.248.221
55-59	3.327.758	1.655.852	1.671.906	55-59	3.440.674	1.713.563	1.727.112	55-59	3.561.831	1.773.372	1.788.459
60-64	2.602.635	1.254.620	1.348.015	60-64	2.699.226	1.303.582	1.395.644	60-64	2.797.080	1.353.395	1.443.684
65-69	1.848.622	863.945	984.677	65-69	1.947.456	908.035	1.039.420	65-69	2.049.320	953.742	1.095.578
70-74	1.340.136	588.271	751.865	70-74	1.349.398	596.573	752.824	70-74	1.372.261	610.640	761.621
75-79	989.687	422.208	567.479	75-79	988.091	414.307	573.785	75-79	986.283	407.746	578.537
80+	752.651	287.256	465.395	80+	784.000	300.487	483.513	80+	811.659	311.113	500.546
Toplam	78.322.961	39.319.287	39.003.674	Toplam	79.127.461	39.692.550	39.434.911	Toplam	79.918.650	40.058.081	39.860.569

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2015				2016				2017			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.670.813	3.373.375	3.297.438	0-4	6.644.109	3.359.843	3.284.266	0-4	6.612.662	3.344.021	3.268.641
5-9	6.717.315	3.388.036	3.329.279	5-9	6.708.595	3.383.477	3.325.119	5-9	6.691.362	3.374.593	3.316.769
10-14	6.716.276	3.383.058	3.333.218	10-14	6.674.690	3.362.258	3.312.432	10-14	6.671.208	3.360.625	3.310.583
15-19	6.494.118	3.329.769	3.164.349	15-19	6.575.299	3.357.744	3.217.555	15-19	6.623.809	3.369.298	3.254.511
20-24	6.676.840	3.425.479	3.251.362	20-24	6.622.598	3.393.074	3.229.525	20-24	6.570.282	3.363.620	3.206.663
25-29	6.769.547	3.488.769	3.280.779	25-29	6.721.445	3.463.679	3.257.766	25-29	6.695.077	3.445.129	3.249.948
30-34	7.065.565	3.587.024	3.478.541	30-34	7.045.134	3.582.592	3.462.543	30-34	6.980.713	3.559.792	3.420.921
35-39	6.530.191	3.314.917	3.215.274	35-39	6.664.612	3.383.144	3.281.469	35-39	6.793.090	3.444.613	3.348.477
40-44	5.719.998	2.858.319	2.861.679	40-44	5.886.777	2.945.283	2.941.494	40-44	6.041.267	3.030.708	3.010.558
45-49	4.802.659	2.414.329	2.388.331	45-49	4.913.538	2.465.082	2.448.456	45-49	5.068.578	2.534.332	2.534.247
50-54	4.558.787	2.259.275	2.299.511	50-54	4.604.175	2.281.462	2.322.713	50-54	4.611.298	2.288.172	2.323.126
55-59	3.693.292	1.835.614	1.857.678	55-59	3.839.598	1.901.924	1.937.674	55-59	3.997.282	1.971.083	2.026.200
60-64	2.898.490	1.404.757	1.493.733	60-64	3.001.729	1.457.001	1.544.728	60-64	3.105.622	1.509.539	1.596.083
65-69	2.147.757	998.891	1.148.865	65-69	2.241.126	1.042.852	1.198.273	65-69	2.331.462	1.086.214	1.245.248
70-74	1.412.344	630.784	781.560	70-74	1.471.193	657.327	813.866	70-74	1.546.193	689.570	856.622
75-79	986.164	404.544	581.620	75-79	987.315	404.708	582.607	75-79	990.474	407.746	582.728
80+	835.230	318.554	516.676	80+	855.462	323.214	532.248	80+	873.435	326.061	547.374
Toplam	80.695.383	40.415.493	40.279.891	Toplam	81.457.397	40.764.662	40.692.735	Toplam	82.203.814	41.105.115	41.098.699

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2018				2019				2020			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.576.837	3.326.054	3.250.783	0-4	6.537.632	3.306.431	3.231.201	0-4	6.495.824	3.285.484	3.210.340
5-9	6.672.545	3.364.913	3.307.632	5-9	6.658.810	3.357.867	3.300.943	5-9	6.638.147	3.347.454	3.290.694
10-14	6.701.175	3.375.808	3.325.367	10-14	6.706.914	3.378.705	3.328.209	10-14	6.702.018	3.376.172	3.325.845
15-19	6.635.873	3.362.516	3.273.357	15-19	6.661.096	3.362.366	3.298.730	15-19	6.696.418	3.367.246	3.329.172
20-24	6.523.421	3.338.165	3.185.256	20-24	6.486.822	3.318.390	3.168.432	20-24	6.464.139	3.305.655	3.158.485
25-29	6.681.349	3.430.514	3.250.835	25-29	6.666.146	3.415.258	3.250.888	25-29	6.639.311	3.396.058	3.243.253
30-34	6.890.376	3.525.348	3.365.029	30-34	6.799.610	3.488.662	3.310.948	30-34	6.726.900	3.456.637	3.270.263
35-39	6.903.366	3.495.378	3.407.988	35-39	6.979.284	3.530.575	3.448.709	35-39	7.010.548	3.547.246	3.463.301
40-44	6.185.452	3.113.191	3.072.261	40-44	6.324.068	3.191.628	3.132.440	40-44	6.459.486	3.264.798	3.194.688
45-49	5.252.967	2.617.043	2.635.924	45-49	5.444.131	2.705.368	2.738.763	45-49	5.625.155	2.793.210	2.831.945
50-54	4.604.638	2.289.557	2.315.081	50-54	4.618.381	2.299.636	2.318.745	50-54	4.676.349	2.328.194	2.348.156
55-59	4.150.908	2.037.237	2.113.670	55-59	4.279.772	2.092.658	2.187.114	55-59	4.370.756	2.132.596	2.238.160
60-64	3.213.303	1.563.081	1.650.222	60-64	3.329.012	1.618.631	1.710.381	60-64	3.454.681	1.676.481	1.778.200
65-69	2.420.362	1.129.488	1.290.874	65-69	2.510.639	1.173.588	1.337.051	65-69	2.604.271	1.219.085	1.385.185
70-74	1.631.488	725.542	905.946	70-74	1.719.317	762.772	956.546	70-74	1.804.279	799.562	1.004.717
75-79	999.454	414.255	585.198	75-79	1.018.949	424.860	594.088	75-79	1.051.690	439.801	611.889
80+	889.500	327.868	561.632	80+	904.042	329.493	574.549	80+	917.617	331.563	586.054
Toplam	82.933.012	41.435.957	41.497.055	Toplam	83.644.625	41.756.887	41.887.738	Toplam	84.337.588	42.067.242	42.270.346

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2021				2022				2023			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.454.555	3.264.811	3.189.744	0-4	6.413.710	3.244.346	3.169.364	0-4	6.366.826	3.220.800	3.146.026
5-9	6.612.331	3.334.548	3.277.782	5-9	6.581.767	3.319.351	3.262.416	5-9	6.546.843	3.302.023	3.244.820
10-14	6.693.614	3.371.821	3.321.793	10-14	6.676.714	3.363.159	3.313.555	10-14	6.658.226	3.353.700	3.304.527
15-19	6.655.379	3.346.803	3.308.576	15-19	6.652.316	3.345.426	3.306.890	15-19	6.682.574	3.360.761	3.321.814
20-24	6.545.642	3.333.803	3.211.839	20-24	6.594.579	3.345.616	3.248.963	20-24	6.607.195	3.339.195	3.268.000
25-29	6.586.133	3.364.360	3.221.773	25-29	6.534.846	3.335.579	3.199.267	25-29	6.488.962	3.310.754	3.178.208
30-34	6.679.986	3.432.269	3.247.718	30-34	6.654.677	3.414.368	3.240.309	30-34	6.641.923	3.400.352	3.241.571
35-39	6.991.317	3.543.431	3.447.886	35-39	6.928.395	3.521.445	3.406.950	35-39	6.839.723	3.487.933	3.351.791
40-44	6.593.813	3.332.681	3.261.132	40-44	6.722.326	3.393.925	3.328.401	40-44	6.832.851	3.444.627	3.388.224
45-49	5.790.704	2.878.964	2.911.740	45-49	5.944.185	2.963.248	2.980.937	45-49	6.087.571	3.044.683	3.042.888
50-54	4.786.534	2.378.155	2.408.379	50-54	4.939.778	2.445.928	2.493.851	50-54	5.121.618	2.526.656	2.594.962
55-59	4.416.204	2.154.293	2.261.910	55-59	4.425.014	2.161.473	2.263.541	55-59	4.420.777	2.163.763	2.257.014
60-64	3.594.599	1.738.131	1.856.468	60-64	3.745.395	1.802.409	1.942.986	60-64	3.892.414	1.863.897	2.028.517
65-69	2.699.688	1.265.397	1.434.292	65-69	2.795.840	1.312.007	1.483.833	65-69	2.895.654	1.359.556	1.536.098
70-74	1.885.164	835.479	1.049.685	70-74	1.963.763	871.018	1.092.745	70-74	2.041.429	906.590	1.134.839
75-79	1.098.694	459.240	639.454	75-79	1.157.749	482.590	675.159	75-79	1.224.408	508.461	715.947
80+	930.272	334.112	596.160	80+	943.058	337.271	605.787	80+	958.533	341.750	616.784
Toplam	85.014.628	42.368.298	42.646.330	Toplam	85.674.112	42.659.160	43.014.952	Toplam	86.307.528	42.935.499	43.372.029

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2024				2025				2026			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.314.944	3.194.718	3.120.226	0-4	6.265.373	3.169.814	3.095.559	0-4	6.218.470	3.146.278	3.072.192
5-9	6.508.526	3.283.030	3.225.495	5-9	6.467.604	3.262.714	3.204.890	5-9	6.427.189	3.242.647	3.184.541
10-14	6.644.803	3.346.860	3.297.943	10-14	6.624.465	3.336.662	3.287.803	10-14	6.598.981	3.323.980	3.275.001
15-19	6.688.668	3.363.862	3.324.806	15-19	6.684.163	3.361.563	3.322.600	15-19	6.676.158	3.357.453	3.318.705
20-24	6.632.928	3.339.372	3.293.555	20-24	6.668.732	3.344.556	3.324.176	20-24	6.628.455	3.324.608	3.303.848
25-29	6.453.267	3.291.552	3.161.716	25-29	6.431.411	3.279.327	3.152.084	25-29	6.513.301	3.307.668	3.205.634
30-34	6.627.685	3.385.689	3.241.996	30-34	6.601.862	3.367.111	3.234.751	30-34	6.549.824	3.336.133	3.213.691
35-39	6.750.620	3.452.195	3.298.426	35-39	6.679.461	3.421.065	3.258.396	35-39	6.633.930	3.397.504	3.236.426
40-44	6.909.351	3.479.983	3.429.369	40-44	6.941.607	3.497.076	3.444.532	40-44	6.923.817	3.493.974	3.429.843
45-49	6.225.558	3.122.190	3.103.369	45-49	6.360.517	3.194.577	3.165.939	45-49	6.494.523	3.261.829	3.232.694
50-54	5.310.056	2.612.806	2.697.249	50-54	5.488.628	2.698.541	2.790.088	50-54	5.652.119	2.782.321	2.869.799
55-59	4.436.407	2.174.414	2.261.993	55-59	4.494.821	2.202.651	2.292.170	55-59	4.603.612	2.251.161	2.352.451
60-64	4.016.059	1.915.477	2.100.582	60-64	4.103.972	1.952.825	2.151.147	60-64	4.149.024	1.973.502	2.175.521
65-69	3.003.101	1.408.945	1.594.156	65-69	3.120.016	1.460.448	1.659.568	65-69	3.250.257	1.515.360	1.734.898
70-74	2.120.503	942.907	1.177.595	70-74	2.202.640	980.416	1.222.223	70-74	2.286.427	1.018.624	1.267.803
75-79	1.292.890	535.160	757.730	75-79	1.359.266	561.563	797.702	75-79	1.422.771	587.431	835.340
80+	979.702	348.309	631.392	80+	1.008.296	357.343	650.953	80+	1.044.475	368.828	675.647
Toplam	86.915.067	43.197.469	43.717.599	Toplam	87.502.832	43.448.250	44.054.581	Toplam	88.073.334	43.689.299	44.384.035

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2027				2028				2029			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.174.833	3.124.390	3.050.443	0-4	6.141.220	3.107.584	3.033.635	0-4	6.117.627	3.095.833	3.021.795
5-9	6.387.176	3.222.772	3.164.404	5-9	6.341.185	3.199.868	3.141.316	5-9	6.290.201	3.174.437	3.115.764
10-14	6.568.753	3.309.009	3.259.744	10-14	6.534.172	3.291.915	3.242.257	10-14	6.496.198	3.273.157	3.223.041
15-19	6.659.678	3.349.051	3.310.627	15-19	6.641.615	3.339.858	3.301.757	15-19	6.628.591	3.333.264	3.295.327
20-24	6.625.977	3.323.582	3.302.395	20-24	6.656.667	3.339.146	3.317.521	20-24	6.663.281	3.342.549	3.320.732
25-29	6.562.770	3.319.789	3.242.981	25-29	6.576.087	3.313.818	3.262.270	25-29	6.602.461	3.314.394	3.288.067
30-34	6.499.638	3.308.036	3.191.602	30-34	6.454.814	3.283.864	3.170.950	30-34	6.420.108	3.265.260	3.154.848
35-39	6.609.854	3.380.327	3.229.526	35-39	6.598.250	3.366.994	3.231.257	35-39	6.585.146	3.353.003	3.232.143
40-44	6.862.718	3.472.955	3.389.763	40-44	6.776.112	3.440.590	3.335.522	40-44	6.689.082	3.406.025	3.283.057
45-49	6.622.890	3.322.602	3.300.288	45-49	6.733.590	3.373.085	3.360.505	45-49	6.810.717	3.408.524	3.402.193
50-54	5.803.842	2.864.717	2.939.125	50-54	5.945.787	2.944.423	3.001.364	50-54	6.082.568	3.020.361	3.062.207
55-59	4.753.865	2.316.469	2.437.396	55-59	4.931.645	2.394.017	2.537.628	55-59	5.115.742	2.476.691	2.639.051
60-64	4.159.747	1.981.015	2.178.732	60-64	4.158.511	1.984.278	2.174.233	60-64	4.176.378	1.995.408	2.180.970
65-69	3.390.610	1.572.582	1.818.028	65-69	3.527.569	1.627.336	1.900.233	65-69	3.643.083	1.673.308	1.969.775
70-74	2.371.006	1.057.111	1.313.895	70-74	2.459.038	1.096.455	1.362.583	70-74	2.554.065	1.137.390	1.416.675
75-79	1.484.860	613.133	871.727	75-79	1.546.576	638.984	907.592	75-79	1.609.624	665.437	944.186
80+	1.087.072	382.389	704.683	80+	1.134.727	397.607	737.120	80+	1.185.731	413.973	771.758
Toplam	88.625.287	43.919.929	44.705.358	Toplam	89.157.565	44.139.822	45.017.743	Toplam	89.670.603	44.349.014	45.321.589

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2030				2031				2032			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.097.899	3.086.042	3.011.858	0-4	6.077.878	3.076.097	3.001.781	0-4	6.058.481	3.066.462	2.992.019
5-9	6.241.473	3.150.141	3.091.331	5-9	6.195.353	3.127.165	3.068.188	5-9	6.152.480	3.105.824	3.046.656
10-14	6.455.620	3.253.077	3.202.544	10-14	6.415.543	3.233.241	3.182.301	10-14	6.375.864	3.213.596	3.162.269
15-19	6.608.667	3.323.326	3.285.341	15-19	6.583.602	3.310.909	3.272.693	15-19	6.553.801	3.296.211	3.257.591
20-24	6.659.343	3.340.593	3.318.749	20-24	6.651.913	3.336.835	3.315.078	20-24	6.636.041	3.328.812	3.307.228
25-29	6.638.865	3.319.943	3.318.923	25-29	6.599.461	3.300.543	3.298.918	25-29	6.597.680	3.299.922	3.297.758
30-34	6.399.160	3.253.575	3.145.585	30-34	6.481.517	3.282.133	3.199.384	30-34	6.531.608	3.294.596	3.237.012
35-39	6.560.505	3.335.128	3.225.377	35-39	6.509.774	3.304.948	3.204.826	35-39	6.460.873	3.277.624	3.183.249
40-44	6.619.860	3.376.008	3.243.852	40-44	6.576.048	3.353.441	3.222.608	40-44	6.553.516	3.337.159	3.216.357
45-49	6.844.166	3.426.068	3.418.098	45-49	6.828.189	3.423.817	3.404.372	45-49	6.769.478	3.404.028	3.365.451
50-54	6.216.544	3.091.388	3.125.156	50-54	6.349.746	3.157.475	3.192.271	50-54	6.477.587	3.217.331	3.260.256
55-59	5.290.331	2.559.031	2.731.300	55-59	5.450.356	2.639.576	2.810.780	55-59	5.599.057	2.718.867	2.880.190
60-64	4.234.953	2.022.833	2.212.120	60-64	4.341.244	2.068.883	2.272.361	60-64	4.486.731	2.130.297	2.356.435
65-69	3.725.874	1.706.757	2.019.117	65-69	3.769.585	1.725.652	2.043.933	65-69	3.782.320	1.733.236	2.049.084
70-74	2.657.744	1.180.158	1.477.586	70-74	2.773.320	1.225.772	1.547.548	70-74	2.897.867	1.273.279	1.624.588
75-79	1.675.230	692.796	982.434	75-79	1.742.227	720.673	1.021.554	75-79	1.810.061	748.795	1.061.266
80+	1.238.971	431.159	807.812	80+	1.294.445	449.125	845.321	80+	1.352.678	467.958	884.720
Toplam	90.165.205	44.548.022	45.617.183	Toplam	90.640.201	44.736.284	45.903.917	Toplam	91.096.124	44.913.997	46.182.127

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2033				2034				2035			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.040.622	3.057.610	2.983.012	0-4	6.023.020	3.048.882	2.974.138	0-4	6.004.699	3.039.785	2.964.915
5-9	6.119.600	3.089.537	3.030.063	5-9	6.096.718	3.078.288	3.018.430	5-9	6.077.669	3.068.975	3.008.693
10-14	6.330.213	3.190.927	3.139.286	10-14	6.279.573	3.165.733	3.113.840	10-14	6.231.176	3.141.667	3.089.509
15-19	6.519.654	3.279.396	3.240.258	15-19	6.482.116	3.260.920	3.221.196	15-19	6.441.973	3.241.122	3.200.851
20-24	6.618.588	3.320.002	3.298.586	20-24	6.606.148	3.313.769	3.292.379	20-24	6.586.823	3.304.206	3.282.617
25-29	6.628.920	3.315.770	3.313.150	25-29	6.636.188	3.319.545	3.316.643	25-29	6.632.941	3.317.993	3.314.949
30-34	6.545.712	3.289.099	3.256.614	30-34	6.572.815	3.290.098	3.282.717	30-34	6.609.901	3.296.029	3.313.871
35-39	6.417.292	3.254.191	3.163.102	35-39	6.383.763	3.236.273	3.147.491	35-39	6.363.897	3.225.202	3.138.695
40-44	6.543.344	3.324.655	3.218.689	40-44	6.531.660	3.311.487	3.220.173	40-44	6.508.487	3.294.464	3.214.023
45-49	6.685.617	3.373.145	3.312.473	45-49	6.601.379	3.340.122	3.261.257	45-49	6.534.747	3.311.552	3.223.195
50-54	6.588.216	3.267.242	3.320.974	50-54	6.665.963	3.302.571	3.363.392	50-54	6.700.832	3.320.525	3.380.307
55-59	5.738.420	2.795.671	2.942.749	55-59	5.872.979	2.868.946	3.004.032	55-59	6.005.026	2.937.585	3.067.440
60-64	4.658.188	2.202.895	2.455.293	60-64	4.835.564	2.280.202	2.555.362	60-64	5.003.888	2.357.249	2.646.639
65-69	3.784.663	1.737.397	2.047.267	65-69	3.805.064	1.748.738	2.056.326	65-69	3.863.153	1.774.549	2.088.604
70-74	3.019.468	1.318.699	1.700.768	70-74	3.122.329	1.356.830	1.765.499	70-74	3.196.644	1.384.645	1.811.999
75-79	1.880.955	777.616	1.103.339	75-79	1.957.837	807.688	1.150.149	75-79	2.041.990	839.169	1.202.821
80+	1.413.603	487.637	925.967	80+	1.477.280	508.154	969.126	80+	1.543.731	529.483	1.014.248
Toplam	91.533.075	45.081.487	46.451.588	Toplam	91.950.398	45.238.247	46.712.151	Toplam	92.347.577	45.384.201	46.963.376

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2036				2037				2038			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.982.837	3.028.889	2.953.948	0-4	5.957.623	3.016.306	2.941.317	0-4	5.929.570	3.002.263	2.927.307
5-9	6.058.328	3.059.510	2.998.818	5-9	6.039.608	3.050.355	2.989.253	5-9	6.022.403	3.041.962	2.980.441
10-14	6.185.385	3.118.918	3.066.467	10-14	6.142.831	3.097.800	3.045.030	10-14	6.110.243	3.081.714	3.028.529
15-19	6.402.325	3.221.567	3.180.758	15-19	6.363.068	3.202.199	3.160.870	15-19	6.317.839	3.179.808	3.138.031
20-24	6.562.370	3.292.177	3.270.193	20-24	6.533.187	3.277.876	3.255.311	20-24	6.499.656	3.261.459	3.238.197
25-29	6.626.217	3.314.651	3.311.566	25-29	6.611.076	3.307.072	3.304.004	25-29	6.594.344	3.298.696	3.295.648
30-34	6.571.461	3.277.204	3.294.257	30-34	6.570.469	3.277.021	3.293.448	30-34	6.602.337	3.293.171	3.309.167
35-39	6.446.873	3.254.034	3.192.839	35-39	6.497.727	3.266.890	3.230.837	35-39	6.512.742	3.261.904	3.250.838
40-44	6.459.391	3.265.263	3.194.128	40-44	6.412.094	3.238.894	3.173.200	40-44	6.370.056	3.216.359	3.153.697
45-49	6.493.241	3.290.279	3.202.962	45-49	6.472.745	3.275.150	3.197.595	45-49	6.464.420	3.263.678	3.200.742
50-54	6.687.217	3.319.296	3.367.921	50-54	6.631.691	3.301.100	3.330.591	50-54	6.551.513	3.272.157	3.279.357
55-59	6.136.586	3.001.583	3.135.003	55-59	6.263.147	3.059.709	3.203.439	55-59	6.373.119	3.108.352	3.264.766
60-64	5.158.411	2.432.733	2.725.678	60-64	5.302.183	2.507.133	2.795.050	60-64	5.437.188	2.579.266	2.857.922
65-69	3.965.155	1.816.723	2.148.431	65-69	4.102.991	1.872.280	2.230.711	65-69	4.264.459	1.937.509	2.326.950
70-74	3.237.270	1.400.687	1.836.583	70-74	3.251.593	1.407.810	1.843.784	70-74	3.257.718	1.412.501	1.845.217
75-79	2.135.931	872.778	1.263.153	75-79	2.237.065	907.746	1.329.319	75-79	2.335.788	941.072	1.394.716
80+	1.612.216	551.380	1.060.836	80+	1.682.723	573.762	1.108.962	80+	1.756.873	596.899	1.159.974
Toplam	92.721.213	45.517.671	47.203.542	Toplam	93.071.820	45.639.102	47.432.718	Toplam	93.400.267	45.748.768	47.651.500

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2039				2040				2041			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.898.400	2.986.684	2.911.715	0-4	5.863.253	2.969.232	2.894.021	0-4	5.825.402	2.950.526	2.874.876
5-9	6.005.444	3.033.690	2.971.754	5-9	5.987.746	3.025.048	2.962.698	5-9	5.966.494	3.014.616	2.951.878
10-14	6.087.628	3.070.651	3.016.978	10-14	6.068.818	3.061.517	3.007.301	10-14	6.049.694	3.052.227	2.997.467
15-19	6.267.615	3.154.896	3.112.719	15-19	6.219.595	3.131.105	3.088.490	15-19	6.174.145	3.108.625	3.065.520
20-24	6.462.726	3.243.386	3.219.340	20-24	6.423.147	3.223.996	3.199.151	20-24	6.384.011	3.204.840	3.179.170
25-29	6.582.585	3.292.880	3.289.706	25-29	6.563.901	3.283.752	3.280.149	25-29	6.540.040	3.272.165	3.267.876
30-34	6.610.311	3.297.332	3.312.979	30-34	6.607.739	3.296.204	3.311.535	30-34	6.601.624	3.293.292	3.308.333
35-39	6.540.673	3.263.367	3.277.306	35-39	6.578.448	3.269.727	3.308.721	35-39	6.540.929	3.251.554	3.289.375
40-44	6.337.954	3.199.279	3.138.675	40-44	6.319.283	3.188.966	3.130.317	40-44	6.402.754	3.218.115	3.184.638
45-49	6.454.511	3.251.534	3.202.977	45-49	6.433.016	3.235.590	3.197.427	45-49	6.385.661	3.207.639	3.178.022
50-54	6.470.959	3.241.175	3.229.785	50-54	6.407.495	3.214.529	3.192.966	50-54	6.368.488	3.194.938	3.173.550
55-59	6.451.095	3.143.101	3.307.994	55-59	6.487.020	3.161.280	3.325.740	55-59	6.475.475	3.161.179	3.314.297
60-64	5.567.739	2.648.206	2.919.532	60-64	5.695.705	2.712.917	2.982.788	60-64	5.823.041	2.773.382	3.049.659
65-69	4.431.037	2.006.851	2.424.186	65-69	4.588.590	2.076.037	2.512.553	65-69	4.732.749	2.143.926	2.588.823
70-74	3.280.186	1.423.428	1.856.758	70-74	3.335.356	1.446.410	1.888.946	70-74	3.428.189	1.482.733	1.945.456
75-79	2.419.305	968.994	1.450.311	75-79	2.479.405	989.402	1.490.003	75-79	2.512.439	1.001.428	1.511.012
80+	1.836.418	621.130	1.215.288	80+	1.921.451	646.505	1.274.947	80+	2.012.812	673.262	1.339.550
Toplam	93.704.583	45.846.582	47.858.001	Toplam	93.979.969	45.932.217	48.047.752	Toplam	94.223.947	46.004.447	48.219.500

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2042				2043				2044			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.784.201	2.930.247	2.853.954	0-4	5.738.926	2.908.012	2.830.914	0-4	5.690.007	2.884.000	2.806.008
5-9	5.941.860	3.002.493	2.939.367	5-9	5.914.341	2.988.918	2.925.423	5-9	5.883.647	2.973.806	2.909.841
10-14	6.031.174	3.043.248	2.987.927	10-14	6.014.154	3.035.026	2.979.128	10-14	5.997.369	3.026.925	2.970.445
15-19	6.131.902	3.087.771	3.044.131	15-19	6.099.580	3.071.928	3.027.651	15-19	6.077.193	3.061.089	3.016.104
20-24	6.345.222	3.185.867	3.159.355	20-24	6.300.433	3.163.880	3.136.553	20-24	6.250.631	3.139.379	3.111.252
25-29	6.511.410	3.258.318	3.253.092	25-29	6.478.390	3.242.363	3.236.026	25-29	6.441.941	3.224.760	3.217.182
30-34	6.587.060	3.286.170	3.300.890	30-34	6.570.844	3.278.255	3.292.589	30-34	6.559.531	3.272.879	3.286.651
35-39	6.540.582	3.251.866	3.288.716	35-39	6.572.832	3.268.364	3.304.469	35-39	6.581.237	3.272.964	3.308.273
40-44	6.454.159	3.231.428	3.222.731	40-44	6.469.797	3.227.051	3.242.746	40-44	6.498.197	3.229.069	3.269.127
45-49	6.339.945	3.182.497	3.157.448	45-49	6.299.295	3.161.140	3.138.154	45-49	6.268.377	3.145.155	3.123.222
50-54	6.349.908	3.181.286	3.168.623	50-54	6.343.039	3.171.145	3.171.895	50-54	6.334.414	3.160.319	3.174.095
55-59	6.422.990	3.144.977	3.278.013	55-59	6.346.385	3.118.605	3.227.781	55-59	6.269.373	3.090.353	3.179.020
60-64	5.945.442	2.828.484	3.116.957	60-64	6.051.696	2.874.829	3.176.867	60-64	6.127.067	2.908.285	3.218.781
65-69	4.866.421	2.210.941	2.655.480	65-69	4.991.563	2.276.033	2.715.530	65-69	5.112.451	2.338.376	2.774.075
70-74	3.551.280	1.529.815	2.021.464	70-74	3.693.761	1.584.614	2.109.147	70-74	3.839.696	1.642.713	2.196.983
75-79	2.524.838	1.007.376	1.517.462	75-79	2.531.137	1.012.006	1.519.131	75-79	2.550.835	1.021.533	1.529.302
80+	2.108.364	700.831	1.407.533	80+	2.202.503	727.595	1.474.907	80+	2.288.396	751.653	1.536.743
Toplam	94.436.758	46.063.615	48.373.142	Toplam	94.618.674	46.109.762	48.508.912	Toplam	94.770.361	46.143.258	48.627.103

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2045				2046				2047			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.637.873	2.858.335	2.779.539	0-4	5.584.264	2.831.903	2.752.361	0-4	5.529.085	2.804.651	2.724.434
5-9	5.848.971	2.956.813	2.892.158	5-9	5.811.605	2.938.580	2.873.026	5-9	5.770.880	2.918.763	2.852.118
10-14	5.979.843	3.018.451	2.961.393	10-14	5.958.767	3.008.189	2.950.578	10-14	5.934.309	2.996.236	2.938.073
15-19	6.058.598	3.052.168	3.006.430	15-19	6.039.689	3.043.090	2.996.598	15-19	6.021.379	3.034.318	2.987.061
20-24	6.203.022	3.115.988	3.087.034	20-24	6.157.974	3.093.899	3.064.075	20-24	6.116.119	3.073.422	3.042.697
25-29	6.402.842	3.205.836	3.197.006	25-29	6.364.180	3.187.141	3.177.039	25-29	6.325.855	3.168.618	3.157.237
30-34	6.541.309	3.264.205	3.277.104	30-34	6.517.924	3.253.084	3.264.841	30-34	6.489.777	3.239.706	3.250.071
35-39	6.579.144	3.272.314	3.306.829	35-39	6.573.522	3.269.892	3.303.631	35-39	6.559.485	3.263.286	3.296.199
40-44	6.536.367	3.235.931	3.300.436	40-44	6.499.743	3.218.585	3.281.158	40-44	6.500.020	3.219.506	3.280.514
45-49	6.250.730	3.135.810	3.114.920	45-49	6.334.338	3.165.301	3.169.036	45-49	6.386.084	3.179.128	3.206.956
50-54	6.314.335	3.145.765	3.168.570	50-54	6.268.795	3.119.485	3.149.310	50-54	6.224.884	3.095.968	3.128.917
55-59	6.209.093	3.066.246	3.142.847	55-59	6.172.659	3.048.854	3.123.805	55-59	6.156.069	3.037.069	3.119.001
60-64	6.162.168	2.926.333	3.235.835	60-64	6.151.943	2.927.461	3.224.482	60-64	6.102.768	2.913.738	3.189.030
65-69	5.231.228	2.397.010	2.834.218	65-69	5.349.759	2.451.965	2.897.793	65-69	5.463.947	2.502.222	2.961.725
70-74	3.977.367	1.700.729	2.276.639	70-74	4.103.135	1.757.790	2.345.346	70-74	4.219.624	1.814.191	2.405.433
75-79	2.596.863	1.039.974	1.556.888	75-79	2.672.480	1.068.008	1.604.472	75-79	2.771.279	1.103.572	1.667.707
80+	2.362.339	772.076	1.590.263	80+	2.423.686	788.864	1.634.822	80+	2.476.391	803.336	1.673.055
Toplam	94.892.090	46.163.982	48.728.108	Toplam	94.984.464	46.172.090	48.812.374	Toplam	95.047.957	46.167.730	48.880.227

EN DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2048				2049				2050			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.472.102	2.776.447	2.695.655	**0-4**	5.413.648	2.747.416	2.666.231	**0-4**	5.354.348	2.717.889	2.636.459
5-9	5.726.081	2.896.988	2.829.093	**5-9**	5.677.606	2.873.404	2.804.202	**5-9**	5.625.892	2.848.141	2.777.751
10-14	5.906.965	2.982.830	2.924.135	**10-14**	5.876.438	2.967.877	2.908.560	**10-14**	5.841.920	2.951.035	2.890.885
15-19	6.004.563	3.026.297	2.978.265	**15-19**	5.987.966	3.018.382	2.969.584	**15-19**	5.970.618	3.010.083	2.960.535
20-24	6.084.149	3.057.924	3.026.226	**20-24**	6.062.066	3.047.382	3.014.684	**20-24**	6.043.747	3.038.733	3.005.014
25-29	6.281.537	3.147.087	3.134.450	**25-29**	6.232.189	3.123.023	3.109.166	**25-29**	6.185.005	3.100.041	3.084.964
30-34	6.457.243	3.224.222	3.233.021	**30-34**	6.421.258	3.207.064	3.214.193	**30-34**	6.382.602	3.188.566	3.194.036
35-39	6.543.794	3.255.883	3.287.911	**35-39**	6.532.942	3.250.962	3.281.980	**35-39**	6.515.180	3.242.734	3.272.445
40-44	6.532.622	3.236.400	3.296.221	**40-44**	6.541.486	3.241.478	3.300.008	**40-44**	6.539.904	3.241.339	3.298.565
45-49	6.402.328	3.175.486	3.226.842	**45-49**	6.431.192	3.178.134	3.253.058	**45-49**	6.469.709	3.185.545	3.284.165
50-54	6.186.000	3.076.189	3.109.811	**50-54**	6.156.680	3.061.642	3.095.038	**50-54**	6.140.389	3.053.554	3.086.835
55-59	6.150.847	3.028.618	3.122.229	**55-59**	6.143.844	3.019.474	3.124.370	**55-59**	6.125.652	3.006.758	3.118.894
60-64	6.030.876	2.890.761	3.140.114	**60-64**	5.958.903	2.866.168	3.092.735	**60-64**	5.903.182	2.845.512	3.057.670
65-69	5.563.332	2.544.817	3.018.515	**65-69**	5.634.048	2.576.002	3.058.046	**65-69**	5.667.369	2.593.543	3.073.826
70-74	4.328.873	1.869.181	2.459.693	**70-74**	4.434.791	1.922.061	2.512.730	**70-74**	4.539.324	1.972.047	2.567.278
75-79	2.884.622	1.144.584	1.740.038	**75-79**	3.000.084	1.187.994	1.812.090	**75-79**	3.108.741	1.231.515	1.877.227
80+	2.527.149	817.732	1.709.417	**80+**	2.584.186	834.623	1.749.563	**80+**	2.652.398	855.401	1.796.997
Toplam	95.083.082	46.151.446	48.931.636	**Toplam**	95.089.326	46.123.086	48.966.240	**Toplam**	95.065.978	46.082.435	48.983.543

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2000				2001				2002			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.587.096	3.397.930	3.189.166	0-4	6.667.030	3.425.215	3.241.815	0-4	6.713.127	3.435.318	3.277.810
5-9	6.758.951	3.487.019	3.271.932	5-9	6.702.113	3.453.096	3.249.017	5-9	6.647.310	3.422.186	3.225.124
10-14	6.881.033	3.571.961	3.309.072	10-14	6.829.544	3.545.016	3.284.527	10-14	6.800.195	3.524.808	3.275.387
15-19	7.211.964	3.692.566	3.519.398	15-19	7.187.898	3.686.462	3.501.436	15-19	7.119.128	3.661.479	3.457.649
20-24	6.692.455	3.427.965	3.264.490	20-24	6.826.371	3.496.758	3.329.613	20-24	6.954.080	3.558.529	3.395.550
25-29	5.897.288	2.977.517	2.919.771	25-29	6.065.322	3.066.277	2.999.045	25-29	6.220.654	3.153.360	3.067.294
30-34	5.011.384	2.553.302	2.458.082	30-34	5.122.393	2.604.834	2.517.560	30-34	5.279.323	2.675.922	2.603.401
35-39	4.856.061	2.454.475	2.401.586	35-39	4.900.073	2.476.676	2.423.397	35-39	4.903.225	2.481.906	2.421.319
40-44	4.070.161	2.084.292	1.985.869	40-44	4.225.405	2.157.091	2.068.314	40-44	4.392.683	2.232.997	2.159.686
45-49	3.369.932	1.711.382	1.658.550	45-49	3.484.500	1.772.604	1.711.896	45-49	3.599.434	1.834.011	1.765.423
50-54	2.718.285	1.356.886	1.361.399	50-54	2.830.808	1.414.376	1.416.431	50-54	2.938.857	1.470.721	1.468.136
55-59	2.059.131	1.016.625	1.042.506	55-59	2.136.417	1.056.070	1.080.347	55-59	2.236.867	1.104.785	1.132.082
60-64	1.829.917	864.615	965.302	60-64	1.823.710	861.368	962.342	60-64	1.821.943	864.430	957.513
65-69	1.646.083	795.171	850.912	65-69	1.651.137	792.246	858.891	65-69	1.646.568	780.168	866.400
70-74	1.173.044	518.059	654.985	70-74	1.229.063	548.352	680.711	70-74	1.275.188	577.521	697.667
75-79	577.795	254.536	323.259	75-79	655.176	283.935	371.241	75-79	716.061	304.229	411.832
80+	463.350	182.436	280.914	80+	437.637	171.744	265.893	80+	439.327	173.344	265.983
Toplam	67.803.930	34.346.737	33.457.193	Toplam	68.774.596	34.812.119	33.962.477	Toplam	69.703.968	35.255.711	34.448.257

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2003				2004				2005			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.722.173	3.426.646	3.295.527	0-4	6.744.972	3.425.044	3.319.928	0-4	6.778.135	3.428.664	3.349.471
5-9	6.598.099	3.395.351	3.202.748	5-9	6.559.332	3.374.305	3.185.026	5-9	6.534.718	3.360.449	3.174.269
10-14	6.783.772	3.508.668	3.275.104	10-14	6.765.957	3.491.909	3.274.048	10-14	6.736.470	3.471.155	3.265.315
15-19	7.024.092	3.624.550	3.399.542	15-19	6.928.719	3.585.351	3.343.368	15-19	6.851.814	3.550.990	3.300.824
20-24	7.063.125	3.609.223	3.453.902	20-24	7.137.081	3.643.840	3.493.241	20-24	7.165.533	3.659.361	3.506.172
25-29	6.365.316	3.237.312	3.128.005	25-29	6.504.120	3.316.994	3.187.126	25-29	6.639.492	3.391.160	3.248.333
30-34	5.466.767	2.761.232	2.705.535	30-34	5.661.209	2.852.416	2.808.793	30-34	5.845.071	2.943.009	2.902.062
35-39	4.891.454	2.481.143	2.410.311	35-39	4.900.945	2.489.580	2.411.365	35-39	4.956.969	2.517.869	2.439.100
40-44	4.555.342	2.305.497	2.249.846	40-44	4.690.946	2.365.924	2.325.023	40-44	4.785.294	2.408.930	2.376.364
45-49	3.718.210	1.896.429	1.821.781	45-49	3.845.461	1.961.011	1.884.450	45-49	3.983.351	2.028.124	1.955.227
50-54	3.044.451	1.526.614	1.517.836	50-54	3.151.146	1.583.330	1.567.817	50-54	3.261.524	1.641.713	1.619.811
55-59	2.352.234	1.159.640	1.192.594	55-59	2.471.249	1.216.555	1.254.694	55-59	2.585.976	1.272.662	1.313.314
60-64	1.830.624	874.808	955.816	60-64	1.857.052	893.408	963.643	60-64	1.905.680	920.583	985.097
65-69	1.636.699	763.940	872.759	65-69	1.626.474	749.605	876.869	65-69	1.619.636	741.205	878.431
70-74	1.310.914	602.352	708.562	70-74	1.336.035	619.235	716.800	70-74	1.351.083	626.501	724.581
75-79	767.239	321.017	446.222	75-79	811.531	337.517	474.015	75-79	850.400	355.064	495.335
80+	457.063	180.938	276.125	80+	483.576	190.926	292.650	80+	514.403	201.467	312.936
Toplam	70.587.574	35.675.359	34.912.215	Toplam	71.475.805	36.096.949	35.378.857	Toplam	72.365.548	36.518.907	35.846.642

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2006				2007				2008			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.734.331	3.406.586	3.327.745	0-4	6.728.979	3.403.918	3.325.061	0-4	6.757.315	3.418.246	3.339.069
5-9	6.615.285	3.388.152	3.227.133	5-9	6.663.026	3.399.310	3.263.717	5-9	6.674.206	3.392.022	3.282.184
10-14	6.680.383	3.437.676	3.242.707	10-14	6.626.308	3.407.188	3.219.120	10-14	6.577.804	3.380.761	3.197.042
15-19	6.801.225	3.524.540	3.276.685	15-19	6.772.683	3.504.775	3.267.908	15-19	6.757.003	3.489.046	3.267.957
20-24	7.142.565	3.653.770	3.488.794	20-24	7.075.150	3.629.468	3.445.682	20-24	6.981.612	3.593.327	3.388.285
25-29	6.773.572	3.459.784	3.313.788	25-29	6.901.552	3.521.475	3.380.077	25-29	7.011.044	3.572.220	3.438.824
30-34	6.012.824	3.031.301	2.981.522	30-34	6.168.018	3.117.960	3.050.058	30-34	6.312.672	3.201.553	3.111.119
35-39	5.068.069	2.569.274	2.498.795	35-39	5.224.654	2.639.973	2.584.681	35-39	5.411.484	2.724.720	2.686.764
40-44	4.829.904	2.431.268	2.398.635	40-44	4.834.263	2.436.972	2.397.290	40-44	4.823.954	2.436.834	2.387.120
45-49	4.136.771	2.099.590	2.037.182	45-49	4.302.081	2.174.103	2.127.978	45-49	4.462.910	2.245.309	2.217.601
50-54	3.373.713	1.701.017	1.672.697	50-54	3.486.332	1.760.526	1.725.807	50-54	3.602.779	1.821.049	1.781.730
55-59	2.694.277	1.327.070	1.367.207	55-59	2.798.430	1.380.457	1.417.973	55-59	2.900.354	1.433.483	1.466.872
60-64	1.978.882	956.950	1.021.931	60-64	2.073.595	1.001.686	1.071.910	60-64	2.182.137	1.051.954	1.130.182
65-69	1.615.790	739.065	876.725	65-69	1.615.655	742.290	873.365	65-69	1.624.742	751.795	872.947
70-74	1.356.748	624.174	732.573	70-74	1.355.071	614.862	740.210	70-74	1.349.372	602.526	746.846
75-79	891.480	376.111	515.370	75-79	925.470	396.382	529.088	75-79	952.025	413.570	538.455
80+	542.091	210.323	331.768	80+	575.305	220.690	354.614	80+	611.637	232.359	379.279
Toplam	73.247.907	36.936.651	36.311.256	Toplam	74.126.570	37.352.035	36.774.536	Toplam	74.993.050	37.760.773	37.232.277

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2009				2010				2011			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.774.125	3.426.738	3.347.387	0-4	6.767.638	3.423.363	3.344.274	0-4	6.751.322	3.414.947	3.336.376
5-9	6.698.691	3.391.456	3.307.236	5-9	6.733.327	3.395.952	3.337.375	5-9	6.691.213	3.374.853	3.316.361
10-14	6.539.708	3.360.097	3.179.610	10-14	6.515.698	3.346.574	3.169.123	10-14	6.596.585	3.374.427	3.222.158
15-19	6.739.922	3.472.692	3.267.231	15-19	6.711.185	3.452.347	3.258.838	15-19	6.655.918	3.419.326	3.236.592
20-24	6.887.736	3.554.930	3.332.807	20-24	6.812.210	3.521.311	3.290.899	20-24	6.762.841	3.495.515	3.267.326
25-29	7.085.713	3.607.057	3.478.656	25-29	7.115.168	3.622.977	3.492.191	25-29	7.093.509	3.617.977	3.475.532
30-34	6.451.575	3.280.946	3.170.629	30-34	6.587.124	3.354.887	3.232.236	30-34	6.721.441	3.423.349	3.298.091
35-39	5.605.287	2.815.283	2.790.004	35-39	5.788.640	2.905.279	2.883.361	35-39	5.956.058	2.993.022	2.963.036
40-44	4.834.693	2.445.766	2.388.927	40-44	4.891.414	2.474.225	2.417.189	40-44	5.002.546	2.525.406	2.477.141
45-49	4.597.219	2.304.741	2.292.478	45-49	4.691.056	2.347.193	2.343.863	45-49	4.736.124	2.369.531	2.366.594
50-54	3.727.596	1.883.696	1.843.900	50-54	3.862.910	1.948.837	1.914.073	50-54	4.013.487	2.018.236	1.995.251
55-59	3.003.438	1.487.326	1.516.112	55-59	3.110.143	1.542.793	1.567.350	55-59	3.218.683	1.599.190	1.619.493
60-64	2.294.059	1.104.070	1.189.990	60-64	2.402.040	1.155.490	1.246.550	60-64	2.504.175	1.205.461	1.298.714
65-69	1.649.789	768.421	881.368	65-69	1.694.904	792.531	902.374	65-69	1.762.142	824.631	937.511
70-74	1.343.370	591.847	751.524	70-74	1.339.910	585.942	753.968	70-74	1.338.582	584.989	753.593
75-79	971.055	425.117	545.938	75-79	983.039	429.959	553.080	75-79	988.728	428.334	560.394
80+	648.530	245.121	403.409	80+	684.263	258.608	425.655	80+	718.947	272.841	446.107
Toplam	75.852.507	38.165.304	37.687.203	Toplam	76.690.668	38.558.269	38.132.399	Toplam	77.512.302	38.942.034	38.570.268

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2012				2013				2014			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.726.571	3.402.207	3.324.364	0-4	6.700.336	3.388.688	3.311.648	0-4	6.666.791	3.371.471	3.295.319
5-9	6.687.347	3.373.006	3.314.341	5-9	6.717.058	3.388.052	3.329.006	5-9	6.735.081	3.397.108	3.337.973
10-14	6.644.740	3.385.791	3.258.950	10-14	6.656.389	3.378.751	3.277.638	10-14	6.681.265	3.378.376	3.302.889
15-19	6.602.637	3.389.272	3.213.365	15-19	6.554.895	3.363.255	3.191.640	15-19	6.517.508	3.342.961	3.174.546
20-24	6.735.385	3.476.327	3.259.058	20-24	6.720.708	3.461.128	3.259.581	20-24	6.704.610	3.445.287	3.259.323
25-29	7.027.654	3.594.429	3.433.225	25-29	6.935.807	3.559.140	3.376.667	25-29	6.843.592	3.521.595	3.321.997
30-34	6.849.748	3.484.951	3.364.798	30-34	6.959.734	3.535.722	3.424.012	30-34	7.035.137	3.570.738	3.464.399
35-39	6.111.053	3.079.165	3.031.888	35-39	6.255.641	3.162.300	3.093.341	35-39	6.394.570	3.241.292	3.153.277
40-44	5.158.616	2.595.544	2.563.072	40-44	5.344.582	2.679.493	2.665.088	40-44	5.537.454	2.769.170	2.768.284
45-49	4.741.770	2.375.711	2.366.059	45-49	4.733.130	2.376.276	2.356.854	45-49	4.745.269	2.385.753	2.359.517
50-54	4.175.753	2.090.615	2.085.138	50-54	4.333.745	2.159.844	2.173.901	50-54	4.465.957	2.217.737	2.248.221
55-59	3.327.758	1.655.852	1.671.906	55-59	3.440.674	1.713.563	1.727.112	55-59	3.561.831	1.773.372	1.788.459
60-64	2.602.635	1.254.620	1.348.015	60-64	2.699.226	1.303.582	1.395.644	60-64	2.797.080	1.353.395	1.443.684
65-69	1.848.622	863.945	984.677	65-69	1.947.456	908.035	1.039.420	65-69	2.049.320	953.742	1.095.578
70-74	1.340.136	588.271	751.865	70-74	1.349.398	596.573	752.824	70-74	1.372.261	610.640	761.621
75-79	989.687	422.208	567.479	75-79	988.091	414.307	573.785	75-79	986.283	407.746	578.537
80+	752.651	287.256	465.395	80+	784.000	300.487	483.513	80+	811.659	311.113	500.546
Toplam	78.322.763	39.319.167	39.003.596	Toplam	79.120.870	39.689.196	39.431.674	Toplam	79.905.668	40.051.496	39.854.172

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2015				2016				2017			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.638.894	3.357.234	3.281.660	0-4	6.612.166	3.343.690	3.268.476	0-4	6.580.716	3.327.866	3.252.850
5-9	6.729.873	3.394.370	3.335.502	5-9	6.714.813	3.386.611	3.328.202	5-9	6.691.228	3.374.523	3.316.705
10-14	6.716.276	3.383.058	3.333.218	10-14	6.674.690	3.362.258	3.312.432	10-14	6.671.208	3.360.625	3.310.583
15-19	6.494.118	3.329.769	3.164.349	15-19	6.575.299	3.357.744	3.217.555	15-19	6.623.809	3.369.298	3.254.511
20-24	6.676.840	3.425.479	3.251.362	20-24	6.622.598	3.393.074	3.229.525	20-24	6.570.282	3.363.620	3.206.663
25-29	6.769.547	3.488.769	3.280.779	25-29	6.721.445	3.463.679	3.257.766	25-29	6.695.077	3.445.129	3.249.948
30-34	7.065.565	3.587.024	3.478.541	30-34	7.045.134	3.582.592	3.462.543	30-34	6.980.713	3.559.792	3.420.921
35-39	6.530.191	3.314.917	3.215.274	35-39	6.664.612	3.383.144	3.281.469	35-39	6.793.090	3.444.613	3.348.477
40-44	5.719.998	2.858.319	2.861.679	40-44	5.886.777	2.945.283	2.941.494	40-44	6.041.267	3.030.708	3.010.558
45-49	4.802.659	2.414.329	2.388.331	45-49	4.913.538	2.465.082	2.448.456	45-49	5.068.578	2.534.332	2.534.247
50-54	4.558.787	2.259.275	2.299.511	50-54	4.604.175	2.281.462	2.322.713	50-54	4.611.298	2.288.172	2.323.126
55-59	3.693.292	1.835.614	1.857.678	55-59	3.839.598	1.901.924	1.937.674	55-59	3.997.282	1.971.083	2.026.200
60-64	2.898.490	1.404.757	1.493.733	60-64	3.001.729	1.457.001	1.544.728	60-64	3.105.622	1.509.539	1.596.083
65-69	2.147.757	998.891	1.148.865	65-69	2.241.126	1.042.852	1.198.273	65-69	2.331.462	1.086.214	1.245.248
70-74	1.412.344	630.784	781.560	70-74	1.471.193	657.327	813.866	70-74	1.546.193	689.570	856.622
75-79	986.164	404.544	581.620	75-79	987.315	404.708	582.607	75-79	990.474	407.746	582.728
80+	835.230	318.554	516.676	80+	855.462	323.214	532.248	80+	873.435	326.061	547.374
Toplam	80.676.022	40.405.686	40.270.336	Toplam	81.431.671	40.751.643	40.680.028	Toplam	82.171.735	41.088.891	41.082.844

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2018				2019				2020			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.544.910	3.309.907	3.235.002	0-4	6.505.741	3.290.302	3.215.440	0-4	6.463.982	3.269.379	3.194.603
5-9	6.666.045	3.361.632	3.304.413	5-9	6.633.404	3.345.055	3.288.349	5-9	6.606.386	3.331.437	3.274.949
10-14	6.701.175	3.375.808	3.325.367	10-14	6.719.453	3.385.025	3.334.428	10-14	6.714.551	3.382.488	3.332.063
15-19	6.635.873	3.362.516	3.273.357	15-19	6.661.096	3.362.366	3.298.730	15-19	6.696.418	3.367.246	3.329.172
20-24	6.523.421	3.338.165	3.185.256	20-24	6.486.822	3.318.390	3.168.432	20-24	6.464.139	3.305.655	3.158.485
25-29	6.681.349	3.430.514	3.250.835	25-29	6.666.146	3.415.258	3.250.888	25-29	6.639.311	3.396.058	3.243.253
30-34	6.890.376	3.525.348	3.365.029	30-34	6.799.610	3.488.662	3.310.948	30-34	6.726.900	3.456.637	3.270.263
35-39	6.903.366	3.495.378	3.407.988	35-39	6.979.284	3.530.575	3.448.709	35-39	7.010.548	3.547.246	3.463.301
40-44	6.185.452	3.113.191	3.072.261	40-44	6.324.068	3.191.628	3.132.440	40-44	6.459.486	3.264.798	3.194.688
45-49	5.252.967	2.617.043	2.635.924	45-49	5.444.131	2.705.368	2.738.763	45-49	5.625.155	2.793.210	2.831.945
50-54	4.604.638	2.289.557	2.315.081	50-54	4.618.381	2.299.636	2.318.745	50-54	4.676.349	2.328.194	2.348.156
55-59	4.150.908	2.037.237	2.113.670	55-59	4.279.772	2.092.658	2.187.114	55-59	4.370.756	2.132.596	2.238.160
60-64	3.213.303	1.563.081	1.650.222	60-64	3.329.012	1.618.631	1.710.381	60-64	3.454.681	1.676.481	1.778.200
65-69	2.420.362	1.129.488	1.290.874	65-69	2.510.639	1.173.588	1.337.051	65-69	2.604.271	1.219.085	1.385.185
70-74	1.631.488	725.542	905.946	70-74	1.719.317	762.772	956.546	70-74	1.804.279	799.562	1.004.717
75-79	999.454	414.255	585.198	75-79	1.018.949	424.860	594.088	75-79	1.051.690	439.801	611.889
80+	889.500	327.868	561.632	80+	904.042	329.493	574.549	80+	917.617	331.563	586.054
Toplam	82.894.585	41.416.530	41.478.055	Toplam	83.599.867	41.734.266	41.865.601	Toplam	84.286.517	42.041.435	42.245.082

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2021				2022				2023			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.422.759	3.248.728	3.174.031	0-4	6.381.959	3.228.284	3.153.675	0-4	6.347.831	3.211.211	3.136.621
5-9	6.580.541	3.318.517	3.262.024	5-9	6.549.971	3.303.316	3.246.656	5-9	6.515.062	3.285.994	3.229.068
10-14	6.699.817	3.374.945	3.324.873	10-14	6.676.574	3.363.085	3.313.489	10-14	6.651.735	3.350.425	3.301.310
15-19	6.655.379	3.346.803	3.308.576	15-19	6.652.316	3.345.426	3.306.890	15-19	6.682.574	3.360.761	3.321.814
20-24	6.545.642	3.333.803	3.211.839	20-24	6.594.579	3.345.616	3.248.963	20-24	6.607.195	3.339.195	3.268.000
25-29	6.586.133	3.364.360	3.221.773	25-29	6.534.846	3.335.579	3.199.267	25-29	6.488.962	3.310.754	3.178.208
30-34	6.679.986	3.432.269	3.247.718	30-34	6.654.677	3.414.368	3.240.309	30-34	6.641.923	3.400.352	3.241.571
35-39	6.991.317	3.543.431	3.447.886	35-39	6.928.395	3.521.445	3.406.950	35-39	6.839.723	3.487.933	3.351.791
40-44	6.593.813	3.332.681	3.261.132	40-44	6.722.326	3.393.925	3.328.401	40-44	6.832.851	3.444.627	3.388.224
45-49	5.790.704	2.878.964	2.911.740	45-49	5.944.185	2.963.248	2.980.937	45-49	6.087.571	3.044.683	3.042.888
50-54	4.786.534	2.378.155	2.408.379	50-54	4.939.778	2.445.928	2.493.851	50-54	5.121.618	2.526.656	2.594.962
55-59	4.416.204	2.154.293	2.261.910	55-59	4.425.014	2.161.473	2.263.541	55-59	4.420.777	2.163.763	2.257.014
60-64	3.594.599	1.738.131	1.856.468	60-64	3.745.395	1.802.409	1.942.986	60-64	3.892.414	1.863.897	2.028.517
65-69	2.699.688	1.265.397	1.434.292	65-69	2.795.840	1.312.007	1.483.833	65-69	2.895.654	1.359.556	1.536.098
70-74	1.885.164	835.479	1.049.685	70-74	1.963.763	871.018	1.092.745	70-74	2.041.429	906.590	1.134.839
75-79	1.098.694	459.240	639.454	75-79	1.157.749	482.590	675.159	75-79	1.224.408	508.461	715.947
80+	930.272	334.112	596.160	80+	943.058	337.271	605.787	80+	958.533	341.750	616.784
Toplam	84.957.246	42.339.307	42.617.938	Toplam	85.610.425	42.626.989	42.983.436	Toplam	86.250.261	42.906.606	43.343.656

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2024				2025				2026			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.315.076	3.194.817	3.120.259	0-4	6.284.556	3.179.549	3.105.007	0-4	6.263.023	3.168.849	3.094.173
5-9	6.476.777	3.267.015	3.209.762	5-9	6.435.900	3.246.720	3.189.180	5-9	6.395.528	3.226.674	3.168.854
10-14	6.619.449	3.334.088	3.285.361	10-14	6.592.769	3.320.697	3.272.072	10-14	6.567.255	3.307.999	3.259.256
15-19	6.701.178	3.370.158	3.331.020	15-19	6.696.666	3.367.853	3.328.812	15-19	6.682.344	3.360.562	3.321.782
20-24	6.632.928	3.339.372	3.293.555	20-24	6.668.732	3.344.556	3.324.176	20-24	6.628.455	3.324.608	3.303.848
25-29	6.453.267	3.291.552	3.161.716	25-29	6.431.411	3.279.327	3.152.084	25-29	6.513.301	3.307.668	3.205.634
30-34	6.627.685	3.385.689	3.241.996	30-34	6.601.862	3.367.111	3.234.751	30-34	6.549.824	3.336.133	3.213.691
35-39	6.750.620	3.452.195	3.298.426	35-39	6.679.461	3.421.065	3.258.396	35-39	6.633.930	3.397.504	3.236.426
40-44	6.909.351	3.479.983	3.429.369	40-44	6.941.607	3.497.076	3.444.532	40-44	6.923.817	3.493.974	3.429.843
45-49	6.225.558	3.122.190	3.103.369	45-49	6.360.517	3.194.577	3.165.939	45-49	6.494.523	3.261.829	3.232.694
50-54	5.310.056	2.612.806	2.697.249	50-54	5.488.628	2.698.541	2.790.088	50-54	5.652.119	2.782.321	2.869.799
55-59	4.436.407	2.174.414	2.261.993	55-59	4.494.821	2.202.651	2.292.170	55-59	4.603.612	2.251.161	2.352.451
60-64	4.016.059	1.915.477	2.100.582	60-64	4.103.972	1.952.825	2.151.147	60-64	4.149.024	1.973.502	2.175.521
65-69	3.003.101	1.408.945	1.594.156	65-69	3.120.016	1.460.448	1.659.568	65-69	3.250.257	1.515.360	1.734.898
70-74	2.120.503	942.907	1.177.595	70-74	2.202.640	980.416	1.222.223	70-74	2.286.427	1.018.624	1.267.803
75-79	1.292.890	535.160	757.730	75-79	1.359.266	561.563	797.702	75-79	1.422.771	587.431	835.340
80+	979.702	348.309	631.392	80+	1.008.296	357.343	650.953	80+	1.044.475	368.828	675.647
Toplam	86.870.607	43.175.078	43.695.530	Toplam	87.471.118	43.432.317	44.038.801	Toplam	88.060.686	43.683.026	44.377.660

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2027				2028				2029			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.244.707	3.159.762	3.084.945	0-4	6.230.137	3.152.597	3.077.540	0-4	6.219.577	3.147.441	3.072.136
5-9	6.355.557	3.206.818	3.148.739	5-9	6.322.220	3.190.302	3.131.918	5-9	6.290.259	3.174.473	3.115.786
10-14	6.537.020	3.293.023	3.243.997	10-14	6.502.453	3.275.935	3.226.518	10-14	6.464.509	3.257.190	3.207.320
15-19	6.659.533	3.348.973	3.310.560	15-19	6.635.130	3.336.588	3.298.542	15-19	6.603.297	3.320.542	3.282.755
20-24	6.625.977	3.323.582	3.302.395	20-24	6.656.667	3.339.146	3.317.521	20-24	6.675.750	3.348.811	3.326.939
25-29	6.562.770	3.319.789	3.242.981	25-29	6.576.087	3.313.818	3.262.270	25-29	6.602.461	3.314.394	3.288.067
30-34	6.499.638	3.308.036	3.191.602	30-34	6.454.814	3.283.864	3.170.950	30-34	6.420.108	3.265.260	3.154.848
35-39	6.609.854	3.380.327	3.229.526	35-39	6.598.250	3.366.994	3.231.257	35-39	6.585.146	3.353.003	3.232.143
40-44	6.862.718	3.472.955	3.389.763	40-44	6.776.112	3.440.590	3.335.522	40-44	6.689.082	3.406.025	3.283.057
45-49	6.622.890	3.322.602	3.300.288	45-49	6.733.590	3.373.085	3.360.505	45-49	6.810.717	3.408.524	3.402.193
50-54	5.803.842	2.864.717	2.939.125	50-54	5.945.787	2.944.423	3.001.364	50-54	6.082.568	3.020.361	3.062.207
55-59	4.753.865	2.316.469	2.437.396	55-59	4.931.645	2.394.017	2.537.628	55-59	5.115.742	2.476.691	2.639.051
60-64	4.159.747	1.981.015	2.178.732	60-64	4.158.511	1.984.278	2.174.233	60-64	4.176.378	1.995.408	2.180.970
65-69	3.390.610	1.572.582	1.818.028	65-69	3.527.569	1.627.336	1.900.233	65-69	3.643.083	1.673.308	1.969.775
70-74	2.371.006	1.057.111	1.313.895	70-74	2.459.038	1.096.455	1.362.583	70-74	2.554.065	1.137.390	1.416.675
75-79	1.484.860	613.133	871.727	75-79	1.546.576	638.984	907.592	75-79	1.609.624	665.437	944.186
80+	1.087.072	382.389	704.683	80+	1.134.727	397.607	737.120	80+	1.185.731	413.973	771.758
Toplam	88.631.663	43.923.283	44.708.381	Toplam	89.189.312	44.156.017	45.033.295	Toplam	89.728.096	44.378.230	45.349.866

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2030				2031				2032			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.219.318	3.147.509	3.071.810	0-4	6.212.276	3.144.134	3.068.143	0-4	6.212.127	3.144.246	3.067.881
5-9	6.260.518	3.159.761	3.100.758	5-9	6.239.679	3.149.546	3.090.133	5-9	6.222.069	3.140.957	3.081.112
10-14	6.423.976	3.237.130	3.186.846	10-14	6.383.940	3.217.314	3.166.625	10-14	6.344.301	3.197.687	3.146.614
15-19	6.577.046	3.307.425	3.269.622	15-19	6.551.950	3.294.991	3.256.959	15-19	6.522.140	3.280.286	3.241.854
20-24	6.671.802	3.346.847	3.324.955	20-24	6.658.072	3.339.922	3.318.150	20-24	6.635.888	3.328.728	3.307.160
25-29	6.638.865	3.319.943	3.318.923	25-29	6.599.461	3.300.543	3.298.918	25-29	6.597.680	3.299.922	3.297.758
30-34	6.399.160	3.253.575	3.145.585	30-34	6.481.517	3.282.133	3.199.384	30-34	6.531.608	3.294.596	3.237.012
35-39	6.560.505	3.335.128	3.225.377	35-39	6.509.774	3.304.948	3.204.826	35-39	6.460.873	3.277.624	3.183.249
40-44	6.619.860	3.376.008	3.243.852	40-44	6.576.048	3.353.441	3.222.608	40-44	6.553.516	3.337.159	3.216.357
45-49	6.844.166	3.426.068	3.418.098	45-49	6.828.189	3.423.817	3.404.372	45-49	6.769.478	3.404.028	3.365.451
50-54	6.216.544	3.091.388	3.125.156	50-54	6.349.746	3.157.475	3.192.271	50-54	6.477.587	3.217.331	3.260.256
55-59	5.290.331	2.559.031	2.731.300	55-59	5.450.356	2.639.576	2.810.780	55-59	5.599.057	2.718.867	2.880.190
60-64	4.234.953	2.022.833	2.212.120	60-64	4.341.244	2.068.883	2.272.361	60-64	4.486.731	2.130.297	2.356.435
65-69	3.725.874	1.706.757	2.019.117	65-69	3.769.585	1.725.652	2.043.933	65-69	3.782.320	1.733.236	2.049.084
70-74	2.657.744	1.180.158	1.477.586	70-74	2.773.320	1.225.772	1.547.548	70-74	2.897.867	1.273.279	1.624.588
75-79	1.675.230	692.796	982.434	75-79	1.742.227	720.673	1.021.554	75-79	1.810.061	748.795	1.061.266
80+	1.238.971	431.159	807.812	80+	1.294.445	449.125	845.321	80+	1.352.678	467.958	884.720
Toplam	90.254.863	44.593.514	45.661.349	Toplam	90.761.829	44.797.944	45.963.886	Toplam	91.255.982	44.994.997	46.260.984

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2033				2034				2035			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.207.036	3.141.859	3.065.177	0-4	6.208.494	3.142.787	3.065.708	0-4	6.202.676	3.140.022	3.062.654
5-9	6.208.165	3.134.253	3.073.911	5-9	6.198.287	3.129.575	3.068.711	5-9	6.198.647	3.130.069	3.068.578
10-14	6.311.283	3.181.390	3.129.893	10-14	6.279.636	3.165.774	3.113.861	10-14	6.250.197	3.151.268	3.098.929
15-19	6.488.005	3.263.476	3.224.529	15-19	6.450.497	3.245.013	3.205.484	15-19	6.410.395	3.225.235	3.185.161
20-24	6.612.116	3.316.744	3.295.372	20-24	6.580.937	3.301.119	3.279.818	20-24	6.555.307	3.288.396	3.266.910
25-29	6.628.920	3.315.770	3.313.150	25-29	6.648.609	3.325.765	3.322.844	25-29	6.645.352	3.324.205	3.321.148
30-34	6.545.712	3.289.099	3.256.614	30-34	6.572.815	3.290.098	3.282.717	30-34	6.609.901	3.296.029	3.313.871
35-39	6.417.292	3.254.191	3.163.102	35-39	6.383.763	3.236.273	3.147.491	35-39	6.363.897	3.225.202	3.138.695
40-44	6.543.344	3.324.655	3.218.689	40-44	6.531.660	3.311.487	3.220.173	40-44	6.508.487	3.294.464	3.214.023
45-49	6.685.617	3.373.145	3.312.473	45-49	6.601.379	3.340.122	3.261.257	45-49	6.534.747	3.311.552	3.223.195
50-54	6.588.216	3.267.242	3.320.974	50-54	6.665.963	3.302.571	3.363.392	50-54	6.700.832	3.320.525	3.380.307
55-59	5.738.420	2.795.671	2.942.749	55-59	5.872.979	2.868.946	3.004.032	55-59	6.005.026	2.937.585	3.067.440
60-64	4.658.188	2.202.895	2.455.293	60-64	4.835.564	2.280.202	2.555.362	60-64	5.003.888	2.357.249	2.646.639
65-69	3.784.663	1.737.397	2.047.267	65-69	3.805.064	1.748.738	2.056.326	65-69	3.863.153	1.774.549	2.088.604
70-74	3.019.468	1.318.699	1.700.768	70-74	3.122.329	1.356.830	1.765.499	70-74	3.196.644	1.384.645	1.811.999
75-79	1.880.955	777.616	1.103.339	75-79	1.957.837	807.688	1.150.149	75-79	2.041.990	839.169	1.202.821
80+	1.413.603	487.637	925.967	80+	1.477.280	508.154	969.126	80+	1.543.731	529.483	1.014.248
Toplam	91.731.004	45.181.738	46.549.266	Toplam	92.193.093	45.361.143	46.831.950	Toplam	92.634.871	45.529.647	47.105.224

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2036				2037				2038			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.199.471	3.138.579	3.060.892	0-4	6.186.215	3.132.054	3.054.161	0-4	6.176.357	3.127.231	3.049.126
5-9	6.192.265	3.127.153	3.065.112	5-9	6.192.743	3.127.701	3.065.041	5-9	6.188.290	3.125.756	3.062.534
10-14	6.229.643	3.141.246	3.088.398	10-14	6.212.312	3.132.846	3.079.467	10-14	6.198.675	3.126.321	3.072.354
15-19	6.370.787	3.205.698	3.165.090	15-19	6.331.569	3.186.346	3.145.223	15-19	6.298.950	3.170.306	3.128.643
20-24	6.530.820	3.276.349	3.254.471	20-24	6.501.625	3.262.041	3.239.585	20-24	6.468.104	3.245.626	3.222.478
25-29	6.632.351	3.317.716	3.314.635	25-29	6.610.921	3.306.986	3.303.935	25-29	6.587.894	3.295.458	3.292.436
30-34	6.571.461	3.277.204	3.294.257	30-34	6.570.469	3.277.021	3.293.448	30-34	6.602.337	3.293.171	3.309.167
35-39	6.446.873	3.254.034	3.192.839	35-39	6.497.727	3.266.890	3.230.837	35-39	6.512.742	3.261.904	3.250.838
40-44	6.459.391	3.265.263	3.194.128	40-44	6.412.094	3.238.894	3.173.200	40-44	6.370.056	3.216.359	3.153.697
45-49	6.493.241	3.290.279	3.202.962	45-49	6.472.745	3.275.150	3.197.595	45-49	6.464.420	3.263.678	3.200.742
50-54	6.687.217	3.319.296	3.367.921	50-54	6.631.691	3.301.100	3.330.591	50-54	6.551.513	3.272.157	3.279.357
55-59	6.136.586	3.001.583	3.135.003	55-59	6.263.147	3.059.709	3.203.439	55-59	6.373.119	3.108.352	3.264.766
60-64	5.158.411	2.432.733	2.725.678	60-64	5.302.183	2.507.133	2.795.050	60-64	5.437.188	2.579.266	2.857.922
65-69	3.965.155	1.816.723	2.148.431	65-69	4.102.991	1.872.280	2.230.711	65-69	4.264.459	1.937.509	2.326.950
70-74	3.237.270	1.400.687	1.836.583	70-74	3.251.593	1.407.810	1.843.784	70-74	3.257.718	1.412.501	1.845.217
75-79	2.135.931	872.778	1.263.153	75-79	2.237.065	907.746	1.329.319	75-79	2.335.788	941.072	1.394.716
80+	1.612.216	551.380	1.060.836	80+	1.682.723	573.762	1.108.962	80+	1.756.873	596.899	1.159.974
Toplam	93.059.089	45.688.700	47.370.389	Toplam	93.459.812	45.835.468	47.624.344	Toplam	93.844.482	45.973.565	47.870.917

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2039				2040				2041			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.156.189	3.117.230	3.038.959	0-4	6.138.223	3.108.496	3.029.727	0-4	6.111.159	3.095.274	3.015.884
5-9	6.190.346	3.127.098	3.063.248	5-9	6.185.139	3.124.776	3.060.363	5-9	6.182.509	3.123.762	3.058.746
10-14	6.189.048	3.121.814	3.067.234	10-14	6.189.623	3.122.465	3.067.158	10-14	6.183.442	3.119.713	3.063.729
15-19	6.267.685	3.154.943	3.112.742	15-19	6.238.590	3.140.682	3.097.908	15-19	6.218.333	3.130.888	3.087.445
20-24	6.431.201	3.227.565	3.203.637	20-24	6.391.662	3.208.192	3.183.470	20-24	6.352.563	3.189.053	3.163.510
25-29	6.557.463	3.280.309	3.277.154	25-29	6.532.495	3.268.040	3.264.455	25-29	6.508.598	3.256.433	3.252.165
30-34	6.622.685	3.303.512	3.319.173	30-34	6.620.104	3.302.376	3.317.728	30-34	6.607.735	3.296.337	3.311.398
35-39	6.540.673	3.263.367	3.277.306	35-39	6.578.448	3.269.727	3.308.721	35-39	6.540.929	3.251.554	3.289.375
40-44	6.337.954	3.199.279	3.138.675	40-44	6.319.283	3.188.966	3.130.317	40-44	6.402.754	3.218.115	3.184.638
45-49	6.454.511	3.251.534	3.202.977	45-49	6.433.016	3.235.590	3.197.427	45-49	6.385.661	3.207.639	3.178.022
50-54	6.470.959	3.241.175	3.229.785	50-54	6.407.495	3.214.529	3.192.966	50-54	6.368.488	3.194.938	3.173.550
55-59	6.451.095	3.143.101	3.307.994	55-59	6.487.020	3.161.280	3.325.740	55-59	6.475.475	3.161.179	3.314.297
60-64	5.567.739	2.648.206	2.919.532	60-64	5.695.705	2.712.917	2.982.788	60-64	5.823.041	2.773.382	3.049.659
65-69	4.431.037	2.006.851	2.424.186	65-69	4.588.590	2.076.037	2.512.553	65-69	4.732.749	2.143.926	2.588.823
70-74	3.280.186	1.423.428	1.856.758	70-74	3.335.356	1.446.410	1.888.946	70-74	3.428.189	1.482.733	1.945.456
75-79	2.419.305	968.994	1.450.311	75-79	2.479.405	989.402	1.490.003	75-79	2.512.439	1.001.428	1.511.012
80+	1.836.418	621.130	1.215.288	80+	1.921.451	646.505	1.274.947	80+	2.012.812	673.262	1.339.550
Toplam	94.204.493	46.099.536	48.104.957	Toplam	94.541.607	46.216.391	48.325.216	Toplam	94.846.876	46.319.617	48.527.259

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2042				2043				2044			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.087.161	3.083.742	3.003.419	0-4	6.052.970	3.067.159	2.985.811	0-4	6.021.703	3.052.138	2.969.565
5-9	6.169.826	3.117.690	3.052.136	5-9	6.160.470	3.113.307	3.047.163	5-9	6.140.773	3.103.770	3.037.003
10-14	6.184.097	3.120.417	3.063.681	10-14	6.179.816	3.118.632	3.061.184	10-14	6.182.025	3.120.128	3.061.898
15-19	6.201.265	3.122.708	3.078.557	15-19	6.187.863	3.116.398	3.071.464	15-19	6.178.444	3.112.098	3.066.346
20-24	6.313.811	3.170.096	3.143.716	20-24	6.281.600	3.154.430	3.127.170	20-24	6.250.710	3.139.434	3.111.276
25-29	6.479.954	3.242.577	3.237.377	25-29	6.446.942	3.226.623	3.220.318	25-29	6.410.518	3.209.029	3.201.489
30-34	6.586.904	3.286.083	3.300.820	30-34	6.564.412	3.275.033	3.289.378	30-34	6.534.495	3.260.384	3.274.111
35-39	6.540.582	3.251.866	3.288.716	35-39	6.572.832	3.268.364	3.304.469	35-39	6.593.563	3.279.104	3.314.460
40-44	6.454.159	3.231.428	3.222.731	40-44	6.469.797	3.227.051	3.242.746	40-44	6.498.197	3.229.069	3.269.127
45-49	6.339.945	3.182.497	3.157.448	45-49	6.299.295	3.161.140	3.138.154	45-49	6.268.377	3.145.155	3.123.222
50-54	6.349.908	3.181.286	3.168.623	50-54	6.343.039	3.171.145	3.171.895	50-54	6.334.414	3.160.319	3.174.095
55-59	6.422.990	3.144.977	3.278.013	55-59	6.346.385	3.118.605	3.227.781	55-59	6.269.373	3.090.353	3.179.020
60-64	5.945.442	2.828.484	3.116.957	60-64	6.051.696	2.874.829	3.176.867	60-64	6.127.067	2.908.285	3.218.781
65-69	4.866.421	2.210.941	2.655.480	65-69	4.991.563	2.276.033	2.715.530	65-69	5.112.451	2.338.376	2.774.075
70-74	3.551.280	1.529.815	2.021.464	70-74	3.693.761	1.584.614	2.109.147	70-74	3.839.696	1.642.713	2.196.983
75-79	2.524.838	1.007.376	1.517.462	75-79	2.531.137	1.012.006	1.519.131	75-79	2.550.835	1.021.533	1.529.302
80+	2.108.364	700.831	1.407.533	80+	2.202.503	727.595	1.474.907	80+	2.288.396	751.653	1.536.743
Toplam	95.126.946	46.412.814	48.714.132	Toplam	95.376.079	46.492.965	48.883.115	Toplam	95.601.037	46.563.542	49.037.495

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2045				2046				2047			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.981.298	3.032.463	2.948.835	0-4	5.946.595	3.015.667	2.930.928	0-4	5.911.080	2.998.443	2.912.637
5-9	6.123.249	3.095.473	3.027.776	5-9	6.096.667	3.082.724	3.013.943	5-9	6.073.120	3.071.634	3.001.486
10-14	6.176.978	3.117.964	3.059.014	10-14	6.174.505	3.117.106	3.057.398	10-14	6.161.987	3.111.196	3.050.791
15-19	6.179.205	3.112.935	3.066.270	15-19	6.173.221	3.110.379	3.062.842	15-19	6.174.059	3.111.265	3.062.794
20-24	6.221.976	3.125.527	3.096.449	20-24	6.202.055	3.116.064	3.085.991	20-24	6.185.309	3.108.201	3.077.108
25-29	6.371.456	3.190.121	3.181.335	25-29	6.332.830	3.171.441	3.161.389	25-29	6.294.540	3.152.932	3.141.608
30-34	6.510.010	3.248.587	3.261.424	30-34	6.486.588	3.237.444	3.249.145	30-34	6.458.425	3.224.055	3.234.370
35-39	6.591.459	3.278.444	3.313.014	35-39	6.579.605	3.272.914	3.306.691	35-39	6.559.322	3.263.194	3.296.128
40-44	6.536.367	3.235.931	3.300.436	40-44	6.499.743	3.218.585	3.281.158	40-44	6.500.020	3.219.506	3.280.514
45-49	6.250.730	3.135.810	3.114.920	45-49	6.334.338	3.165.301	3.169.036	45-49	6.386.084	3.179.128	3.206.956
50-54	6.314.335	3.145.765	3.168.570	50-54	6.268.795	3.119.485	3.149.310	50-54	6.224.884	3.095.968	3.128.917
55-59	6.209.093	3.066.246	3.142.847	55-59	6.172.659	3.048.854	3.123.805	55-59	6.156.069	3.037.069	3.119.001
60-64	6.162.168	2.926.333	3.235.835	60-64	6.151.943	2.927.461	3.224.482	60-64	6.102.768	2.913.738	3.189.030
65-69	5.231.228	2.397.010	2.834.218	65-69	5.349.759	2.451.965	2.897.793	65-69	5.463.947	2.502.222	2.961.725
70-74	3.977.367	1.700.729	2.276.639	70-74	4.103.135	1.757.790	2.345.346	70-74	4.219.624	1.814.191	2.405.433
75-79	2.596.863	1.039.974	1.556.888	75-79	2.672.480	1.068.008	1.604.472	75-79	2.771.279	1.103.572	1.667.707
80+	2.362.339	772.076	1.590.263	80+	2.423.686	788.864	1.634.822	80+	2.476.391	803.336	1.673.055
Toplam	95.796.119	46.621.386	49.174.733	Toplam	95.968.604	46.670.050	49.298.553	Toplam	96.118.908	46.709.651	49.409.257

DÜŞÜK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2048				2049				2050			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.874.737	2.980.758	2.893.980	0-4	5.831.840	2.959.665	2.872.175	0-4	5.795.530	2.941.852	2.853.678
5-9	6.039.404	3.055.514	2.983.890	5-9	6.008.557	3.040.903	2.967.654	5-9	5.968.568	3.021.631	2.946.938
10-14	6.152.789	3.106.969	3.045.820	10-14	6.133.250	3.097.585	3.035.665	10-14	6.115.869	3.089.426	3.026.443
15-19	6.169.965	3.109.668	3.060.297	15-19	6.172.337	3.111.326	3.061.011	15-19	6.167.454	3.109.326	3.058.128
20-24	6.172.214	3.102.195	3.070.019	20-24	6.163.069	3.098.166	3.064.903	20-24	6.164.064	3.099.237	3.064.827
25-29	6.262.762	3.137.688	3.125.073	25-29	6.232.271	3.123.081	3.109.190	25-29	6.203.906	3.109.533	3.094.374
30-34	6.425.898	3.208.571	3.217.327	30-34	6.389.935	3.191.420	3.198.515	30-34	6.351.315	3.172.936	3.178.380
35-39	6.537.377	3.252.675	3.284.702	35-39	6.508.005	3.238.548	3.269.457	35-39	6.484.006	3.227.219	3.256.788
40-44	6.532.622	3.236.400	3.296.221	40-44	6.553.751	3.247.568	3.306.184	40-44	6.552.153	3.247.417	3.304.737
45-49	6.402.328	3.175.486	3.226.842	45-49	6.431.192	3.178.134	3.253.058	45-49	6.469.709	3.185.545	3.284.165
50-54	6.186.000	3.076.189	3.109.811	50-54	6.156.680	3.061.642	3.095.038	50-54	6.140.389	3.053.554	3.086.835
55-59	6.150.847	3.028.618	3.122.229	55-59	6.143.844	3.019.474	3.124.370	55-59	6.125.652	3.006.758	3.118.894
60-64	6.030.876	2.890.761	3.140.114	60-64	5.958.903	2.866.168	3.092.735	60-64	5.903.182	2.845.512	3.057.670
65-69	5.563.332	2.544.817	3.018.515	65-69	5.634.048	2.576.002	3.058.046	65-69	5.667.369	2.593.543	3.073.826
70-74	4.328.873	1.869.181	2.459.693	70-74	4.434.791	1.922.061	2.512.730	70-74	4.539.324	1.972.047	2.567.278
75-79	2.884.622	1.144.584	1.740.038	75-79	3.000.084	1.187.994	1.812.090	75-79	3.108.741	1.231.515	1.877.227
80+	2.527.149	817.732	1.709.417	80+	2.584.186	834.623	1.749.563	80+	2.652.398	855.401	1.796.997
Toplam	96.241.794	46.737.805	49.503.989	Toplam	96.336.744	46.754.359	49.582.384	Toplam	96.409.629	46.762.448	49.647.181

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2000				2001				2002			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.587.096	3.397.930	3.189.166	0-4	6.670.651	3.429.124	3.241.526	0-4	6.726.610	3.446.233	3.280.378
5-9	6.758.951	3.487.019	3.271.932	5-9	6.706.995	3.456.421	3.250.575	5-9	6.656.760	3.428.622	3.228.138
10-14	6.881.033	3.571.961	3.309.072	10-14	6.831.169	3.546.044	3.285.125	10-14	6.803.383	3.526.824	3.276.558
15-19	7.211.964	3.692.566	3.519.398	15-19	7.190.125	3.687.834	3.502.291	15-19	7.123.349	3.664.084	3.459.264
20-24	6.692.455	3.427.965	3.264.490	20-24	6.829.377	3.498.595	3.330.782	20-24	6.960.081	3.562.201	3.397.880
25-29	5.897.288	2.977.517	2.919.771	25-29	6.068.482	3.068.153	3.000.329	25-29	6.227.082	3.157.190	3.069.892
30-34	5.011.384	2.553.302	2.458.082	30-34	5.125.390	2.606.612	2.518.779	30-34	5.285.417	2.679.522	2.605.896
35-39	4.856.061	2.454.475	2.401.586	35-39	4.903.466	2.478.705	2.424.762	35-39	4.909.907	2.485.903	2.424.004
40-44	4.070.161	2.084.292	1.985.869	40-44	4.228.969	2.159.261	2.069.708	40-44	4.399.982	2.237.424	2.162.558
45-49	3.369.932	1.711.382	1.658.550	45-49	3.488.125	1.774.819	1.713.306	45-49	3.606.801	1.838.533	1.768.269
50-54	2.718.285	1.356.886	1.361.399	50-54	2.834.532	1.416.587	1.417.945	50-54	2.946.477	1.475.277	1.471.200
55-59	2.059.131	1.016.625	1.042.506	55-59	2.140.050	1.058.143	1.081.907	55-59	2.244.324	1.109.075	1.135.249
60-64	1.829.917	864.615	965.302	60-64	1.827.864	863.556	964.307	60-64	1.830.077	868.774	961.303
65-69	1.646.083	795.171	850.912	65-69	1.656.163	794.844	861.319	65-69	1.656.422	785.262	871.160
70-74	1.173.044	518.059	654.985	70-74	1.233.978	550.646	683.333	70-74	1.285.233	582.324	702.909
75-79	577.795	254.536	323.259	75-79	658.773	285.562	373.210	75-79	723.785	307.683	416.102
80+	463.350	182.436	280.914	80+	439.954	172.310	267.644	80+	444.048	174.562	269.486
Toplam	67.803.930	34.346.737	33.457.193	Toplam	68.834.064	34.847.216	33.986.848	Toplam	69.829.738	35.329.492	34.500.246

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2003				2004				2005			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.751.559	3.447.544	3.304.015	0-4	6.793.953	3.457.849	3.336.104	0-4	6.849.993	3.475.181	3.374.812
5-9	6.611.856	3.404.692	3.207.164	5-9	6.576.985	3.386.274	3.190.711	5-9	6.555.645	3.374.606	3.181.039
10-14	6.788.407	3.511.618	3.276.789	10-14	6.771.991	3.495.771	3.276.220	10-14	6.743.937	3.475.968	3.267.969
15-19	7.030.099	3.628.269	3.401.831	15-19	6.936.348	3.590.105	3.346.243	15-19	6.860.962	3.556.739	3.304.223
20-24	7.072.056	3.614.690	3.457.366	20-24	7.148.751	3.651.011	3.497.740	20-24	7.179.653	3.668.095	3.511.558
25-29	6.375.086	3.243.158	3.131.928	25-29	6.517.224	3.324.892	3.192.333	25-29	6.655.868	3.401.111	3.254.758
30-34	5.476.120	2.766.733	2.709.387	30-34	5.673.952	2.859.914	2.814.038	30-34	5.861.277	2.952.586	2.908.691
35-39	4.901.295	2.487.037	2.414.258	35-39	4.913.862	2.497.335	2.416.527	35-39	4.972.992	2.527.510	2.445.481
40-44	4.566.524	2.312.251	2.254.272	40-44	4.706.043	2.375.029	2.331.014	40-44	4.804.198	2.420.339	2.383.858
45-49	3.729.446	1.903.348	1.826.098	45-49	3.860.711	1.970.425	1.890.287	45-49	4.002.778	2.040.125	1.962.653
50-54	3.056.117	1.533.639	1.522.478	50-54	3.167.012	1.592.947	1.574.065	50-54	3.281.748	1.654.038	1.627.710
55-59	2.363.782	1.166.330	1.197.452	55-59	2.487.171	1.225.833	1.261.338	55-59	2.606.512	1.284.690	1.321.821
60-64	1.842.649	881.333	961.316	60-64	1.873.031	902.204	970.826	60-64	1.925.836	931.794	994.042
65-69	1.651.126	771.374	879.752	65-69	1.645.277	759.258	886.019	65-69	1.642.703	753.028	889.675
70-74	1.326.174	609.829	716.345	70-74	1.356.529	629.440	727.089	70-74	1.376.741	639.353	737.388
75-79	779.401	326.415	452.986	75-79	828.388	344.987	483.401	75-79	872.196	364.769	507.427
80+	464.532	182.977	281.555	80+	494.271	193.953	300.319	80+	528.844	205.617	323.226
Toplam	70.786.230	35.791.238	34.994.993	Toplam	71.751.499	36.257.226	35.494.273	Toplam	72.721.882	36.725.550	35.996.332

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2006				2007				2008			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.827.576	3.464.052	3.363.524	0-4	6.839.385	3.470.378	3.369.007	0-4	6.879.841	3.491.268	3.388.573
5-9	6.639.809	3.406.089	3.233.720	5-9	6.696.836	3.423.847	3.272.989	5-9	6.722.951	3.425.989	3.296.962
10-14	6.692.560	3.445.726	3.246.835	10-14	6.642.856	3.418.268	3.224.587	10-14	6.598.432	3.394.668	3.203.764
15-19	6.811.844	3.531.269	3.280.575	15-19	6.784.707	3.512.459	3.272.248	15-19	6.770.305	3.497.635	3.272.669
20-24	7.158.777	3.663.888	3.494.889	20-24	7.093.086	3.640.786	3.452.300	20-24	7.000.966	3.605.690	3.395.276
25-29	6.793.147	3.471.780	3.321.367	25-29	6.924.229	3.535.496	3.388.733	25-29	7.036.641	3.588.190	3.448.451
30-34	6.032.529	3.043.036	2.989.493	30-34	6.191.233	3.131.928	3.059.305	30-34	6.339.370	3.217.801	3.121.569
35-39	5.087.339	2.580.885	2.506.454	35-39	5.247.367	2.653.678	2.593.689	35-39	5.437.840	2.740.650	2.697.190
40-44	4.852.365	2.444.866	2.407.499	40-44	4.859.974	2.452.620	2.407.354	40-44	4.852.675	2.454.419	2.398.256
45-49	4.160.576	2.114.288	2.046.288	45-49	4.330.470	2.191.615	2.138.855	45-49	4.495.988	2.265.693	2.230.295
50-54	3.398.434	1.716.157	1.682.277	50-54	3.515.677	1.778.590	1.737.087	50-54	3.636.895	1.842.141	1.794.754
55-59	2.719.606	1.341.987	1.377.618	55-59	2.828.713	1.398.404	1.430.309	55-59	2.935.744	1.454.587	1.481.156
60-64	2.003.577	970.785	1.032.792	60-64	2.103.293	1.018.413	1.084.880	60-64	2.217.306	1.071.841	1.145.464
65-69	1.643.022	753.071	889.951	65-69	1.646.990	758.545	888.445	65-69	1.660.267	770.427	889.839
70-74	1.387.365	639.467	747.898	70-74	1.390.375	632.350	758.025	70-74	1.389.107	621.989	767.118
75-79	918.649	388.328	530.321	75-79	958.108	411.284	546.824	75-79	990.110	431.217	558.893
80+	560.588	215.659	344.930	80+	598.451	227.368	371.083	80+	640.006	240.538	399.468
Toplam	73.687.764	37.191.334	36.496.430	Toplam	74.651.749	37.656.029	36.995.720	Toplam	75.604.441	38.114.744	37.489.697

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2009				2010				2011			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.904.497	3.504.162	3.400.335	0-4	6.901.826	3.503.182	3.398.644	0-4	6.885.645	3.495.352	3.390.293
5-9	6.766.205	3.436.921	3.329.283	5-9	6.822.985	3.454.801	3.368.184	5-9	6.801.495	3.444.335	3.357.160
10-14	6.564.007	3.376.562	3.187.444	10-14	6.543.073	3.365.179	3.177.894	10-14	6.627.467	3.396.830	3.230.637
15-19	6.754.446	3.482.165	3.272.281	15-19	6.726.961	3.462.745	3.264.216	15-19	6.676.198	3.432.919	3.243.279
20-24	6.908.329	3.568.253	3.340.076	20-24	6.833.982	3.535.572	3.298.410	20-24	6.785.808	3.510.734	3.275.074
25-29	7.113.937	3.624.843	3.489.095	25-29	7.145.644	3.642.397	3.503.246	25-29	7.125.794	3.638.813	3.486.981
30-34	6.481.705	3.299.497	3.182.207	30-34	6.620.613	3.375.742	3.244.871	30-34	6.758.225	3.446.506	3.311.719
35-39	5.635.420	2.833.562	2.801.858	35-39	5.822.597	2.926.002	2.896.596	35-39	5.993.845	3.016.278	2.977.567
40-44	4.866.398	2.465.294	2.401.104	40-44	4.926.298	2.495.815	2.430.483	40-44	5.040.960	2.549.264	2.491.696
45-49	4.634.903	2.327.965	2.306.938	45-49	4.733.053	2.373.115	2.359.939	45-49	4.781.957	2.397.909	2.384.048
50-54	3.766.686	1.907.945	1.858.741	50-54	3.907.186	1.976.353	1.930.834	50-54	4.063.231	2.049.153	2.014.078
55-59	3.044.120	1.511.736	1.532.384	55-59	3.156.301	1.570.634	1.585.667	55-59	3.270.465	1.630.565	1.639.900
60-64	2.335.074	1.127.352	1.207.721	60-64	2.449.105	1.182.314	1.266.792	60-64	2.557.401	1.235.924	1.321.477
65-69	1.689.815	789.643	900.172	65-69	1.739.914	816.587	923.326	65-69	1.812.802	851.832	960.970
70-74	1.387.393	613.207	774.186	70-74	1.388.149	609.227	778.922	70-74	1.390.974	610.285	780.688
75-79	1.014.461	445.419	569.042	75-79	1.031.501	452.639	578.862	75-79	1.041.879	453.000	588.879
80+	682.612	254.966	427.646	80+	724.480	270.307	454.173	80+	765.713	286.600	479.113
Toplam	76.550.005	38.569.492	37.980.513	Toplam	77.473.668	39.012.610	38.461.059	Toplam	78.379.857	39.446.297	38.933.560

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2012				2013				2014			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.857.995	3.481.708	3.376.287	0-4	6.826.523	3.466.111	3.360.412	0-4	6.786.277	3.446.064	3.340.213
5-9	6.814.151	3.451.259	3.362.892	5-9	6.855.451	3.472.749	3.382.702	5-9	6.880.965	3.486.255	3.394.710
10-14	6.684.784	3.414.796	3.269.988	10-14	6.711.218	3.417.170	3.294.048	10-14	6.754.739	3.428.299	3.326.441
15-19	6.627.092	3.405.864	3.221.228	15-19	6.583.247	3.382.650	3.200.597	15-19	6.549.369	3.364.907	3.184.462
20-24	6.759.528	3.492.502	3.267.027	20-24	6.745.926	3.478.219	3.267.708	20-24	6.730.856	3.463.282	3.267.574
25-29	7.061.300	3.616.454	3.444.846	25-29	6.970.467	3.582.167	3.388.300	25-29	6.879.099	3.545.539	3.333.560
30-34	6.889.717	3.510.384	3.379.333	30-34	7.002.662	3.563.332	3.439.331	30-34	7.080.663	3.600.357	3.480.307
35-39	6.152.656	3.105.040	3.047.616	35-39	6.301.005	3.190.838	3.110.167	35-39	6.443.637	3.272.521	3.171.115
40-44	5.200.927	2.621.898	2.579.029	40-44	5.391.102	2.708.552	2.682.551	40-44	5.588.357	2.801.101	2.787.256
45-49	4.790.927	2.406.294	2.384.633	45-49	4.785.272	2.408.889	2.376.383	45-49	4.800.442	2.420.443	2.379.999
50-54	4.231.228	2.125.062	2.106.167	50-54	4.395.014	2.197.830	2.197.184	50-54	4.532.774	2.259.136	2.273.638
55-59	3.385.276	1.690.847	1.694.429	55-59	3.504.071	1.752.254	1.751.817	55-59	3.631.338	1.815.882	1.815.455
60-64	2.662.117	1.288.816	1.373.300	60-64	2.765.053	1.341.586	1.423.467	60-64	2.869.416	1.395.329	1.474.088
65-69	1.905.670	894.642	1.011.028	65-69	2.011.530	942.524	1.069.006	65-69	2.120.820	992.241	1.128.579
70-74	1.396.652	615.693	780.959	70-74	1.410.225	626.299	783.926	70-74	1.437.913	642.950	794.963
75-79	1.047.132	448.477	598.656	75-79	1.049.516	441.892	607.623	75-79	1.051.525	436.588	614.937
80+	806.335	303.242	503.093	80+	844.844	318.755	526.089	80+	879.724	331.583	548.142
Toplam	79.273.488	39.872.978	39.400.509	Toplam	80.153.126	40.291.815	39.861.311	Toplam	81.017.915	40.702.477	40.315.438

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2015				2016				2017			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.750.817	3.428.436	3.322.380	0-4	6.715.837	3.411.040	3.304.797	0-4	6.676.177	3.391.276	3.284.901
5-9	6.879.266	3.485.977	3.393.289	5-9	6.864.075	3.478.862	3.385.213	5-9	6.837.403	3.465.922	3.371.481
10-14	6.811.806	3.446.376	3.365.430	10-14	6.790.721	3.436.192	3.354.529	10-14	6.803.709	3.443.344	3.360.365
15-19	6.528.951	3.353.863	3.175.089	15-19	6.613.670	3.385.712	3.227.958	15-19	6.671.361	3.403.915	3.267.446
20-24	6.704.187	3.444.413	3.259.774	20-24	6.654.291	3.415.177	3.239.114	20-24	6.606.039	3.388.700	3.217.339
25-29	6.805.947	3.513.628	3.292.319	25-29	6.758.859	3.489.494	3.269.365	25-29	6.733.584	3.471.920	3.261.664
30-34	7.113.283	3.618.420	3.494.863	30-34	7.094.550	3.615.479	3.479.070	30-34	7.031.342	3.593.882	3.437.460
35-39	6.582.934	3.348.830	3.234.104	35-39	6.721.002	3.419.722	3.301.280	35-39	6.853.045	3.483.811	3.369.234
40-44	5.775.352	2.893.229	2.882.123	40-44	5.946.583	2.983.258	2.963.325	40-44	6.105.524	3.071.835	3.033.689
45-49	4.861.287	2.451.338	2.409.949	45-49	4.976.244	2.504.765	2.471.479	45-49	5.135.978	2.577.050	2.558.928
50-54	4.630.644	2.303.822	2.326.822	50-54	4.680.311	2.328.766	2.351.545	50-54	4.690.954	2.337.849	2.353.105
55-59	3.769.198	1.882.080	1.887.117	55-59	3.922.302	1.952.535	1.969.767	55-59	4.087.146	2.026.009	2.061.137
60-64	2.977.547	1.450.764	1.526.782	60-64	3.087.669	1.507.208	1.580.461	60-64	3.198.554	1.564.049	1.634.504
65-69	2.226.816	1.041.528	1.185.288	65-69	2.327.749	1.089.711	1.238.039	65-69	2.425.660	1.137.384	1.288.276
70-74	1.483.564	666.025	817.539	70-74	1.548.955	695.928	853.028	70-74	1.631.495	731.985	899.510
75-79	1.055.152	434.766	620.386	75-79	1.059.962	436.492	623.471	75-79	1.066.735	441.281	625.454
80+	910.388	341.056	569.332	80+	937.562	347.570	589.992	80+	962.348	352.144	610.204
Toplam	81.867.139	41.104.554	40.762.585	Toplam	82.700.341	41.497.910	41.202.431	Toplam	83.517.052	41.882.357	41.634.695

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2018				2019				2020			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.632.896	3.369.672	3.263.224	0-4	6.587.568	3.347.018	3.240.550	0-4	6.541.655	3.324.064	3.217.591
5-9	6.806.917	3.451.039	3.355.878	5-9	6.767.659	3.431.706	3.335.953	5-9	6.733.153	3.414.771	3.318.382
10-14	6.845.294	3.465.023	3.380.270	10-14	6.871.116	3.478.737	3.392.379	10-14	6.869.763	3.478.694	3.391.069
15-19	6.698.216	3.406.564	3.291.652	15-19	6.742.123	3.417.937	3.324.186	15-19	6.799.547	3.436.237	3.363.311
20-24	6.563.019	3.366.042	3.196.978	20-24	6.529.922	3.348.819	3.181.103	20-24	6.510.231	3.338.255	3.171.977
25-29	6.720.936	3.458.265	3.262.671	25-29	6.706.809	3.443.949	3.262.861	25-29	6.681.100	3.425.712	3.255.389
30-34	6.941.881	3.560.424	3.381.457	30-34	6.851.866	3.524.623	3.327.243	30-34	6.779.982	3.493.495	3.286.487
35-39	6.966.678	3.537.073	3.429.606	35-39	7.045.551	3.574.534	3.471.016	35-39	7.079.245	3.593.171	3.486.074
40-44	6.254.141	3.157.522	3.096.620	40-44	6.397.149	3.239.168	3.157.981	40-44	6.536.919	3.315.528	3.221.392
45-49	5.325.582	2.663.125	2.662.457	45-49	5.522.213	2.755.020	2.767.193	45-49	5.708.757	2.846.556	2.862.200
50-54	4.687.396	2.341.402	2.345.994	50-54	4.704.394	2.353.751	2.350.643	50-54	4.766.319	2.384.985	2.381.334
55-59	4.248.008	2.096.502	2.151.506	55-59	4.383.673	2.156.029	2.227.644	55-59	4.480.679	2.199.683	2.280.996
60-64	3.313.427	1.622.019	1.691.408	60-64	3.436.616	1.682.141	1.754.475	60-64	3.570.188	1.744.766	1.825.422
65-69	2.522.197	1.185.072	1.337.125	65-69	2.620.252	1.233.716	1.386.536	65-69	2.721.955	1.283.959	1.437.996
70-74	1.725.143	772.148	952.995	70-74	1.821.711	813.794	1.007.917	70-74	1.915.514	855.143	1.060.371
75-79	1.079.606	449.811	629.795	75-79	1.103.658	462.779	640.879	75-79	1.142.001	480.515	661.487
80+	985.101	355.594	629.507	80+	1.006.173	358.845	647.328	80+	1.026.211	362.631	663.580
Toplam	84.316.439	42.257.296	42.059.143	Toplam	85.098.454	42.622.564	42.475.890	Toplam	85.863.220	42.978.164	42.885.057

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2021				2022				2023			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.500.678	3.303.511	3.197.167	0-4	6.464.158	3.285.114	3.179.044	0-4	6.437.831	3.271.811	3.166.020
5-9	6.699.094	3.398.037	3.301.056	5-9	6.660.297	3.378.881	3.281.416	5-9	6.617.829	3.357.836	3.259.994
10-14	6.854.914	3.471.809	3.383.105	10-14	6.828.576	3.459.089	3.369.487	10-14	6.798.410	3.444.410	3.354.000
15-19	6.778.949	3.426.365	3.352.584	15-19	6.792.333	3.433.752	3.358.581	15-19	6.834.234	3.455.594	3.378.640
20-24	6.595.409	3.370.370	3.225.039	20-24	6.653.584	3.388.854	3.264.730	20-24	6.680.970	3.391.819	3.289.152
25-29	6.632.187	3.397.119	3.235.068	25-29	6.584.853	3.371.225	3.213.628	25-29	6.542.692	3.349.094	3.193.598
30-34	6.734.020	3.470.048	3.263.972	30-34	6.709.745	3.453.068	3.256.677	30-34	6.698.019	3.439.946	3.258.073
35-39	7.061.757	3.590.903	3.470.854	35-39	6.999.919	3.570.050	3.429.869	35-39	6.911.888	3.537.373	3.374.515
40-44	6.675.507	3.386.514	3.288.993	40-44	6.808.124	3.450.736	3.357.388	40-44	6.922.459	3.504.211	3.418.247
45-49	5.879.737	2.936.054	2.943.683	45-49	6.038.571	3.024.129	3.014.443	45-49	6.187.249	3.109.381	3.077.868
50-54	4.881.409	2.438.157	2.443.252	50-54	5.040.457	2.509.652	2.530.806	50-54	5.228.867	2.594.569	2.634.299
55-59	4.531.018	2.224.534	2.306.484	55-59	4.543.648	2.234.336	2.309.311	55-59	4.542.729	2.239.017	2.303.712
60-64	3.718.595	1.811.474	1.907.121	60-64	3.878.421	1.881.067	1.997.354	60-64	4.034.636	1.947.945	2.086.691
65-69	2.825.688	1.335.214	1.490.474	65-69	2.930.342	1.386.937	1.543.405	65-69	3.039.041	1.439.835	1.599.206
70-74	2.005.213	895.742	1.109.471	70-74	2.092.658	936.106	1.156.552	70-74	2.179.350	976.705	1.202.645
75-79	1.195.911	503.280	692.630	75-79	1.263.151	530.498	732.653	75-79	1.339.055	560.711	778.344
80+	1.045.464	367.236	678.228	80+	1.065.048	372.777	692.271	80+	1.087.857	380.054	707.803
Toplam	86.615.548	43.326.367	43.289.181	Toplam	87.353.885	43.666.271	43.687.614	Toplam	88.083.116	44.000.310	44.082.805

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2024				2025				2026			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.416.303	3.260.868	3.155.435	0-4	6.400.378	3.252.739	3.147.639	0-4	6.391.523	3.248.337	3.143.186
5-9	6.573.230	3.335.661	3.237.569	5-9	6.527.896	3.313.043	3.214.852	5-9	6.487.456	3.292.807	3.194.648
10-14	6.759.456	3.425.266	3.334.190	10-14	6.725.217	3.408.487	3.316.730	10-14	6.691.398	3.391.905	3.299.494
15-19	6.860.384	3.469.478	3.390.906	15-19	6.859.384	3.469.627	3.389.757	15-19	6.844.874	3.462.947	3.381.927
20-24	6.725.354	3.403.457	3.321.898	20-24	6.783.211	3.421.979	3.361.233	20-24	6.763.167	3.412.455	3.350.712
25-29	6.510.378	3.332.335	3.178.044	25-29	6.491.395	3.322.169	3.169.226	25-29	6.576.977	3.354.479	3.222.498
30-34	6.684.770	3.426.122	3.258.647	30-34	6.659.925	3.408.359	3.251.565	30-34	6.611.862	3.380.283	3.231.579
35-39	6.823.249	3.502.318	3.320.930	35-39	6.752.624	3.471.863	3.280.762	35-39	6.707.729	3.449.025	3.258.704
40-44	7.002.204	3.541.990	3.460.213	40-44	7.036.979	3.561.073	3.475.907	40-44	7.020.711	3.559.429	3.461.283
45-49	6.330.425	3.190.656	3.139.769	45-49	6.470.464	3.266.723	3.203.741	45-49	6.609.264	3.337.520	3.271.743
50-54	5.424.192	2.685.163	2.739.030	50-54	5.609.638	2.775.448	2.834.190	50-54	5.779.615	2.863.802	2.915.813
55-59	4.561.978	2.252.251	2.309.727	55-59	4.625.049	2.283.663	2.341.385	55-59	4.739.624	2.336.095	2.403.529
60-64	4.166.867	2.004.617	2.162.250	60-64	4.262.230	2.046.521	2.215.709	60-64	4.312.765	2.070.958	2.241.807
65-69	3.155.846	1.494.823	1.661.023	65-69	3.282.721	1.552.221	1.730.500	65-69	3.423.312	1.613.371	1.809.941
70-74	2.267.705	1.018.273	1.249.432	70-74	2.359.528	1.061.317	1.298.211	70-74	2.452.853	1.105.271	1.347.581
75-79	1.417.266	592.043	825.224	75-79	1.493.467	623.263	870.204	75-79	1.566.290	654.049	912.241
80+	1.117.182	389.893	727.289	80+	1.155.053	402.779	752.274	80+	1.201.237	418.672	782.564
Toplam	88.796.788	44.325.213	44.471.574	Toplam	89.495.158	44.641.275	44.853.883	Toplam	90.180.656	44.951.406	45.229.250

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2027				2028				2029			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.384.626	3.245.095	3.139.531	0-4	6.381.004	3.243.686	3.137.318	0-4	6.379.535	3.243.519	3.136.017
5-9	6.451.446	3.274.721	3.176.725	5-9	6.425.560	3.261.699	3.163.861	5-9	6.404.425	3.251.039	3.153.386
10-14	6.652.822	3.372.904	3.279.918	10-14	6.610.553	3.352.015	3.258.538	10-14	6.566.139	3.329.997	3.236.142
15-19	6.818.858	3.450.450	3.368.409	15-19	6.788.985	3.435.996	3.352.989	15-19	6.750.307	3.417.088	3.333.218
20-24	6.776.965	3.420.113	3.356.851	20-24	6.819.152	3.442.158	3.376.994	20-24	6.845.583	3.456.281	3.389.303
25-29	6.635.568	3.373.221	3.262.347	25-29	6.663.385	3.376.511	3.286.875	25-29	6.708.102	3.388.439	3.319.663
30-34	6.565.280	3.354.886	3.210.394	30-34	6.523.764	3.333.226	3.190.538	30-34	6.491.990	3.316.910	3.175.080
35-39	6.684.337	3.432.609	3.251.728	35-39	6.673.338	3.420.014	3.253.324	35-39	6.660.717	3.406.716	3.254.002
40-44	6.960.186	3.539.371	3.420.815	40-44	6.873.466	3.507.591	3.365.875	40-44	6.786.033	3.473.458	3.312.576
45-49	6.742.042	3.401.687	3.340.355	45-49	6.856.545	3.455.271	3.401.274	45-49	6.936.588	3.493.384	3.443.204
50-54	5.937.444	2.950.831	2.986.613	50-54	6.085.089	3.035.156	3.049.933	50-54	6.227.194	3.115.656	3.111.538
55-59	4.896.659	2.406.062	2.490.597	55-59	5.081.909	2.488.869	2.593.039	55-59	5.273.566	2.577.158	2.696.408
60-64	4.327.105	2.081.536	2.245.569	60-64	4.328.405	2.087.534	2.240.871	60-64	4.348.967	2.101.713	2.247.254
65-69	3.574.235	1.677.177	1.897.058	65-69	3.721.328	1.738.547	1.982.781	65-69	3.845.563	1.790.748	2.054.816
70-74	2.546.656	1.149.719	1.396.937	70-74	2.643.751	1.195.263	1.448.488	70-74	2.747.870	1.242.720	1.505.150
75-79	1.637.172	684.833	952.339	75-79	1.707.233	715.945	991.288	75-79	1.778.329	747.915	1.030.414
80+	1.254.374	437.212	817.162	80+	1.312.968	457.957	855.010	80+	1.375.047	480.359	894.688
Toplam	90.845.774	45.252.426	45.593.348	Toplam	91.496.434	45.547.438	45.948.996	Toplam	92.125.955	45.833.097	46.292.858

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2030				2031				2032			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.385.330	3.247.174	3.138.156	0-4	6.381.954	3.246.184	3.135.771	0-4	6.382.468	3.247.163	3.135.305
5-9	6.388.791	3.243.179	3.145.612	5-9	6.380.191	3.239.029	3.141.162	5-9	6.373.551	3.236.041	3.137.509
10-14	6.520.972	3.307.534	3.213.438	10-14	6.480.690	3.287.448	3.193.242	10-14	6.444.832	3.269.505	3.175.327
15-19	6.716.304	3.400.535	3.315.769	15-19	6.682.711	3.384.174	3.298.537	15-19	6.644.363	3.365.396	3.278.967
20-24	6.844.878	3.456.717	3.388.161	20-24	6.830.683	3.450.349	3.380.334	20-24	6.805.004	3.438.182	3.366.822
25-29	6.766.201	3.407.221	3.358.980	25-29	6.746.549	3.398.081	3.348.468	25-29	6.760.649	3.406.045	3.354.605
30-34	6.473.435	3.307.150	3.166.285	30-34	6.559.190	3.339.677	3.219.514	30-34	6.618.021	3.358.693	3.259.328
35-39	6.636.433	3.389.490	3.246.943	35-39	6.588.980	3.361.998	3.226.982	35-39	6.542.991	3.337.165	3.205.826
40-44	6.716.420	3.443.876	3.272.544	40-44	6.672.398	3.421.842	3.250.556	40-44	6.649.765	3.406.158	3.243.608
45-49	6.971.853	3.513.045	3.458.808	45-49	6.956.471	3.512.260	3.444.211	45-49	6.897.221	3.493.309	3.403.912
50-54	6.366.093	3.191.110	3.174.984	50-54	6.503.848	3.261.466	3.242.382	50-54	6.635.752	3.325.376	3.310.376
55-59	5.455.299	2.665.220	2.790.079	55-59	5.621.894	2.751.519	2.870.374	55-59	5.776.640	2.836.612	2.940.029
60-64	4.411.345	2.132.995	2.278.350	60-64	4.522.993	2.183.948	2.339.045	60-64	4.675.147	2.251.239	2.423.908
65-69	3.934.958	1.829.687	2.105.271	65-69	3.982.697	1.853.065	2.129.631	65-69	3.997.161	1.864.228	2.132.933
70-74	2.860.746	1.292.345	1.568.401	70-74	2.985.884	1.345.257	1.640.626	70-74	3.120.132	1.400.447	1.719.686
75-79	1.851.793	781.075	1.070.718	75-79	1.926.364	814.996	1.111.368	75-79	2.001.360	849.367	1.151.993
80+	1.439.314	504.064	935.250	80+	1.505.720	529.021	976.700	80+	1.574.767	555.354	1.019.413
Toplam	92.740.165	46.112.418	46.627.747	Toplam	93.329.216	46.380.314	46.948.903	Toplam	93.899.826	46.640.280	47.259.546

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2033				2034				2035			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.374.214	3.243.670	3.130.544	0-4	6.369.228	3.241.831	3.127.397	0-4	6.354.091	3.234.825	3.119.266
5-9	6.370.168	3.234.871	3.135.297	5-9	6.368.942	3.234.945	3.133.997	5-9	6.374.958	3.238.823	3.136.135
10-14	6.419.085	3.256.617	3.162.468	10-14	6.398.081	3.246.085	3.151.997	10-14	6.382.573	3.238.346	3.144.226
15-19	6.602.323	3.344.729	3.257.594	15-19	6.558.136	3.322.933	3.235.203	15-19	6.513.197	3.300.691	3.212.506
20-24	6.775.471	3.424.061	3.351.410	20-24	6.737.146	3.405.498	3.331.649	20-24	6.703.484	3.389.277	3.314.207
25-29	6.803.065	3.428.332	3.374.733	25-29	6.829.762	3.442.729	3.387.033	25-29	6.829.386	3.443.495	3.385.891
30-34	6.646.149	3.362.319	3.283.830	30-34	6.691.128	3.374.543	3.316.585	30-34	6.749.456	3.393.596	3.355.860
35-39	6.502.043	3.316.043	3.185.999	35-39	6.470.797	3.300.230	3.170.567	35-39	6.452.725	3.290.938	3.161.787
40-44	6.639.446	3.394.245	3.245.201	40-44	6.627.488	3.381.615	3.245.873	40-44	6.603.906	3.365.082	3.238.824
45-49	6.812.030	3.462.796	3.349.234	45-49	6.726.170	3.429.960	3.296.211	45-49	6.658.026	3.401.623	3.256.403
50-54	6.749.679	3.378.954	3.370.725	50-54	6.829.618	3.417.390	3.412.228	50-54	6.865.389	3.437.770	3.427.620
55-59	5.921.512	2.919.169	3.002.343	55-59	6.061.093	2.998.103	3.062.989	55-59	6.197.710	3.072.254	3.125.457
60-64	4.854.111	2.330.493	2.523.617	60-64	5.039.034	2.414.896	2.624.138	60-64	5.214.381	2.499.200	2.715.181
65-69	4.000.017	1.871.551	2.128.466	65-69	4.021.278	1.886.478	2.134.800	65-69	4.081.773	1.916.981	2.164.792
70-74	3.250.748	1.453.547	1.797.201	70-74	3.360.791	1.498.840	1.861.951	70-74	3.439.797	1.532.940	1.906.857
75-79	2.079.179	884.677	1.194.502	75-79	2.162.945	921.571	1.241.374	75-79	2.254.074	960.266	1.293.808
80+	1.646.370	583.060	1.063.311	80+	1.720.509	612.152	1.108.357	80+	1.797.237	642.663	1.154.574
Toplam	94.445.610	46.889.134	47.556.475	Toplam	94.972.145	47.129.798	47.842.347	Toplam	95.472.163	47.358.769	48.113.394

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2036				2037				2038			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.341.962	3.229.337	3.112.625	0-4	6.319.252	3.218.454	3.100.798	0-4	6.298.955	3.208.798	3.090.157
5-9	6.371.826	3.238.074	3.133.752	5-9	6.372.572	3.239.286	3.133.286	5-9	6.364.568	3.236.039	3.128.529
10-14	6.374.088	3.234.311	3.139.777	10-14	6.367.563	3.231.436	3.136.127	10-14	6.364.291	3.230.375	3.133.915
15-19	6.473.133	3.280.816	3.192.317	15-19	6.437.486	3.263.080	3.174.407	15-19	6.411.939	3.250.387	3.161.552
20-24	6.670.223	3.373.240	3.296.984	20-24	6.632.213	3.354.791	3.277.422	20-24	6.590.516	3.334.457	3.256.059
25-29	6.815.545	3.437.477	3.378.068	25-29	6.790.247	3.425.682	3.364.565	25-29	6.761.100	3.411.937	3.349.163
30-34	6.730.204	3.384.843	3.345.361	30-34	6.744.619	3.393.124	3.351.495	30-34	6.787.277	3.415.674	3.371.603
35-39	6.538.683	3.323.729	3.214.954	35-39	6.597.784	3.343.068	3.254.716	35-39	6.626.256	3.347.078	3.279.178
40-44	6.557.237	3.338.334	3.218.903	40-44	6.512.029	3.314.230	3.197.798	40-44	6.471.842	3.293.816	3.178.026
45-49	6.615.267	3.380.716	3.234.551	45-49	6.593.719	3.366.063	3.227.656	45-49	6.584.361	3.355.117	3.229.245
50-54	6.851.210	3.438.128	3.413.081	50-54	6.793.831	3.420.734	3.373.097	50-54	6.710.950	3.392.051	3.318.899
55-59	6.333.358	3.141.544	3.191.814	55-59	6.463.437	3.204.693	3.258.744	55-59	6.576.034	3.257.920	3.318.114
60-64	5.375.160	2.581.948	2.793.212	60-64	5.524.587	2.663.674	2.860.913	60-64	5.664.642	2.743.127	2.921.516
65-69	4.188.091	1.965.188	2.222.903	65-69	4.331.845	2.028.035	2.303.810	65-69	4.500.198	2.101.601	2.398.597
70-74	3.482.133	1.554.035	1.928.098	70-74	3.495.742	1.565.171	1.930.571	70-74	3.500.002	1.573.489	1.926.512
75-79	2.355.224	1.001.547	1.353.677	75-79	2.463.611	1.044.604	1.419.007	75-79	2.568.727	1.086.049	1.482.678
80+	1.875.609	674.255	1.201.354	80+	1.955.639	706.886	1.248.753	80+	2.039.027	740.903	1.298.124
Toplam	95.948.953	47.577.521	48.371.432	Toplam	96.396.174	47.783.011	48.613.164	Toplam	96.820.682	47.978.817	48.841.865

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2039				2040				2041			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.267.830	3.193.609	3.074.221	0-4	6.239.352	3.179.758	3.059.594	0-4	6.202.107	3.161.429	3.040.679
5-9	6.359.821	3.234.438	3.125.383	5-9	6.344.933	3.227.675	3.117.258	5-9	6.333.049	3.222.428	3.110.621
10-14	6.363.171	3.230.555	3.132.615	10-14	6.369.286	3.234.534	3.134.752	10-14	6.366.260	3.233.890	3.132.370
15-19	6.391.125	3.240.041	3.151.084	15-19	6.375.796	3.232.480	3.143.316	15-19	6.367.483	3.228.614	3.138.868
20-24	6.546.668	3.312.989	3.233.679	20-24	6.502.064	3.291.071	3.210.993	20-24	6.462.324	3.271.511	3.190.813
25-29	6.723.173	3.393.758	3.329.415	25-29	6.689.891	3.377.905	3.311.986	25-29	6.657.006	3.362.233	3.294.773
30-34	6.814.252	3.430.362	3.383.890	30-34	6.814.213	3.431.464	3.382.748	30-34	6.800.738	3.425.806	3.374.931
35-39	6.671.525	3.359.646	3.311.879	35-39	6.730.100	3.379.012	3.351.088	35-39	6.711.325	3.370.713	3.340.612
40-44	6.441.307	3.278.666	3.162.640	40-44	6.423.876	3.269.986	3.153.890	40-44	6.510.096	3.303.141	3.206.954
45-49	6.573.335	3.343.432	3.229.903	45-49	6.550.743	3.327.868	3.222.874	45-49	6.505.212	3.302.178	3.203.034
50-54	6.627.473	3.361.097	3.266.376	50-54	6.561.519	3.334.547	3.226.971	50-54	6.520.625	3.315.263	3.205.362
55-59	6.655.406	3.296.518	3.358.888	55-59	6.691.590	3.317.666	3.373.924	55-59	6.678.993	3.319.496	3.359.497
60-64	5.799.776	2.819.242	2.980.533	60-64	5.932.264	2.890.924	3.041.340	60-64	6.064.055	2.958.123	3.105.932
65-69	4.673.788	2.179.810	2.493.978	65-69	4.838.312	2.258.036	2.580.276	65-69	4.989.224	2.335.009	2.654.215
70-74	3.521.330	1.588.583	1.932.747	70-74	3.577.825	1.617.074	1.960.751	70-74	3.674.777	1.660.561	2.014.216
75-79	2.656.819	1.121.481	1.535.338	75-79	2.719.700	1.148.414	1.571.285	75-79	2.753.422	1.165.688	1.587.733
80+	2.127.841	776.691	1.351.150	80+	2.222.895	814.389	1.408.506	80+	2.325.114	854.278	1.470.836
Toplam	97.214.639	48.160.919	49.053.721	Toplam	97.584.356	48.332.804	49.251.552	Toplam	97.921.810	48.490.363	49.431.448

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2042				2043				2044			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.169.224	3.145.307	3.023.918	0-4	6.128.037	3.124.945	3.003.092	0-4	6.092.152	3.107.279	2.984.873
5-9	6.310.600	3.211.798	3.098.802	5-9	6.290.549	3.202.381	3.088.168	5-9	6.259.690	3.187.447	3.072.243
10-14	6.367.108	3.235.203	3.131.905	10-14	6.359.214	3.232.064	3.127.150	10-14	6.354.574	3.230.568	3.124.006
15-19	6.361.122	3.225.904	3.135.219	15-19	6.358.015	3.225.007	3.133.008	15-19	6.357.055	3.225.347	3.131.709
20-24	6.426.989	3.254.077	3.172.912	20-24	6.401.735	3.241.671	3.160.063	20-24	6.381.203	3.231.602	3.149.601
25-29	6.619.374	3.344.149	3.275.225	25-29	6.578.059	3.324.183	3.253.876	25-29	6.534.594	3.303.083	3.231.511
30-34	6.775.825	3.414.385	3.361.440	30-34	6.747.071	3.401.019	3.346.052	30-34	6.709.553	3.383.230	3.326.323
35-39	6.726.108	3.379.368	3.346.741	35-39	6.769.040	3.402.223	3.366.817	35-39	6.796.337	3.417.252	3.379.085
40-44	6.569.525	3.322.898	3.246.627	40-44	6.598.415	3.327.397	3.271.018	40-44	6.644.030	3.340.410	3.303.620
45-49	6.461.137	3.279.107	3.182.030	45-49	6.422.063	3.259.699	3.162.364	45-49	6.392.569	3.245.500	3.147.069
50-54	6.500.627	3.302.069	3.198.558	50-54	6.492.618	3.292.481	3.200.137	50-54	6.482.914	3.282.139	3.200.775
55-59	6.624.273	3.304.212	3.320.061	55-59	6.544.777	3.278.084	3.266.693	55-59	6.464.830	3.249.802	3.215.029
60-64	6.190.654	3.019.600	3.171.054	60-64	6.300.533	3.071.775	3.228.758	60-64	6.378.428	3.110.145	3.268.283
65-69	5.129.549	2.411.160	2.718.389	65-69	5.261.295	2.485.390	2.775.904	65-69	5.388.701	2.556.712	2.831.989
70-74	3.804.292	1.716.275	2.088.017	70-74	3.954.910	1.780.945	2.173.965	70-74	4.109.664	1.849.548	2.260.115
75-79	2.764.941	1.175.794	1.589.147	75-79	2.770.094	1.184.251	1.585.844	75-79	2.789.956	1.198.267	1.591.688
80+	2.432.188	895.709	1.536.479	80+	2.538.033	936.796	1.601.237	80+	2.635.113	975.136	1.659.977
Toplam	98.233.538	48.637.014	49.596.523	Toplam	98.514.455	48.770.311	49.744.145	Toplam	98.771.364	48.893.468	49.877.896

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2045				2046				2047			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.049.287	3.086.036	2.963.251	0-4	6.013.603	3.068.449	2.945.154	0-4	5.978.785	3.051.287	2.927.498
5-9	6.231.462	3.173.837	3.057.624	5-9	6.194.482	3.155.760	3.038.722	5-9	6.161.853	3.139.881	3.021.971
10-14	6.339.799	3.223.915	3.115.884	10-14	6.328.026	3.218.775	3.109.251	10-14	6.305.693	3.208.256	3.097.437
15-19	6.363.322	3.229.477	3.133.845	15-19	6.360.455	3.228.991	3.131.463	15-19	6.361.455	3.230.457	3.130.998
20-24	6.366.143	3.224.306	3.141.836	20-24	6.358.088	3.220.697	3.137.391	20-24	6.351.976	3.218.233	3.133.743
25-29	6.490.366	3.281.527	3.208.839	25-29	6.450.991	3.262.317	3.188.674	25-29	6.416.005	3.245.220	3.170.785
30-34	6.676.661	3.367.752	3.308.910	30-34	6.644.163	3.352.450	3.291.713	30-34	6.606.919	3.334.737	3.272.182
35-39	6.796.686	3.418.744	3.377.942	35-39	6.783.634	3.413.500	3.370.133	35-39	6.759.169	3.402.508	3.356.660
40-44	6.702.883	3.360.179	3.342.704	40-44	6.684.763	3.352.491	3.332.272	40-44	6.700.039	3.361.642	3.338.397
45-49	6.376.066	3.237.691	3.138.375	45-49	6.462.584	3.271.344	3.191.241	45-49	6.522.403	3.291.667	3.230.736
50-54	6.461.741	3.267.956	3.193.785	50-54	6.417.890	3.243.795	3.174.096	50-54	6.375.491	3.222.214	3.153.277
55-59	6.402.085	3.225.773	3.176.311	55-59	6.363.867	3.208.755	3.155.112	55-59	6.346.026	3.197.565	3.148.462
60-64	6.414.690	3.131.993	3.282.697	60-64	6.404.055	3.135.616	3.268.440	60-64	6.353.029	3.123.109	3.229.920
65-69	5.513.890	2.624.083	2.889.807	65-69	5.638.723	2.687.503	2.951.220	65-69	5.758.879	2.745.793	3.013.086
70-74	4.256.164	1.918.274	2.337.890	70-74	4.390.599	1.986.118	2.404.480	70-74	4.515.687	2.053.370	2.462.317
75-79	2.838.571	1.222.690	1.615.882	75-79	2.919.502	1.258.499	1.661.003	75-79	3.025.836	1.303.391	1.722.445
80+	2.719.380	1.009.511	1.709.869	80+	2.790.143	1.039.810	1.750.333	80+	2.851.690	1.067.487	1.784.203
Toplam	98.999.196	49.003.744	49.995.452	Toplam	99.205.566	49.104.868	50.100.698	Toplam	99.390.933	49.196.815	50.194.117

ORTA DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2048				2049				2050			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	5.944.950	3.034.610	2.910.340	**0-4**	5.906.201	3.015.417	2.890.784	**0-4**	5.875.618	3.000.388	2.875.231
5-9	6.120.923	3.119.763	3.001.159	**5-9**	6.085.283	3.102.331	2.982.952	**5-9**	6.042.670	3.081.326	2.961.344
10-14	6.285.755	3.198.948	3.086.808	**10-14**	6.255.018	3.184.127	3.070.890	**10-14**	6.226.908	3.170.629	3.056.278
15-19	6.353.719	3.227.475	3.126.244	**15-19**	6.349.235	3.226.134	3.123.101	**15-19**	6.334.625	3.219.643	3.114.981
20-24	6.349.111	3.217.578	3.131.534	**20-24**	6.348.389	3.218.154	3.130.235	**20-24**	6.354.884	3.222.514	3.132.371
25-29	6.391.077	3.233.131	3.157.946	**25-29**	6.370.861	3.223.371	3.147.490	**25-29**	6.356.106	3.216.375	3.139.731
30-34	6.565.991	3.315.138	3.250.853	**30-34**	6.522.913	3.294.404	3.228.509	**30-34**	6.479.070	3.273.212	3.205.858
35-39	6.730.865	3.389.571	3.341.293	**35-39**	6.693.820	3.372.226	3.321.594	**35-39**	6.661.383	3.357.179	3.304.205
40-44	6.743.301	3.384.886	3.358.416	**40-44**	6.771.002	3.400.354	3.370.648	**40-44**	6.771.856	3.402.354	3.369.502
45-49	6.551.803	3.296.822	3.254.982	**45-49**	6.597.823	3.310.431	3.287.392	**45-49**	6.656.980	3.330.744	3.326.236
50-54	6.338.044	3.204.241	3.133.803	**50-54**	6.310.068	3.191.398	3.118.669	**50-54**	6.294.910	3.184.835	3.110.076
55-59	6.339.824	3.189.801	3.150.024	**55-59**	6.331.894	3.181.267	3.150.628	**55-59**	6.312.696	3.168.987	3.143.709
60-64	6.278.371	3.100.417	3.177.954	**60-64**	6.203.513	3.075.760	3.127.752	**60-64**	6.145.377	3.055.163	3.090.214
65-69	5.863.420	2.795.641	3.067.779	**65-69**	5.937.937	2.832.899	3.105.038	**65-69**	5.973.367	2.855.062	3.118.306
70-74	4.633.387	2.119.104	2.514.283	**70-74**	4.747.585	2.182.489	2.565.096	**70-74**	4.860.157	2.242.613	2.617.544
75-79	3.148.275	1.354.923	1.793.352	**75-79**	3.273.464	1.409.455	1.864.008	**75-79**	3.391.817	1.464.232	1.927.585
80+	2.911.136	1.094.968	1.816.168	**80+**	2.977.314	1.125.196	1.852.117	**80+**	3.055.716	1.160.042	1.895.674
Toplam	99.549.952	49.277.015	50.272.937	**Toplam**	99.682.318	49.345.414	50.336.904	**Toplam**	99.794.141	49.405.297	50.388.844

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2000				2001				2002			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.587.096	3.397.930	3.189.166	0-4	6.684.817	3.438.694	3.246.123	0-4	6.755.065	3.465.589	3.289.477
5-9	6.758.951	3.487.019	3.271.932	5-9	6.710.306	3.458.872	3.251.434	5-9	6.663.118	3.433.385	3.229.733
10-14	6.881.033	3.571.961	3.309.072	10-14	6.832.464	3.546.963	3.285.501	10-14	6.805.885	3.528.622	3.277.263
15-19	7.211.964	3.692.566	3.519.398	15-19	7.191.953	3.689.112	3.502.840	15-19	7.126.774	3.666.513	3.460.262
20-24	6.692.455	3.427.965	3.264.490	20-24	6.831.850	3.500.316	3.331.535	20-24	6.964.976	3.565.656	3.399.321
25-29	5.897.288	2.977.517	2.919.771	25-29	6.071.064	3.069.887	3.001.177	25-29	6.232.290	3.160.750	3.071.540
30-34	5.011.384	2.553.302	2.458.082	30-34	5.127.892	2.608.250	2.519.642	30-34	5.290.448	2.682.852	2.607.596
35-39	4.856.061	2.454.475	2.401.586	35-39	4.906.423	2.480.611	2.425.812	35-39	4.915.680	2.489.663	2.426.018
40-44	4.070.161	2.084.292	1.985.869	40-44	4.232.263	2.161.385	2.070.878	40-44	4.406.646	2.241.740	2.164.907
45-49	3.369.932	1.711.382	1.658.550	45-49	3.491.729	1.777.095	1.714.633	45-49	3.614.066	1.843.149	1.770.917
50-54	2.718.285	1.356.886	1.361.399	50-54	2.838.425	1.418.952	1.419.473	50-54	2.954.394	1.480.111	1.474.283
55-59	2.059.131	1.016.625	1.042.506	55-59	2.143.986	1.060.424	1.083.562	55-59	2.252.367	1.113.755	1.138.612
60-64	1.829.917	864.615	965.302	60-64	1.832.500	866.014	966.486	60-64	1.839.134	873.609	965.525
65-69	1.646.083	795.171	850.912	65-69	1.661.958	797.806	864.151	65-69	1.667.768	791.014	876.753
70-74	1.173.044	518.059	654.985	70-74	1.239.846	553.299	686.547	70-74	1.297.246	587.829	709.417
75-79	577.795	254.536	323.259	75-79	663.160	287.461	375.699	75-79	733.291	311.683	421.607
80+	463.350	182.436	280.914	80+	442.537	172.611	269.926	80+	449.507	175.358	274.149
Toplam	67.803.930	34.346.737	33.457.193	Toplam	68.903.173	34.887.751	34.015.421	Toplam	69.968.657	35.411.278	34.557.379

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2003				2004				2005			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.794.166	3.476.713	3.317.452	0-4	6.850.854	3.496.798	3.354.056	0-4	6.921.556	3.523.948	3.397.608
5-9	6.621.058	3.411.655	3.209.403	5-9	6.588.746	3.395.254	3.193.493	5-9	6.569.536	3.385.383	3.184.154
10-14	6.791.966	3.514.235	3.277.731	10-14	6.776.515	3.499.171	3.277.344	10-14	6.749.455	3.480.173	3.269.282
15-19	7.034.917	3.631.734	3.403.183	15-19	6.942.417	3.594.511	3.347.906	15-19	6.868.215	3.562.031	3.306.184
20-24	7.079.268	3.619.851	3.459.417	20-24	7.158.114	3.657.765	3.500.348	20-24	7.190.962	3.676.291	3.514.671
25-29	6.382.928	3.248.617	3.134.311	25-29	6.527.683	3.332.259	3.195.424	25-29	6.668.928	3.410.377	3.258.552
30-34	5.483.748	2.771.841	2.711.907	30-34	5.684.252	2.866.863	2.817.389	30-34	5.874.328	2.961.441	2.912.887
35-39	4.909.721	2.492.583	2.417.138	35-39	4.924.828	2.504.600	2.420.228	35-39	4.986.510	2.536.498	2.450.012
40-44	4.576.612	2.318.815	2.257.797	40-44	4.719.520	2.383.817	2.335.703	40-44	4.820.950	2.431.280	2.389.670
45-49	3.740.433	1.910.371	1.830.062	45-49	3.875.482	1.979.904	1.895.578	45-49	4.021.424	2.052.124	1.969.300
50-54	3.068.173	1.541.046	1.527.127	50-54	3.183.302	1.603.015	1.580.287	50-54	3.302.378	1.666.864	1.635.514
55-59	2.376.195	1.173.579	1.202.617	55-59	2.504.214	1.235.831	1.268.384	55-59	2.628.394	1.297.605	1.330.790
60-64	1.856.017	888.550	967.468	60-64	1.890.745	911.895	978.849	60-64	1.948.094	944.125	1.003.969
65-69	1.667.746	779.719	888.027	65-69	1.666.908	770.067	896.841	65-69	1.669.150	766.271	902.879
70-74	1.344.478	618.347	726.131	70-74	1.381.099	641.055	740.044	70-74	1.407.403	654.009	753.394
75-79	794.519	332.642	461.877	75-79	849.433	353.612	495.821	75-79	899.362	376.017	523.345
80+	473.523	184.585	288.939	80+	507.682	196.848	310.834	80+	547.547	210.242	337.305
Toplam	70.995.468	35.914.882	35.080.586	Toplam	72.031.794	36.423.266	35.608.528	Toplam	73.074.192	36.934.677	36.139.515

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2006				2007				2008			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.899.634	3.513.014	3.386.620	0-4	6.912.259	3.519.564	3.392.695	0-4	6.953.919	3.540.828	3.413.091
5-9	6.667.760	3.426.525	3.241.235	5-9	6.738.707	3.453.887	3.284.821	5-9	6.778.496	3.465.422	3.313.074
10-14	6.701.237	3.452.312	3.248.925	10-14	6.654.432	3.427.070	3.227.362	10-14	6.612.718	3.405.551	3.207.167
15-19	6.820.255	3.537.424	3.282.831	15-19	6.794.219	3.519.427	3.274.792	15-19	6.780.795	3.505.345	3.275.450
20-24	7.171.778	3.673.340	3.498.438	20-24	7.107.504	3.651.292	3.456.212	20-24	7.016.580	3.617.085	3.399.495
25-29	6.808.787	3.482.926	3.325.861	25-29	6.942.400	3.548.477	3.393.922	25-29	7.057.233	3.602.916	3.454.317
30-34	6.048.386	3.053.856	2.994.530	30-34	6.209.932	3.144.758	3.065.174	30-34	6.360.927	3.232.666	3.128.260
35-39	5.103.519	2.591.658	2.511.861	35-39	5.266.359	2.666.321	2.600.039	35-39	5.459.813	2.755.263	2.704.550
40-44	4.872.170	2.457.822	2.414.348	40-44	4.882.552	2.467.417	2.415.134	40-44	4.877.815	2.470.924	2.406.892
45-49	4.183.226	2.128.880	2.054.346	45-49	4.357.247	2.208.863	2.148.384	45-49	4.526.942	2.285.609	2.241.333
50-54	3.423.498	1.731.828	1.691.670	50-54	3.545.242	1.797.171	1.748.071	50-54	3.671.051	1.863.696	1.807.355
55-59	2.746.480	1.357.959	1.388.521	55-59	2.860.696	1.417.552	1.443.144	55-59	2.972.948	1.477.020	1.495.929
60-64	2.030.746	985.992	1.044.754	60-64	2.135.842	1.036.779	1.099.063	60-64	2.255.710	1.093.649	1.162.061
65-69	1.674.125	768.784	905.341	65-69	1.682.630	776.801	905.829	65-69	1.700.502	791.376	909.125
70-74	1.423.814	656.967	766.846	70-74	1.432.216	652.423	779.793	70-74	1.435.983	644.399	791.584
75-79	952.382	402.565	549.817	75-79	998.424	428.740	569.685	75-79	1.036.905	451.999	584.906
80+	585.176	222.343	362.833	80+	629.875	236.556	393.319	80+	679.177	252.678	426.499
Toplam	74.112.970	37.444.195	36.668.775	Toplam	75.150.536	37.953.097	37.197.439	Toplam	76.177.513	38.456.427	37.721.085

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2009				2010				2011			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.979.554	3.553.937	3.425.618	0-4	6.977.535	3.552.966	3.424.569	0-4	6.961.773	3.544.987	3.416.786
5-9	6.835.767	3.485.837	3.349.929	5-9	6.906.979	3.513.271	3.393.708	5-9	6.885.700	3.502.698	3.383.002
10-14	6.580.738	3.389.350	3.191.388	10-14	6.561.833	3.379.663	3.182.170	10-14	6.660.235	3.420.906	3.239.329
15-19	6.765.832	3.490.581	3.275.251	15-19	6.739.268	3.471.888	3.267.380	15-19	6.691.558	3.444.343	3.247.216
20-24	6.925.005	3.580.435	3.344.570	20-24	6.851.676	3.548.502	3.303.174	20-24	6.804.518	3.524.397	3.280.121
25-29	7.136.739	3.641.159	3.495.580	25-29	7.170.375	3.660.104	3.510.271	25-29	7.152.101	3.657.659	3.494.442
30-34	6.506.100	3.316.393	3.189.708	30-34	6.647.816	3.394.640	3.253.176	30-34	6.788.192	3.467.357	3.320.834
35-39	5.660.485	2.850.226	2.810.259	35-39	5.850.812	2.944.778	2.906.035	35-39	6.025.219	3.037.202	2.988.017
40-44	4.894.054	2.483.473	2.410.581	40-44	4.956.626	2.515.758	2.440.869	40-44	5.074.235	2.571.119	2.503.116
45-49	4.669.903	2.350.469	2.319.434	45-49	4.771.824	2.398.044	2.373.781	45-49	4.824.047	2.424.994	2.399.053
50-54	3.805.546	1.932.550	1.872.996	50-54	3.950.914	2.004.102	1.946.812	50-54	4.112.035	2.080.145	2.031.891
55-59	3.086.662	1.537.568	1.549.094	55-59	3.204.346	1.600.002	1.604.344	55-59	3.324.127	1.663.564	1.660.563
60-64	2.379.669	1.152.841	1.226.828	60-64	2.500.104	1.211.672	1.288.431	60-64	2.614.898	1.269.276	1.345.622
65-69	1.734.928	813.521	921.407	65-69	1.790.445	843.712	946.733	65-69	1.869.492	882.590	986.902
70-74	1.439.034	637.869	801.165	70-74	1.444.462	636.232	808.230	70-74	1.451.872	639.780	812.092
75-79	1.067.477	469.450	598.028	75-79	1.090.407	479.675	610.732	75-79	1.106.209	482.638	623.570
80+	730.298	270.537	459.760	80+	781.344	289.798	491.546	80+	832.379	310.502	521.877
Toplam	77.197.790	38.956.196	38.241.594	Toplam	78.196.766	39.444.807	38.751.959	Toplam	79.178.590	39.924.156	39.254.434

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2012				2013				2014			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.934.354	3.531.079	3.403.275	0-4	6.903.004	3.515.181	3.387.823	0-4	6.862.514	3.494.734	3.367.780
5-9	6.898.928	3.509.577	3.389.351	5-9	6.941.168	3.531.163	3.410.006	5-9	6.967.387	3.544.604	3.422.783
10-14	6.731.405	3.448.395	3.283.011	10-14	6.771.429	3.460.066	3.311.362	10-14	6.828.887	3.480.594	3.348.293
15-19	6.645.252	3.419.408	3.225.844	15-19	6.604.019	3.398.185	3.205.834	15-19	6.572.480	3.382.266	3.190.213
20-24	6.779.230	3.506.866	3.272.365	20-24	6.766.515	3.493.226	3.273.289	20-24	6.752.223	3.478.898	3.273.324
25-29	7.088.834	3.636.193	3.452.641	25-29	6.998.954	3.602.606	3.396.347	25-29	6.908.365	3.566.574	3.341.792
30-34	6.922.381	3.533.124	3.389.257	30-34	7.037.865	3.587.838	3.450.028	30-34	7.118.079	3.626.430	3.491.649
35-39	6.187.196	3.128.147	3.059.049	35-39	6.338.691	3.216.139	3.122.552	35-39	6.484.372	3.299.995	3.184.377
40-44	5.237.456	2.645.838	2.591.618	40-44	5.431.155	2.734.740	2.696.415	40-44	5.632.012	2.829.646	2.802.366
45-49	4.835.872	2.435.261	2.400.611	45-49	4.832.764	2.439.560	2.393.204	45-49	4.850.427	2.452.832	2.397.595
50-54	4.285.321	2.159.396	2.125.925	50-54	4.454.428	2.235.511	2.218.916	50-54	4.597.137	2.300.012	2.297.125
55-59	3.444.652	1.727.563	1.717.089	55-59	3.569.285	1.792.783	1.776.502	55-59	3.702.456	1.860.342	1.842.114
60-64	2.726.216	1.326.293	1.399.923	60-64	2.835.851	1.383.316	1.452.535	60-64	2.946.916	1.441.467	1.505.449
65-69	1.969.358	929.484	1.039.874	65-69	2.082.934	981.860	1.101.075	65-69	2.200.209	1.036.379	1.163.830
70-74	1.462.122	647.869	814.253	70-74	1.480.496	661.440	819.056	70-74	1.513.400	681.444	831.957
75-79	1.116.403	480.327	636.075	75-79	1.123.315	475.682	647.633	75-79	1.129.426	472.290	657.136
80+	883.430	332.042	551.389	80+	932.788	352.793	579.995	80+	978.485	371.032	607.452
Toplam	80.148.409	40.396.860	39.751.549	Toplam	81.104.661	40.862.090	40.242.572	Toplam	82.044.773	41.319.539	40.725.234

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2015				2016				2017			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.826.310	3.476.661	3.349.649	0-4	6.790.288	3.458.875	3.331.413	0-4	6.749.160	3.438.664	3.310.496
5-9	6.965.969	3.544.001	3.421.969	5-9	6.950.792	3.536.403	3.414.389	5-9	6.923.900	3.522.872	3.401.028
10-14	6.900.280	3.508.146	3.392.134	10-14	6.879.234	3.497.757	3.381.478	10-14	6.892.629	3.504.784	3.387.844
15-19	6.553.953	3.372.841	3.181.112	15-19	6.652.586	3.414.253	3.238.333	15-19	6.723.980	3.441.931	3.282.048
20-24	6.726.274	3.460.644	3.265.631	20-24	6.679.154	3.433.559	3.245.595	20-24	6.633.374	3.409.073	3.224.301
25-29	6.835.891	3.535.223	3.300.668	25-29	6.789.460	3.511.663	3.277.797	25-29	6.764.784	3.494.643	3.270.141
30-34	7.152.430	3.645.801	3.506.629	30-34	7.134.894	3.643.868	3.491.027	30-34	7.072.365	3.622.978	3.449.387
35-39	6.626.529	3.378.415	3.248.114	35-39	6.767.289	3.451.356	3.315.932	35-39	6.901.806	3.517.397	3.384.410
40-44	5.822.470	2.924.172	2.898.299	40-44	5.996.989	3.016.627	2.980.362	40-44	6.159.035	3.107.648	3.051.387
45-49	4.913.912	2.485.623	2.428.289	45-49	5.031.865	2.541.237	2.490.628	45-49	5.194.921	2.615.990	2.578.932
50-54	4.699.182	2.347.593	2.351.589	50-54	4.752.067	2.375.019	2.377.049	50-54	4.764.996	2.386.163	2.378.833
55-59	3.846.156	1.930.585	1.915.571	55-59	4.005.170	2.005.260	1.999.910	55-59	4.175.933	2.083.101	2.092.832
60-64	3.061.601	1.501.473	1.560.128	60-64	3.178.124	1.562.639	1.615.485	60-64	3.295.187	1.624.312	1.670.875
65-69	2.313.945	1.090.657	1.223.288	65-69	2.422.270	1.143.975	1.278.295	65-69	2.527.222	1.196.921	1.330.301
70-74	1.564.757	708.330	856.427	70-74	1.636.636	742.619	894.016	70-74	1.726.420	783.671	942.749
75-79	1.136.664	472.562	664.102	75-79	1.144.688	476.655	668.033	75-79	1.154.367	484.089	670.278
80+	1.019.399	385.918	633.481	80+	1.056.210	397.796	658.414	80+	1.090.004	407.717	682.287
Toplam	82.965.723	41.768.643	41.197.080	Toplam	83.867.716	42.209.560	41.658.156	Toplam	84.750.083	42.641.953	42.108.130

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2018				2019				2020			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.704.086	3.416.607	3.287.479	0-4	6.656.805	3.393.483	3.263.322	0-4	6.608.971	3.370.063	3.238.908
5-9	6.892.996	3.507.354	3.385.642	5-9	6.852.897	3.487.285	3.365.612	5-9	6.817.081	3.469.588	3.347.493
10-14	6.934.998	3.526.498	3.408.500	10-14	6.961.352	3.540.079	3.421.273	10-14	6.960.094	3.539.634	3.420.460
15-19	6.764.225	3.453.818	3.310.407	15-19	6.821.868	3.474.543	3.347.325	15-19	6.893.431	3.502.279	3.391.151
20-24	6.592.611	3.388.287	3.204.323	20-24	6.561.495	3.372.784	3.188.711	20-24	6.543.368	3.363.752	3.179.615
25-29	6.752.598	3.481.501	3.271.097	25-29	6.738.797	3.467.666	3.271.131	25-29	6.713.353	3.449.912	3.263.442
30-34	6.983.198	3.590.011	3.393.187	30-34	6.893.276	3.554.593	3.338.683	30-34	6.821.434	3.523.833	3.297.601
35-39	7.017.602	3.572.458	3.445.144	35-39	7.098.174	3.611.475	3.486.699	35-39	7.133.004	3.631.356	3.501.648
40-44	6.310.574	3.195.783	3.114.790	40-44	6.456.301	3.279.839	3.176.462	40-44	6.598.570	3.358.526	3.240.043
45-49	5.388.091	2.704.798	2.683.293	45-49	5.588.288	2.799.577	2.788.711	45-49	5.778.191	2.894.039	2.884.153
50-54	4.763.146	2.391.556	2.371.589	50-54	4.781.806	2.405.818	2.375.989	50-54	4.845.776	2.439.292	2.406.484
55-59	4.342.451	2.157.981	2.184.470	55-59	4.483.037	2.221.652	2.261.384	55-59	4.583.876	2.268.994	2.314.882
60-64	3.416.107	1.687.276	1.728.832	60-64	3.545.284	1.752.572	1.792.713	60-64	3.684.801	1.820.544	1.864.257
65-69	2.630.508	1.250.064	1.380.445	65-69	2.735.104	1.304.370	1.430.734	65-69	2.843.194	1.360.496	1.482.697
70-74	1.827.815	829.385	998.430	70-74	1.932.136	876.955	1.055.180	70-74	2.033.288	924.434	1.108.854
75-79	1.170.223	495.675	674.547	75-79	1.197.761	512.208	685.553	75-79	1.240.359	534.090	706.269
80+	1.121.106	416.564	704.542	80+	1.149.830	425.323	724.507	80+	1.176.823	434.770	742.053
Toplam	85.612.334	43.065.616	42.546.718	Toplam	86.454.212	43.480.222	42.973.989	Toplam	87.275.612	43.885.602	43.390.010

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2021				2022				2023			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.566.646	3.349.432	3.217.214	0-4	6.529.366	3.331.351	3.198.015	0-4	6.502.844	3.318.734	3.184.111
5-9	6.781.442	3.452.173	3.329.269	5-9	6.740.699	3.432.334	3.308.366	5-9	6.696.001	3.410.638	3.285.363
10-14	6.945.085	3.532.200	3.412.885	10-14	6.918.368	3.518.837	3.399.530	10-14	6.887.641	3.503.489	3.384.152
15-19	6.872.656	3.492.157	3.380.499	15-19	6.886.282	3.499.417	3.386.865	15-19	6.928.843	3.521.328	3.407.514
20-24	6.642.245	3.405.431	3.236.814	20-24	6.713.910	3.433.400	3.280.510	20-24	6.754.458	3.445.605	3.308.853
25-29	6.666.763	3.423.344	3.243.419	25-29	6.621.496	3.399.358	3.222.139	25-29	6.581.223	3.379.048	3.202.175
30-34	6.775.581	3.500.827	3.274.754	30-34	6.751.436	3.484.329	3.267.107	30-34	6.739.746	3.471.684	3.268.062
35-39	7.116.071	3.630.014	3.486.058	35-39	7.054.252	3.609.781	3.444.471	35-39	6.965.849	3.577.500	3.388.349
40-44	6.739.487	3.431.792	3.307.695	40-44	6.874.220	3.498.218	3.376.002	40-44	6.990.312	3.553.735	3.436.577
45-49	5.952.295	2.986.502	2.965.793	45-49	6.114.047	3.077.592	3.036.454	45-49	6.265.402	3.165.861	3.099.540
50-54	4.963.522	2.495.185	2.468.338	50-54	5.125.765	2.569.871	2.555.895	50-54	5.317.691	2.658.365	2.659.326
55-59	4.636.714	2.296.888	2.339.826	55-59	4.650.634	2.309.123	2.341.511	55-59	4.650.273	2.315.891	2.334.382
60-64	3.839.221	1.892.821	1.946.400	60-64	4.005.039	1.968.175	2.036.863	60-64	4.166.751	2.040.753	2.125.998
65-69	2.953.065	1.417.782	1.535.283	65-69	3.063.538	1.475.644	1.587.894	65-69	3.177.771	1.534.799	1.642.972
70-74	2.129.760	971.251	1.158.508	70-74	2.223.451	1.017.937	1.205.514	70-74	2.315.879	1.064.964	1.250.915
75-79	1.299.435	561.652	737.783	75-79	1.372.619	594.337	778.282	75-79	1.454.797	630.548	824.250
80+	1.202.101	444.945	757.155	80+	1.226.939	456.047	770.892	80+	1.254.522	469.030	785.492
Toplam	88.082.088	44.284.396	43.797.693	Toplam	88.872.059	44.675.749	44.196.310	Toplam	89.650.003	45.061.971	44.588.032

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2024				2025				2026			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.481.696	3.308.839	3.172.857	0-4	6.466.670	3.302.054	3.164.616	0-4	6.458.980	3.299.004	3.159.976
5-9	6.649.091	3.387.869	3.261.222	5-9	6.601.616	3.364.793	3.236.823	5-9	6.559.636	3.344.493	3.215.143
10-14	6.847.722	3.483.592	3.364.131	10-14	6.812.079	3.466.059	3.346.019	10-14	6.776.610	3.448.806	3.327.804
15-19	6.955.404	3.535.120	3.420.283	15-19	6.954.374	3.534.904	3.419.470	15-19	6.939.601	3.527.705	3.411.896
20-24	6.812.383	3.466.632	3.345.752	20-24	6.884.212	3.494.658	3.389.554	20-24	6.863.823	3.484.914	3.378.909
25-29	6.550.571	3.363.996	3.186.574	25-29	6.532.878	3.355.393	3.177.485	25-29	6.632.025	3.397.375	3.234.650
30-34	6.726.435	3.458.340	3.268.095	30-34	6.701.489	3.441.078	3.260.411	30-34	6.655.419	3.415.014	3.240.405
35-39	6.876.691	3.542.765	3.333.925	35-39	6.805.566	3.512.659	3.292.907	35-39	6.760.367	3.490.267	3.270.099
40-44	7.071.310	3.593.297	3.478.013	40-44	7.106.721	3.613.819	3.492.902	40-44	7.090.542	3.613.216	3.477.327
45-49	6.411.042	3.250.131	3.160.911	45-49	6.553.305	3.329.120	3.224.186	45-49	6.694.279	3.402.768	3.291.511
50-54	5.516.545	2.752.769	2.763.776	50-54	5.705.255	2.846.930	2.858.324	50-54	5.878.394	2.939.197	2.939.198
55-59	4.670.149	2.331.360	2.338.789	55-59	4.734.467	2.365.536	2.368.931	55-59	4.851.419	2.421.480	2.429.939
60-64	4.303.428	2.102.725	2.200.704	60-64	4.401.774	2.149.231	2.252.543	60-64	4.453.951	2.177.360	2.276.591
65-69	3.299.977	1.596.239	1.703.738	65-69	3.432.131	1.660.287	1.771.843	65-69	3.578.456	1.728.415	1.850.041
70-74	2.409.639	1.113.149	1.296.489	70-74	2.506.604	1.163.032	1.343.572	70-74	2.605.200	1.214.021	1.391.179
75-79	1.539.095	668.212	870.883	75-79	1.620.781	705.907	914.875	75-79	1.698.835	743.257	955.578
80+	1.288.573	484.962	803.611	80+	1.331.328	504.477	826.852	80+	1.383.110	527.656	855.454
Toplam	90.409.751	45.439.998	44.969.753	Toplam	91.151.250	45.809.936	45.341.315	Toplam	91.880.648	46.174.948	45.705.700

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2027				2028				2029			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.453.573	3.297.105	3.156.468	0-4	6.451.838	3.297.075	3.154.763	0-4	6.452.628	3.298.322	3.154.306
5-9	6.522.691	3.326.735	3.195.956	5-9	6.496.487	3.314.427	3.182.060	5-9	6.475.650	3.304.836	3.170.814
10-14	6.736.037	3.429.127	3.306.910	10-14	6.691.508	3.407.591	3.283.918	10-14	6.644.766	3.384.979	3.259.787
15-19	6.913.128	3.514.583	3.398.545	15-19	6.882.645	3.499.474	3.383.171	15-19	6.842.974	3.479.818	3.363.156
20-24	6.877.782	3.492.509	3.385.273	20-24	6.920.631	3.514.719	3.405.912	20-24	6.947.501	3.528.827	3.418.674
25-29	6.703.999	3.425.681	3.278.318	25-29	6.744.898	3.438.258	3.306.640	25-29	6.803.150	3.459.638	3.343.512
30-34	6.610.659	3.391.515	3.219.145	30-34	6.570.875	3.371.674	3.199.200	30-34	6.540.688	3.357.072	3.183.616
35-39	6.736.819	3.474.352	3.262.467	35-39	6.725.687	3.462.266	3.263.421	35-39	6.712.923	3.449.471	3.263.453
40-44	7.029.631	3.593.805	3.435.827	40-44	6.942.232	3.562.392	3.379.840	40-44	6.854.084	3.528.524	3.325.560
45-49	6.829.148	3.469.666	3.359.482	45-49	6.945.509	3.525.763	3.419.746	45-49	7.026.985	3.566.037	3.460.948
50-54	6.039.374	3.030.174	3.009.199	50-54	6.190.144	3.118.437	3.071.707	50-54	6.335.346	3.202.817	3.132.529
55-59	5.011.857	2.495.654	2.516.202	55-59	5.201.273	2.583.242	2.618.032	55-59	5.397.435	2.676.620	2.720.816
60-64	4.468.860	2.190.769	2.278.091	60-64	4.470.312	2.199.159	2.271.153	60-64	4.491.559	2.215.978	2.275.580
65-69	3.735.536	1.799.458	1.936.077	65-69	3.888.687	1.867.990	2.020.698	65-69	4.018.186	1.926.776	2.091.409
70-74	2.704.428	1.265.629	1.438.799	70-74	2.807.208	1.318.506	1.488.701	70-74	2.917.410	1.373.543	1.543.868
75-79	1.774.903	780.705	994.198	75-79	1.850.210	818.613	1.031.597	75-79	1.926.771	857.588	1.069.183
80+	1.442.596	554.138	888.458	80+	1.508.213	583.471	924.742	80+	1.577.871	615.055	962.816
Toplam	92.591.020	46.531.606	46.059.415	Toplam	93.288.359	46.883.055	46.405.304	Toplam	93.965.927	47.225.901	46.740.026

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2030				2031				2032			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.461.097	3.303.488	3.157.609	0-4	6.460.155	3.303.831	3.156.324	0-4	6.462.964	3.306.082	3.156.882
5-9	6.460.923	3.298.344	3.162.579	5-9	6.453.520	3.295.578	3.157.942	5-9	6.448.397	3.293.962	3.154.435
10-14	6.597.457	3.362.058	3.235.399	10-14	6.555.635	3.341.907	3.213.728	10-14	6.518.843	3.324.293	3.194.550
15-19	6.807.569	3.462.520	3.345.050	15-19	6.772.333	3.445.494	3.326.839	15-19	6.731.992	3.426.041	3.305.951
20-24	6.946.809	3.528.949	3.417.860	20-24	6.932.385	3.522.095	3.410.290	20-24	6.906.268	3.509.324	3.396.945
25-29	6.875.289	3.488.006	3.387.282	25-29	6.855.320	3.478.674	3.376.646	25-29	6.869.651	3.486.643	3.383.008
30-34	6.523.434	3.348.897	3.174.536	30-34	6.622.866	3.391.210	3.231.655	30-34	6.695.159	3.419.874	3.275.285
35-39	6.688.535	3.432.758	3.255.776	35-39	6.643.047	3.407.253	3.235.794	35-39	6.598.859	3.384.295	3.214.564
40-44	6.783.910	3.499.252	3.284.658	40-44	6.739.568	3.477.645	3.261.923	40-44	6.716.792	3.462.473	3.254.319
45-49	7.063.130	3.587.411	3.475.719	45-49	7.047.982	3.587.808	3.460.174	45-49	6.988.375	3.569.527	3.418.848
50-54	6.477.287	3.282.044	3.195.243	50-54	6.618.024	3.356.054	3.261.970	50-54	6.752.778	3.423.449	3.329.329
55-59	5.583.683	2.769.851	2.813.833	55-59	5.754.722	2.861.332	2.893.390	55-59	5.913.901	2.951.643	2.962.258
60-64	4.555.851	2.250.709	2.305.142	60-64	4.670.922	2.306.187	2.364.736	60-64	4.827.823	2.379.005	2.448.818
65-69	4.111.593	1.971.357	2.140.236	65-69	4.161.777	1.999.133	2.162.644	65-69	4.177.370	2.013.575	2.163.795
70-74	3.036.819	1.431.026	1.605.794	70-74	3.169.109	1.492.209	1.676.900	70-74	3.310.999	1.556.015	1.754.984
75-79	2.006.022	898.019	1.108.003	75-79	2.086.624	939.423	1.147.201	75-79	2.167.834	981.437	1.186.397
80+	1.650.204	648.501	1.001.703	80+	1.725.187	683.764	1.041.424	80+	1.803.395	721.013	1.082.382
Toplam	94.629.612	47.563.189	47.066.423	Toplam	95.269.176	47.889.596	47.379.580	Toplam	95.891.400	48.208.651	47.682.749

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2033				2034				2035			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.456.718	3.303.702	3.153.016	0-4	6.453.539	3.302.880	3.150.659	0-4	6.439.769	3.296.629	3.143.140
5-9	6.446.943	3.294.211	3.152.731	5-9	6.448.009	3.295.735	3.152.274	5-9	6.456.743	3.301.168	3.155.575
10-14	6.492.783	3.312.124	3.180.659	10-14	6.472.085	3.302.668	3.169.418	10-14	6.457.492	3.296.306	3.161.185
15-19	6.687.695	3.404.730	3.282.966	15-19	6.641.182	3.382.340	3.258.842	15-19	6.594.097	3.359.635	3.234.461
20-24	6.876.144	3.494.566	3.381.578	20-24	6.836.834	3.475.262	3.361.572	20-24	6.801.779	3.458.305	3.343.475
25-29	6.912.839	3.509.208	3.403.632	25-29	6.940.067	3.523.682	3.416.385	25-29	6.939.758	3.524.188	3.415.570
30-34	6.736.419	3.432.841	3.303.578	30-34	6.795.008	3.454.595	3.340.413	30-34	6.867.464	3.483.328	3.384.136
35-39	6.559.635	3.364.985	3.194.650	35-39	6.529.983	3.350.893	3.179.090	35-39	6.513.235	3.343.208	3.170.027
40-44	6.706.381	3.451.108	3.255.273	40-44	6.694.320	3.439.020	3.255.300	40-44	6.670.647	3.423.012	3.247.635
45-49	6.902.463	3.539.333	3.363.129	45-49	6.815.819	3.506.689	3.309.130	45-49	6.747.051	3.478.594	3.268.457
50-54	6.869.259	3.480.230	3.389.030	50-54	6.951.203	3.521.393	3.429.810	50-54	6.988.258	3.543.883	3.444.376
55-59	6.063.188	3.039.414	3.023.774	55-59	6.207.125	3.123.475	3.083.650	55-59	6.347.972	3.202.576	3.145.396
60-64	5.012.557	2.464.627	2.547.930	60-64	5.203.707	2.555.826	2.647.881	60-64	5.385.286	2.646.999	2.738.288
65-69	4.180.886	2.023.684	2.157.203	65-69	4.203.487	2.041.803	2.161.684	65-69	4.266.844	2.076.617	2.190.227
70-74	3.449.172	1.617.672	1.831.499	70-74	3.565.836	1.670.792	1.895.044	70-74	3.649.966	1.711.502	1.938.464
75-79	2.252.190	1.024.637	1.227.552	75-79	2.342.932	1.069.733	1.273.200	75-79	2.441.501	1.116.950	1.324.551
80+	1.884.810	760.304	1.124.506	80+	1.969.398	801.630	1.167.768	80+	2.057.202	845.004	1.212.199
Toplam	96.490.081	48.517.374	47.972.707	Toplam	97.070.533	48.818.415	48.252.117	Toplam	97.625.064	49.107.901	48.517.163

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2036				2037				2038			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.428.787	3.291.799	3.136.988	0-4	6.406.743	3.281.290	3.125.453	0-4	6.386.773	3.271.831	3.114.943
5-9	6.456.076	3.301.784	3.154.291	5-9	6.459.157	3.304.308	3.154.849	5-9	6.453.182	3.302.196	3.150.986
10-14	6.450.218	3.293.668	3.156.550	10-14	6.445.222	3.292.177	3.153.045	10-14	6.443.890	3.292.548	3.151.342
15-19	6.552.494	3.339.697	3.212.797	15-19	6.515.913	3.322.289	3.193.624	15-19	6.490.057	3.310.320	3.179.738
20-24	6.766.889	3.441.617	3.325.272	20-24	6.726.889	3.422.496	3.304.394	20-24	6.682.931	3.401.512	3.281.419
25-29	6.925.731	3.517.727	3.408.004	25-29	6.900.017	3.505.349	3.394.668	25-29	6.870.291	3.490.980	3.379.311
30-34	6.847.929	3.474.415	3.373.514	30-34	6.862.650	3.482.778	3.379.871	30-34	6.906.193	3.505.718	3.400.475
35-39	6.613.014	3.385.935	3.227.080	35-39	6.685.682	3.415.031	3.270.652	35-39	6.727.346	3.428.446	3.298.900
40-44	6.625.919	3.398.226	3.227.694	40-44	6.582.484	3.375.969	3.206.515	40-44	6.543.997	3.357.342	3.186.655
45-49	6.703.967	3.458.106	3.245.861	45-49	6.682.298	3.443.984	3.238.314	45-49	6.672.891	3.433.625	3.239.266
50-54	6.974.555	3.545.657	3.428.898	50-54	6.916.868	3.528.972	3.387.896	50-54	6.833.182	3.500.515	3.332.667
55-59	6.487.766	3.276.673	3.211.093	55-59	6.621.765	3.344.367	3.277.398	55-59	6.737.856	3.401.727	3.336.129
60-64	5.552.251	2.736.652	2.815.600	60-64	5.707.827	2.825.291	2.882.536	60-64	5.853.973	2.911.611	2.942.362
65-69	4.377.949	2.130.653	2.247.297	65-69	4.528.121	2.200.656	2.327.465	65-69	4.704.156	2.282.470	2.421.686
70-74	3.695.639	1.737.711	1.957.928	70-74	3.711.042	1.752.591	1.958.451	70-74	3.716.559	1.764.087	1.952.472
75-79	2.550.790	1.167.282	1.383.507	75-79	2.667.807	1.219.768	1.448.039	75-79	2.781.425	1.270.542	1.510.883
80+	2.147.301	890.122	1.257.179	80+	2.239.626	936.847	1.302.779	80+	2.336.051	985.657	1.350.394
Toplam	98.157.274	49.387.721	48.769.552	Toplam	98.660.109	49.654.163	49.005.947	Toplam	99.140.754	49.911.128	49.229.626

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2039				2040				2041			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.355.467	3.256.549	3.098.919	0-4	6.326.490	3.242.453	3.084.037	0-4	6.288.391	3.223.666	3.064.724
5-9	6.450.269	3.301.639	3.148.630	5-9	6.436.770	3.295.653	3.141.117	5-9	6.426.050	3.291.082	3.134.968
10-14	6.445.077	3.294.192	3.150.884	10-14	6.453.929	3.299.745	3.154.184	10-14	6.453.382	3.300.481	3.152.901
15-19	6.469.557	3.301.058	3.168.499	15-19	6.455.157	3.294.888	3.160.270	15-19	6.448.072	3.292.436	3.155.636
20-24	6.636.750	3.379.444	3.257.307	20-24	6.589.994	3.357.057	3.232.937	20-24	6.548.711	3.337.428	3.211.283
25-29	6.831.380	3.472.061	3.359.319	25-29	6.796.716	3.455.483	3.341.233	25-29	6.762.209	3.439.166	3.323.043
30-34	6.933.789	3.520.575	3.413.215	30-34	6.933.878	3.521.478	3.412.400	30-34	6.920.253	3.515.414	3.404.839
35-39	6.786.313	3.450.639	3.335.674	35-39	6.859.131	3.479.807	3.379.324	35-39	6.840.100	3.471.375	3.368.724
40-44	6.515.051	3.343.909	3.171.142	40-44	6.498.974	3.336.867	3.162.108	40-44	6.599.205	3.380.153	3.219.052
45-49	6.661.804	3.422.521	3.239.283	45-49	6.639.148	3.407.508	3.231.641	45-49	6.595.510	3.383.729	3.211.781
50-54	6.748.802	3.469.626	3.279.177	50-54	6.682.152	3.443.237	3.238.915	50-54	6.640.911	3.424.342	3.216.569
55-59	6.820.006	3.443.814	3.376.192	55-59	6.858.056	3.467.642	3.390.414	55-59	6.846.253	3.471.190	3.375.063
60-64	5.995.101	2.994.470	3.000.630	60-64	6.133.426	3.072.690	3.060.736	60-64	6.270.883	3.146.198	3.124.686
65-69	4.886.018	2.369.493	2.516.525	65-69	5.058.880	2.456.664	2.602.217	65-69	5.218.059	2.542.587	2.675.472
70-74	3.739.995	1.782.954	1.957.041	70-74	3.800.472	1.816.727	1.983.745	70-74	3.903.657	1.867.379	2.036.278
75-79	2.877.013	1.314.473	1.562.540	75-79	2.945.827	1.348.579	1.597.249	75-79	2.983.568	1.371.347	1.612.221
80+	2.438.786	1.037.041	1.401.745	80+	2.548.718	1.091.199	1.457.519	80+	2.666.868	1.148.504	1.518.364
Toplam	99.591.178	50.154.458	49.436.720	Toplam	100.017.720	50.387.673	49.630.047	Toplam	100.412.080	50.606.476	49.805.603

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2042				2043				2044			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.254.516	3.207.034	3.047.482	0-4	6.212.020	3.185.966	3.026.055	0-4	6.174.752	3.167.567	3.007.186
5-9	6.404.275	3.280.834	3.123.441	5-9	6.384.566	3.271.629	3.112.937	5-9	6.353.526	3.256.602	3.096.924
10-14	6.456.583	3.303.125	3.153.458	10-14	6.450.729	3.301.132	3.149.597	10-14	6.447.937	3.300.694	3.147.242
15-19	6.443.264	3.291.132	3.152.132	15-19	6.442.116	3.291.687	3.150.429	15-19	6.443.486	3.293.513	3.149.972
20-24	6.512.443	3.320.323	3.192.120	20-24	6.486.889	3.308.648	3.178.241	20-24	6.466.684	3.299.677	3.167.008
25-29	6.722.592	3.420.414	3.302.178	25-29	6.679.011	3.399.793	3.279.219	25-29	6.633.204	3.378.082	3.255.123
30-34	6.894.949	3.503.434	3.391.515	30-34	6.865.630	3.489.458	3.376.172	30-34	6.827.128	3.470.929	3.356.199
35-39	6.855.279	3.480.201	3.375.077	35-39	6.899.236	3.503.587	3.395.648	35-39	6.927.269	3.518.901	3.408.368
40-44	6.672.355	3.409.827	3.262.527	40-44	6.714.526	3.423.831	3.290.694	40-44	6.773.965	3.446.605	3.327.359
45-49	6.553.173	3.362.469	3.190.704	45-49	6.515.764	3.344.814	3.170.951	45-49	6.487.857	3.332.329	3.155.528
50-54	6.620.845	3.411.727	3.209.119	50-54	6.612.862	3.402.795	3.210.067	50-54	6.603.172	3.393.103	3.210.069
55-59	6.791.326	3.456.701	3.334.625	55-59	6.710.939	3.430.698	3.280.242	55-59	6.629.958	3.402.332	3.227.626
60-64	6.402.864	3.213.663	3.189.200	60-64	6.517.519	3.271.236	3.246.283	60-64	6.599.253	3.314.138	3.285.115
65-69	5.366.655	2.627.736	2.738.919	65-69	5.506.561	2.710.865	2.795.696	65-69	5.641.994	2.790.924	2.851.070
70-74	4.041.371	1.931.954	2.109.418	70-74	4.201.645	2.006.790	2.194.855	70-74	4.366.771	2.086.259	2.280.512
75-79	2.997.558	1.385.533	1.612.025	75-79	3.004.649	1.397.502	1.607.147	75-79	3.027.438	1.415.804	1.611.634
80+	2.790.775	1.208.194	1.582.581	80+	2.913.794	1.267.893	1.645.901	80+	3.027.774	1.324.653	1.703.121
Toplam	100.780.821	50.814.301	49.966.520	Toplam	101.118.455	51.008.321	50.110.134	Toplam	101.432.168	51.192.112	50.240.056

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2045				2046				2047			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.130.322	3.145.478	2.984.845	0-4	6.093.168	3.127.102	2.966.066	0-4	6.056.956	3.109.192	2.947.764
5-9	6.324.805	3.242.754	3.082.052	5-9	6.286.961	3.224.209	3.062.752	5-9	6.253.335	3.207.815	3.045.520
10-14	6.434.560	3.294.827	3.139.732	10-14	6.423.960	3.290.373	3.133.587	10-14	6.402.306	3.280.241	3.122.065
15-19	6.452.518	3.299.247	3.153.271	15-19	6.452.150	3.300.162	3.151.988	15-19	6.455.526	3.302.981	3.152.545
20-24	6.452.573	3.293.791	3.158.782	20-24	6.445.769	3.291.619	3.154.150	20-24	6.441.237	3.290.589	3.150.648
25-29	6.586.814	3.356.044	3.230.770	25-29	6.545.885	3.336.755	3.209.130	25-29	6.509.962	3.319.982	3.189.980
30-34	6.792.863	3.454.733	3.338.130	30-34	6.758.745	3.438.789	3.319.956	30-34	6.719.512	3.420.402	3.299.110
35-39	6.927.816	3.520.264	3.407.552	35-39	6.914.655	3.514.656	3.399.998	35-39	6.889.819	3.503.127	3.386.692
40-44	6.847.216	3.476.347	3.370.869	40-44	6.828.863	3.468.549	3.360.315	40-44	6.844.644	3.477.980	3.366.664
45-49	6.472.748	3.326.197	3.146.551	45-49	6.573.545	3.370.261	3.203.283	45-49	6.647.287	3.400.722	3.246.566
50-54	6.581.976	3.379.505	3.202.471	50-54	6.539.936	3.357.173	3.182.764	50-54	6.499.205	3.337.332	3.161.873
55-59	6.566.429	3.378.363	3.188.066	55-59	6.527.842	3.361.701	3.166.142	55-59	6.509.997	3.351.142	3.158.855
60-64	6.638.170	3.339.433	3.298.736	60-64	6.628.761	3.345.182	3.283.579	60-64	6.577.661	3.333.577	3.244.083
65-69	5.774.988	2.866.765	2.908.223	65-69	5.907.345	2.938.318	2.969.027	65-69	6.034.643	3.004.327	3.030.316
70-74	4.523.752	2.166.016	2.357.736	70-74	4.668.568	2.244.863	2.423.705	70-74	4.804.066	2.323.183	2.480.883
75-79	3.081.050	1.446.276	1.634.774	75-79	3.169.376	1.490.233	1.679.143	75-79	3.285.204	1.545.156	1.740.048
80+	3.128.250	1.376.862	1.751.388	80+	3.214.314	1.424.175	1.790.139	80+	3.290.619	1.468.357	1.822.262
Toplam	101.716.850	51.362.901	50.353.949	Toplam	101.979.844	51.524.121	50.455.723	Toplam	102.221.979	51.676.105	50.545.873

YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2048				2049				2050			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.021.879	3.091.858	2.930.021	**0-4**	5.981.964	3.072.023	2.909.941	**0-4**	5.950.499	3.056.510	2.893.989
5-9	6.211.087	3.186.980	3.024.107	**5-9**	6.174.060	3.168.810	3.005.250	**5-9**	6.129.863	3.146.939	2.982.924
10-14	6.382.718	3.271.152	3.111.567	**10-14**	6.351.799	3.256.239	3.095.561	**10-14**	6.323.197	3.242.502	3.080.695
15-19	6.449.851	3.301.166	3.148.685	**15-19**	6.447.234	3.300.903	3.146.331	**15-19**	6.434.031	3.295.208	3.138.823
20-24	6.440.365	3.291.418	3.148.947	**20-24**	6.442.006	3.293.516	3.148.490	**20-24**	6.451.306	3.299.518	3.151.788
25-29	6.484.746	3.308.635	3.176.111	**25-29**	6.464.871	3.299.985	3.164.886	**25-29**	6.451.082	3.294.417	3.156.665
30-34	6.676.313	3.400.141	3.276.172	**30-34**	6.630.880	3.378.782	3.252.098	**30-34**	6.584.855	3.357.087	3.227.768
35-39	6.860.968	3.489.598	3.371.371	**35-39**	6.822.934	3.471.507	3.351.427	**35-39**	6.789.122	3.455.739	3.333.384
40-44	6.889.131	3.501.956	3.387.176	**40-44**	6.917.721	3.517.863	3.399.858	**40-44**	6.918.858	3.519.820	3.399.038
45-49	6.690.104	3.415.534	3.274.570	**45-49**	6.750.115	3.439.095	3.311.020	**45-49**	6.823.869	3.469.606	3.354.263
50-54	6.463.391	3.321.078	3.142.313	**50-54**	6.436.993	3.309.941	3.127.052	**50-54**	6.423.268	3.305.092	3.118.177
55-59	6.503.960	3.344.164	3.159.796	**55-59**	6.496.157	3.336.383	3.159.774	**55-59**	6.476.976	3.324.719	3.152.256
60-64	6.502.069	3.310.939	3.191.130	**60-64**	6.426.041	3.286.038	3.140.003	**60-64**	6.367.015	3.265.369	3.101.646
65-69	6.145.589	3.061.170	3.084.418	**65-69**	6.225.267	3.104.250	3.121.018	**65-69**	6.264.303	3.130.772	3.133.531
70-74	4.932.099	2.399.919	2.532.181	**70-74**	5.056.422	2.474.070	2.582.352	**70-74**	5.178.793	2.544.593	2.634.200
75-79	3.418.742	1.608.207	1.810.535	**75-79**	3.555.776	1.674.992	1.880.784	**75-79**	3.686.085	1.742.181	1.943.904
80+	3.364.885	1.512.368	1.852.517	**80+**	3.446.669	1.559.804	1.886.864	**80+**	3.542.055	1.613.096	1.928.959
Toplam	102.437.898	51.816.281	50.621.616	**Toplam**	102.626.909	51.944.200	50.682.709	**Toplam**	102.795.176	52.063.168	50.732.008

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2000				2001				2002			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.587.096	3.397.930	3.189.166	0-4	6.684.817	3.438.694	3.246.123	0-4	6.755.065	3.465.589	3.289.477
5-9	6.758.951	3.487.019	3.271.932	5-9	6.710.306	3.458.872	3.251.434	5-9	6.663.118	3.433.385	3.229.733
10-14	6.881.033	3.571.961	3.309.072	10-14	6.832.464	3.546.963	3.285.501	10-14	6.805.885	3.528.622	3.277.263
15-19	7.211.964	3.692.566	3.519.398	15-19	7.191.953	3.689.112	3.502.840	15-19	7.126.774	3.666.513	3.460.262
20-24	6.692.455	3.427.965	3.264.490	20-24	6.831.850	3.500.316	3.331.535	20-24	6.964.976	3.565.656	3.399.321
25-29	5.897.288	2.977.517	2.919.771	25-29	6.071.064	3.069.887	3.001.177	25-29	6.232.290	3.160.750	3.071.540
30-34	5.011.384	2.553.302	2.458.082	30-34	5.127.892	2.608.250	2.519.642	30-34	5.290.448	2.682.852	2.607.596
35-39	4.856.061	2.454.475	2.401.586	35-39	4.906.423	2.480.611	2.425.812	35-39	4.915.680	2.489.663	2.426.018
40-44	4.070.161	2.084.292	1.985.869	40-44	4.232.263	2.161.385	2.070.878	40-44	4.406.646	2.241.740	2.164.907
45-49	3.369.932	1.711.382	1.658.550	45-49	3.491.729	1.777.095	1.714.633	45-49	3.614.066	1.843.149	1.770.917
50-54	2.718.285	1.356.886	1.361.399	50-54	2.838.425	1.418.952	1.419.473	50-54	2.954.394	1.480.111	1.474.283
55-59	2.059.131	1.016.625	1.042.506	55-59	2.143.986	1.060.424	1.083.562	55-59	2.252.367	1.113.755	1.138.612
60-64	1.829.917	864.615	965.302	60-64	1.832.500	866.014	966.486	60-64	1.839.134	873.609	965.525
65-69	1.646.083	795.171	850.912	65-69	1.661.958	797.806	864.151	65-69	1.667.768	791.014	876.753
70-74	1.173.044	518.059	654.985	70-74	1.239.846	553.299	686.547	70-74	1.297.246	587.829	709.417
75-79	577.795	254.536	323.259	75-79	663.160	287.461	375.699	75-79	733.291	311.683	421.607
80+	463.350	182.436	280.914	80+	442.537	172.611	269.926	80+	449.507	175.358	274.149
Toplam	67.803.930	34.346.737	33.457.193	Toplam	68.903.173	34.887.751	34.015.421	Toplam	69.968.657	35.411.278	34.557.379

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2003				2004				2005			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.794.166	3.476.713	3.317.452	0-4	6.850.854	3.496.798	3.354.056	0-4	6.921.556	3.523.948	3.397.608
5-9	6.621.058	3.411.655	3.209.403	5-9	6.588.746	3.395.254	3.193.493	5-9	6.569.536	3.385.383	3.184.154
10-14	6.791.966	3.514.235	3.277.731	10-14	6.776.515	3.499.171	3.277.344	10-14	6.749.455	3.480.173	3.269.282
15-19	7.034.917	3.631.734	3.403.183	15-19	6.942.417	3.594.511	3.347.906	15-19	6.868.215	3.562.031	3.306.184
20-24	7.079.268	3.619.851	3.459.417	20-24	7.158.114	3.657.765	3.500.348	20-24	7.190.962	3.676.291	3.514.671
25-29	6.382.928	3.248.617	3.134.311	25-29	6.527.683	3.332.259	3.195.424	25-29	6.668.928	3.410.377	3.258.552
30-34	5.483.748	2.771.841	2.711.907	30-34	5.684.252	2.866.863	2.817.389	30-34	5.874.328	2.961.441	2.912.887
35-39	4.909.721	2.492.583	2.417.138	35-39	4.924.828	2.504.600	2.420.228	35-39	4.986.510	2.536.498	2.450.012
40-44	4.576.612	2.318.815	2.257.797	40-44	4.719.520	2.383.817	2.335.703	40-44	4.820.950	2.431.280	2.389.670
45-49	3.740.433	1.910.371	1.830.062	45-49	3.875.482	1.979.904	1.895.578	45-49	4.021.424	2.052.124	1.969.300
50-54	3.068.173	1.541.046	1.527.127	50-54	3.183.302	1.603.015	1.580.287	50-54	3.302.378	1.666.864	1.635.514
55-59	2.376.195	1.173.579	1.202.617	55-59	2.504.214	1.235.831	1.268.384	55-59	2.628.394	1.297.605	1.330.790
60-64	1.856.017	888.550	967.468	60-64	1.890.745	911.895	978.849	60-64	1.948.094	944.125	1.003.969
65-69	1.667.746	779.719	888.027	65-69	1.666.908	770.067	896.841	65-69	1.669.150	766.271	902.879
70-74	1.344.478	618.347	726.131	70-74	1.381.099	641.055	740.044	70-74	1.407.403	654.009	753.394
75-79	794.519	332.642	461.877	75-79	849.433	353.612	495.821	75-79	899.362	376.017	523.345
80+	473.523	184.585	288.939	80+	507.682	196.848	310.834	80+	547.547	210.242	337.305
Toplam	70.995.468	35.914.882	35.080.586	Toplam	72.031.794	36.423.266	35.608.528	Toplam	73.074.192	36.934.677	36.139.515

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2006				2007				2008			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.899.634	3.513.014	3.386.620	0-4	6.912.259	3.519.564	3.392.695	0-4	6.953.919	3.540.828	3.413.091
5-9	6.667.760	3.426.525	3.241.235	5-9	6.738.707	3.453.887	3.284.821	5-9	6.778.496	3.465.422	3.313.074
10-14	6.701.237	3.452.312	3.248.925	10-14	6.654.432	3.427.070	3.227.362	10-14	6.612.718	3.405.551	3.207.167
15-19	6.820.255	3.537.424	3.282.831	15-19	6.794.219	3.519.427	3.274.792	15-19	6.780.795	3.505.345	3.275.450
20-24	7.171.778	3.673.340	3.498.438	20-24	7.107.504	3.651.292	3.456.212	20-24	7.016.580	3.617.085	3.399.495
25-29	6.808.787	3.482.926	3.325.861	25-29	6.942.400	3.548.477	3.393.922	25-29	7.057.233	3.602.916	3.454.317
30-34	6.048.386	3.053.856	2.994.530	30-34	6.209.932	3.144.758	3.065.174	30-34	6.360.927	3.232.666	3.128.260
35-39	5.103.519	2.591.658	2.511.861	35-39	5.266.359	2.666.321	2.600.039	35-39	5.459.813	2.755.263	2.704.550
40-44	4.872.170	2.457.822	2.414.348	40-44	4.882.552	2.467.417	2.415.134	40-44	4.877.815	2.470.924	2.406.892
45-49	4.183.226	2.128.880	2.054.346	45-49	4.357.247	2.208.863	2.148.384	45-49	4.526.942	2.285.609	2.241.333
50-54	3.423.498	1.731.828	1.691.670	50-54	3.545.242	1.797.171	1.748.071	50-54	3.671.051	1.863.696	1.807.355
55-59	2.746.480	1.357.959	1.388.521	55-59	2.860.696	1.417.552	1.443.144	55-59	2.972.948	1.477.020	1.495.929
60-64	2.030.746	985.992	1.044.754	60-64	2.135.842	1.036.779	1.099.063	60-64	2.255.710	1.093.649	1.162.061
65-69	1.674.125	768.784	905.341	65-69	1.682.630	776.801	905.829	65-69	1.700.502	791.376	909.125
70-74	1.423.814	656.967	766.846	70-74	1.432.216	652.423	779.793	70-74	1.435.983	644.399	791.584
75-79	952.382	402.565	549.817	75-79	998.424	428.740	569.685	75-79	1.036.905	451.999	584.906
80+	585.176	222.343	362.833	80+	629.875	236.556	393.319	80+	679.177	252.678	426.499
Toplam	74.112.970	37.444.195	36.668.775	Toplam	75.150.536	37.953.097	37.197.439	Toplam	76.177.513	38.456.427	37.721.085

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2009				2010				2011			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.985.895	3.557.169	3.428.726	0-4	7.003.050	3.565.968	3.437.081	0-4	7.013.013	3.571.093	3.441.920
5-9	6.835.767	3.485.837	3.349.929	5-9	6.906.979	3.513.271	3.393.708	5-9	6.885.700	3.502.698	3.383.002
10-14	6.580.738	3.389.350	3.191.388	10-14	6.561.833	3.379.663	3.182.170	10-14	6.660.235	3.420.906	3.239.329
15-19	6.765.832	3.490.581	3.275.251	15-19	6.739.268	3.471.888	3.267.380	15-19	6.691.558	3.444.343	3.247.216
20-24	6.925.005	3.580.435	3.344.570	20-24	6.851.676	3.548.502	3.303.174	20-24	6.804.518	3.524.397	3.280.121
25-29	7.136.739	3.641.159	3.495.580	25-29	7.170.375	3.660.104	3.510.271	25-29	7.152.101	3.657.659	3.494.442
30-34	6.506.100	3.316.393	3.189.708	30-34	6.647.816	3.394.640	3.253.176	30-34	6.788.192	3.467.357	3.320.834
35-39	5.660.485	2.850.226	2.810.259	35-39	5.850.812	2.944.778	2.906.035	35-39	6.025.219	3.037.202	2.988.017
40-44	4.894.054	2.483.473	2.410.581	40-44	4.956.626	2.515.758	2.440.869	40-44	5.074.235	2.571.119	2.503.116
45-49	4.669.903	2.350.469	2.319.434	45-49	4.771.824	2.398.044	2.373.781	45-49	4.824.047	2.424.994	2.399.053
50-54	3.805.546	1.932.550	1.872.996	50-54	3.950.914	2.004.102	1.946.812	50-54	4.112.035	2.080.145	2.031.891
55-59	3.086.662	1.537.568	1.549.094	55-59	3.204.346	1.600.002	1.604.344	55-59	3.324.127	1.663.564	1.660.563
60-64	2.379.669	1.152.841	1.226.828	60-64	2.500.104	1.211.672	1.288.431	60-64	2.614.898	1.269.276	1.345.622
65-69	1.734.928	813.521	921.407	65-69	1.790.445	843.712	946.733	65-69	1.869.492	882.590	986.902
70-74	1.439.034	637.869	801.165	70-74	1.444.462	636.232	808.230	70-74	1.451.872	639.780	812.092
75-79	1.067.477	469.450	598.028	75-79	1.090.407	479.675	610.732	75-79	1.106.209	482.638	623.570
80+	730.298	270.537	459.760	80+	781.344	289.798	491.546	80+	832.379	310.502	521.877
Toplam	77.204.130	38.959.428	38.244.703	Toplam	78.222.281	39.457.810	38.764.471	Toplam	79.229.829	39.950.261	39.279.568

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2012				2013				2014			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	7.011.449	3.570.349	3.441.100	0-4	6.999.561	3.564.354	3.435.207	0-4	6.972.272	3.550.626	3.421.646
5-9	6.898.928	3.509.577	3.389.351	5-9	6.941.168	3.531.163	3.410.006	5-9	6.973.709	3.547.821	3.425.888
10-14	6.731.405	3.448.395	3.283.011	10-14	6.771.429	3.460.066	3.311.362	10-14	6.828.887	3.480.594	3.348.293
15-19	6.645.252	3.419.408	3.225.844	15-19	6.604.019	3.398.185	3.205.834	15-19	6.572.480	3.382.266	3.190.213
20-24	6.779.230	3.506.866	3.272.365	20-24	6.766.515	3.493.226	3.273.289	20-24	6.752.223	3.478.898	3.273.324
25-29	7.088.834	3.636.193	3.452.641	25-29	6.998.954	3.602.606	3.396.347	25-29	6.908.365	3.566.574	3.341.792
30-34	6.922.381	3.533.124	3.389.257	30-34	7.037.865	3.587.838	3.450.028	30-34	7.118.079	3.626.430	3.491.649
35-39	6.187.196	3.128.147	3.059.049	35-39	6.338.691	3.216.139	3.122.552	35-39	6.484.372	3.299.995	3.184.377
40-44	5.237.456	2.645.838	2.591.618	40-44	5.431.155	2.734.740	2.696.415	40-44	5.632.012	2.829.646	2.802.366
45-49	4.835.872	2.435.261	2.400.611	45-49	4.832.764	2.439.560	2.393.204	45-49	4.850.427	2.452.832	2.397.595
50-54	4.285.321	2.159.396	2.125.925	50-54	4.454.428	2.235.511	2.218.916	50-54	4.597.137	2.300.012	2.297.125
55-59	3.444.652	1.727.563	1.717.089	55-59	3.569.285	1.792.783	1.776.502	55-59	3.702.456	1.860.342	1.842.114
60-64	2.726.216	1.326.293	1.399.923	60-64	2.835.851	1.383.316	1.452.535	60-64	2.946.916	1.441.467	1.505.449
65-69	1.969.358	929.484	1.039.874	65-69	2.082.934	981.860	1.101.075	65-69	2.200.209	1.036.379	1.163.830
70-74	1.462.122	647.869	814.253	70-74	1.480.496	661.440	819.056	70-74	1.513.400	681.444	831.957
75-79	1.116.403	480.327	636.075	75-79	1.123.315	475.682	647.633	75-79	1.129.426	472.290	657.136
80+	883.430	332.042	551.389	80+	932.788	352.793	579.995	80+	978.485	371.032	607.452
Toplam	80.225.504	40.436.130	39.789.374	Toplam	81.201.218	40.911.263	40.289.956	Toplam	82.160.853	41.378.649	40.782.205

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2015				2016				2017			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.936.491	3.532.773	3.403.718	0-4	6.894.373	3.511.893	3.382.481	0-4	6.847.018	3.488.523	3.358.495
5-9	6.991.419	3.556.950	3.434.468	5-9	7.001.922	3.562.420	3.439.502	5-9	7.000.858	3.562.031	3.438.827
10-14	6.900.280	3.508.146	3.392.134	10-14	6.879.234	3.497.757	3.381.478	10-14	6.892.629	3.504.784	3.387.844
15-19	6.553.953	3.372.841	3.181.112	15-19	6.652.586	3.414.253	3.238.333	15-19	6.723.980	3.441.931	3.282.048
20-24	6.726.274	3.460.644	3.265.631	20-24	6.679.154	3.433.559	3.245.595	20-24	6.633.374	3.409.073	3.224.301
25-29	6.835.891	3.535.223	3.300.668	25-29	6.789.460	3.511.663	3.277.797	25-29	6.764.784	3.494.643	3.270.141
30-34	7.152.430	3.645.801	3.506.629	30-34	7.134.894	3.643.868	3.491.027	30-34	7.072.365	3.622.978	3.449.387
35-39	6.626.529	3.378.415	3.248.114	35-39	6.767.289	3.451.356	3.315.932	35-39	6.901.806	3.517.397	3.384.410
40-44	5.822.470	2.924.172	2.898.299	40-44	5.996.989	3.016.627	2.980.362	40-44	6.159.035	3.107.648	3.051.387
45-49	4.913.912	2.485.623	2.428.289	45-49	5.031.865	2.541.237	2.490.628	45-49	5.194.921	2.615.990	2.578.932
50-54	4.699.182	2.347.593	2.351.589	50-54	4.752.067	2.375.019	2.377.049	50-54	4.764.996	2.386.163	2.378.833
55-59	3.846.156	1.930.585	1.915.571	55-59	4.005.170	2.005.260	1.999.910	55-59	4.175.933	2.083.101	2.092.832
60-64	3.061.601	1.501.473	1.560.128	60-64	3.178.124	1.562.639	1.615.485	60-64	3.295.187	1.624.312	1.670.875
65-69	2.313.945	1.090.657	1.223.288	65-69	2.422.270	1.143.975	1.278.295	65-69	2.527.222	1.196.921	1.330.301
70-74	1.564.757	708.330	856.427	70-74	1.636.636	742.619	894.016	70-74	1.726.420	783.671	942.749
75-79	1.136.664	472.562	664.102	75-79	1.144.688	476.655	668.033	75-79	1.154.367	484.089	670.278
80+	1.019.399	385.918	633.481	80+	1.056.210	397.796	658.414	80+	1.090.004	407.717	682.287
Toplam	83.101.353	41.837.705	41.263.648	Toplam	84.022.932	42.288.595	41.734.337	Toplam	84.924.900	42.730.971	42.193.928

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2018				2019				2020			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.808.630	3.469.890	3.338.740	0-4	6.767.951	3.450.149	3.317.803	0-4	6.726.661	3.430.081	3.296.580
5-9	6.989.409	3.556.413	3.432.996	5-9	6.962.506	3.543.062	3.419.444	5-9	6.927.117	3.525.589	3.401.527
10-14	6.934.998	3.526.498	3.408.500	10-14	6.967.669	3.543.292	3.424.376	10-14	6.985.523	3.552.569	3.432.953
15-19	6.764.225	3.453.818	3.310.407	15-19	6.821.868	3.474.543	3.347.325	15-19	6.893.431	3.502.279	3.391.151
20-24	6.592.611	3.388.287	3.204.323	20-24	6.561.495	3.372.784	3.188.711	20-24	6.543.368	3.363.752	3.179.615
25-29	6.752.598	3.481.501	3.271.097	25-29	6.738.797	3.467.666	3.271.131	25-29	6.713.353	3.449.912	3.263.442
30-34	6.983.198	3.590.011	3.393.187	30-34	6.893.276	3.554.593	3.338.683	30-34	6.821.434	3.523.833	3.297.601
35-39	7.017.602	3.572.458	3.445.144	35-39	7.098.174	3.611.475	3.486.699	35-39	7.133.004	3.631.356	3.501.648
40-44	6.310.574	3.195.783	3.114.790	40-44	6.456.301	3.279.839	3.176.462	40-44	6.598.570	3.358.526	3.240.043
45-49	5.388.091	2.704.798	2.683.293	45-49	5.588.288	2.799.577	2.788.711	45-49	5.778.191	2.894.039	2.884.153
50-54	4.763.146	2.391.556	2.371.589	50-54	4.781.806	2.405.818	2.375.989	50-54	4.845.776	2.439.292	2.406.484
55-59	4.342.451	2.157.981	2.184.470	55-59	4.483.037	2.221.652	2.261.384	55-59	4.583.876	2.268.994	2.314.882
60-64	3.416.107	1.687.276	1.728.832	60-64	3.545.284	1.752.572	1.792.713	60-64	3.684.801	1.820.544	1.864.257
65-69	2.630.508	1.250.064	1.380.445	65-69	2.735.104	1.304.370	1.430.734	65-69	2.843.194	1.360.496	1.482.697
70-74	1.827.815	829.385	998.430	70-74	1.932.136	876.955	1.055.180	70-74	2.033.288	924.434	1.108.854
75-79	1.170.223	495.675	674.547	75-79	1.197.761	512.208	685.553	75-79	1.240.359	534.090	706.269
80+	1.121.106	416.564	704.542	80+	1.149.830	425.323	724.507	80+	1.176.823	434.770	742.053
Toplam	85.813.292	43.167.959	42.645.333	Toplam	86.681.282	43.595.877	43.085.405	Toplam	87.528.767	44.014.558	43.514.209

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2021				2022				2023			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.697.419	3.416.142	3.281.277	0-4	6.679.735	3.408.079	3.271.656	0-4	6.666.277	3.402.151	3.264.127
5-9	6.885.393	3.505.089	3.380.304	5-9	6.838.434	3.482.100	3.356.334	5-9	6.800.415	3.463.824	3.336.591
10-14	6.996.176	3.558.190	3.437.986	10-14	6.995.266	3.557.956	3.437.311	10-14	6.983.979	3.552.495	3.431.484
15-19	6.872.656	3.492.157	3.380.499	15-19	6.886.282	3.499.417	3.386.865	15-19	6.928.843	3.521.328	3.407.514
20-24	6.642.245	3.405.431	3.236.814	20-24	6.713.910	3.433.400	3.280.510	20-24	6.754.458	3.445.605	3.308.853
25-29	6.666.763	3.423.344	3.243.419	25-29	6.621.496	3.399.358	3.222.139	25-29	6.581.223	3.379.048	3.202.175
30-34	6.775.581	3.500.827	3.274.754	30-34	6.751.436	3.484.329	3.267.107	30-34	6.739.746	3.471.684	3.268.062
35-39	7.116.071	3.630.014	3.486.058	35-39	7.054.252	3.609.781	3.444.471	35-39	6.965.849	3.577.500	3.388.349
40-44	6.739.487	3.431.792	3.307.695	40-44	6.874.220	3.498.218	3.376.002	40-44	6.990.312	3.553.735	3.436.577
45-49	5.952.295	2.986.502	2.965.793	45-49	6.114.047	3.077.592	3.036.454	45-49	6.265.402	3.165.861	3.099.540
50-54	4.963.522	2.495.185	2.468.338	50-54	5.125.765	2.569.871	2.555.895	50-54	5.317.691	2.658.365	2.659.326
55-59	4.636.714	2.296.888	2.339.826	55-59	4.650.634	2.309.123	2.341.511	55-59	4.650.273	2.315.891	2.334.382
60-64	3.839.221	1.892.821	1.946.400	60-64	4.005.039	1.968.175	2.036.863	60-64	4.166.751	2.040.753	2.125.998
65-69	2.953.065	1.417.782	1.535.283	65-69	3.063.538	1.475.644	1.587.894	65-69	3.177.771	1.534.799	1.642.972
70-74	2.129.760	971.251	1.158.508	70-74	2.223.451	1.017.937	1.205.514	70-74	2.315.879	1.064.964	1.250.915
75-79	1.299.435	561.652	737.783	75-79	1.372.619	594.337	778.282	75-79	1.454.797	630.548	824.250
80+	1.202.101	444.945	757.155	80+	1.226.939	456.047	770.892	80+	1.254.522	469.030	785.492
Toplam	88.367.904	44.430.012	43.937.892	Toplam	89.197.061	44.841.362	44.355.699	Toplam	90.014.187	45.247.580	44.766.607

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2024				2025				2026			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.664.836	3.402.340	3.262.496	0-4	6.676.362	3.409.138	3.267.224	0-4	6.689.068	3.416.532	3.272.536
5-9	6.760.103	3.444.436	3.315.667	5-9	6.719.172	3.424.714	3.294.458	5-9	6.690.265	3.411.100	3.279.165
10-14	6.957.247	3.539.309	3.417.938	10-14	6.922.033	3.522.003	3.400.030	10-14	6.880.487	3.501.671	3.378.816
15-19	6.961.715	3.538.330	3.423.386	15-19	6.979.785	3.547.825	3.431.960	15-19	6.990.657	3.553.666	3.436.991
20-24	6.812.383	3.466.632	3.345.752	20-24	6.884.212	3.494.658	3.389.554	20-24	6.863.823	3.484.914	3.378.909
25-29	6.550.571	3.363.996	3.186.574	25-29	6.532.878	3.355.393	3.177.485	25-29	6.632.025	3.397.375	3.234.650
30-34	6.726.435	3.458.340	3.268.095	30-34	6.701.489	3.441.078	3.260.411	30-34	6.655.419	3.415.014	3.240.405
35-39	6.876.691	3.542.765	3.333.925	35-39	6.805.566	3.512.659	3.292.907	35-39	6.760.367	3.490.267	3.270.099
40-44	7.071.310	3.593.297	3.478.013	40-44	7.106.721	3.613.819	3.492.902	40-44	7.090.542	3.613.216	3.477.327
45-49	6.411.042	3.250.131	3.160.911	45-49	6.553.305	3.329.120	3.224.186	45-49	6.694.279	3.402.768	3.291.511
50-54	5.516.545	2.752.769	2.763.776	50-54	5.705.255	2.846.930	2.858.324	50-54	5.878.394	2.939.197	2.939.198
55-59	4.670.149	2.331.360	2.338.789	55-59	4.734.467	2.365.536	2.368.931	55-59	4.851.419	2.421.480	2.429.939
60-64	4.303.428	2.102.725	2.200.704	60-64	4.401.774	2.149.231	2.252.543	60-64	4.453.951	2.177.360	2.276.591
65-69	3.299.977	1.596.239	1.703.738	65-69	3.432.131	1.660.287	1.771.843	65-69	3.578.456	1.728.415	1.850.041
70-74	2.409.639	1.113.149	1.296.489	70-74	2.506.604	1.163.032	1.343.572	70-74	2.605.200	1.214.021	1.391.179
75-79	1.539.095	668.212	870.883	75-79	1.620.781	705.907	914.875	75-79	1.698.835	743.257	955.578
80+	1.288.573	484.962	803.611	80+	1.331.328	504.477	826.852	80+	1.383.110	527.656	855.454
Toplam	90.819.739	45.648.992	45.170.747	Toplam	91.613.864	46.045.806	45.568.059	Toplam	92.396.298	46.437.909	45.958.389

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2027				2028				2029			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.704.543	3.425.334	3.279.209	0-4	6.724.058	3.436.193	3.287.865	0-4	6.746.824	3.448.709	3.298.115
5-9	6.672.900	3.403.351	3.269.549	5-9	6.659.755	3.397.731	3.262.024	5-9	6.658.613	3.398.219	3.260.395
10-14	6.833.704	3.478.847	3.354.857	10-14	6.795.852	3.460.730	3.335.122	10-14	6.755.707	3.441.499	3.314.208
15-19	6.989.974	3.553.658	3.436.316	15-19	6.978.916	3.548.426	3.430.490	15-19	6.952.422	3.535.475	3.416.948
20-24	6.877.782	3.492.509	3.385.273	20-24	6.920.631	3.514.719	3.405.912	20-24	6.953.807	3.532.031	3.421.775
25-29	6.703.999	3.425.681	3.278.318	25-29	6.744.898	3.438.258	3.306.640	25-29	6.803.150	3.459.638	3.343.512
30-34	6.610.659	3.391.515	3.219.145	30-34	6.570.875	3.371.674	3.199.200	30-34	6.540.688	3.357.072	3.183.616
35-39	6.736.819	3.474.352	3.262.467	35-39	6.725.687	3.462.266	3.263.421	35-39	6.712.923	3.449.471	3.263.453
40-44	7.029.631	3.593.805	3.435.827	40-44	6.942.232	3.562.392	3.379.840	40-44	6.854.084	3.528.524	3.325.560
45-49	6.829.148	3.469.666	3.359.482	45-49	6.945.509	3.525.763	3.419.746	45-49	7.026.985	3.566.037	3.460.948
50-54	6.039.374	3.030.174	3.009.199	50-54	6.190.144	3.118.437	3.071.707	50-54	6.335.346	3.202.817	3.132.529
55-59	5.011.857	2.495.654	2.516.202	55-59	5.201.273	2.583.242	2.618.032	55-59	5.397.435	2.676.620	2.720.816
60-64	4.468.860	2.190.769	2.278.091	60-64	4.470.312	2.199.159	2.271.153	60-64	4.491.559	2.215.978	2.275.580
65-69	3.735.536	1.799.458	1.936.077	65-69	3.888.687	1.867.990	2.020.698	65-69	4.018.186	1.926.776	2.091.409
70-74	2.704.428	1.265.629	1.438.799	70-74	2.807.208	1.318.506	1.488.701	70-74	2.917.410	1.373.543	1.543.868
75-79	1.774.903	780.705	994.198	75-79	1.850.210	818.613	1.031.597	75-79	1.926.771	857.588	1.069.183
80+	1.442.596	554.138	888.458	80+	1.508.213	583.471	924.742	80+	1.577.871	615.055	962.816
Toplam	93.166.712	46.825.245	46.341.466	Toplam	93.924.461	47.207.568	46.716.892	Toplam	94.669.781	47.585.052	47.084.730

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2030				2031				2032			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.771.845	3.462.376	3.309.469	0-4	6.795.336	3.475.254	3.320.082	0-4	6.817.244	3.487.318	3.329.926
5-9	6.670.422	3.405.303	3.265.120	5-9	6.683.409	3.412.981	3.270.428	5-9	6.699.162	3.422.066	3.277.097
10-14	6.714.939	3.421.931	3.293.008	10-14	6.686.184	3.408.463	3.277.721	10-14	6.668.962	3.400.853	3.268.109
15-19	6.917.450	3.518.405	3.399.044	15-19	6.876.144	3.498.307	3.377.837	15-19	6.829.600	3.475.716	3.353.884
20-24	6.972.196	3.541.851	3.430.346	20-24	6.983.393	3.548.019	3.435.374	20-24	6.983.042	3.548.344	3.434.699
25-29	6.875.289	3.488.006	3.387.282	25-29	6.855.320	3.478.674	3.376.646	25-29	6.869.651	3.486.643	3.383.008
30-34	6.523.434	3.348.897	3.174.536	30-34	6.622.866	3.391.210	3.231.655	30-34	6.695.159	3.419.874	3.275.285
35-39	6.688.535	3.432.758	3.255.776	35-39	6.643.047	3.407.253	3.235.794	35-39	6.598.859	3.384.295	3.214.564
40-44	6.783.910	3.499.252	3.284.658	40-44	6.739.568	3.477.645	3.261.923	40-44	6.716.792	3.462.473	3.254.319
45-49	7.063.130	3.587.411	3.475.719	45-49	7.047.982	3.587.808	3.460.174	45-49	6.988.375	3.569.527	3.418.848
50-54	6.477.287	3.282.044	3.195.243	50-54	6.618.024	3.356.054	3.261.970	50-54	6.752.778	3.423.449	3.329.329
55-59	5.583.683	2.769.851	2.813.833	55-59	5.754.722	2.861.332	2.893.390	55-59	5.913.901	2.951.643	2.962.258
60-64	4.555.851	2.250.709	2.305.142	60-64	4.670.922	2.306.187	2.364.736	60-64	4.827.823	2.379.005	2.448.818
65-69	4.111.593	1.971.357	2.140.236	65-69	4.161.777	1.999.133	2.162.644	65-69	4.177.370	2.013.575	2.163.795
70-74	3.036.819	1.431.026	1.605.794	70-74	3.169.109	1.492.209	1.676.900	70-74	3.310.999	1.556.015	1.754.984
75-79	2.006.022	898.019	1.108.003	75-79	2.086.624	939.423	1.147.201	75-79	2.167.834	981.437	1.186.397
80+	1.650.204	648.501	1.001.703	80+	1.725.187	683.764	1.041.424	80+	1.803.395	721.013	1.082.382
Toplam	95.402.609	47.957.697	47.444.912	Toplam	96.119.612	48.323.715	47.795.898	Toplam	96.820.946	48.683.245	48.137.702

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2033				2034				2035			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.837.832	3.498.712	3.339.120	0-4	6.855.563	3.508.639	3.346.924	0-4	6.869.376	3.516.557	3.352.819
5-9	6.718.954	3.433.207	3.285.747	5-9	6.741.992	3.446.002	3.295.990	5-9	6.767.281	3.459.944	3.307.337
10-14	6.655.957	3.395.370	3.260.587	10-14	6.654.946	3.395.989	3.258.957	10-14	6.666.878	3.403.199	3.263.680
15-19	6.791.980	3.457.825	3.334.155	15-19	6.752.063	3.438.816	3.313.247	15-19	6.711.520	3.419.466	3.292.054
20-24	6.972.326	3.543.451	3.428.875	20-24	6.946.184	3.530.846	3.415.339	20-24	6.911.565	3.514.122	3.397.443
25-29	6.912.839	3.509.208	3.403.632	25-29	6.946.366	3.526.882	3.419.484	25-29	6.965.120	3.537.072	3.428.048
30-34	6.736.419	3.432.841	3.303.578	30-34	6.795.008	3.454.595	3.340.413	30-34	6.867.464	3.483.328	3.384.136
35-39	6.559.635	3.364.985	3.194.650	35-39	6.529.983	3.350.893	3.179.090	35-39	6.513.235	3.343.208	3.170.027
40-44	6.706.381	3.451.108	3.255.273	40-44	6.694.320	3.439.020	3.255.300	40-44	6.670.647	3.423.012	3.247.635
45-49	6.902.463	3.539.333	3.363.129	45-49	6.815.819	3.506.689	3.309.130	45-49	6.747.051	3.478.594	3.268.457
50-54	6.869.259	3.480.230	3.389.030	50-54	6.951.203	3.521.393	3.429.810	50-54	6.988.258	3.543.883	3.444.376
55-59	6.063.188	3.039.414	3.023.774	55-59	6.207.125	3.123.475	3.083.650	55-59	6.347.972	3.202.576	3.145.396
60-64	5.012.557	2.464.627	2.547.930	60-64	5.203.707	2.555.826	2.647.881	60-64	5.385.286	2.646.999	2.738.288
65-69	4.180.886	2.023.684	2.157.203	65-69	4.203.487	2.041.803	2.161.684	65-69	4.266.844	2.076.617	2.190.227
70-74	3.449.172	1.617.672	1.831.499	70-74	3.565.836	1.670.792	1.895.044	70-74	3.649.966	1.711.502	1.938.464
75-79	2.252.190	1.024.637	1.227.552	75-79	2.342.932	1.069.733	1.273.200	75-79	2.441.501	1.116.950	1.324.551
80+	1.884.810	760.304	1.124.506	80+	1.969.398	801.630	1.167.768	80+	2.057.202	845.004	1.212.199
Toplam	97.506.846	49.036.606	48.470.240	Toplam	98.175.931	49.383.022	48.792.908	Toplam	98.827.167	49.722.030	49.105.137

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2036				2037				2038			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.878.986	3.522.324	3.356.662	0-4	6.883.889	3.525.670	3.358.219	0-4	6.884.480	3.526.801	3.357.679
5-9	6.791.044	3.473.101	3.317.943	5-9	6.813.228	3.485.447	3.327.781	5-9	6.834.088	3.497.118	3.336.969
10-14	6.679.988	3.411.003	3.268.985	10-14	6.695.862	3.420.211	3.275.651	10-14	6.715.771	3.431.474	3.284.297
15-19	6.682.981	3.406.210	3.276.771	15-19	6.665.966	3.398.804	3.267.162	15-19	6.653.165	3.393.522	3.259.643
20-24	6.870.615	3.494.369	3.376.246	20-24	6.824.424	3.472.119	3.352.304	20-24	6.787.142	3.454.558	3.332.585
25-29	6.976.691	3.543.618	3.433.073	25-29	6.976.722	3.544.324	3.432.398	25-29	6.966.391	3.539.814	3.426.577
30-34	6.847.929	3.474.415	3.373.514	30-34	6.862.650	3.482.778	3.379.871	30-34	6.906.193	3.505.718	3.400.475
35-39	6.613.014	3.385.935	3.227.080	35-39	6.685.682	3.415.031	3.270.652	35-39	6.727.346	3.428.446	3.298.900
40-44	6.625.919	3.398.226	3.227.694	40-44	6.582.484	3.375.969	3.206.515	40-44	6.543.997	3.357.342	3.186.655
45-49	6.703.967	3.458.106	3.245.861	45-49	6.682.298	3.443.984	3.238.314	45-49	6.672.891	3.433.625	3.239.266
50-54	6.974.555	3.545.657	3.428.898	50-54	6.916.868	3.528.972	3.387.896	50-54	6.833.182	3.500.515	3.332.667
55-59	6.487.766	3.276.673	3.211.093	55-59	6.621.765	3.344.367	3.277.398	55-59	6.737.856	3.401.727	3.336.129
60-64	5.552.251	2.736.652	2.815.600	60-64	5.707.827	2.825.291	2.882.536	60-64	5.853.973	2.911.611	2.942.362
65-69	4.377.949	2.130.653	2.247.297	65-69	4.528.121	2.200.656	2.327.465	65-69	4.704.156	2.282.470	2.421.686
70-74	3.695.639	1.737.711	1.957.928	70-74	3.711.042	1.752.591	1.958.451	70-74	3.716.559	1.764.087	1.952.472
75-79	2.550.790	1.167.282	1.383.507	75-79	2.667.807	1.219.768	1.448.039	75-79	2.781.425	1.270.542	1.510.883
80+	2.147.301	890.122	1.257.179	80+	2.239.626	936.847	1.302.779	80+	2.336.051	985.657	1.350.394
Toplam	99.457.384	50.052.054	49.405.330	Toplam	100.066.259	50.372.829	49.693.430	Toplam	100.654.665	50.685.027	49.969.637

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2039				2040				2041			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.880.504	3.525.581	3.354.923	0-4	6.872.048	3.522.065	3.349.982	0-4	6.861.050	3.517.236	3.343.815
5-9	6.852.091	3.507.323	3.344.768	5-9	6.866.179	3.515.519	3.350.660	5-9	6.876.060	3.521.560	3.354.500
10-14	6.738.925	3.444.389	3.294.536	10-14	6.764.330	3.458.452	3.305.878	10-14	6.788.209	3.471.730	3.316.479
15-19	6.652.348	3.394.335	3.258.014	15-19	6.664.470	3.401.735	3.262.735	15-19	6.677.768	3.409.728	3.268.040
20-24	6.747.559	3.435.872	3.311.686	20-24	6.707.345	3.416.843	3.290.503	20-24	6.679.124	3.403.896	3.275.228
25-29	6.940.642	3.527.593	3.413.049	25-29	6.906.420	3.511.254	3.395.166	25-29	6.865.863	3.491.881	3.373.982
30-34	6.940.083	3.523.771	3.416.312	30-34	6.959.220	3.534.352	3.424.868	30-34	6.971.175	3.541.288	3.429.887
35-39	6.786.313	3.450.639	3.335.674	35-39	6.859.131	3.479.807	3.379.324	35-39	6.840.100	3.471.375	3.368.724
40-44	6.515.051	3.343.909	3.171.142	40-44	6.498.974	3.336.867	3.162.108	40-44	6.599.205	3.380.153	3.219.052
45-49	6.661.804	3.422.521	3.239.283	45-49	6.639.148	3.407.508	3.231.641	45-49	6.595.510	3.383.729	3.211.781
50-54	6.748.802	3.469.626	3.279.177	50-54	6.682.152	3.443.237	3.238.915	50-54	6.640.911	3.424.342	3.216.569
55-59	6.820.006	3.443.814	3.376.192	55-59	6.858.056	3.467.642	3.390.414	55-59	6.846.253	3.471.190	3.375.063
60-64	5.995.101	2.994.470	3.000.630	60-64	6.133.426	3.072.690	3.060.736	60-64	6.270.883	3.146.198	3.124.686
65-69	4.886.018	2.369.493	2.516.525	65-69	5.058.880	2.456.664	2.602.217	65-69	5.218.059	2.542.587	2.675.472
70-74	3.739.995	1.782.954	1.957.041	70-74	3.800.472	1.816.727	1.983.745	70-74	3.903.657	1.867.379	2.036.278
75-79	2.877.013	1.314.473	1.562.540	75-79	2.945.827	1.348.579	1.597.249	75-79	2.983.568	1.371.347	1.612.221
80+	2.438.786	1.037.041	1.401.745	80+	2.548.718	1.091.199	1.457.519	80+	2.666.868	1.148.504	1.518.364
Toplam	101.221.041	50.987.806	50.233.235	Toplam	101.764.796	51.281.137	50.483.659	Toplam	102.284.262	51.564.122	50.720.140

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2042				2043				2044			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.847.965	3.511.330	3.336.634	0-4	6.832.997	3.504.448	3.328.549	0-4	6.817.243	3.497.157	3.320.086
5-9	6.881.240	3.525.184	3.356.056	5-9	6.882.106	3.526.589	3.355.517	5-9	6.878.407	3.525.645	3.352.762
10-14	6.810.511	3.484.198	3.326.313	10-14	6.831.488	3.495.991	3.335.497	10-14	6.849.611	3.506.318	3.343.293
15-19	6.693.829	3.419.126	3.274.703	15-19	6.713.923	3.430.576	3.283.347	15-19	6.737.263	3.443.680	3.293.583
20-24	6.662.418	3.396.794	3.265.624	20-24	6.649.918	3.391.809	3.258.109	20-24	6.649.396	3.392.915	3.256.481
25-29	6.820.064	3.470.008	3.350.057	25-29	6.783.161	3.452.811	3.330.350	25-29	6.743.954	3.434.488	3.309.466
30-34	6.971.601	3.542.389	3.429.212	30-34	6.961.666	3.538.271	3.423.395	30-34	6.936.323	3.526.443	3.409.879
35-39	6.855.279	3.480.201	3.375.077	35-39	6.899.236	3.503.587	3.395.648	35-39	6.933.558	3.522.097	3.411.461
40-44	6.672.355	3.409.827	3.262.527	40-44	6.714.526	3.423.831	3.290.694	40-44	6.773.965	3.446.605	3.327.359
45-49	6.553.173	3.362.469	3.190.704	45-49	6.515.764	3.344.814	3.170.951	45-49	6.487.857	3.332.329	3.155.528
50-54	6.620.845	3.411.727	3.209.119	50-54	6.612.862	3.402.795	3.210.067	50-54	6.603.172	3.393.103	3.210.069
55-59	6.791.326	3.456.701	3.334.625	55-59	6.710.939	3.430.698	3.280.242	55-59	6.629.958	3.402.332	3.227.626
60-64	6.402.864	3.213.663	3.189.200	60-64	6.517.519	3.271.236	3.246.283	60-64	6.599.253	3.314.138	3.285.115
65-69	5.366.655	2.627.736	2.738.919	65-69	5.506.561	2.710.865	2.795.696	65-69	5.641.994	2.790.924	2.851.070
70-74	4.041.371	1.931.954	2.109.418	70-74	4.201.645	2.006.790	2.194.855	70-74	4.366.771	2.086.259	2.280.512
75-79	2.997.558	1.385.533	1.612.025	75-79	3.004.649	1.397.502	1.607.147	75-79	3.027.438	1.415.804	1.611.634
80+	2.790.775	1.208.194	1.582.581	80+	2.913.794	1.267.893	1.645.901	80+	3.027.774	1.324.653	1.703.121
Toplam	102.779.828	51.837.034	50.942.795	Toplam	103.252.753	52.100.504	51.152.248	Toplam	103.703.936	52.354.891	51.349.045

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2045				2046				2047			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.801.782	3.490.005	3.311.777	0-4	6.787.899	3.483.648	3.304.251	0-4	6.775.839	3.478.213	3.297.626
5-9	6.870.224	3.522.399	3.347.825	5-9	6.859.497	3.517.835	3.341.662	5-9	6.846.680	3.512.194	3.334.486
10-14	6.863.819	3.514.637	3.349.182	10-14	6.873.821	3.520.800	3.353.021	10-14	6.879.122	3.524.546	3.354.577
15-19	6.762.852	3.457.931	3.304.921	15-19	6.786.914	3.471.395	3.315.519	15-19	6.809.398	3.484.048	3.325.351
20-24	6.661.804	3.400.604	3.261.200	20-24	6.675.384	3.408.882	3.266.502	20-24	6.691.725	3.418.562	3.273.163
25-29	6.704.108	3.415.812	3.288.297	25-29	6.676.242	3.403.210	3.273.032	25-29	6.659.880	3.396.444	3.263.436
30-34	6.902.504	3.510.492	3.392.012	30-34	6.862.346	3.491.498	3.370.848	30-34	6.816.940	3.469.995	3.346.945
35-39	6.953.140	3.533.136	3.420.005	35-39	6.965.542	3.540.527	3.425.016	35-39	6.966.420	3.542.079	3.424.341
40-44	6.847.216	3.476.347	3.370.869	40-44	6.828.863	3.468.549	3.360.315	40-44	6.844.644	3.477.980	3.366.664
45-49	6.472.748	3.326.197	3.146.551	45-49	6.573.545	3.370.261	3.203.283	45-49	6.647.287	3.400.722	3.246.566
50-54	6.581.976	3.379.505	3.202.471	50-54	6.539.936	3.357.173	3.182.764	50-54	6.499.205	3.337.332	3.161.873
55-59	6.566.429	3.378.363	3.188.066	55-59	6.527.842	3.361.701	3.166.142	55-59	6.509.997	3.351.142	3.158.855
60-64	6.638.170	3.339.433	3.298.736	60-64	6.628.761	3.345.182	3.283.579	60-64	6.577.661	3.333.577	3.244.083
65-69	5.774.988	2.866.765	2.908.223	65-69	5.907.345	2.938.318	2.969.027	65-69	6.034.643	3.004.327	3.030.316
70-74	4.523.752	2.166.016	2.357.736	70-74	4.668.568	2.244.863	2.423.705	70-74	4.804.066	2.323.183	2.480.883
75-79	3.081.050	1.446.276	1.634.774	75-79	3.169.376	1.490.233	1.679.143	75-79	3.285.204	1.545.156	1.740.048
80+	3.128.250	1.376.862	1.751.388	80+	3.214.314	1.424.175	1.790.139	80+	3.290.619	1.468.357	1.822.262
Toplam	104.134.812	52.600.777	51.534.035	Toplam	104.546.196	52.838.251	51.707.945	Toplam	104.939.329	53.067.857	51.871.472

EN YÜKSEK DÜZEY NÜFUS PROJEKSİYONU											
2048				2049				2050			
YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN	YAŞ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
0-4	6.765.602	3.473.712	3.291.890	0-4	6.757.811	3.470.455	3.287.357	0-4	6.752.908	3.468.670	3.284.238
5-9	6.831.979	3.505.573	3.326.406	5-9	6.816.488	3.498.540	3.317.948	5-9	6.801.283	3.491.639	3.309.644
10-14	6.880.110	3.526.072	3.354.038	10-14	6.876.535	3.525.250	3.351.285	10-14	6.868.473	3.522.123	3.346.350
15-19	6.830.559	3.496.027	3.334.532	15-19	6.848.866	3.506.541	3.342.325	15-19	6.863.256	3.515.043	3.348.213
20-24	6.712.100	3.430.297	3.281.803	20-24	6.735.717	3.443.683	3.292.034	20-24	6.761.582	3.458.215	3.303.367
25-29	6.647.721	3.391.795	3.255.926	25-29	6.647.532	3.393.232	3.254.300	25-29	6.660.265	3.401.249	3.259.016
30-34	6.780.421	3.453.164	3.327.257	30-34	6.741.591	3.435.199	3.306.392	30-34	6.702.115	3.416.873	3.285.242
35-39	6.956.943	3.538.413	3.418.529	35-39	6.932.061	3.527.031	3.405.031	35-39	6.898.702	3.511.514	3.387.188
40-44	6.889.131	3.501.956	3.387.176	40-44	6.924.004	3.521.059	3.402.946	40-44	6.944.159	3.532.693	3.411.466
45-49	6.690.104	3.415.534	3.274.570	45-49	6.750.115	3.439.095	3.311.020	45-49	6.823.869	3.469.606	3.354.263
50-54	6.463.391	3.321.078	3.142.313	50-54	6.436.993	3.309.941	3.127.052	50-54	6.423.268	3.305.092	3.118.177
55-59	6.503.960	3.344.164	3.159.796	55-59	6.496.157	3.336.383	3.159.774	55-59	6.476.976	3.324.719	3.152.256
60-64	6.502.069	3.310.939	3.191.130	60-64	6.426.041	3.286.038	3.140.003	60-64	6.367.015	3.265.369	3.101.646
65-69	6.145.589	3.061.170	3.084.418	65-69	6.225.267	3.104.250	3.121.018	65-69	6.264.303	3.130.772	3.133.531
70-74	4.932.099	2.399.919	2.532.181	70-74	5.056.422	2.474.070	2.582.352	70-74	5.178.793	2.544.593	2.634.200
75-79	3.418.742	1.608.207	1.810.535	75-79	3.555.776	1.674.992	1.880.784	75-79	3.686.085	1.742.181	1.943.904
80+	3.364.885	1.512.368	1.852.517	80+	3.446.669	1.559.804	1.886.864	80+	3.542.055	1.613.096	1.928.959
Toplam	105.315.405	53.290.388	52.025.017	Toplam	105.674.045	53.505.562	52.168.483	Toplam	106.015.107	53.713.448	52.301.659

KAYNAKLAR

Akalın, E. (2010). *Yaşlanan Nüfus ve Sağlık Sorunları.* http://saglikekonomisi.blogspot.com/2010/02/yaslanan-nufus-ve-saglk-sorunlar.html

Akder, H. (2000). *UNDP İnsanca Gelişme Raporu ve Türkiye.* (Human Development Report of UNDP and Turkey). İnsanca Gelişme Birinci Türkiye Konferansı (Rapor), 13-29. Ankara.

Akdur R., (1980). *Türkiye'de Sağlık Örgütlenmesinin Gelişimi.* Toplum ve Hekim. Sayı:28: 36-43. İstanbul.

Akın, A. (2007). *Emergence of the Family Planning Program in Turkey.* In The Global Family Planning Revolution, Three Decades of Population Policies and Programs. Edited by W. C. Robinson and J. A. Ross. 85-102. The World Bank, Washington DC.

Akın, A. (2008). *Kadının Statüsü ve Sağlığı ile İlgili Gerçekler.* T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını . Ankara.

Akın, A. ve Ersoy, K. *2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Sağlık Sistemine Bakış.* Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (Baskı aşamasında).

Akşit, B.T. (Ed) (2007). *Türkiye için Nüfus ve Kalkınma Stratejileri ve Bazı Politika Önerileri.* TÜBA-BMNF Nüfus ve Kalkınma Stratejileri Alt Programı Kapsamında 2001-2005 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar ve Sonuçları. Türkiye Bilimler Akademisi Raporları. Ankara.

Alpay, A. (1969). *Abridged Life-Tables for Selected Regions and Cities of Turkey.* In Turkish Demography, Proceeding of a Conference. Edited by F.C.Shorter and B. Güvenç. Ankara: Hacettepe University Publications. No: 7.

Alper, Y. ve Sayan, S. *2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Sosyal Güvenlik Sistemine Bakış.* Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (Baskı aşamasında).

Atkınson, T., Cantillon, B., Marlier, E. and Nolan, B. (2002). *Social Indicators the EU and Social Inclusion.* Published by United States Oxford University Pres Inc. New York.

Başol, K. (1982). *Demografi (Genel ve Türkiye).* Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi Resmi Teksir Yayınları No: 83. İzmir.

Barclay, G.W. (1958). *Techniques of Population Analysis.* Printed in the United States Of America; John Wile and Sons Inc. Pres. New York.

Bayoumy, Y., Sendek, R and Shorter, F.C. (1995). *Computational Methods for Population Projections, with Particular Reference to Development Planning.* 2nd Ed. The Population Council. New York.

Behar, C. (1996). *Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin Nüfusu 1500-1927*. The Population of the Ottoman Empire and Turkey. Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 2, Historical Statistics Series Volume 2. Yayın No: 1877. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası. Ankara.

Barclay, W. George (1958). *Techniques Population Analysis*. Longman Pres. New York.

Bennett, G. and Horiuchi, S. (1981*). Estimating the Completeness of Death Registration in a Closed Population*. Population Index, Vol. 47, No.2, 207-221. Washington.

Brass, W. (1975). *Methods For Estimating Fertility and Mortality from Limited and Defective Data*. University Of North Carolina, Laboratories for Population Statistics. An Occasional Publication. North Carolina.

Cerit, S. (1989). *Türkiye'de Nüfus, Doğurganlık, Ölümlülük*. (Population, Fertility and Mortality in Turkey). Ankara.

Châu, T.N. (2003). *Demographic aspects of educational planning*. Second edition. Paris: UNESCO-IIEP.

Cillov, H. (1960). *Nüfus İstatistikleri ve Demografinin Genel Esasları*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları No:111. İstanbul.

Cillov, H. (1974). *Türkiye Nüfusundaki Gelişmeler ve Bu Gelişmeye Etken Olan Amiller*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt.6, Sayı 1-2. Ankara.

Coale A. J. and Demeny P. (1966*). Regional Model Life Tables and Stable Populations*. Princeton University Press. New Jersey.

Coşkun, Y., Özcebe, H., Ünalan, T. Ve Türkyılmaz, S. (2007). *2007 Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması*. Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (Rapor). Ankara.

Commission of the European Communities. (2001). *European Commission White Paper "A New Impetus For European Youth"*. Brussels.

Commission of the European Communities. (2005). *Commmunication From the Commission: Green Paper "Confronting Demographic Change: A New Solidarity Between the Generations"*. Brussels.

Demeny P. And Shorter, F.C.(1968). *Estimating Turkish Mortality, Fertility and Age Structure: Application of Some New Techniques*. No.1306, Faculty Of Economics. İstanbul University, Pub. İstanbul.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1971). *Türkiye Hayat Tabloları, 1966-67.* (Life Tables Of Turkey, 1966-67). Yayın No.623. Ankara.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1980). *Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri.* (Census of Population, Social and Economic Characteristics of Population). Yayın No: 843. Ankara.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1985). *Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri.* (Census of Population, Social and Economic Characteristics of Population).Yayın No: 954 . Ankara.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1990). *Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri.* (Census of Population, Social and Economic Characteristics of Population). Yayın No: 1369. Ankara.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1995). *Türkiye Nüfusu, 1923-1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi, 21. Yüzyıl Ortasına kadar Projeksiyonlar.* Yayın No: 1839. Ankara.

Devlet İstatistik Enstitüsü (2003). *2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. Yayın No:2759.* Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.* Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı (2006). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı.* Ankara.

Duben, A. and Behar, C. (1991). *Istanbul Households: Marriage, Family and Fertility 1880 1940.* Cambridge Univerity Press, Cambridge.

EACEA / Eurydice (2009). *Key Data on Education in Europe 2009.*

Epidemiology and the Delivery of Health Care Services: Methods and Applications. (1995). New York: Plenum Pres.

Erder, S. (1999). *Kentler ve Toplumsal Yaşam.* İçinde: *Türkiye'nin Fırsat Penceresi, Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri.* C.Behar (Derleyen). TÜSİAD. İstanbul.

Ersoy K., Çolak M. (2001). *Sağlık Yönetiminde Karar Verme ve Bilgi Gereksinimi.* Yeni Türkiye, Sağlık Özel Sayısı. 40:1736.

Fleming, S.T., Scutchfield, F.D., Tucker, T.C. (2000). *Managerial Epidemiology* Health Administration Press., Fos, P.J. and Fine, D.J. Chiago.

Güler Ç., Bertan M. (1997). ISBN:975746726X. Ankara.

Güran, T. (1997). *Osmanlı İmparatorluğu'nun İlk İstatistik Yıllığı 1897.* The First Statistical Yearbook Of The Ottoman Empire. Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt:5. Historical Statistics Series Volume:5. Yayın No: 2045. Ankara.

Gürtan, K. (1966). *Türkiye'de Nüfus Problemi ve İktisadi Kalkınma ile İlgisi*. (Population Problem of Turkey and Its Relation with Economic Development). Faculty of Economics. Istanbul University Publication No: 1166. İstanbul.

Gürtan, K. (1969). *Demografik Analiz Metodları*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları No:260. İstanbul.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2005). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. 2.Baskı 2005. Ankara.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2006). *Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*. Yayın No: Nee-H.Ü.06.01. Ankara.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON-INSTITUT Public Sector GMbH ve BNB Danışmanlık (2006). *Ulusal Anne Ölümleri Çalışması, 2005*. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ve Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu. Ankara.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2009). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve TÜBİTAK. HÜ.Hastanesi Basımevi. Ankara.

Hancıoğlu, A. (1991). *Estimation of Levels and Trends in Mortality from Information on the Survival Status of A Close Relative : Turkey 1970-1985*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Hoşgör, Ş. (1983). *Mortality Pattern by Causes of Death in Urban Turkey*. Cairo Demographic Center. Unpublished General Diploma Thesis. Cairo.

Hoşgör, Ş. (1991). *Türkiye'de Nüfus Sayımlarından Hesaplanan Ölüm Seviyeleri Trendi, (1930-2005)*. (Estimation of Mortality Trend by Using Population Censuses, Turkey, 1930-2005). Devlet İstatistik Enstitüsü İstatistik Uzmanlığı Tezi. Ankara.

Hoşgör, Ş. (1992). *Estimation of Post-Childhood Life Tables, Using Age and Sex Distributions and Intercensal Growth Rates, Turkey, (1930-1990)*. Unpublished Master Thesis, Hacettepe University. Ankara.

Işık, O. (1999). *Kentleşme: Yeni Sorunlar, Yeni Fırsatlar*. İçinde: *Türkiye'nin Fırsat Penceresi, Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri*. TÜSİAD. İstanbul.

İnalcık, H. ve Pamuk, Ş. (Ed) (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bilgi ve İstatistik.* Data and Statistics in the Ottoman Empire. Yayın No: 2396. Ankara.

Karakaya, M.D. (2009). *Evalution of the Deterministic Population Projections of State Planning Organization and Turkish Statistical Institute for Turkey by Using A New Method: Probabilistic Projection.* Hacettepe University Institute of Population Studies, Demography Program. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Karal, E.Z. (1943). *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831.* Ankara.

Kavak, Y. (2010). *2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim Sistemine Bakış.* Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. Yayın No. TÜSİAD-T/2010/11/506. İstanbul.

Kocaman, T. (2008). *Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000).* DPT, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Ankara.

Lutz, W. (2008). *"Demographic Debate";* Vienna Yearbook Of Population Research 2008. Austrian Academy Of Sciences. Vienna.

MEB (Farklı yıllar). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim.* (Farklı yıllar). Ankara.

Mollahaliloğlu S., Hülür Ü., Yardım N. ve ark. (Derl.) (2007). *Türkiye'de Sağlığa Bakış 2007.* T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıha Merkezi Başkanlığı, Hıfzıssıha Mektebi Müdürlüğü yayını. Bölük Ofset Matbaacılık, Ankara.

Oleske, D.M. (1995). *Designing Health Care for Populations: Applied Epidemiology in Health Care Administration.* California: Jossey-Bass Inc.

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2009). *Education at a Glance 2009. OECD Indicators.* Paris.

Oral, A. (1971*). Türkiye'de Ölüm Oranlarının Tahmininde Kullanılan Yöntemler.* Türkiye Demografyası, (Methods for the Estimation of Mortality Rates in Turkey). Hacettepe Üniversitesi Yayınları No:D-13. Ankara.

Ölçen, A.N. (1979). *Nüfus Sorunu ve Toplum Sağlığının Ekonomik Analizi.* Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-27. Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (Farklı yıllar). *Yükseköğretim İstatistikleri.* (Farklı Yıllar). Ankara.

Özkan, A. (1974). *Türkiye'de Nüfus Araştırmasından Elde Edilen Hayat Tabloları ve Ölümlülük Tahminleri.* (Estimation of Mortality and Life Tables From Turkish Demographic Survey) No:Dpt 1351. Ankara.

Öztek Z., Eren N. (2006). *Sağlık Yönetimi.* İçinde: Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Ç. Güler, L. Akın (Derleyenler). Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Preston S.H., Coale A.J, Trussel T.J and Weinstein, M. (1980). *Estimating the Completeness of Reporting of Adult Deaths in Populations That Are Approximately Stable.* Population Index, 46(2), 1980. New York.

Preston S.H., Coale A.J,(1982). *A Generalization of Stable Population Relations.* Population Index, 48. New York.

Preston, S.H. and Bennett, G.N. (1983). *A Censuses-Based Method for Estimating Adult Mortality.* Population Studies Vol.37, No: 1. New York.

Ridker, R.G. (Ed.) (1980). *Population and Development, The Search for Selective Interventions.* 2 Nd.Ed. United States Of America, The Johns Hopkins University Pres. Baltimor.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık Propogandası ve Tıbbi İstatistik Genel Müdürlüğü (1973). *Sağlık Hizmetlerinde 50 yıl.* Yayın no:422:231-246. Ayyıldız Matbaası AŞ. Ankara.

Sayan, S., Coşkun N.Ö. (Derl.) (2009). *Sosyal Güvenlik.* İçinde: *Türkiye Ekonomisi Yeni Yapı 2000-2008.* Ankara.

Shorter, F.C., Güvenç, B.(Ed.) (1969). *Information on Fertility, Mortality and Population Growth in Turkey.* Turkish Demography, Proceeding of a Conference. Hacettepe University Publication No: 7. Ankara.

Shorter, F.C.(1971). *Türkiye'de Ölüm Seviyesi Doğurganlık ve Yaş Yapısı.* Türkiye Demografyası, (Level of Fertility, Mortality and Age Structure in Turkey). Hacettepe Üniversitesi Yayınları No: D-13. Ankara.

Shorter, F.C. and Macura, M. (1982). *Trends in Fertility and Mortality in Turkey, 1935-1975.* Panel on Turkey. National Academy Of Sciences, Report No:8. Washington D.C.

Shorter, F.C. ve Macura, M. (1983). *Türkiye'de Nüfus Artışı, Doğurganlık ve Ölümlülük Eğilimleri 1975.* Ankara.

Shorter, F.C. (1995). *The Crisis of Population Knowledge in Turkey*. New Perspectives on Turkey, Vol 12 (Spring) 1995. İstanbul Tarih Vakfı, (Economic And Social History Foundation Of Turkey). İstanbul.

Shorter, F.C. (2000). *Turkish Population in the Great Depression*. New Perspectives on Turkey Vol 23 (Fall) 2000. İstanbul Tarih Vakfı, (Economic and Social History Foundation of Turkey). İstanbul.

Shorter, F.C. (2003). *Estimating Fertility, Mortality, and Net Reproduction in Turkey from the 2000 Census*. Working Paper November 2003. HPN Technologies Inc. Vancouver. (http://www.hpntech.com/popart/fs4.aspx)

Shayrock, H.S. and Siegel, J.S. (1982). *The Methods and Materials of Demography*. New York.

Sivamurthy, M. and Seetharam, K.S. (1980). *Indirect Methods For Mortality Estimation; Cairo Demographic Center; Unpublished Occasional Paper*. Cairo.

Sosyoloji Derneği (1994). *Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler*. 1.Ulusal Sosyoloji Kongresi 1993, İzmir. Sosyoloji Derneği Yayınları III. Ankara.

State Institute of Statistic, Turkey (1995). *The Population of Turkey, 1923-1994, Demographic Structure and Development, with Projections to Mid- 21 St*. Centruy Publication, No:1716. Ankara.

Tansel, A., 1999. *Public-Private Employment Choice, Wage Differantials and Gender in Turkey*. Yale Uni. Economic Growth Center Disc. Paper, No:797. New-Haven Connecticut.

Tansel, A. *2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış*. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (Baskı aşamasında).

T.C. Hükümeti (1996). *Sosyal Güvenlik Reformu*. Hizmete Özel Rapor. Ankara.

Tekeli, İ. ve Erder, L. (1978*). Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, D-26. Ankara.

Teksöz, A.T. (2007). *Sosyal Güvenlikte Reform Çabaları*. Bütçe Dünyası, Cilt: 2, Sayı: 26. Ankara.

Thompson, W.S. (1929). *The Field of Demography, Encyclopedia of Population*. American Journal of Sociology. USA.

Toros, A. (1979). *Türkiye'nin Demografik Yapısı : 1965-1970, İl Bazında Temel Demografik Değişkenlerin Hesaplanması*. Doçentlik Tezi. (Demographic Structure Of Turkey: 1965-1970). (Estimation of Main Demographic Variables for Provinces). Ankara.

Tuncer, B. (1977). *Gelecekte Türkiye Nüfusu ve Ekonomisi.* Ankara.

Tuncer, D. (2007). *Genel İşletmecilik Bilgileri.* Ankara.

TÜİK (2006). Yıl Ortası Nüfus Projeksiyonları 1990-2010. (http://www.sgb.meb.gov.tr, erişim tarihi: 14.06.2006).

TÜİK (2008); 2008 Yılı ADNKS Sonuçları.

TÜİK (2009); 2009 Yılı ADNKS Sonuçları.

TÜİK (2010); Bölgesel Gayrisafi Katma Değer 2004-2006.

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (1999). *Türkiye'nin Fırsat Penceresi Demografik Dönüşüm ve İz Düşümleri.* Yayın No: Tüsiad-T/99-1-251. İstanbul.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı (1998). *Türkiye'de İç Göç.* Konferans Bolu-Gerede 6-8 Haziran 1997. İstanbul.

Türkiye İstatistik Kurumu (2005). *Genel Nüfus Sayımı, 2000, Göç İstatistikleri.* (Census of Population 2000 Migration Statistics). Yayın No:2976. Ankara.

UNDP (1992*). Human Development Report 1992.* New York.

UNESCO (1996). *Asia Regional Study Directors' Meeting.* UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific. Project Int/92/P78 Bangkok. 27-29 March 1996 Final Report. Bangkok.

United Nations (1955). *Methods of Appraisal of Quality of Basic Data for Population Estimates, Manual II.* Department of Economic and Social Affairs Population Branch. Population Studies No:23. New York.

United Nations (1956). *Methods for Population Projections, Manual III.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No:27. New York.

United Nations (1967). *Methods of Estimating Basic Demographic Measures from Incomplete Data, Manual IV.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No:42. New York.

United Nations (1974). *Methods for Projections of Urban and Rural Population, Manual VIII.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No: 55. New York.

United Nations (1980). *Patterns of Urban and Rural Population Growth.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies, No:68. New York.

United Nations (1982). *Model Life Tables for Developing Countries.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No:77. New York.

United Nations (1983). *Indirect Techniques for Demographic Estimation, Manual X.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No:81. New York.

United Nations (1984). *Population Projections: Methodology of The United Nations.* Department of International Economic and Social Affairs. Population Studies No: 83. New York.

United Nations (1987). *Global Estimates and Projections of Population by Sex and Age, The 1984 Assessment.* Department of International Economic and Social Affairs. New York.

United Nations (1999). *The World at Six Billion.* Population Division, Department of Economic and Social Affairs. New York.

United Nations (2004). *World Population Monitoring 2003: Population, education and development.* Economic and Social Affairs. New York.

Ünalan, T. (2003). *Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri, Ulusal ve Uluslar Aarası Uygulamalar.* Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Sayı 2. Ankara.

Üner, S. (1972). *Nüfusbilim Sözlüğü.* Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-17. Ankara.

Ünüvar, N., Mollahaliloğlu, S.,Yardım, N. (Derl.). (2007). *Türkiye Hastalık Yükü Çalışması 2004.* RSHMB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü yayını, Aydoğdu Ofset Matbaacılık. Ankara.

Vincent-Lancrin, S. (2008). *What is the Impact of Demography on Higher Education Systems? A Forward-Llooking Approach for OECD Countries.* Higher Education to 2030 : Volume 1- Demography. OECD.

Demographic Effects of Population Policies in Bulgaria (1993); http://www.popline.org/docs/1067/101270.html

World's 50 Most Populous Countries: 2009; http://www.infoplease.com/world/statistics/most-populous-countries-2009

Dünya Nüfusu; http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/112636.asp

Demographics of Russia; http://en.wikipedia.org/wiki/Demographies_of_russia

Russia's New İImmigration Policy wWill Boost tThe Population; http://www.euromonitor.com/russias_new_immigration_policy_will_boost_the_population .htm

The Population Policy Egypt: A Case in Public Policy Analysis; http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12340162

Larsen Janet (Ed) Plan B updates 2001: Iran's Birth Rate Plummeting at Record Pace, Success Provides a Model for Other Developing Countries; http://www.earth-policy.org/indew.php?/plan_b_updates/2001/update4ss

TÜSİAD

UNFPA